KADİR MISIROĞLU

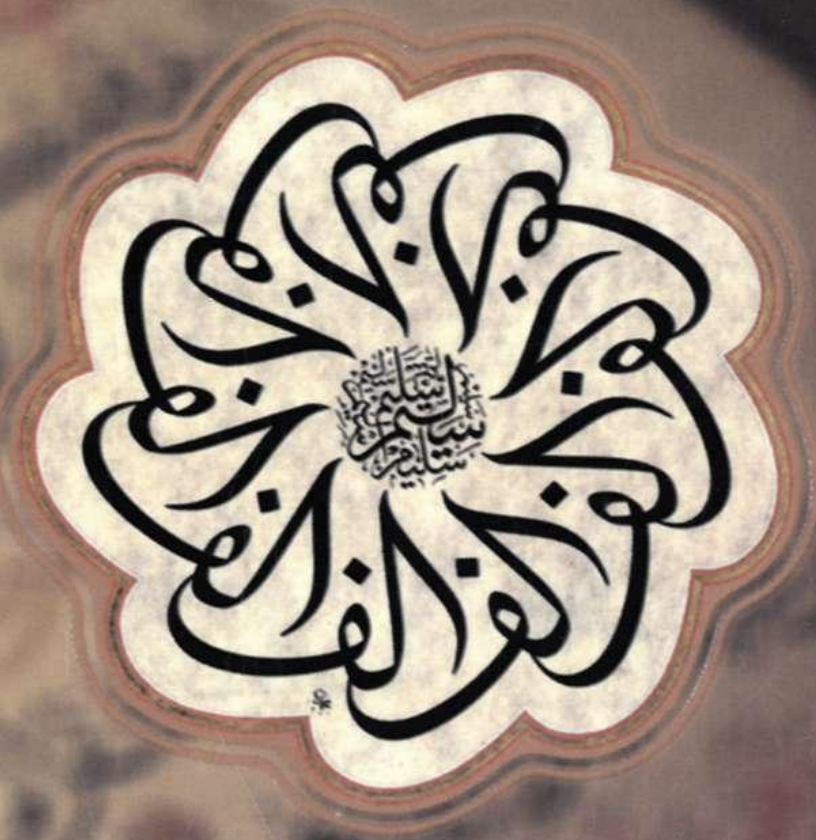

İSLÂM
Yazısı'na Dâir

Bu Bir Sebil Yayınıdır.

5 BASKI

Kadir Mısıroğlu

Ruhuna El Fatiha

— İSLÂM YAZISINA DÂİR —

İslâm Yazısına Dâir

Derleyen:
KADİR MISIROĞLU
(CÜNEYD EMİROĞLU)

İKİNCİ BASIM

Sebil Yayınevi
Vilâyet Han Kat: 2, Nu: 206
Cağaloğlu / İstanbul
Telefon: 526 38 96

SEBİL YAYINLARI Nu : 164
DİZGİ : UKAZ
BASKI : KAPTAN OFSET
KAPAK : NECDET KAVAK
CİLD : İRFAN MÜCELLİDHÂNESİ

- İSTANBUL -
1993

İTHAF

İSLÂM HARFLERİNİN YILMAZ MÜDÂFİİ,
MERHUM
AHMED YÜCEL'İN
NECİP HÂTIRASINA!...

C. EMİROĞLU

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 7
LÂTİN HARFLERİNİN MAZARRATLARI 9
İSLÂM HARFLERİ ÜZERİNDEKİ YASAK KALKMALIDIR 19
İSLÂM YAZISI MI ARAB YAZISI MI? 22
İNÖNÜ'NÜN İSLÂM HARFLERİNE DAİR BEYANLARI VE BUNUN AKSÜLÂMELLERİ 30
Bilmemek meziyet midir? 49
HARF MES'ELESİ 57
HARF DEĞİŞİKLİĞİ VE NETİCELERİ 61
NİÇİN HARF İNKILÂBI .....
İSLÂM HARFLERİNİN YASAKLANMASI ÜZERİNE TEESSÜRÜNDEN ÖLEN SEYYİD TÂHÂ 66
HARF İNKILÂBINA TEKADDÜM EDEN MÜNAKAŞALAR 70
Lâtin Hurufatı 73
Yazı Mes'elesi 76
Yazımız: Mukaddime 80
Yazının Islâhına Dâir Bazı Tasavvurât 81
Yazımızın Tarihi 90
Yazımızın Coğrafyası 93
Türkçeyi Lâtin Harfleriyle yazmak 95
ESKİ HARFLERİMİZ İÇİN UMÛMÎ AF İSTİYORUM 104
ARAP HARFLERİ 117
RİSÂLE-İ NUR VE İSLÂM HARFLERİ 120
HARF DEVRİMİ HATA İDİ 188
JAPON YAZISI 191
TÜRK ÂLEMİ VE ALFABE MESELESİ 194

TAKDİM

İslâm Yazısı'nın ehemmiyeti üzerinde ne söylense azdır. Hâl böyleyken Harf İnkılâbı'nın üzerinden yarım yüzyıldan fazla bir zaman geçtiği halde bizi İslâm kültürüne bağlayan ve o kültürün şaşaalı âleminin kapısını açabilen yegâne anahtar olmasına rağmen bunun üzerine kitap çapında hiçbir tedkikat ve te'lifat yapılmamıştır. Kanaatimizce bunun iki ehemmiyetli sebebi vardır:

1. Müslüman Türk Milleti'nin münevverleri mukaddes kitaplarının doğru olarak yazıp okunabilmesi için yegâne vâsıta olan İslâm Harfleri'nin ehemmiyetini lâyık-ı vechile takdir edememiş, bunu lâlettayin bir vâsıtadan ibâret sanmışlardır. Aslolan muhtevâdır, bu muhtevayı vermek için kullanılan vâsıta ve şekiller ne olursa olsun, onun bir ehemmiyeti yoktur, sanmışlardır. Ecdâdlarının bindörtyüz yıllık İslâm Tarihi boyunca vücûda getirdiği güzîde te'lifâtın üzerine kalın bir nisyan perdesi çeken, bu kültürü dâvâ etmek ve temâdî ettirmek mevkiinde bulunan vatan evlâdlarını kendi hâs medeniyet mahsûlleri karşısında bir turist mevkiine düşüren bu inkılâbın, doğru olarak değerlendirilemediğine mütedâir deliller pek çoktur. Bu, yanlış düşüncenin tezâhürlerine elli yıl sonra bile rastlanmakta olması hazindir.

2. İnkılâbçıların taassub ve hassasiyetlerinin tekâsüf noktası Harf İnkılâbı'dır. Bu sebepledir ki, İslâm Harfleri'ni yasaklayarak Lâtin asıllı yeni harfleri kullanma mecbûriyetini tevlid eden kanun başlangıçta hiçbir cezâî müeyyide ihtiva etmediği halde bunun tatbik ve takibinde tıpkı aynı durumda olan "Şapka İktisası Kanunu" gibi başka maddeler delâletiyle fâillere en ağır cezalar verilmiştir. Bunun en son ve en tipik misâli, Kadir Mısıroğlu'nun 1970'lerde Millî Türk Talebe Birliği'nde verdiği bir konferanstan dolayı, birçok gayrı hukûkî usûl ve tatbikat ile - burada tafsil ve hikâyesine imkân olmayan bir sûrette - ceza ve cefalara mâruz bırakılmış olmasıdır. Harf İnkılâbı hakkındaki bir konferansın zoraki bir tevil ve tefsirle mâhud 163. madde ile halkımızın Koruma Kanunu dediği meşhur 5816 sayılı kanuna atfen yedi sene hapis, yirmi ay sürgün ve beş yıl amme haklarından memnûiyyet gibi dehşet verici cezalara mevzu kılınması, bu neticeyi temin için de selâhiyetsiz bir askerî mahkemenin âlet edilmesi, inkılâb yobazlarının bu mevzudaki taassub ve aşırı hassasiyetlerinin hâlâ ne ölçüde devam etmekte olduğunu gösterir.

İşte, ihtimâl bu sebepledir ki, Harf İnkılâbı hakkında evvelce söylediğimiz gibi hâlâ eser çapında bir araştırma mevcud değildir. Bu mevzudaki fikirler çeşitli dergi ve gazetelere serpiştirilmiş makalelerden ibâret kalmıştır. Biz değişik imzalara âid olup hiçbiri hakkında takibat icra edilmemiş bulunan bu yazıları bir araya getirerek bu mevzudaki boşluğu bir nebze olsun doldurmak ihtiyacını hissettik. Böylece mes'eleyi mutlaka bir gün lehtarlık veya aleyhtarlık kaygusundan âzâde bir sûrette ele alacak olan müstakbel araştırıcılara küçük de olsa bir yardımda bulunabildikse ne mutlu!..

K. MISIROĞLU, (Cüneyd EMİROĞLU)
İSTANBUL
1977

LÂTİN HARFLERİNİN MAZARRATLARI

Şeyhulislâm
MUSTAFA SABRİ

[İşbu yazının Lâtin harfleri ile takdimi **Kadir Mısıroğlu** tarafından kaleme alınmıştır. (Bkz: Sebil Dergisi Nisan 1991 tarih 20 numaralı nüsha - Almanya - Limburg)]

Türkçe'yi imlâ ve telâffuz bakımından anarşiye sürükleyen darbelerin başında **"Harf İnkılâbı"** gelir.

Harf İnkılâbı, Türk Dili'nin asırlar içinde kazandığı ses hususiyetlerini muhafaza gayreti gütmeyen, ilmî liyâkati olmayan, fakat sadece inkılâb taassubu itibariyle Birinci Reisicumhur'un teveccühünü kazanmış bulunan bir hey'et marifetiyle ve alelacele gerçekleştirilmiştir. Bu yüzden pek çok eksikleri ve kusurları mevcuddur. Bunların Türkçe'ye tesir edenlerini, önce İslâm yazısını bilmeyenler için kısaca hulâsa edeceğiz. Sonra da mutlaka İslâm harfleriyle izah ve isbatı gereken hususlar için matbaamızda bu harflerin bulunmaması yüzünden, mes'eleyi İslâm harfleriyle tenkid ve tahlil etmiş eski bir makalenin bir kısmını aynen ve klişe olarak sütunlarımıza geçireceğiz. Bu sûretle ancak İslâm harfleriyle gösterilmesi mümkün olan yanlışlıkları da ortaya koymuş olacağız. Önce sadece Lâtin asıllı yeni harflerle okur - yazar olanlara sırf bu harflerle izahı mümkün olan hususları gösterelim:

1. Türkçe'de "N" sesine tekabül eden biri kalın diğeri ince telâffuz edilen iki ayrı ses vardı. Bunların kalını İslâm Harfleri ile "sağır kef" denilen harfle yazılırdı. Meselâ: "Son" kelimesinde olduğu gibi. İnce "n" sesi ise "nun" harfiyle gösterilirdi "sen" kelimesinde olduğu gibi. Lâtin asıllı yeni alfabede bu incelik feda edilmiştir. Zira her iki ses için de, aynı harf kullanılmaktadır. Bu sebepledir ki; kelimeleri, doğru telâffuz eden birinden bizzat işitmedikçe ve bu hususta gerekli kulak terbiyesini kazanmadıkça gerektiği şekilde konuşmak mümkün değildir. Nitekim cumhuriyet nesilleri bu iki sesin mevcûd olduğu kelimeleri lâyıkıyla telâffuz edememektedirler. Dikkat edilirse burada zikrettiğimiz misallerin ikisi de Türkçe kelimelerdir. Bir de Arapça asıllı kelimeler ele alınırsa, mes'elenin vehâmet ve ciddiyeti daha da artmaktadır. Şöyle ki:

"Ayın" ve "elif" harfleri arasındaki telâffuz farkı da ortadan kalkmıştır. Halbuki bu yalnız telâffuz bakımından değil imlâ ve çoğu kere mânâ itibariyle de birçok karışıklıklara meydan vermektedir. Meselâ elifle yazılan "âlî", "âlete müteallik" demek iken "ayın" la yazılan yüce, ulvî gibi mânâlara gelmektedir. Telâffuz farkından kat'annazar bu iki kelime Lâtin asıllı yeni harflerle yazıldığı anda, hangi mânâya hamletmek gerektiğini keşfetmek cidden müşkül olmuştur. Bu hususta verilebilecek misaller nâmütenâhi çoktur. Biz, bir başka misâl daha zikrederek Lâtin harflerinin Türkçe'ye irâs eylediği diğer bir mazarrata geçeceğiz.

İslâm harflerinde bugünkü "s" ye tekabül eden üç ayrı harf vardır. Bunlar; "sad, sin ve peltek se" dediğimiz harflerdir. Bu üç harfin telâffuzu da birbirinin aynı değildir. Bir kelimenin bunlardan herhangi birisiyle yazıldığı takdirde çoğu kere mânâsı da değişmektedir. Meselâ: "Asar" kelimesi "sad"la yazıldığı zaman "asırlar" mânâsına geldiği halde "peltek se" ile yazıldığında "eserler" mânâsını ifade etmektedir. Bunun gibi "zı, ze ve dat" harfleri için de yeni alfabede sadece bir zavallı "z" harfi kul-

lanılmış ve bütün bu harflerin gördüğü vazife ona yükletilmiştir. Bu yüzden lisânımızda Müslümanlığımızın tabiî bir neticesi olarak yerleşen binlerce kelimeyi doğru telâffuz etme ve yazmak imkânı âdeta tamamen kaybolmuş bulunmaktadır. Harf inkılâbını yapanlar esâsen menşei Kur'an olan bütün bu kelimeleri ortadan kaldırmayı daha o zaman plânlamış bulunduklarından kabul ettikleri yeni alfabenin bu mahzurlarını kaale almamışlardır. Gerçekten harf inkılâbını yapan hey'ete dahil bulunanlardan **Yakup Kadri Karaosmanoğlu** bu husûsu bizzat ve açıkça ortaya koymakta ve bu inkılâba hâkim olan zihniyeti göstermektedir.

"Harf mes'elesinden sonra bir de imlâ mes'elesi ile karşı karşıya kaldık. Gerçekten bu güçlüğü **Ahmed Cevad**'ın müşkülpesentliği, daha doğrusu ilmî titizliği büsbütün zor bir hale sokmuştu. Meselâ eskiden mâzi sigaları "d" harfi ile nihâyet bulurdu. Gitmişdi, gelmişdi gibi... O ise, hayır diyordu bunların doğrusu gitmişti, gelmişti şeklinde olacaktır. Bu durum, bizde isyan duygusu uyandırıyordu. Çünkü, diyordu, alfabede yalnız sesli ve sessiz harf yok, bir de şeddeli harf var. O şeddeli harften sonra gelen "d" ler "t" olacak. O şeddeli harflerden biri de "ş" dir. Bunu için de "ş" den sonra gelen "d" ler "t" olacaktır. Sonra sıra bizim isimlerimize geldi. O zamana kadar "b" ile biten isimlerin sonu da "p" olacaktı. Meselâ benim ismim **"Yakub"** dur. İlle de bunu "p" yazacaksın dediler. Ben tabiî buna râzı olmuyorum, değiştirmem diyorum. Oradan kan ter içinde doğru **Atatürk**'e gidiyoruz. Çünkü o, müşküllerimizin halli için bizim hocamız.

" – Gider gitmez; efendim, bir de benim mes'elem çıktı. **Atatürk** nedir o mes'ele? diye sorunca:

" – İsmimi **Yakup** yapmak istiyorlar" dedim. Ve devam ettim:

" – Benim ismim bir defa beynelmileldir, her yerde "b" ile yazılır. Tevrat'ta Jacob diye geçen bir isimdir. Kur'an'da geçen

bir isimdir. Yakub Sûresi vardır."

Bunun üzerine **Atatürk** gülerek dedi ki;

" – Abe birader, sen de beynelmilel bir isim almasaydın!.."

Baktım ki, büsbütün Yakub'u hatta "p"yi bile kaybedeceğim, "pekiyi" dedim. (Bkz. Mustafa Beydar - Zoraki Diplomatın Dedikleri, Cumhuriyet Gazetesi 13 Aralık 1970 tarihli nüsha).

Bu tefrikada harf inkılâbı çalışmaları üzerinde son derecede câlib-i dikkat hatırâlar nakleden **Yakub Kadri Karaosmanoğlu** bu inkılabın Türkçe'ye üzerinde durduğumuz harf eksiklikleri sebebiyle verdiği zararları **M. Kemal Paşa**'nın bile kabul eylediğini gösteren şu beyanda bulunmaktadır:

" .... Bu gezisinden dönüşünde **Atatürk** dedi ki, bir şeyi değiştirmeye mecburuz. Biliyorsunuz eski yazıda "ha" vardır, "hı" vardır. "Hı"yı nasıl okuyacağız? Avrupalılar bu maksadla "ha"nın yanına "k" harfini ekliyor. **Atatürk**, bunu kabul ettirememiş gittiği yerlerde. Efendim o, da "ha" bu da "ha" demişler. Gerçekten Türkçemiz'de "hı" pek bariz değildir..." (Bkz: aynı gazete).

2. Latin asıllı yeni alfabede bu harf eksiklikleri bazı kelimelerin birbirine karışmasından başka tamamen ters mânâda telâkkîsine sebep olacak derecede telâffuz hatalarına meydan vermektedir. Meselâ: "Helâk" kelimesinden gelen "hâlik" ile "halk" kelimesinden gelen "hâlik" kelimeleri yeni alfabe ile ayırd edilir bir şekilde yazılamamaktadır. Halbuki bunların birisi yok edici diğeri ise var edici mânâsındadır. Bu hata İslâm harflerindeki "kaf" ile "kef" arasındaki farkın ihmalinden doğmuştur. Halbuki bu ihmâl bizzat inkılâbı da gâyet çirkin bir mânâda telâffuz edilir bir hale sokmuştur. Gerçekten "kelb" kökünden gelen ve "köpekleşmek" demek olan "inkilâp" kelimesi yeni nesillerce "inkılâb" yerine bol bol kullanılmaktadır.

Bu, "kef" ve kaf" harfleri arasındaki farkı kaale almamak bugünkü nesillerin Türkçesi'nde çok vâhim hatalara yol açmıştır. Gerçekten bir "kaanun" kelimesini "kânun" dan

ayırdetmek imkânsız olmuştur. Bunu iki "a" harfi kullanarak yazmak da doğru olmadığına göre "k" den sonra gelen "a" harfini incelttiğimizde ortaya başka bir kelime olan "kânun" çıkmaktadır. Zira, bu işaret "kaf" harfini "kef"e çevirmektedir. Bu sebepledir ki; dinî metinlerde sık sık geçen ve "söyledi, buyurdu" mânâsında kullanılan "kaale" kelimesini Latin harfleriyle yazmak aslâ mümkün değildir. Türkçemiz'de "kale" Arapça'nın "kal'a"sı yerine kaim olarak mevcud bulunduğuna ve "kaale almak" tâbirinde geçtiği diğer bir kelime daha bulunduğuna göre, gelin de siz işin içinden çıkın bakalım!..

Misaller saymakla ve göstermekle bitmez. Ancak, şu kadarını söyleyelim ki, bu harf inkılâbı alelacele yapılmamış olsaydı bile bu hataların çoğunu bertaraf etmek yine de mümkün olmazdı. Çünkü İslâm harfleriyle yazılmış metinleri ekseriya kendi lisanlarında ve tabiatıyla Lâtin harfleriyle yazmaya çalışan müsteşrikler yani Şarkiyât âlimleri de ilmen "transkripsiyon" denilen bir usûlü tatbike mecbur kalıyorlar. Bu usûlde İslâm harflerinin hususî telâffuz inceliklerini göstermek için yüzlerce ayrı şekil ve işaret kullanmaktadırlar. Bu ise, İslâm harflerini okumaktan çok daha güç olmaktadır. Demek ki; Lâtin harflerinin Arapça kelimeleri ve bu lisandaki ses hususiyetlerini karşılamaya tabiaten istidadı yoktur.

Velhâsıl Latin asıllı yeni alfabe, genç nesiller için kelimeleri doğru telâffuz eden birinden duymadıkça onların ses hususiyetlerini gerektiği gibi telâffuz edebilmek imkânını büsbütün ortadan kaldırmış ve Türkçe'yi âhenksiz bir lisân haline getirmiştir.

3. İslâm harflerinde "hemze" ile gösterilen ses inkıtaları da Lâtin asıllı yeni harflerde kaybolmuştur. Bugün "me'mur, te'lif, te'min, te'sir" gibi kelimeleri doğru telâffuz eden hiçbir gence rastlanılmamaktadır.

Bu ses inkıtaları İslâm yazısında bazan "ayın" harfiyle de

karşılanırdı. "Mi'de, ta'mir, ta'mik" gibi.

Menşei Kur'an olan ve lisânımıza İslâm ve iman zarûretiyle girmiş bulunan bu gibi kelimelerin genç Cumhuriyet nesillerinin ağızlarındaki telâffuz şekillerinin, aramızda yaşayan gayrimüslimlerin telâffuzlarından hiçbir farkı kalmamıştır. Gerçekten "mi'de"yi "mide", "te'sir" "tesir", "me'mur"u memur" şeklinde ve ilh. telâffuz eden hatta az çok okumuş yazmış genç Türklerin güzel Türkçemizi telâffuzları yürekler acısı bir sefâlet manzarası arzetmektedir.

Bu mes'eleyi İslâm harflerini bilmeyenlere bundan daha mufassal ve müdellel bir surette izah imkânı - bugünkü alfabe ile - maalesef mümkün değildir. Bu itibarla mes'eleyi bir de İslâm harflerini bilenler için eski bir makâlenin bir kısmının aynen iktibası ve klişesini derci sûretiyle ortaya koymak istiyoruz. Bu makalenin sahibi son Osmanlı Şeyhülislâmlarından **Mustafa Sabri Efendi**'dir. Türkiye'de İslâm harflerinin kaldırıldığı sırada Yunanistan'da bulunan ve orada Türkiye'deki "dini imha" hareketine karşı mücadele bayrağı açmış olan merhum "Yarın" isimli küçük bir gazete çıkarıyordu. Bu gazetede harf inkılâbına temasla onun İslâmî menşe'li kelimeleri okunup anlaşılmasına irâs eylediği vâhim zararları şu suretle dile getiriyordu:

یکی تورك حرفلرینك مضرتلری

حرفلرینی قطع ایتمك اولدیغنی بوندن اولکی مقاله‌مزده سویله‌دك . یکی یازی ایله قرأن کریمی وعربیجه کلماتی ، معلوم ومعین حروف ومخارجنه خلل کتیرمه‌دن یازمق

اغره حکومتنك امر وجبری ایله لاتین حرفلرینك تورکیاده تطبیقندن مقصد ، تورکلرك قرأن کریم ایله مناسبت ومعا ـ

قابل اولمادیغنی ده مدللا عرض ایتدك .

اولا بو یازیده قرأن کریم حرفلرینك بر خیلیسی اکسیك اولدیغنی آکلاتدق مسئله‌نك فوق‌العاده اهمیتنه بناء دهاده آکلاتاجغز :

برکره بو یازینك ایچنده (ع) حرفنك یرینی طوتاجق ، واونك صداسنی ادا ایده جك هیچ برحرف یوقدر ، بوسبیدن تورکیاده یکی حرفلرله (علم)ی (ایلم) ، (معلوم) ی (مالوم) ، (عادی)یی (آدی) ، (عدم) ی (آدم) ، (عقد) ی (آقیت) ، (سرعت) ی (سورآت) (عائد) (آایت !) شکلنده یازییورلر . کچن کون استانبول غزته‌لرنده یکی حرفلرله یازیلی برفقره اوقویوردم : (تیبی آدلی) دییه کوزومه برشی ایلیشدی . بونه‌در ؟ دییورم . مکرسه (طب عدلی) دکلی ایمش ؟ بوکا ، أیچه دوشوندکدن صوکره انتقال ایده بیلدم . چمزك بیلدیکی زوالللی ترکیب بویله طانینما . یاجق برحاله کلمش . (عدلی) یی (آدلی) . یاپمشلر . چونکه یکی یازیده (ع) حرفی یوق ؛ (طب) ی‌ده (تیبی) یاپمشلر . چونکه یکی حرفلر آرمسنده (ط) ده اولمادیغندن اونك یرینه (ت) یازییورلر . (عائد) ك (آایت) اولوشی ده (موجود) ، (محمود) و (تدقیق) کبی برخیلی کلمه‌لرك (د) لرینی (ت) یه تبدیل ایتملرندن ایلری کلمشدر .

دها ، یکی حرفسزده (ذ) ده اکسیك . اونك ایچین بو پلتهك (ذ) ك یرینه کسکین (ز) قوللانیورلر . حال بوکه بوحرفلر بونوندینی کلمه‌لرك معناسنده مهم فرقلر وباشقه‌لقلر وجوده کتیریرلر . مثلا (ذکی) کسکین عقللی معناسنه و(زکی) طاهر معناسنه‌در . ینه مثلا (زائد) ایله (ذائد) ك عربجه‌ده معنالری قطعیاً آیریدر . برنجیسی هرکسك بیلدیکی معنایی افاده ایتدیکی حالده ایکنجیسی (دافع) معناسنه‌در . کذلك (ذیل) باشقه ، (زیل) باشقه شیدر . (ذرع) باشقه ، (زرع) باشقه‌در . (نذر) بیلدیکمز آدامق معناسنه ایکن ، (نزر) آزاجق شی دیمکدر . وبز بونلرك یوزلرجه ، بیکلرجه مثالنی تعداد ایتمك بیتیرمه‌یز . بوراده نه سویلمك ایسته‌یوردق ؟ ایشته لاتین حرفلری بزم یازیمز اولونجه وبوحرفلر آرمسنده نه (ع) ، نه‌ده (ذ) بولونمایجه بز قرأن کریمی یکی یازی سایه‌سنده اعوذ بسمله‌سندن اعتباراً غائب ایتمکه باشلادیغمزی آب آشکاره کورویورز . زیرا بوندن

صوکره (اعوذ) یوقدر ، (ثم توزو) واردر . یعنی صیغینمق مضاسنه اولان (عوذ) دن مشتق برمضارع متکلم صیغه. سنك یرینه مضاسز ومناسز برلفظ مهمل کچمشدر . « قرأن کریم لاتین حرفلری ایله ده یازیلا بیلیر ! » دییه رك ، چوجوق آلداتیرکسی مسلمان آلداتمق کوزینه کسدیرن چابقینلر نرده ایسه لر قارشیمه چیقسینلر ؛ اولا شو اعوذ بسمله یی یکی حرفلرله یازسینلرده بن ده اونلرك آلتنی قاریشلایم ! (اعوذ) نك [ع] نی شویله دورسون حتی یالکز (ذ)لی (ز) یه تبدل ایتمکله معناسی ده کلیاً تبدل ایدر . چونکه (ز) ایله (اعوز) (صیغینیرم) معناسنه دکل ده (بولونماز اولورم) معناسنه در .

یکی یازیده (خ) نك ده بولونمامسی وبونك یرینه (ح) ایله [ه] آره سنده مشترك (آش) حرفنك قوللانیلمسی بو اوچ حرفدن هر هانکیسنی متضمن اولان بیکلرجه کلماتك لفظ ومعناسنده عظیم تخریباتی موجب اولور . اومیانده (هاجر) ایله (هجر) ، (نهر) ایله (نحر) ، (خمار) ایله (حمار) ، (حد) ایله (خد) (حل) ایله (خل) [سیرکه مضاسنه] (احوال) ایله (اهوال) (خلق) ایله (حلق) [بوغاز] (صالح) ایله (سالح) و (سالح) [معناسی چوق فنا] (احترام) ایله (اختزام) [ثولوم] (خالق) ایله (حالق) [اوغورسز معناسنه کلیر] حتی (خالق) ایله (هالك) ده بری برندن تمیز ایدیله مز اولور . چونکه تورکیاده لاتین حرفنك (ك) نی ده آلدیلر (ق) ی مشترك قوللانیورلر . (خ) (ح) (ه) فرق قالمادیغی کبی (ص) ایله (س) ده تفریق ایدیلدیکی وایکیسنك یرینه (س) قبول ایدیلدیکی ایچین (مخصوص) ایله (محسوس) ده بری برندن تمیز ایدیله مز .

یکی یازیده (س) حرفی بوتون (ص) لرك یرینه کچمکله قالمایوب اوچ نقطه لی (ث) حرفی ده یینه (س) صوتی واشارتی ایله افاده ایدیله جکدر . بوسبیله عربجه نك کرك (ص) لی وکرك (ث) لی نه قدر کلمه لری وارسه هپسنك یا مضادن فارغ رحاله کلمسی ، یعنی کلمه لکدن چیقمسی ویاخود کندی مضاسنه مغایر معناره دلالتله ماوضع لهنی شاشیرماسی اقتضا ایدر . (ثمین) ایله (سمین) (اصالت) له (اسالت) [اوزونجه یوزلی اولمق] (صوره) ایله (سوره) (ثنا) ایله (سنا) (عبس) ایله (عبث) (لبث) ایله (لبس) [التباس مضاسنه] (اساس) ایله (اثاث) [أو اشیاسی] (ثلاثة) ایله (سلاسة) (ثمر) ایله (سمر) [کیجه صحبتی] (قصر) ایله (قسر) (نثر) ایله (نسر) و (نصر) هپسی قارما قاریشیق بر شکل آلیر . (نصر) ی (نثر) ایله (نسر) دن

تفریق ایچین تونك اوكنه (آ) صائتی یازمرق مابعدنده قالین (ص) مخرجی كوسترمكه چالیشسه كز بوسفرده تونه برقالیسق عارض اولهرق چیغیرندن چیقار . حال بوكه خالص عربجه ده یعنی قرآن كریم عربجه سنده (النصر) كلمه سنك تونی ، آلت طرفنك قالینلغنه رغماً ایچه لكنی محافظه ایده جكدر . اونك ایچین تونك اوكنه لاتینجه ده مطلقا (n) صائتی یازمق اقتضا ایدر . فقط بودفعه ده صادك قالینلغنی كوسترمك امكانی قالماز . چونكه اونك یرنده لاتینجه ده (s) یازیلیدر .

لاتین حروفی ایله كلمات عربیه نك یازیلامیه حقی حقنده كچن مقاله مزده درمیان ایتدیكمز دعوامزی اثبات وایضاح مقصدیله بومقاله ده پك چوق امثله وشواهد ایراد ایتدك ؛ وهنوز بومسئله نك موجب اولهجق الفاظ ومعانی تحریباتندن بیكده برنمونه سنی كوسترمش اولمادق . قارئلریمزی اوصاندیرمامق ایچین (ص) ، (ط) و (ظ) فصاسنك مثاللرینی ده بوسوتون ترك ایتدك . یالكز بوفصله ده مثلا (مروص) كلمه سنك (ماروز) و (منتظماً) كلمه سنك (مونتازامان) ، (تعطیل) ك (تاتیل) ، (طارق) ك (تاریك) (تعظیم) ك (تازیم) (ناصیه) ك [قازیم] شكلنده تلفظ ایچمسز برحاله كلدیكنی سویلهمدن كچه میه جكز .

بومثاللر یكی تورك حرفلری ایله عربجه كلمات وقرآن كریم ، كلی تغیراته اوغرامادن یازیلامیه جغنك دلائل عقلیه وشهودیه سیدر . مبعوث یعقوب قدرینك توركیا غزتهلرنده كی تصریحاتندن نقلاً كچن مقاله ده یازدیغمز فقره ایسه مدعامزك دلیل فعلیسی تشكیل ایدیوردی . چونكه « یكی آلفابه سایهسنده آرتق شاپقه لی حافظلر قالمیه جق » دیمك نه دیمكدی ؟ « قرآن كریمك ایشنی شاپقه ایله بیتیرمك ایستمك . لكن احمق خلق بونی آكلامادی . حالا شاپقه آلتنده حافظلق یاپمه ومسلمانلق صاتمه جلالامق غرابتنی كوسترملرده شاهد اولویورز . شاپقه یه كوردوره مدیكمز ایشی ، یعنی قرآن كریمی قالدیرمق ایشنی شیمدی یكی آلفابه یه كوردوره جكز . » دیمك دكلیدر ؟ باخصوص توركیا رئیس جمهوریتك : « یكی حرفلر بزه دها نلر تامین ایتمه جك ، كوره جكسكز ! » طرزنده كی بیاناتندن ملهم اولهرق یعقوب قدری بوقاریكی سوزی سویلهمشدی .

بوندن صوكره توركیاده یكی حرفلر دن باشقه سیله یازی یازیلامیه جغنی واوقو نمیه جغنی كیم بوحرفلرك ده قرآن كریمی یازمغه قابلیتی اولادیغنی وقابلیتی اولمادیغنی ایچین توركیاده تطبیق امر ایدیلدیكنی دها ای آكلاتمق مقصدیله یكی آلفابه اصولنه توفیقاً قرآن كریمك قیصه سوره لرندن برینی شوراجقده یازمرق بوبحثك برنجی قسمنه خاتمه ویرملی .

ایشته مثلا : « الم تر » سوره‌سی فرض محال اوله‌رق یکی حرفلرله یازیلسه شو شکله انقلاب ایده‌جکدر :

« ئه‌لم ترا قه‌یفه فاله رابیوقا بیأسحابیلفیلی ئه‌لم یه‌جال قه‌یده‌حوم فی تازلیلین وئه‌رسه‌له آله‌یحیم تایران ئه‌بابیله تیرمیحیم بیجیجاراتین مین سیججیلین فه جاله‌حوم قاآسفین مه‌قولین »

یکی حرف انقلابنك ، حروف عربیه‌یی اونوتدیرمق واسطه‌سیله قرآن کریم یازیسنی اوقونماز وطانماز برحاله کتیره‌جکی حقنده‌کی ایضاحات کافیه‌مزه قارشی یالکز بر قاچامق نقطه‌سی قالیر :

« تورکیاخلقی بوندن صوکرا لاتین یازیسنی قوللانمقله برابر قرآن کریم یازیسنی ده آیریجه محافظه ایدرلر ؛ یکی یتیشن چوجوقلره هر ایکی یازی اوکره‌تیلیر ، برینی قوللانیرلر ، بریسی ایله‌ده کتاب مقدسلرینی اوقویوب یازارلر » دینیله‌بیلیر .

لکن بواعتراضه محل یوقدر . چونکه نسل آتینك ایکی دورلو یازی‌یی بردن تحصیل وتعلم ایتمه‌جکی بالی بر شیدر . بالخصوص اسکی یازی کوچ اوکره‌نیلمك بهانه‌سیله آتیلدیغی وحقیقتده قرآن کریمی اونوتدرمق غایه‌سی تعقیب اولوندیغی حالده مقصد خلافنه کری دونوب ده ، بریازی‌یی یوکسونن ملت ایکی یازی‌یی اوکره‌نیرمی ؟ .

بو بر !

ایکنجیسی بواعتراضه محل براقمیه‌جق بر امر واقع واردر . شویله‌که : بوندن اولکی مقاله‌مزده لاتین حرفلرینك تورکیاده قبولنه علاوةً ، حروف عربیه ایله یازیلی آثارك منع اولوناجغنی ده قویاً ظن ایتدیکمزی یازمشدق . آره‌سی هیچ کچمه‌دن وقوعات بزی تصدیق ایتدی . ایشته انقره « أوت افندم ! » مجلسنده اتفاق ایله قبول ایدیلدیکنی برایکی کون اولکی استانبول غزته‌لرنده اوقودیغمز یکی حرف قانوننك طقوزنجی ماده‌سی :

« بوتون مکتبلرك تورکجه یاپیلان تدریساتنده تورك حرفلری قوللانیلاجق ، اسکی حرفلرله مطبوع کتابلرله تدریسات اجراسی ممنوعدر . »

ایشته بوماده بالطبع قرآن کریم تعلیم وتدریسنك ممنوعیتنی ده شامل وکافلدر .. انا لله وانا الیه راجعون وسیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون .

مصطفی صبری

Allâme Şeyhul İslâm

MUSTAFA SABRİ EFENDİ

(1870 - 1954)

Son devir Osmanlı âlimlerinin en büyüklerinden biri olduğu halde Kemalizm'e karşı mücâdelesi yüzünden ülkemizde — maâlesef — lâyıkıyle tanınmamaktadır. Eserlerinin bir çoğu, henüz Türkçe'ye tercüme edilmiş bile değildir.

İSLÂM HARFLERİ ÜZERİNDEKİ YASAK KALKMALIDIR!..

Kadir MISIROĞLU

Türkiyemiz'de 141. 142. ve 163. maddelerle ilgili bir değişiklik gerçekleştirilirken asıl ehemmiyeti olan hususlar unutulmuş veya kasden unutturularak gündeme getirilmemiştir. Bunların başında **M. Kemal Paşa** ile ilgili olarak çıkarılmış bulunan 5816 sayılı kanun gelmektedir. Türkiye, Avrupa Birliği'ne dahil olmak için kendisini insan haklarına saygılı göstermek istiyorsa, en evvel atacağı adım bu olmalıydı. Üstelik **M. Kemal Paşa** hakkındaki bu kanun da, cebir unsuru mevcud olmadıkça suç sayılmayacak bir şekilde tâdil edilmedikçe, 163. maddenin

değişmesinden beklenilen netice kâmil bir sûrette husûle gelmeyecektir. Zira 163. maddenin suç saydığı fiil ve fikirler bu maddeye olduğu kadar **M. Kemal Paşa**'nın şahsiyyet ve davasına da karşı bir muhteva taşımaktadır. Böyle olunca bir kanuna yani TCK. 163. maddeye göre suç sayılmayan bir fiil, bir başka kanuna yani **M. Kemal Paşa** ile ilgli 5816 sayılı husûsi kanuna göre suç sayılmakta devam etmekte ve böylece tatbikatta müthiş bir tezat husûle gelmiş bulunmaktadır. Denilebilir ki 163. maddenin çengeline takılan dinî hissiyat ve düşünceler izhar ve ifade olunurken ise **M. Kemal Paşa** karıştırılmazsa suçun tekevvünü bu sûretle önlenemez mi?... Hayır... Çünkü **M. Paşa** hakkındaki kanun sadece hakareti ve heykel kırmayı suç saydığı halde tatbikatta hakaretten kat'annazar normal tenkidler de suç sayılmaktadır. Öyle tenkidler ki, bunlar imâ yoluyla vârid olsa bile suç addedilmektedir.

Gerçekten temyiz mahkemesi umûmî heyetince çıkarılmış bir içtihad kararına göre **M. Kemal Paşa**'nın imâ yoluyla tenkidi de suç sayılmıştır. Bunun fiilî delili **Üstad Necip Fazıl**'ın **Sultan Vahideddin** hakkındaki kitabıdır. Bu kitabın üçüncü baskısı mahud kanuna göre toplattırılmış ve müellif hakkında dava açılmıştır. Dava yukarıda bahsi geçen temyiz içtihadına istinaden **"Sultan Vahideddin'i medhetmenin tersinden M. Kemal Paşa'yı zemmetmek olduğu ve binnetice imâ yoluyla hakaret teşkil ettiği"** tarzında bir gerekçe ile birbuçuk senelik hapis cezasıyla neticelenmiştir. Eğer üstad raporlu olmasaydı, son nefesini hapiste verecekti.

Bu misalde, görüldüğü üzere tatbikatın, mahûd kanunun ruh ve maksadına mugâyir bir sûrette yürütülegelmesi sebebiyle bunu değiştirmenin 163. maddeyi değiştirmek kadar ehemmiyet taşıdığı âşikârdır.

Bütün dünyada putlar devrilir ve tabular yıkılırken Türkiye,

hâlâ fâni bir şahsı kanunla korumak durumunda gözükecekse, bu ayıpla Avrupa Birliği'ne nasıl girecektir?!..

Bu vesileyle düzeltilmesi gereken hususlardan biri de **"İslâm Harfleri"** üzerindeki yasağın kaldırılmasıdır. Bugün Rusya ve komünist Çin'de bile mevcud olmayan böyle bir yasak insan hakları ve vicdan hürriyeti muvâcehesinde mâzur görülmesi imkânsız bir yüzkarası mahiyetindedir. Ermeni ve Rumlar yıllardan beri ülkemizde kendi yazılarıyla gazete çıkarır ve kitap basarlarken, Müslümanlara tatbik edilen bu yasağı anlamaya ve izah etmeye imkân var mıdır?!.. Hatta Türkiye'de bu yasak Arapça bir metin için de mevzuubahs değildir. Kıyâmet, Türkçe bir sözün Kur'an alfabesiyle tab olunmasından doğmaktadır. Bununsa bizi mâziden koparmak maksadından başka bir şeyle izah edilemeyeceği âşikârdır.

Nesiller arasındaki kültür kopukluğunun bir numaralı âmili bu inkılâptır. Biz Lâtin harfleri kaldırılsın demiyoruz, sadece İslâm harfleri üzerindeki **"yasak bertaraf edilsin"** demekten ibâret masûmâne bir arzuya kulak tıkayanlar demokrat ve insan haklarına hürmetkâr olduklarını elbette iddia edemezler. Şu kadar seneden sonra hâlâ İslâm harflerinden korkuluyorsa bu kemalist inkılâpların çürüklüğünün taraftarlarınca da kabul edildiğini göstermez mi? Eğer öyleyse, bu değişiklikler ister yapılsın, ister yapılmasın Türk Milleti'nin tarih şuuruna ve orijinal şahsiyyetine ters düşen bir bâtılı devam ettirmeye kimsenin gücü yetmeyecektir!.. Zira sosyal hadiselerin de tâbiî olanları gibi tâbi olduğu ve değiştirilemez birtakım kanunlar vardır. Bu kanunlar, kendilerine ters bir yolda yürüyenlere kudret ve müessiriyetlerini er geç kabul ettirirler.

Bu vesileyle düzeltilmesi gereken hususlardan biri de Şapka Kanunu'dur. Bu kanuna göre her Türk vatandaşı şapka giymeye mecburdur. Yani açık baş gezmek hususundaki alışkanlık bile suç teşkil etmektedir.

Filhakika hem harf inkılâbı ve hem de şapka hakkındaki kanun müeyyidesizdiler. Yani bu kanunları ihlâl edenlere karşı yapılabilecek olan şey inzibatî tedbirlerden ibâret kalmaktaydı. Bu sebebledir ki; TCK'nin vâlilerin vazife ve selâhiyetlerine dâir mahsus maddesine bir ilâve yapılarak her iki kanun da müeyyidelendirilmiştir. Müeyyidesizliklerine rağmen bilhassa Şapka Kanunu'na muhalif hareketler devlete isyan sûretinde gösterilerek binlerce insanın asıldığı Hamidiye Kruvazörü'nün gönderilmesiyle Rize Vilâyeti'mizin topa tutulmuş olduğu mâlumdur.

Bugünse tatbikatta şapka fiilen ortadan kalkmış ve bu kanun — âdeta — kadük olmuştur. Tıpkı **"26 Teşrinisânî 1934 tarihli ve 2590 sayılı efendi, bey, paşa gibi lâkab ve ünvanların kaldırıldığına dair kanun"** gibi.

Çoktan fosil haline gelmiş bulunan bu gibi mevzuatı düzelterek muâsır insan hakları seviyesine gelmek yolunda sağlam bir adım atılmadıkça 163. maddenin tâdili bir aldatmacadan ileriye gitmeyecektir!..

İSLÂM YAZISI MI, ARAB YAZISI MI?

İ. Hakkı KONYALI

Birinci Cumhurreisi **M. Kemal Paşa** Dolmabahçe Sarayı'nda bir târih kongre ve sergisi düzenlemişti. Bu kongreye Paşa'nın dil ve tarih görüşlerini tasvib eden bazı Batılı müsteşrikler ve Türkologlar da çağırılmışlardı.

Bu sırada, eski yazımız atılmış, bunların yerine Lâtin asıllı yeni harfler kabul edilmiş bulunuyordu. Eski harflerimize ***"Arap yazısı"*** damgası vurulmuştu. Bizim eski yazımıza ***"Arap yazısı"*** değil, belki, Araplar'ın ve Müslümanlar'ın kullandıkları yazı, daha doğru bir tâbirle ***"İslâmî Yazı"*** veya ***"İslâm Yazısı"*** demenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Bunun ilmî se-

beplerini kısaca şöyle izah edebiliriz:

İslâmiyet doğmadan bir müddet evvel Araplar, Irak ve Şam taraflarının kullandıkları yazıları öğrenmişlerdi. Arapça, "Nabatça, Kaldece ve Keldânice" de denilen yazı ile, Süryanî ve İbranî hattı ile yazılırdı. Bu yazılardan Nabatça, Araplar'da İslâmiyet'in gelmesinden sonra da devam etti. Bunların birincisinden ***"neshî"*** ikincisinden ise ***"Kûfe"*** şehrine nisbetle ***"kûfî"*** yazı doğmuştur. Araplar'ın millî bir yazıları yoktu.

Irak'da bulunan Süryânî'ler, Süryani Dili'ni çeşitli şekillerde yazarlardı. ***"Satrancelî"*** adını verdikleri bir yazıları vardı ki; mukaddes kitabı bu yazı ile yazarlardı. Araplar bu yazıyı İslâmiyet'ten evvelki Birinci Asırda aynen almışlar ve geliştirerek bundan Kûfî adını verdiğimiz İslâmî yazı çeşidini meydana getirmişlerdir. Gerçekten, bu iki yazı birbirlerine pek çok benzerler. Bu yazıyı Mekke'de ilk defa olarak **Hz. Muâviye**'nin babası **Ebu Süfyan**'ın kızkardeşi **Sahba**'nın kocası **Besr-i Kendî** getirmiş ve birkaç Mekkeli'ye öğretmiştir. İslâmiyet doğduğu zaman Mekke'de Kureyş'ten yazı bilenler var idiyse de, sayıları onbeş - yirmi kişiyi geçmiyordu. Bunların çoğu da ashabdan idiler. O sırada yazı yazabilenler arasında şunlar vardı:

Hz. Ali, Ömer, Talha, Osman İbn-i Said, Yezid İbn-i Süfyan, El-Ala-il-Hadremî, Hattab oğlu Ömer, Saad oğlu Abdullah, Cüheym, Muâviye, Ebu Süfyan... ilh.

Hz. Peygamber'in harblerde alınan esirlerin yazı bilenlerini, beherinin bunu on Müslümana öğretmesi şartıyla azad eylediğini tarihler kaydeylemektedir.

Râşîdîn Halifeler ve Emeviler zamanında Kur'an-ı Kerim, Kûfî hattı ile yazılmıştır. İslâmiyet'in ilk devirlerinde **Kutbe** adında maharetli bir hattat yetişmiş, kûfî hattından dört ayrı çeşit yazı icad etmiştir. Bu yazılar, birbirlerinden doğmuştur. **Kutbe,** Emeviler için mushaflar yazmıştır. Abbasoğulları Devleti'nin ilk zamanlarında **Aclon oğlu Dahhak** adlı bir hattat daha

yetişmişti. Bu zat **Katba**'nın yazılarını daha mütekâmil bir hale getirmiştir. Daha sonra, **Hammad** gibi daha başka hattatlar da yetişmiştir. Bunlar yazıyı geliştirdiler. Abbasi Hilâfeti'nin ilk zamanında gelişmeye başlayan bu yazıdan nihayet 12 çeşit yazı meydana gelmiştir. Hattatlar, yazıyı dinî bir vecd içinde geliştirip güzelleştirmek hususunda âdeta birbirleriyle yarışa girmiş gibi idiler. Bu sûretle yazının çeşitleri daha sonra yirmiyi aşmıştır. Ancak, unutmamak gerekir ki, bunların hepsi de kûfî yazısından doğmuş olup onun husûsiyetlerini taşıyorlardı. Nebatî denilen yazı, resmî olmayan işlerde kullanılırdı. M. 936 (H. 328) yılında ölen **İbn-i Mukle** bu yazıyı daha iyi bir şekle sokmuş, süslemiş ve resmî işlerde kullanılmak üzere devlet dâirelerine sokmuştur. Medeniyet-i İslâmiye Tarihi müellifi **Corci Zeydan,** bütün tarihçilerin bu mevzudaki kanaatlerine karşı çıkarak şöyle demektedir:

"Gerek, kûfî ve gerekse neshî (Nebati) yazı İslâmiyet'in başlamasından itibaren Araplarca mâruftu. Kûfî yazı Mushaf ve o gibi şeylerin yazılmasına, neshî veyahud nebatî yazı da muhabere ve başka şeylere tahsis edilmişti. *İbn-i Mukle* ancak neshî yazıyı mushafları yazmaya yarar sûrette güzelleştirmiştir. Neshî yazı zaman geçtikçe birçok şubelere ayrılmıştır. Araplar'ın kullandıkları yazıların hepsi kûfî, neshî yazılardan kûfe menşeli yazılar doğmuştur."

Çeşitli yazıların ana ve asılları bu iki yazıdır.

Bunlar hattatların elinde öyle tekâmüle uğramışlardır ki, buna ***"Arap Yazısı"*** değil ***"İslâm Yazısı"*** denebilir, daha doğrusu öyle denilmelidir. Çünkü bu yazıyı gelip geçen bütün Müslüman devletlerin hattatları kullanmış ve onu kemâlinin zirvesine ulaştırmışlardır. Gerçekten, bilhassa Osmanlı hattatları bu vâdide son derecede takdire şayan başarılar elde etmişlerdir. Bu sebeple islâmî yazı İslâm Medeniyeti'nin başında yer alan bir mevki kazanmıştır. İslâm Medeniyeti dışında hiçbir medeniyet

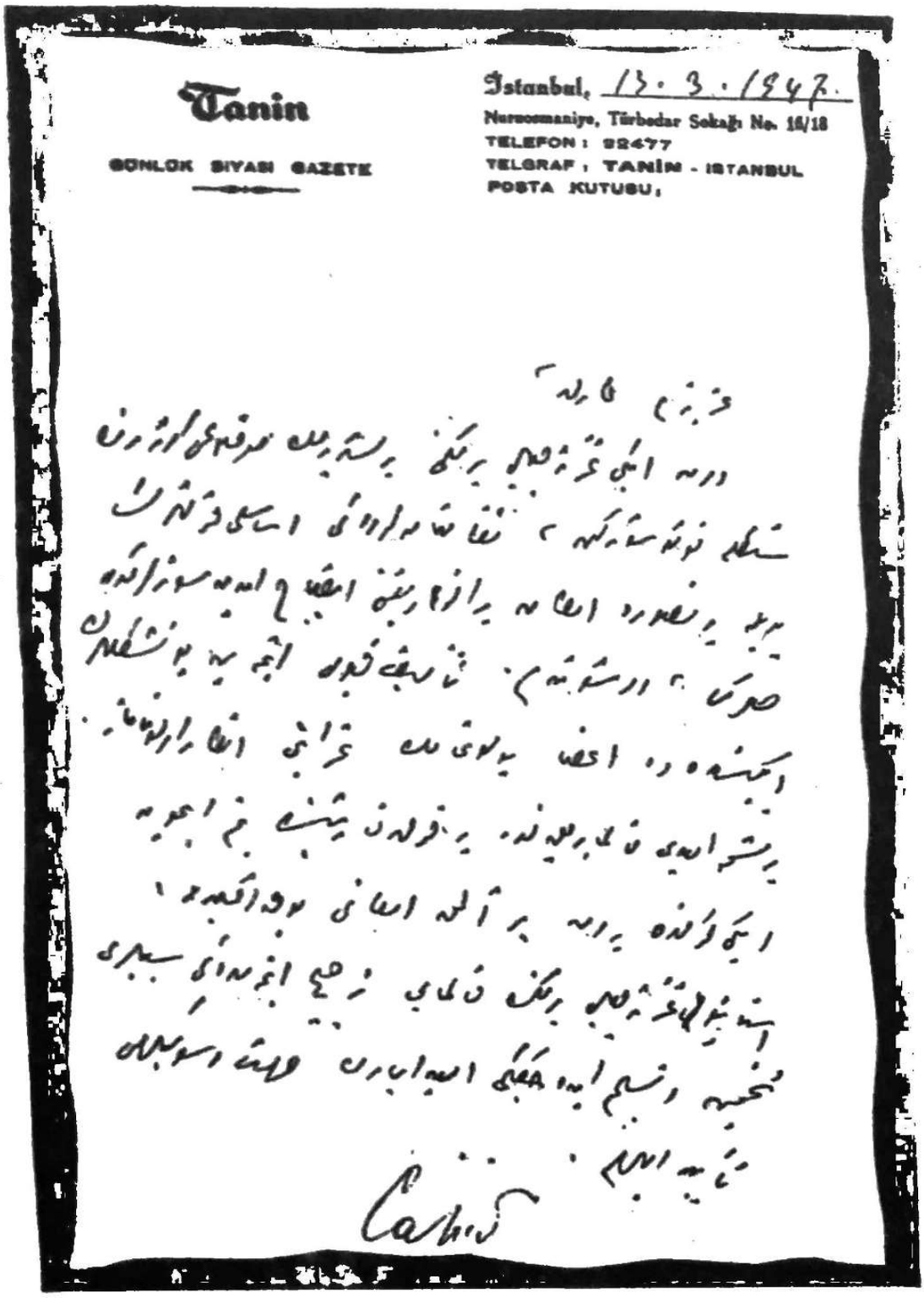

Tanin

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

İstanbul, 13.3.1947

Nuruosmaniye, Türbedar Sokağı No. 16/18
TELEFON : 22477
TELGRAF : TANİN - İSTANBUL
POSTA KUTUSU :

İslâm yazısını aleyhinde ençok yazı yazanlardan biri de Bâb-ı âli'nin meşhur kalemşörlerinden **Hüseyin Câhid**'dir. Fakat kendisi, su katıksız bir İslâm düşmanı olduğu halde yıllarca müdafaa ettiği Lâtin harflerini, bir gün bile kullanmamıştır. İşte O'nun 1947 yılında **Hakkı Târık Bey**' e yazdığı bir mektup.

(**Kadir Mısıroğlu**'nun arşivinden)

güzel sanatlar vâdisinde böylesine muhteşem bir san'at kolu tesis ve ibda edememiştir. Bu yazı sür'atle yazılmaya son derecede elverişlidir. Dünya milletlerinin hiç birisinin yazısı ***"İslâm Yazısı"*** kadar güzel olmadığı gibi o derecede kolay ve sür'atli de yazılamaz.

Dolmabahçe Sarayı'nda toplanan Dil ve Tarih Kongresi bitmiş, bu münâsebetle açılan sergi gezilmişti. İtalyan müsteşriklerinden **Prof. Rosso** yanıma geldi ve:

" — Sizin Akdeniz hakkında yazdığınız yazıların hepsi İtalyanca'ya çevrilmiştir. Topkapı Sarayı kütüphanelerini çok iyi tanırsınız, birkaç kitap inceleyeceğiz. Vaktimiz çok dar, bize yardım eder misiniz?" dedi.

Bunu memnûniyetle kabûl ettim. Yanındaki bir başka İtalyan profesörle beraber Saraya gittik. Kütüphane memuru Lâtin harfleriyle kargacık - burgacık yazılmış kocaman bir fihrist defterini önümüze koydu. Bu fihristte birçok kitap ve müellif isimleri yanlış yazılmış, âdeta uydurulmuş gibiydi. Saray kütüphanelerinde bulunan Arapça, Farsça ve Türkçe birçok kitabın ve müelliflerinin adlarını doğru okuyup-yazacak kimselerin Türkiye'de sayıları maâlesef iki elin parmakları kadar azdır. Arapların dilimize ***"Bütün câhiller cesurdur!.."*** şeklinde geçmiş pırlanta bir sözleri vardır. Sarayın o zamanki memurlarının tarih ve kitabiyata müteallik bilgileri sıfırın altındaydı. Bunlar, pekçoğu yazma olan ecdad yadigârı eserlerin Lâtin harfleri ile fihristini yapmışlardı.

Birlikte oraya gittiğimiz bu yabancı profesör Türkologlar bu fihristin sahifelerini açtılar. Sonra birbirlerinin yüzlerine baktılar. **Prof. Rosso** kulağıma eğilerek:

" — İbrahim Bey!.." dedi. **"Siz harf inkılâbı yaptınız, Lâtin harflerini kabul ettiniz. Eski yazınızla yazılmış fihrist defterleri varsa onları istesek, bir suç işlemiş olmayalım!.."**

" — Hayır!.." dedim.

Hâfız-ı kütübden İslâm harfleriyle yazılmış fihristleri istedim. Gitti, getirdi. Profesörler çeyrek saat içinde aradıkları yazma kitapları buldular. **Prof. Rosso:**

" — Kuzum **İbrahim Hakkı Bey!** Dünyanın en güzeli olan yazınızı niye attınız, o gayet kolay yazılan, çiçek gibi yazı atılır mıydı? Garbın seçkin otoriteleri ilim adamları kolay yazılır ve güzel bir yazı arıyorlar. Hendesî ve çirkin Lâtin harflerini niçin kabûl ettiniz. Ben lâtinim, Lâtin harfleri de bizim millî harflerimizdir. Fakat onunla köklü bir ilim yazısı yazılamaz!.."

Bunları Lâtin asıllı bir profesör söylüyordu...

İkinci Meşrutiyet'in ilânından hemen sonra Avusturya - Macaristan İmparatorluğu ile Osmanlı Hükümeti arasında bilhassa Taşlıca havâlisi hakkında ihtilâflar vardı. Avusturya - Macaristan Hükümeti bazı toprakları ülkesine katmak istiyordu. Bu maksadla bir basın toplantısı yapmıştı. Bu toplantıya Dünya matbuatının belli başlı mümessilleri katılmışlardı. Türkiye basınını da **Hüseyin Cahid Bey** temsil ediyordu. Fransızca konuşan İmparator'un beyanatı daha ziyade Türkiye'yi ilgilendirdiği için **Hüseyin Cahid Bey**'in beyanatlarının hepsini tesbit etmesini istiyordu. Konuşması bittikten sonra **Hüseyin Cahid Bey**'e:

" — Söylediklerimi siz de aynen kaydedebildiniz mi? Meslektaşlarınız sahifeler doldurduğu halde, sizin elinizde bir tek sahifecik var!.." dedi.

Hüseyin Cahid Bey:

" — Evet majesteleri söylediklerinizin hepsini kaydettim. Dinlerken serî bir sûrette Türkçe'ye çevirerek yazdım. İsterseniz, Türkçe olarak yazdıklarımı Fransızca'ya çevirerek okuyayım!.." demiş.

Hüseyin Cahid Bey iyi Fransızca bilirdi. Yazısını da çok ince yazardı. İmparator'un beyanlarından tuttuğu notları Fransızca'ya çevirerek ifâde edince İmparator O'nun elindeki bir tek varaktan ibâret kâğıdı almış yazıya bakmış ve hayretle:

" — Bu kadar lâf, şu kadarcık küçük kâğıda nasıl sığdı! Bu ne güzel yazıymış..." demiş ve kâğıda uzun uzun bakmıştır.

Hüseyin Cahid, bana bu hikâyeyi naklettikten sonra:

" — Biliyorsun biz de Lâtin harflerini tervic ediyorduk. Büyük günah işlemişiz!.. Bu harflerle yazı yazamıyorum, elime kalemi alınca Lâtin harfleri fikrî insicamımı bozuyor" demiştir.

Gerçekten **Hüseyin Cahid Bey** bütün yazılarını — hatta vefatına kadar — İslâm harfleriyle yazar, bunları mürettipler yeni harflere çevirirlerdi. (**Kadir Mısıroğlu**'nun notu: **Hüseyin Cahid Bey**'in elyazısıyla ve vefatına takaddüm eden günlerde İslâm harfleriyle yazılmış birçok mektubu husûsî arşivimde mahfuzdur.)

Refiî Cevad Ulunay gibi Türk matbuatının kıdemli kalemşörlerinden olup eski yazımızı bilenlerin hemen hepsinin daima bütün yazılarını İslâm harfleriyle yazdıkları bir gerçektir. Hatta, o kadar ki; dinî mübâtâtsızlığı, ve İslâmı inkârı ile meşhur İçtihad Mecmuası sahibi **Abdullah Cevded** bile böyle yapardı. Halbuki bu zat her mânevî kıymete karşı çıktığı gibi İslâm yazısına da karşı çıkmış ve bu mevzuda pek çok yazı kaleme almıştır. Mecmuâsında Hıristiyanlık Âlemi'nin kullandığı rakamları kullanırdı. Çok cimri, paracı bir bedbahttı. Yeni harfler kabul edilince mecmuasının satışı sıfıra inmişti. Zarar ediyordu. Benim çalıştığım "Son Posta" Gazetesi O'nun matbaasının yanındaydı. Komşu idik. Sık sık bana yeni harflerin kötülüklerinden bahsederdi. Birgün beni matbaasına çağırdı. Çay içtik. Diyordu ki;

" — İbrahim Bey, bu harfleri tavsiye ve müdafaa ederken büyük günah işlemişim! "Tövbeten Nasûhâ!.."

Arapça bilirdi. Nasuh tövbesiyle tövbe ediyor, Allah'dan günahlarının afvını diliyordu. Koyu bir Lâtin harfleri düşmanı olarak ölüp gitmişti. Tabutu Ayasofya Câmii'nin musallasına

konmuştu. Müslümanlar bu münkirin cenaze namazının kılınmayacağını söylüyorlardı. Ben:

" — O, yeni harfleri kabul ettirme günahını işlediği için bütün günahlarından tövbe etmiştir!" dedim. Bu sözüm üzerine namazı kılınabildi.

Rahmetli Zeki Velidî Bey'den dinlemişimdir. Meşhur Türkolog **Rosso** Viyana'da verdiği bir konferansta.

— "Güzel Türkçe'yi hiçbir kuvvet yıkamamıştır. Yeni harfler yıkacaktır. Bu harfler Müslüman Türkler'in geçmişleriyle, tarihleriyle gelenekleriyle alâkalarını koparacaktır" demiştir.

Rosso ve karısı İstanbul'da aynı yılda ölmüşler ve Haydarpaşa'daki İngiliz Mezarlığı'na gömülmüşlerdir. Bu Türkoloğun mezartaşı İngilizce ve İslâm yazısıyla yazılmıştır.

Hattat **Hâmid Aytaç**'ın nefis bir yazısı: SEBİL YAYINEVİ

İNÖNÜ'NÜN İSLÂM HARFLERİNE DÂİR BEYANLARI VE BUNUN AKSÜLÂMELLERİ

CÜNEYD EMİROĞLU

Kemalist İnkılâpların iki numaralı adamı **İnönü,** 1966 yılında "Türk Dil Kurumu" nu ziyâret ederek İslâm harfleri hakkında son derecede üzerinde durulmaya değer beyanlarda bulunmuştu. O gün, Türkçe'nin resmî lisan olarak kabulünün yıldönümü imiş. Gerçekten, İslâm'ın en büyük müdâfiî Osmanlı Devleti'nin cihad azmini zaafa uğratabilmek için Papalık'la bile teşrik-i mesâi ettikleri bilinen "Karamanoğulları" bilmem ne zaman Türkçe'yi resmî dil olarak kabul ve ilân etmişlermiş. Acaba diğer Türk Devletleri'nde kullanılan resmî lisan Türkçe değil miymiş ki Karamanoğlu **Mehmed Bey**'in bu hareketi hâlâ da âlâ-yı vâlâ ile

her yıl yâd olunmaktadır. Bizce Karamanoğulları'nın Osmanlı düşmanı olmalarından dolayı methedilmelerine vesile ittihaz edilen bu yıldönümünün, mânâlı veya mânâsız olması keyfiyetini bir tarafa bırakalım da bu vesile ile **İnönü**'nün o yıl T.D.K. mensuplarına karşı vâki beyanlarıyla bunun aksülâmellerine geçelim.

İnönü, İslâm harfleriyle lâiklik ve Hilâfet arasında bir münâsebet kurmuş ve bu vesileyle Müslümanlarla onların gönül verdikleri usul ve müesseselere bir kere daha ve şiddetle çatmıştı. Buna sinirlenen ve daha önce de "Eski Harflerimiz için Umûmî Af İstiyorum" ünvânıyla bir makale neşretmiş bulunan **Nizameddin Nazif Tepedelenlioğlu** 12 Kasım 1966 tarihli Yeni İstanbul Gazetesi'nde "İnönü - Levent Dil, Harfler ve Hilâfet!" serlevhalı makalesinde bu mes'eleyi ele alarak şöyle diyordu:

"Lâiklikle Lâtin harflerinin ve Hilâfet'le Arab harflerinin ilgisi

— İslâm harfleriyle yıllarca böyle alay edildi —
1926 yılında "Akbaba" Mecmuası'nda çıkan bir karikatür.
Altında da "Haydi sen de saltanat harâbesine!.." sözü yazılıdır.

ne?"

Mühendishâne-i Berri-i Hümâyun'un başarılı talebesi, topçu zâbiti ve erkân-ı harb **İsmet Bey**'in riyâziyede kuvvetli olması gaayet tabiidir. Ama yukardaki pek çapraşık ilginin ispatını hangi cebirden çıkarabilir? İslâha gelir ünite nerde?

CHP liderinin Türk Dil Kurumu'nda söylediklerini radyodan öğrenince hayret ettim. "TRT" yanılmış olmalı, dedim. Ama bir gün sonra **Hasan Pulur Bey**'in ayni konu üzerinde verdiği bilgi hayretimi giderdi. Sayın **İnönü**'nün Türk Dil Kurumu Başkanı tarafından fena halde tahrik edilmiş olduğunu anladım.

Gerçi **Hasan Pulur** dostumun sütununda da ziyâretin tam tutanağı neşredilmediği için durum radyodaki gibi fazla puslu ve dumanlıdır... Ama ne de olsa, **İnönü** ile **Levent (Agâh Sırrı)** çokça konuşturulmuşlardır! Sözün nereye getirilmesi istendiği sezilebiliyor:

1— Arab harflerini bir defa daha idama mahkûm etmişler.

2— Eski harflere Türk Dil Kurumu'nun düşmanlığını bir daha ilân etmişler.

3— Arab harfleri de okutulmalıdır diyenleri ve diyecek olanları halifecilikle itham etmişler.

4— Halife kelimesi hatırlarına gelince de eski harflerden bahsedenlerin lâiklik düşmanları olduklarına karar vermişler.

Acı bir mantık. Ve **Agâh Sırrı** kimbilir eski harflere nasıl bir yeni kulp takmış ki; **İnönü** şöyle buyurmuş:

" — Ne zannediyorlar? Hilâfet'i kuracaklar da eski kuvveti ve itibarı olacak mı sanıyorlar? Gülünç bir şey olacak Hilâfet'i getirseler."

Önce bu beyana bir cevap vermeliyim:

" — Paşa hazretleri, Halife de Hilâfet de çok kolay yolcu edilmişlerdir. Ama öyle kolay kolay geriye getirilemezler. Bu müessese on dört asra yakın pek uzun bir zaman içinde binbir fâcianın yayığında dövüle dövüle nihâyet bir devamlı şekil

alabilmişti.

Ve bizde bir Büyük Millet Meclisi Kanunu'nun bir **Abdülmecid Efendi** halinde şahıslandırdığı günlerde değil **Yavuz**'un yok ettiği Kölemen İmparatorluğu'nda bir **Mütevekkil Alellah** halinde acze düştüğü günlerde dahi gene mânâ ifâde etmişti. Hılâfet vatan sarayımızın pırlantadan bir penceresiydi. En az beş ciltlik bir eserle izah edilebilecek sebeplerin tazyiki ile berhava oldu. Artık ne parçalarını bulmak ne de yan yana getirip yapıştırmak kolay iştir. **Agâh Sırrı**'yı irşad ederken "Kursalar bile eski kuvveti ve itibarı olacak mı?" deyişinizden, sizin de 1924'de Hılâfet'in hâlâ cihansaran bir mânevî kuvvet ve itibar sahibi olduğunu kabul ettiğinizi anladım. Böyle bir nüfuz ve itibarda eski harflerin tesiri neydi ki; o harflerin yadırganmamasını istemek, hatta dilemek gibi mâsum bir arzuda bu derece heybetli bir hedef teşkil ediliyor?"

Paşa hazretleri, eğer bir gün, arşiv denilen o millî hazinemizdeki milyonlarca eser, eski harflerle yazılı olduğu için, o semte revan olmanın bir gericilik sayılamayacağını kabul ederseniz, yani, Arşiv dâiresini ziyâret ve tavâf ederseniz, inceleme salonundaki gençlerin yüzde doksan dokuzunun Grek, Macar, Ulah, Sırp, Hırvat, Bulgar, Alman, Arab olduklarını görürsünüz.

Hiçbir nazarî endişe bana **Agâh Sırrı Levend** müessesesinin Türkiye'de her şey olduğunu kabul ettiremez.

Arab harfleri ve Hılâfet'le lâiklik arasındaki ilgilere (?) ilişkilere (!!) ayrıca temas edeceğim."

Ertesi gün yine aynı mes'eleyi ele alan **Nizameddin Nazif** 13 Kasım 1966 tarihli Yeni İstanbul Gazetesi'nde "Arab Harfleri, Lâiklik ve Hılâfet" serlevhasıyla bu eski yazısına da temas ederek şöyle diyordu:

" ... Ama bütün bu gerçeğe rağmen biz o yazımızda Lâtin harflerini bırakalım demedik ki; sâdece "Bu harfleri kazandık ötekileri kaybetmeyelim" dedik. Ve kaybetmeyelim diyoruz... Çünkü Arab harfleri bu memlekette unutuldu mu benliğimizi kay-

bederiz, kimliğimizi kaybederiz. Hatta bu memlekette niçin bulunduğumuzu ispat edebilecek vesikaların "tümünü" kaybederiz.

Sorarım:

Harfler üzerindeki bu kısa analizin lâiklikle ilgisi ne? Hem efendim bu Dil Kurumu Lâikliğin de mi bekçisidir? Öyle ise kırk yıldır kimsenin kimseye hakkiyle anlatamadığı bu Frenk kelimesine bir Türkçe karşılık bulunsa. Bulsa da herkes ezbere konuşmaktan kurtulsa. Kör dövüşü bitse.

Şimdi; asıl konuya gelelim. Yani Dil Kurumu binasında harften lâikliğe, lâiklikten Hılâfet'e sektirilen taşı gediğine koyalım:

Lâiklik aslına bakarsanız Hılâfet'le hiçbir ilgisi olmayan bir müessesedir. Hiçbir ilgisi yoktur ve Hılâfet mevcud olsaydı lâik prensiplerle pekalâ bağdaşabilirdi.* Halife neydi? İslâm Dini'nde idârî hiyerarşinin zirvesi.

Çok yanlış olarak propaganda edildiği gibi Osmanlı Devleti'nde Halife, "Emirü'l- Mü'minîn" değildi. Emirü'l-Mü'minîn olan "Sultan" dı. Bizdeki Halifelik bir çeşit "Cesaropapisme" idi ki; dört Halife devri ile de, Emevî, Abbasî, Fâtımî devirlerindeki halifeliklerle de bir tutulamaz. Sultanlık kalkınca otomatik olarak Emirü'l-Müminlik de kalkmıştı. Nitekim Halife **Abdülmecid Efendi**'nin ünvanları arasında Emir-ül Mü'minînlik yoktu.

Sultanlık kalktığı anda cismanî idâre ile ne siyasi ne askerî hiçbir ilgisi olmayan bir müessesenin lâikliğe dokunur hangi tarafı kalmıştı?

Doğu Roma Kilisesi Patrik'i Efendi'nin lâiklik ilkelerine aykırı

---

* Burada dinî ve tarihî yanlışlar saded dışıdır. Bu bakımdan burada aynen iktibas ettiğimiz şu satırlardaki yanlışlara dokunmuyoruz. Sadece şu kadarını söyleyelim ki "halife" dinî ve siyâsî otoritenin zirvesidir. Vazifesi de"ahkâm-ı şer'iyye"nin yani Şeriat hükümlerinin icrasıdır. Böyle olunca din karşısında bitaraf yani Ona bağlı olmamayı esas alan "lâiklik" O'nunla bağdaşabilir mi?

C. EMIROĞLU

bir tarafı olduğu iddia ediliyor mu?

İslâm'ın Halifesi sadece "Halîfe-i Rû-yi Zemin" diye anılırdı. Yani "Yeryüzü Halîfesi".

Eh, **Atenagoras Efendi** de "Patriarche Acumsnique" dır ki; Türkçesi "Cihan Patriki" demektir.

Neden yadırganmıyor?"

İnönü, İslâm **harflerine** temas ederek Müslümanlara çatmaya her **vesile ile** devam etmiştir. Fakat bunların en câlib-i dikkat olanı **O'nun** Ulus Gazetesi'nde 1968 - 1969 yıllarında neşredilen **hâtıralarındaki** beyanlarıdır.

Gerçekten **İnönü,** Ulus Gazetesi'nde neşredilen hâtıralarının 14 - 15 **Nisan** 1969 tarihli tefrikalarında İslâm Harfleri hakkında son **derecede** câlib-i dikkat beyanlarda bulunmuş ve bunların Türk **basınında** çeşitli aksülâmelleri olmuştur. Türk ilim ve fikir **hayatını** yakından alâkadar eden harf inkılâbı hakkındaki bu **beyan** ve mukabil beyanları hulâsa ederek okuyucularımıza bu **mes'ele** üzerinde bir kere daha durup düşünmek imkânını vermek istiyoruz.

İnönü 14 Nisan 1969 tarihli Ulus Gazetesi'nde önce İttihat ve Terakki'nin devlete hâkim olduğu zamanda **Enver Paşa** tarafından başlatılan "huruf-i munfasıla" yani, İslâm yazısını, harfleri birbirine bitiştirmeksizin tek tek yazma usûlüne dâir bir hâtırasını naklettikten sonra şöyle demekteydi:

"Şimdi, ben bu mâcerayı biliyorum. Harf inkılâbı ilân edilmeden iki sene evvel **Atatürk'**e söyledim:

" — Hayır" dedi.

"Ben bilirim" dedim. "Bunu tecrübe ettim bütün devlet muâmelâtı, her şey bozulacak. Kabul edildi, diye kendisini mecbur hissederek yeni harfleri kullanacak, bir de asıl işidir, kıymetli işidir diye eski harfleri kullanacak. Başa çıkamayız. İyi düşün."

Atatürk'e bunları söyledim ve benim ikâzım cesâretini kırdı. Harf inkılâbını iki sene sürükledi. Resmî beyanlarında, grupta, partide yaptığı konuşmalarda, yeni harfleri düşünüyoruz, diyordu. Fakat, başlayamıyordu. Nihâyet, harf inkılâbını emrivâki hâlinde ilân etmeden önce kendisine şöyle dedim:

" — Bunu istiyorsunuz, yapacaksınız. Fakat, tatbik etmeyeceksiniz."

" — Kim?" dedi.

" — Siz," dedim. "Başta siz olmak üzere hiç biriniz tatbik etmeyeceksiniz. Büyük bir inkılâb hareketi yapacağız. Bir inkılâp yapıldığı zaman, bunu tatbik etme mevkiinde bulunanların kararlarındaki inanç, ciddiyet ve sebat hakkında hiçbir şüphe olmamalı. Evvelâ biz, bunun birinci derecede tatbikçisi olmalıyız. Riâyet emeliyiz."

Atatürk söz verdi:

" — Tatbik edeceğiz, ben başta olmak üzere hepimiz tatbik edeceğiz." dedi.

Harf inkılâbı oldu. Herkes bilir ki, ondan sonra, ben eski yazıyı kullanmış değilim. Harf inkılâbı çıktıktan sonra, şimdiye kadar eski yazıyla yazmış olduğum yirmi satırı bulmaz. Yapmadım. Akıllılık ettim. Çünkü, ilk sıkıntıya katlanmayanlar, ömürlerinin sonuna kadar yeni yazıyı kullanmadılar. Yeni yazıya alışmak için birkaç ay, her ne kadar ise, kabiliyetine göre sıkıntı çekip onun içine kapanmak lâzımdı. Onu kullanmakta israr etmek lâzımdı. Cemiyete bunu yaptırmak için almadığım tedbir, katlanmadığım eziyet ve vermediğim eziyet, güçlük kalmamıştır. Ben vekillerin, meb'usların, memurların, herkesin cep defterini muâyene eder ve eski yazı ile notlarını gördüğüm zaman mes'ul tutardım.

Başvekilim. Bir gün Genelkurmay'a gittim. Bana resmî iki kâğıt getirdiler. İmza etmem lâzımmış. Fakat biri eski yazı ile yazılmış olanını imzalayacağım. Nedir bu, diye sordum. Mareşal öyle söylemiş. Ona evrakı hep bu tarzda götürüyorlarmış. Tıpkı **Hâfız Hakkı**'nın benden istediği gibi karşımdaki subaya:

" — Yeni yazıyı kullanmıyorsunuz. Bu, devletin kanunu değil mi? Siz devletin kanununu tanımaz mısınız?" dedim.

Çocuk ölecekti, Pancar gibi oldu.

Ertesi gün aynı mes'eleye devam eden **İnönü,** Harf İnkılâbı'nı gâyesini fütursuzca ortaya koyarak beyanlarına şöyle devam etmektedir:

"Yeni harfleri öğrenmek için mektepler açıldı. **Atatürk,** her yeri dolaştı. Tahmin olunmaz bir şahsî gayret göstererek yeni harfleri memlekete maletmeye çalıştı. Ama yaşlı bir adamın alıştığı harfleri bırakıp yeni harfleri öğrenmesi kolay olmuyor. Bu gibi kimselere bunu öğrenin demek de güç bir şey. Bunca zaman önce, çocuklukta öğrendiğim ilk harflerin şurası burası benzemez, yine de söker, okurum. Sonradan öğrenilen bir harfle bunu sökmeye imkân yoktur. Hiç eski yazı bilemeyen insanların yazılarını ben okuyamıyorum. Halbuki eski yazılardan okuyamayacağım yazı yoktur. En âciz adamın en karışık yazdığını mutlaka söker, çıkarırdım.

Bütün bu anlattığım güçlükleri düşünerek, bilhassa yetişmiş insanların yazı ile münâsebetlerinin bozulacağından ve cemiyette kültür hayatının kötürüm olacağından endişeliydim. İki harf kullanacağız ve yeni yazıyla tek harfli bir cemiyet hayatına geçiş için son derece uzun bir intikal devri olacak. Bu endişeyi duyuyordum. "Yapamazsınız; siz yapmayacaksınız, başkası hiç yapmaz" derken, bana işin aslından gelen bir endişe havası hâkimdi.

Esas olarak harf inkılâbının taraftarıyım. Başlangıçta gösterdiğim mukavemet, anlattığım sebeplere dayanıyordu ve **Atatürk** benim bu mukavemetimi samimi olarak karşılıyordu. Kendisi; bir emrivâki yaparak bu inkılâbı kabul ettiririm, **İsmet Paşa**'nın söylediği doğru, ben de uyarım, hep beraber çalışmalıyız, çalışırız olur biter diye düşünüyordu. Onda böyle samimi bir kanaat vardı.

Bu günlere âid bir olayı hatırladım. **Atatürk,** yanında bazı kimseler olduğu halde, bir yerde çalışıyor. Önünde eski yazıyla

birçok kâğıt var. Akşamüzeri ben kendisini görmeye gittim. **İsmet Paşa** geliyor, diye haber verirler. Hepsi telâşa düşer. Masanın üzerindeki kâğıtları kaldırırlar.

Sözünde duruyor. Fakat acele bir iş yapılacağı zaman ve O'nun istediği vesika veya notu herkes kolayına geldiği gibi eski yazıyla verince ne olacak? Tabii çâresiz bir vaziyet.

Bu son zamanlarda koalisyon hükümeti olarak çalışırken, bakarım yanımda oturan **Alican** defterini çıkarır, eski yazı ile yazar. İçimden şartlar müsâid olsa ben sana gösteririm, derim. Bırakalım bunu, kendi partimizin adamına bir şey yapamaz hâle geldim. Şimdi serbest... Herkesin cep defterine ne karışırsın, oldu...

Harf inkılâbı bir okuma yazma kolaylığına bağlanamaz. Okuma yazma kolaylığı **Enver Paşa**'yı tahrik eden sebeptir. Ama, harf inkılâbının bizde tesiri ve büyük faydası, kültür değişmesini kolaylaştırmasıdır. İster istemez Arap kültüründen koptuk..."

İnönü'nün bu sözlerinde birçok üzerinde durulacak nokta vardır. Bunlar, mes'eleyi iyi bilen yazarların tahlil ve münakaşalarına mevzu olmuştur.

Milliyetçi cephenin değerli yazarı **Ahmed Kabaklı** 28 Nisan 1969 tarihli Tercüman Gazetesi'nde bu mevzuda şunları yazdı:

"İsmet Paşa, Ulus'ta çıkan dikkate değer "Hâtıraları"nın 13 - 15 Nisan tarihlilerini "Harf İnkılâbı" na ayırmıştı.

Sayın **İnönü**'nün bir üslûbu vardır. Hep o kaygan ifadesi ile, dokunup geçmeler, çok yönlü sözler, imâlar, sezdirmeler, üstünü örtüp kaçmalar ile yalnız olayları sıralamak değil, kendince tahliller, beyanlar da yapmaktadır. **Atatürk** ile kendisi, bu hâtıraların iki esas kahramanıdır. Dikkatli bir göz bu yazılar içinde, iki devlet adamının aykırı yanlarını, metod farklarını ve **İnönü**'nün **Atatürk**'e yönelmiş tenkidlerini görebilmektedir.

Esas konuya girmeden önce, sayın Paşa'nın iki çelişmesine işaret etmek istiyorum. Birincisi:

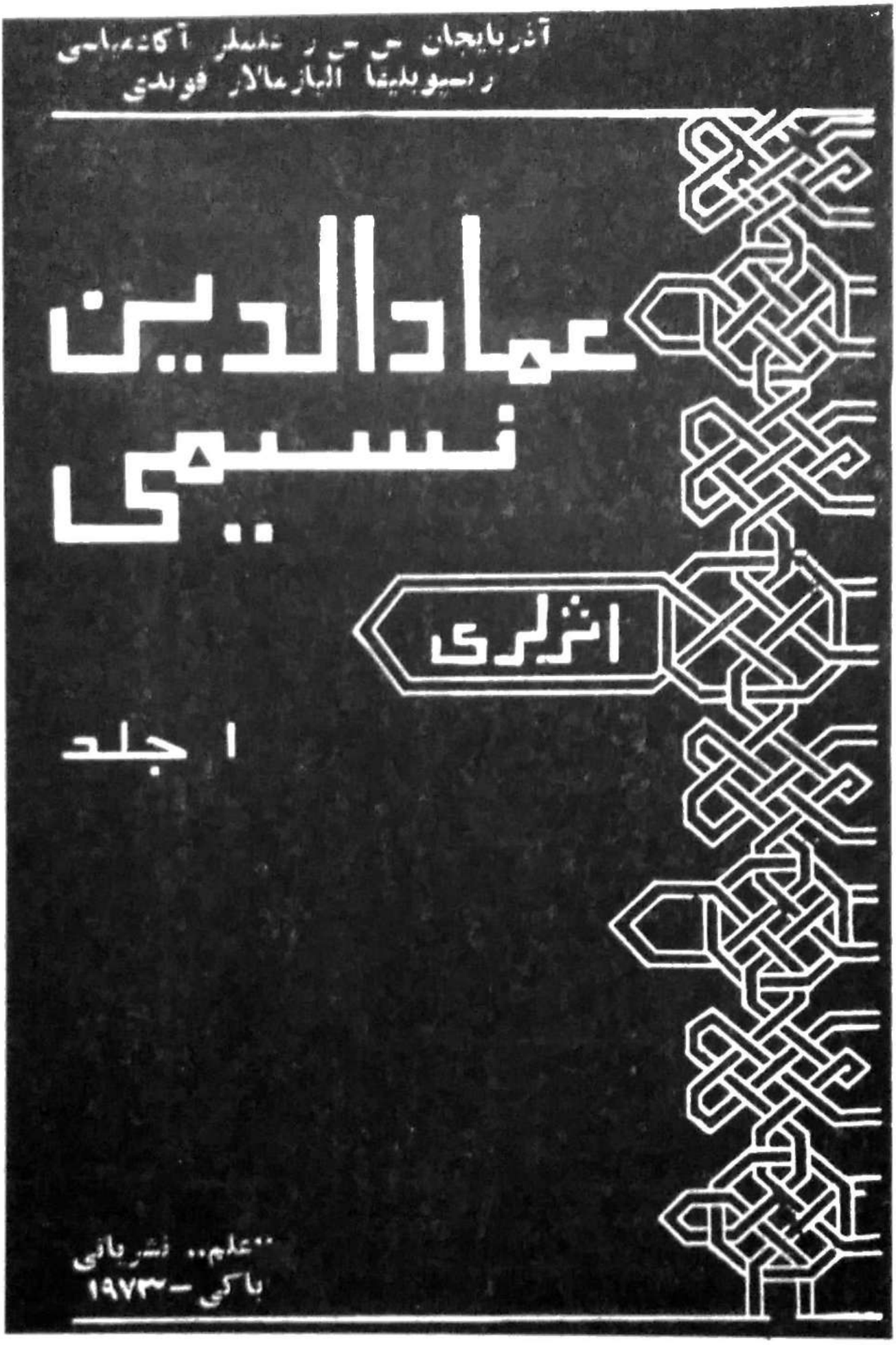

Yetmiş yıl Rus esâreti altında kalmış olan Türkler bile o esnada serbestçe İslâm harfleri ile neşriyat yapabilmişlerdir. İşte size 1973 tarihinde "Bakû" da basılmış bir kitabın kapak klişesi

"Harf İnkılâbı olduktan sonra herkes bilir ki eski yazıyı kullanmış değilim" diyor. Bu inkılâbı **İsmet Paşa**'ya rağmen ve emrivâki şeklinde yapan **Atatürk**'ün ise bu prensibe uymayarak eski yazıyı hep kullandığını belirtiyor. Kendisi **Mustafa Kemal**'e:

"Bir inkılâb yapıldığı zaman bunu tatbik etmek mevkiinde bulunanların kararlarındaki inanç ciddiyet ve sebat hakkında hiçbir şüphe olmamalı" demiş olduğu halde şöyle komik bir olay hatırlıyor:

"**Atatürk** yanında bazı kimseler olduğu halde, bir yerde çalışıyor. Önünde eski yazıyla yazılmış birçok kâğıt var. Akşamüzeri ben kendisini görmeye gittim. **İsmet Paşa** geliyor, diye haber verirler. Hepsi telâşa düşer, masanın üstündeki kâğıtları kaldırırlar."

Bunlar doğru. Tâ çocukluğumuzda "**İsmet Paşa** eski harflerin düşmanıdır" diye söylerlerdi. Demek bu konuda **Atatürk**'ü bile korkutacak kadar titiz imiş. Hattâ yine hâtıralarından öğreniyoruz. Elinde eski yazı gördüğü bir subayı fena halde terslemiş. Bugün bile, (artık eski yazı tehlikesi kalmadığı halde) onu kullananlara öfkesini gizlemiyor.

"Son zamanlarda koalisyon hükümeti olarak çalışırken bakarım yanımda oturan **Alican** defterini çıkarır, eski yazı ile yazar. İçimden: Şartlar müsâid olsa ben sana gösteririm, derim."

Çelişme şuradadır ki, **İsmet Paşa,** bazı pratik sebeplerle Harf İnkılâbı yapmanın uygun olmayacağı kanaatinde imiş. Bunu **Atatürk**'e de söylemiş "uygulanamayacağını" belirtmiştir. Buna rağmen **Atatürk** bir emrivâki ile harf değişikliği yapınca, Paşa bunun **Atatürk**'ten daha ciddî ve amansız tatbikçisi olmuştur. İnanmadığı bir konuda kraldan fazla kralcı kesilmek nedir? Paşa'nın ruhundaki itaat alışkanlığı mı, yoksa (o vakit) Başbakanlıktan uzaklaştırılma tasası mı?

Malûm, bir de "dil devrimi" yapıldığından söz edilir.

Hattâ bu işin suçluları, başları sıkıştıkça **İsmet Paşa**'yı bulur, "arkanızdayım" dedirtirler. Böyle olduğu halde Sayın **İnönü** kanat gerdiği TRT'nin ve Kurumun uydurma dilini neden kullanmıyor? Hâtıralarını bildiğimiz halk dili, hattâ koyu "Osmanlıca" sayılacak kelimelerle yazması nedir? Daha çok kendi eseri olan bu "devrim"e inanmıyor mu? Yoksa başında **Atatürk** olmadığı için mi böyle gevşek davranıyor? Bir de dikkatle kaçındığı o çiğ iğrenç sözcükleri gençliğe zorla kullandırtmak isteyenleri niçin arkalıyor?

İsmet Paşa, Atatürk'ün harf inkılâbı fikrine önce mukavemet etmiş: "**Enver Paşa,** harb ilân edilmeden böyle birşeye teşebbüs etti. Sonra muhârebenin ilânı üzerine kaldırıldı. Tekrar eski hâle döndük, yine öyle olacak" demiştir. Fakat:

Okumuşlar, alışkanlıklarından vazgeçmez, herkes iki yazı kullanır; karışıklık olur, okur yazar kimse kalmaz... gibi basit ve pratik engeller söylemiştir. Harf değiştirmenin millî kültürümüzü nasıl yere sereceğini, belki yüz yıl kendimize gelemeyeceğimizi **Atatürk**'e anlatmamıştır. Hiç kimse anlatmamıştır ki:

Yaşayan Türk halkının bin yıl içinde meydana getirilmiş millî kültür ve sanat eserleri ile bütün bağları kopacak yüzbinlerce eserimiz, mahzenlerde küflenip gidecektir. Hepsi eski yazıyı ve müşterek kelimeleri kullanan dış Türkler ile (İran, Irak, Suriye, Rusya, Balkan, Çin boyunduruğundaki soydaşlar) bütün ilişiğimiz kopacaktır. Eserlerimizi onlara okutmak ve onlarınkini okumak imkânlarını kendi elimizle baltalıyoruz.

Lâtin harflerini kabul etmek "Batılı ve medenî" olmak demek değildir. Çünkü çoktan batılılaşmış olan Museviler, Japonlar, Ruslar, Yunanlılar kendi alfabelerini kullanıyorlar. Bunu millî bağımsızlık ve birliğin sembolü sayıyorlar.

Alfabe bir kültür vasıtasıdır. Mühim olan ilim, sanat ve felsefeyi yapacak kafa inkılâbıdır. Alfabenin zoru kolayı olmaz. Her şey öğretmeye bağlıdır. Çin'in sonradan "kültür ihtilâli" yapmaya kalkan **Mao**'su bile, o müthiş kalabalık, korkunç, yukarıdan

aşağı Çin yazısını değiştirmemiştir. Çünkü Çin birliğinin o alfabeye bağlı olduğunu koyu bir Çin milliyetçisi olan **Mao** iyi bilmektedir.

Bin yıllık kültür hazineleri meydana getirdiğimiz ve Araplar'dan fazla millileştirerek, estetik hale koyduğumuz yazıyı atıp yenisini almak ancak maddî, mânevî kültürümüzü, dinî varlığımızı, ahlâk ve âdetlerimizi, zevk ve sanatımızı bozmaya çalışan Haçlı ve Siyonist "kültür emperyalizminin" işine yarar.

Bunlar, **Atatürk**'e anlatılmamıştır. O da "emrivâki" ile çözmüştür meseleyi, Öyle görünüyor ki; Sayın **İnönü,** bu sonuçları belki bilmiyordu ama, bilse de anlatmazdı. Çünkü bizim felâket diye ilân ettiğimiz mes'eleden pek memnun görünmektedir: Şaşılacak bir neş'e içinde.

"Harf inkılâbının bizde tesiri ve büyük faydası, kültür değişmesini kolaylaştırmasıdır. İster istemez Arap kültüründen koptuk... Bizim devrimizde Lâtin harflerine geçmek, Türk dilini ve millî kültürü kurtarmak için esaslı bir etken olmuştur" diyor.

Sayın **İnönü,** bu "etken" ile "Arap kültürü"nden değil, bin yıllık Türk kültür, sanat ve medeniyetinden koptuğumuzu, bin yıllık zengin irfanımıza mirasçılık vasfını kaybettiğimiz, işe Afrika kabileleri gibi yeniden başladığımızı, bugünkü sol ve kozmopolit akımların bu kültür boşluğu içinde yayıldıklarını, yurdumuzda bir turist gibi dolaştığımızı... Bu yüzden kırk yıldan beri millî bir sanat ve fikir meyvesi çıkaramadığını pekalâ bilir. "Türk dili ve kültürünün" son elli yılda kurtarıldığını değil, bilâkis mevcud olanının çıkmaza sokulduğunu sayın **İnönü** kadar görecek pek az kimse vardır.

Eski yazı ile bin yıllık bir edebiyat, sanat, tarih hazinesi meydana getirdiğimizi nasıl unuturuz. İşte **Kutadgu Bilig** tam 900 yıl önce ve saf Türkçe ile yazılmış bir âbidedir. **Yunus Emre**'nin şiirleri 700 yılı doldurmaktadır. **Dede Korkut** öylesine, öbür hak ve divan şâirleri öylesinedir. Hâlâ en büyük tarihlerimiz, edebî

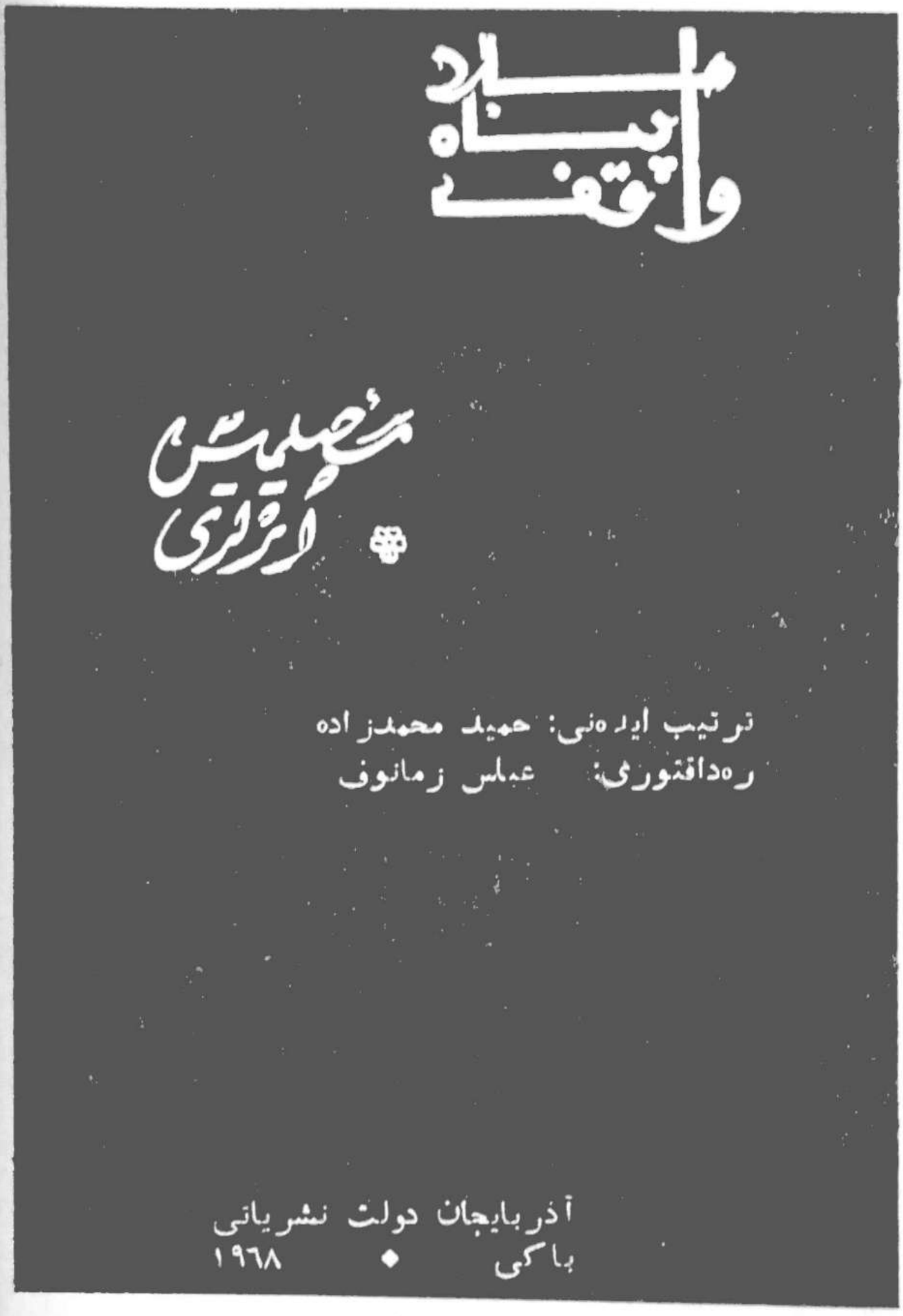

Komünist Ruslar bile bizim devrimbazlardan insaflı imiş!..
Azerbaycanlı şâir Vâkıf'ın 1968 yılında Bakû'da basılmış şiirlerinin kapağı.

eserlerimiz eski yazıdan aktarılmadı...

Refik Halid, Reşad Nuri, Ömer Seyfeddin, Mehmed Emin, Yahya Kemal berrak su gibi Türkçe yazılarını kendilerinden ve harf inkılâbından önce yazmışlardı. Sayın **İnönü**'nün gençliğinde:

"Arapça'yı, Türkçe'nin yerine kabul edelim, dilimiz sağlamlaşsın, kültürümüz gelişsin" diyen ihtiyarlar bulunduğunu söylemesi ise acı bir paradokstur. Yabancı hayranları ve onların karşısında millî şahsiyeti hiçe sayıp çiğnetenler şimdi, her zamankinden fazladır.

Bugün **İnönü**'nün yakın dostu olan bir "rektör" Orta-Doğu Teknik Üniversitesi'nde İngilizce'yi öğretim dili olarak resmen kullandırıyor. "Türkçe ile ilim yapılamaz, ben yaşadıkça Türkçe'yi üniversitemin (!) sınırlarına sokmam" diyor. Adam Plânlama'ya kafa tutuyor, devletin "Resmî Gazete"sine hükmediyor.

Değerli Paşa'ya sormak lâzım: "Arap kültüründen kopmak" dediğiniz bu mudur? Kültür değişmesi 1300 yıllık yazılı belgeleri olan dilimizi böyle inkâr etmek midir?

İsmet İnönü "Arap kültüründen kopmak" deyişiyle şüphesiz "İslâm Dini'nden koptuğumuzu" kastediyor. Gerçi Haçlı ve Siyon emperyalizminin beşinci kolları bu gayeyle çalıştılar. İlk yirmi yılda halk İslâmiyet'ten kopar gibi oldu, fakat hedefe ulaşamadılar. Yasakların doğurduğu büyük tepki ve varolma şuuru milleti daha saf ve kat'î şekilde İslâmlığa yöneltmiştir."

İnönü'nün İslâm Harfleri hakkında vâki beyanlarına karşı Türk basınında çıkan yazıların en güzellerinden biri de merhum **Orhan Seyfi Orhon Bey**'in 19 Nisan 1969 tarihli "Son Havadis" gazetesinde yayınlanan **"Harf İnkılâbı"** isimli yazısı olmuştur. Bu kıymetli yazıyı da - aynen noktası, virgülüne kadar - muhterem okuyucularımıza takdim ediyoruz:

"Sayın İnönü hâtıralarında, Harf İnkılâbı'ndan bahsediyor.

Bu inkılâb bahsi, hatıraların en dikkati çeken kısmıdır. Hatta, **İnönü**'nün bu mes'ele üzerindeki samimi açıklamalarına "itiraflar" da denebilir.

Okumadınızsa, bu inkılâbta ne yaptığını söylesem siz de şaşarsınız. Meğer sayın **İnönü,** bu inkılâba aleyhtarmış! İki sene **Atatürk**'ün Harf İnkılâbı'nı geciktirmiş. Yani, bugün kendisinin gericilikle yerdiği Kur'an Kursu öğrencileri gibi bir mürteci...

Atatürk'e:

" — Yapamazsın, buna gücün yetmez!" demiş. **Enver Paşa**'nın yaptığı harf inkılâbının içinde bulunduğu için bunun güçlüklerini anlatmış. Yeni yazıyı, kimsenin okuyamadığını, Harbiye Nezâreti'nde, resmî mua'melâtta, iki türlü yazı kullanıldığını söylemiş: Birisi okunmadan, altına imza atılan, yeni yazı ile yazılmış resmî evrak, öbürü onun eskiye çevrilmiş eki...

Her yazıyı okuyup söken **İnönü.**

" — Ben bile, bu yazıyı okuyamıyorum!" diyor.

Gerçekten o bir fâciaydı. O sırada Türkiye'nin bununla kalkınacağını iddia eden yeni harf manyaklarından biri, **Enver Paşa**'yı buna inandırmıştı. Sadece bir Harbiye Nâzırı değil, aynı zamanda bir diktatör de olan **Enver Paşa** orduda bu harflerin kullanılmasını emretmişti. Eğer biz, bu harfleri kullanmakta devam etseydik Birinci Dünya Harbi'nin başında yenilirdik. Bütün ordu işleri birbirine karışır, kimse kimsenin ne yaptığını anlamaz, tam bir paniğe uğrardık.

Enver Paşa'nın kabul ettiği alfabe, uydurma bir alfabeydi. Esası, eski harfleri bitiştirmeden yazmaktan ibâretti. Şimdi unuttum, kaidelerini ama, bu yazı gerçekten bir kargacık, burgacıkdı.

O sırada, Harbiye Nezâreti'ndeki şûbe müdürlerinden biri olan Sayın **İnönü**'yü bu yazı haklı bir dehşete düşürmüştür. Bu korkuyla **Atatürk**'ün harf inkılâbına direnmiştir.

Bugün artık, geriye dönmek ihtimali yoktur. Hiçbir tehlike bahis konusu olamaz. Sayın **İnönü,** "Harf İnkılâbından sonra, eski yazıyı hiç kullanmadım. Şimdiye kadar, yirmi satır bile eski yazı yazmadım!" diyor. Koalisyon hükûmetinde sayın **Alican'ın** cep defterini çıkartıp, eski yazıyla not almasına kızıyor. O kadar ki; içinden:

" — Şartlar müsâid olsa, ben sana gösterirdim! diye diş bilediğini saklamıyor. Daha da ileri gidiyor.

— Bırakalım bunu, kendi partimizin adamına bir şey yapamaz hale geldik. Şimdi serbest... Herkesin cep defterine ne karışırsın, oldu... , demektedir.

Bu kadar taassubuna rağmen, Sayın **İnönü,** bu Harf İnkılâbı'nın bugün de her bakımdan haklı olduğunu itiraf edebilir mi?

Bir defa şunu söyliyelim ki, eski harfleri kolayca okuyup yazmayı bilenlerden Harf İnkılâbı'nın en ateşli müdafaacıları olduğu halde, müsveddelerini eski harflerle yapanlar zannettiğinden çok daha fazladır! Sorabilir miyim?.. Rahmetli **Hüseyin Câhid Yalçın** Ulus'taki başyazılarını hangi harflerle yazardı? Eski harflerle! **Falih Rıfkı** arkadaşımız? Eski harflerle! **Ahmed Emin Yalman** üstâdımız? Eski harflerle! En büyük şâirimiz **Yahya Kemal**'in kitaplarında müsveddelerinin fotokopilerinden anlıyoruz ki, o da, eski harflerle!

Ben bile dahil olduğum halde, bu yazıyı kolayca bilen hepimiz böyle yapmaktayız. Bu bir, irtica mes'elesi değil, zamandan tasarruf ve kolaylık meselesidir. Aynı yazıyı, bizim kadar bilen mürettipler de bunu istemektedir.

Bun burada bir eski harf müdafaanâmesi yapmak istemiyorum. Fakat, biz, bu işte pek yanılmadık mı? Zannetmiştik ki; Batı medeniyeti kervanına katılmak için Lâtin Harflerini kullanmak lâzımdır. Meğer böyle değilmiş! İslâm milletleri, kendi harflerini kullanıyor. Yunanlılar, kendi harflerini kullanıyor. Erme-

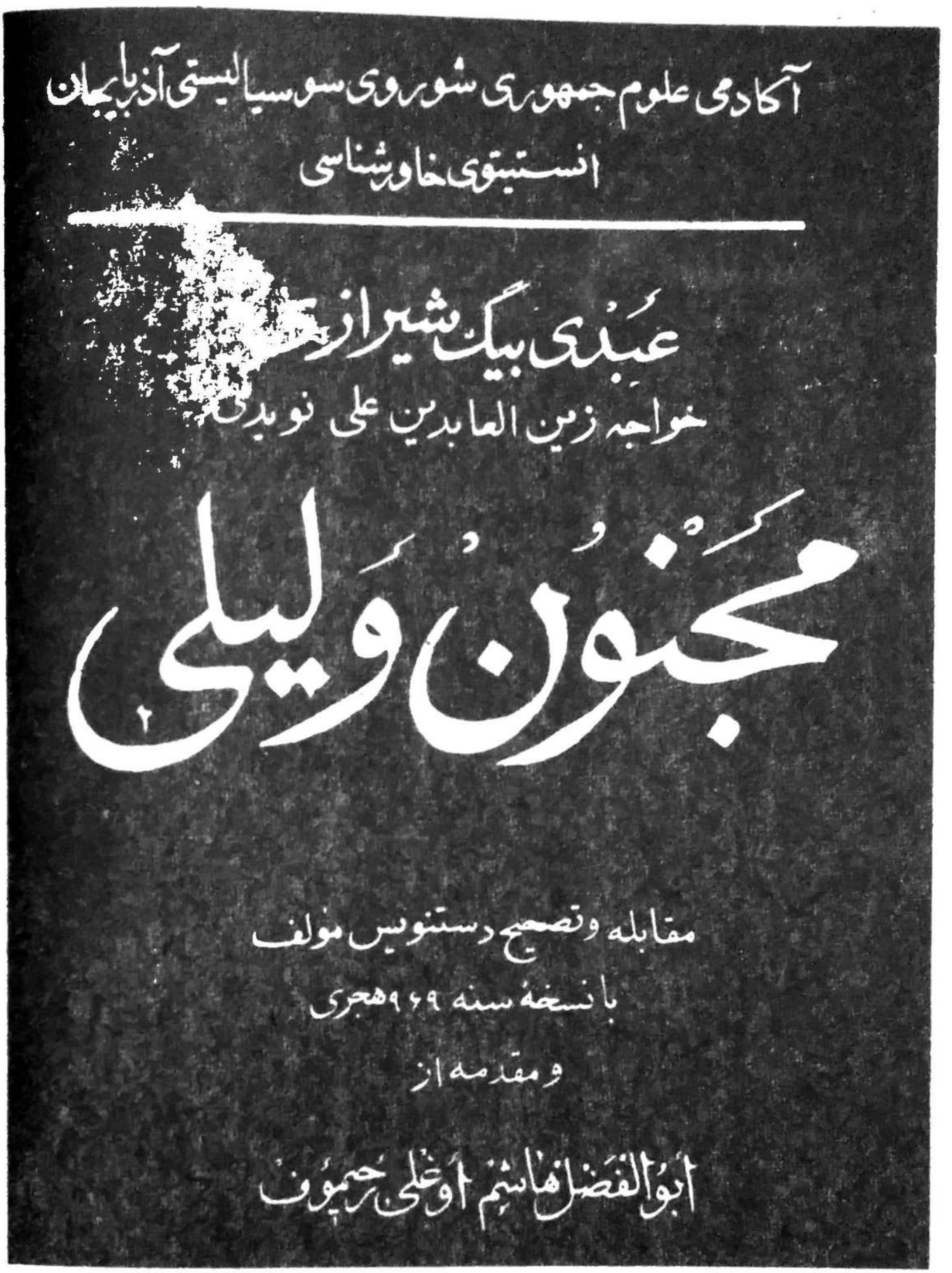

Komünist Rus idarecileri bile bizim devrimbazlardan insaflı imiş!.. İşte size bunun diğer bir ısbatı: 1966 yılında Moskova'da İslâm harfleri ile basılan **"Leylâ ile Mecnun"** un kapağı

niler kendi harflerini kullanıyor. 750 milyon Çin, yukardan aşağı yazılan kendi harflerini kullanıyor. Japonlar da, aynı harfleri kullanıyor. İsrail, İbranî harflerini kullanıyor.

Bunların arasında alfabelerinin en gücü olan Çin alfabesini kullanan Japonlar, okuyup yazma bilmeyeni en az olan milletlerden biridir.

Sayın **İnönü:** "Harf İnkılâbı bir okuyup yazma kolaylığına bağlanamaz. Bunu, kültürümüzü değiştirmek için yaptık" diyor. Açık ve samimi konuşalım: İlk dâva, cehâleti kaldırmak, herkese okuyup yazma öğretmekti.

Bunda da biraz yanılmışız! Çünkü cehâleti kaldırmak, harf değiştirmekle mümkün değildir. Bütün vatandaşları ilkokul devrinden geçirmekle mümkündür. Sâdece harfleri tanıyıp, ilkokula gitmeyenler gene kara câhildir.

Bir iki tahsil devrinden geçirilirse eski harfleri pek kısa bir zamanda kolayca öğrenebilmektedirler!

Kültür değiştirmek, **Mao'**nun kültür inkılâbı değildir. Eski harfler, Batı kültürünü öğrenmeğe mâni olmaz. Fakat, yeni harfleri bilip de eskisini bilmeyenler millî kültürümüze âid pek çok şeyleri bilmezler. Klâsik edebiyatımızı da, halk edebiyatımızı da bilmezler.

Yeni harflerle çevrilmemişse, **Yunus Emre'**den başlayarak **Yahya Kemal'**e kadar hiç kimseyi okuyamazlar. Gazetede gördüm: Özbekler, büyük şâirleri **Ali Şir Nevâî'**nin şiirlerinden "Dillûram" adlı bir film yapmışlar. Özbekistan'ın her şehrine O'nun, bir heykelini dikmişler.

Ali Şir Nevâî, bizim Fuzûli'mize çok benzer. Bugünkü aydınların içinde **Fuzûli'**yi okuyabilen kaç kişi vardır? Harf İnkılâbı'ndan artık geri dönülmez... Bu bir gerçektir. Ama, biz bu inkılâbla, ne kazandık, ne kaybettik? Onu da hesaplamalıyız.

Görünüşe bakılırsa, kazandıklarımızın en yenisi en sivri ucu, bugün Üniversitelerdeki boykot ve işgalcilerle, yeni açılan Kültür

Sarayı'nı taşlayanlardır. Kaybımızın da, bunun içinde olduğuna şüphe yok."

İnönü'nün hatıratında İslâm harflerine dâir mezkûr beyanları hakkında en güzel cevaplardan biri de **Mehmed Çınarlı** imzasıyle **"Hisar Mecmuası"**nda yayınlanmıştı. Son olarak bu yazıyı da aynen iktibas edip okuyucularımıza takdim eylemek istiyoruz.

Bilâhare bütün bu iktibas eylediğimiz yazılarda yer alan **"Doğrular"** la bir **"rüşvet-i kelâm"** olduğunu sandığımız **"yanlış-lar"**ı tefrike medar olmak üzere kısa bir tahlil arzedeceğiz.

Mehmed Çınarlı'nın adı geçen yazısı şu adı taşıyordu:

"BİLMEMEK MEZİYET MİDİR?"

"Atatürk'ün ölüm yıldönümü dolayısıyla açılan bir fotoğraf sergisinde, Sayın **İnönü,** Sayın Millet Meclisi Başkanı'na eski yazı bilip bilmediğini sormuş, "hayır" cevabını alınca "Aman ne iyi. Demek ki eski harfleri bilmeyen bir Meclis Başkanı'na sahibiz. Büyük bahtiyarlık..." demiş. Millet Meclisi Başkanı'nın eski yazı bilmemesinin **İnönü**'yü niçin bahtiyar ettiğini anlamak güç değildir. Bu, cumhuriyet neslinin en yüksek devlet hizmetlerine yetiştiğini gösterir. Cumhuriyeti kuran, bu harf devrimini yapan Büyük Önder'in en yakın arkadaşının, bu yeni rejimde, yeni harflerle okuyup yazarak yetişen kimselerin iş başına geçtiğini söylemekten bahtiyarlık duyması elbette yadırganamaz.

Ancak, Sayın **İnönü**'nün bahtiyarlığını ifâde ediş tarzı, öteden beri sızlayıp duran bir yaramı deşti, "Ne mutlu bize ki İstiklâl Savaşı'ndan sonra dünyaya gelenler (veya yeni harflerle öğretim yapan okullardan yetişenler) Millet Meclisi Başkanlığı'na kadar ulaştılar!.." deseydi, bahtiyarlığına katılmaktan başka bir duyguya kapılmazdım. **İnönü**'nün aynı maksadı ifade etmek için

söylediğini sandığım cümlede bahtiyarlığın sebebi "eski yazının bilinmemesi" gibi görünüyor.

İşte, sanırım **İnönü**'nün maksadı dışında, benim yaramı deşen husus budur. Bir şeyin bilinmemesinden, öğrenilmemesinden bahtiyarlık duyulabilir mi?

Anadolu'da oğullarını evlendirmek isteyen âileler, onları överken "içki bilmez, kumar bilmez" derler. Eski yazı, içki ve kumar gibi zararlı bir şey olmasa gerek. Üstelik, içkinin ve kumarın da bilinmemesi değil, bilinip de içilmemesi, oynanmaması tercih edilmelidir.

Ben de Sayın Millet Meclisi Başkanı'nın neslinden olduğum için, okullarda hiç eski yazı öğrenmedim. Lise öğrencisi olduğum bir yaz günü, babamın kitaplığındaki cilt cilt eski yazı kitabı merak edip, okumak istemiştim. Elime geçirdiğim bir eski yazı alfabe, bir hafta içinde, bana **Reşad Nuri**'nin, **Burhan Câhid**'in yeni yazısıyle henüz basılmamış birkaç romanını sökebilecek kadar bilgiyi kazandırmıştı. Sonraları tıpkı bir yabancı dilden okumak gibi, eski yazıdan okumak da bana değişik bir zevk verdi. Eski yazı okuma alışkanlığını bir hayli ilerlettim. Ama çeşitli el yazılarını ve ağdalı metinleri çözebilecek kadar derinleşmek fırsatını bugüne kadar bulamadım. Mülkiye'nin son sınıfında (sene 1947 - 1948) Mâliye hocamız, bizleri birer tez hazırlamakla görevlendirirken, eski yazı bilip bilmediğimizi de soruyordu. Ben çekine çekine "Biliyorum!.." demiştim. Mal bulmuş mağribî gibi sevindi. Benim hazırlıyacağım tezin konusunu kendisi tâyin etti: "Türkiye'de Bütçe'nin Târihçesi." Yeni yazıyle yazılmış hiçbir şey bulamıyacağımı, eski yazı metinlere, kaynaklara eğilmem gerektiğini söyledi. Bir ay süren bir çabadan sonra, benim bildiğim eski yazının bu konudaki vesikaları dillendirebilecek kadar yeterli olmadığını görüp üzüntüyle hocama bildirmiş ve tez konusunu değiştirtmiştim.

Bir şeyi bilmek başka, yerinde kullanmak başkadır. Okuldan

ГЕНЕРАЛЬНОЕ КОНСУЛЬСТВО
Союза Советских Социалистических
Республик
КОНСТАНТИНОПОЛЬ

№.....

CONSULAT GÉNÉRAL
de l'Union des Républiques Soviétistes
Socialistes
CONSTANTINOPLE

İslâm harfleri devrinde yurdumuzdaki ecnebi sefirlerin bile bu yazıyı kolaylıkla kullanabildiklerine dâir bir vesika... İşte size Moskof Sefiri'nin, o sırada Rusya'ya gidecek olan meşhur **Muhsin Ertuğrul**'a her türlü kolaylığın gösterileceğine dâir **Hakkı Tarık Bey**'e yazılmış bir tezkere. (**Kadir Mısıroğlu**'nun arşivinden)

sonra girdiğim memuriyet hayatında, müsveddelerini mutlaka eski yazı ile yazıp, daktilolara kök söktüren yaşlı arkadaşlara içerler, dairenin binbir emekle hazırladığı uzun bütçe nutkunu, okumadan önce bir de eski yazıya çektiren Cumhuriyet Hükümeti'nin genç Maliye Bakanı'na şaşardım. Eski yazının günlük hayatımızda elbette yeri kalmamıştır. Ama, dün ölen veya henüz hayatta bulunan müelliflerimizin eserlerinin bile, henüz yeni harflerle basılmadığını düşünürsek, eski kültür ve medeniyetimizi öğrenmek isteyenlerin eski harflerin yardımına başvurmaktan kurtulamıyacakları bir gerçektir.

Fakat, bu yazıyı yazmaktan maksadım, eski harfleri öğrenmenin faydasını ortaya koymak değil. Bir zamanlar rahmetli **Peyami Safa** ile arkadaşımız **Mehmed Kaplan** bu konuda hayli nefes tüketmiş, mürekkep harcamışlardı. Artık kimsenin, böyle bir tartışmaya girmesine meydan vermiyecek kadar ilerlemiş (!) bulunuyoruz.

Şimdi eloğlu eski yazı bilmemekle değil, düpedüz Türkçe bilmemekle övünüyor. Geçen yıl bir açık oturumda genç yazarlardan biri **"Eski Şiirin Rüzgârıyla"** da yazılanlarla, **"Kendi Kubbemiz"** arasında bir ayırım yapmadan ve göğsünü kabarta kabarta "Biz **Yahya Kemal**'in dilini anlamıyoruz" demişti. Ben de kendisine "O halde edebi kültürden ne anlıyorsunuz?" diye sormak zorunda kalmıştım. Geçenlerde, bir edebiyat öğretmeni dergimize basılmak üzere gönderdiği bir yazısında, "Ben öğrencilerime asır, vuslat, mefhum, nisbet, umûmî, istisna, ihtisas, elzem, keyfî, usûl, kasd, zannetmek, zihniyet kelimelerini öğretmem de kullandırmam da" diyordu. Artık bu edebiyat öğretmeni **Yakub Kadri**'nin, **Peyamî Safa**'nın **Yahya Kemal**'in, hatta **Cahid Sıtkı**'nın bir yazısını, bir şiirini okuyup anlayabilen öğrencilerini - zararlı bilgiler edindikleri için - sınıfta bırakacak, "bilmiyoruz, anlamıyoruz" diyenlere de "âferin" verecektir.

Yazısını ıkına sıkına üç beş yüz "öztürkçe" kelimenin içine

sıkıştırıp da, Türk dili ve edebiyatının yetiştirdiği gerçek değerleri kastederek, "Onları yeni nesil anlamıyor. Onlar okunmuyor, biz okunuyoruz," diye böbürlenenler, primlerini cehaletten aldıklarını farkında mıdırlar? **Yahya Kemal**'i okumak için biraz aruz bileceksin, her şeyden önce Türkçe bileceksin. "Erkek Zeliha'nın çişli torunu" nu okumak için ne bileceksin? Hiç!.. Olsa olsa, biraz argo, biraz da küfür.

Bizim nesil, dilimiz ve millî kültürümüz yönünden okullarda yarım okutulmuştu. Şimdikiler çeyrek bile okutulmuyor. Öğretmiyor, öğrenmeyi teşvik ediyor, sonunda da cehaleti mâzeret olarak kullanıyoruz. "Yeni kuşak falan veya filân kelimeyi bilmiyor doğru dürüst telâffuz edemiyor, öyle ise bu kelimeyi dilimizden atalım, - daha korkuncu bu kelimeyi kullanmış olan yazarları okutmayalım" diyordu. Kimlerdir - bu "yeni kuşak"-a mensup olanlar? Bir dağ başında, bir ormanda kendi kendine yetişmiş bitkiler mi? Tanrı'nın gökten zenbille indirdiği acâip yaratıklar mı? "Yeni kuşak" bizim kardeşlerimiz, çocuklarımız değil mi? Onları biz okutmadık, biz yetiştirmedik mi? Onların böyle olmasını biz istemedik mi? Yahud, hiç değilse onların böyle olmasından sorumlu biz değil miyiz? Nasıl olur da, onların bilgisizliğini kendimize kalkan yapabiliriz? "Özürü kabahatinden büyük" diye işte buna derler.

Hangi milletin kültür dili eğitimsiz, çabasız öğrenilir? İngiliz'in mi? Fransız'ın mı? Alman'ın mı?.. Hangi milletin çocukları ciddî bir öğrenim görmeden anadilini kusursuz okuyup yazabilir? Yabancıların kendi dillerini harfi harfine doğru söylemek, doğru anlamak için okullarda, kurslarda nasıl ter döktüklerini gidip görenler bilir. Onlar bir harf, bir işaret hatası için dillerini öğrenmeye gelen yabancıları bile sınıfta bırakırken, biz kendi çocuklarımızın, anadilimizi yanlış okuyup yazmasında kerâmet arıyoruz. Bilmemeyi, yanlış bilmeyi devrimcilik, ilericilik sayıyoruz.

"Yeni kitab" ibâresinin İslâm yazısının oniki çeşidiyle birden yazılışını gösteren bir tablo

Gülmek mi lâzım, ağlamak mı?

(Hisar Mecmuası - Ocak 1969 sayısı Sh. 8 - 9)

Buraya kadar **İnönü**'nün İslâm harfleri hakkındaki beyanları ile bunlara verilmiş çeşitli cevapları takdim ettik.

Okuduğunuz yazılar, akl-ı selim sâhibi hiçbir yazarın **İnönü**'yü tasvib etmediğini açıkça göstermektedir. Ancak bu milliyetçi yazarlar da "geç yiğidim, geç!.." kabilinden esmâyi üzerlerine sıçratmamak için bâzı kelâm rüşvetlerine yer vermişlerdir. Okuyucularımızın kolayca teşhis edebildiklerine inandığımız bu sözler üzerinde durmuyoruz.

Zira, biz bu yazıları sadece ana istikametleri doğru olduğu için iktibas etmiş bulunmuyoruz.

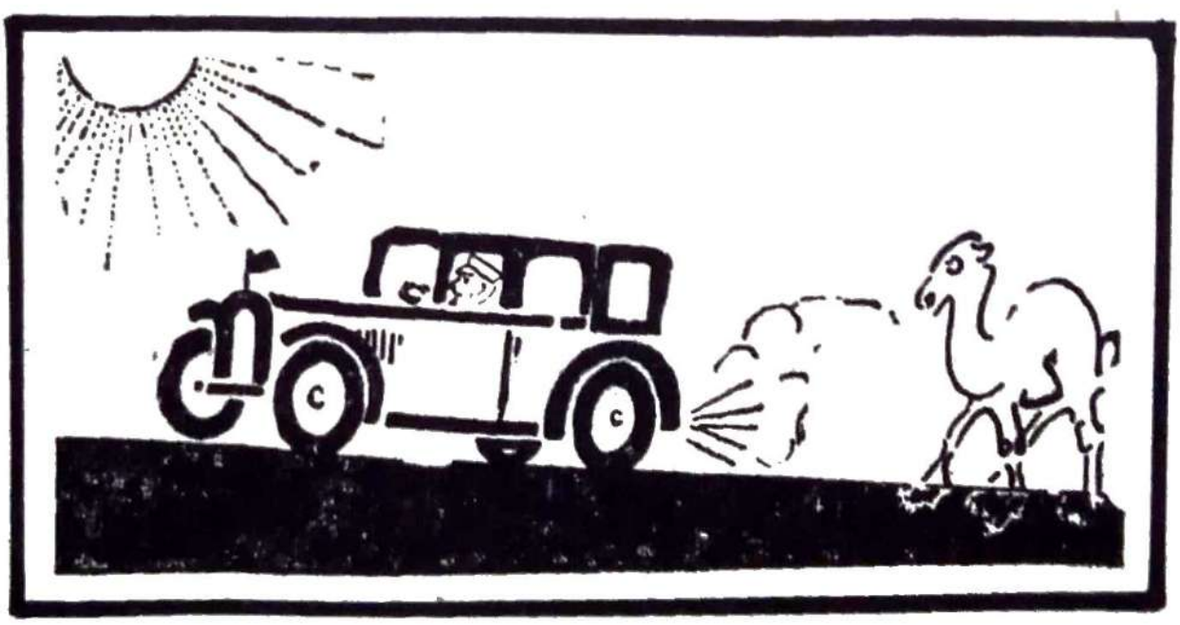

— İslâm harflerini niçin değiştirdiklerini kendi ağızlarından dinleyiniz.

İslâm harflerinin kullanılışının son günü Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkan bir karikatür: Altındaki yazı da şu:

"Bugün gömdüğümüz Arap harfleri ile yarın kullanacağımız Türk harfleri arasındaki fark, deve ile otomobil arasındaki fark kadar büyüktür. Arabistan'ın çöllerinden gelen deve iptidâiliğin, geriliğin, betaetin remzi, Batı'dan aldığımız

otomobil ise, terakkinin, medeniyetin, sür'atin timsalidir.

Deve o ağır, battal ve mütevekkil yürüyüşü ile bizleri senelerce çöllerde dolaştırdı, bir türlü medeniyet vehasına ulaştıramadı. Şimdi çöllerden yıldırım sür'ati ile geçen, her mâniayı kolayca aşan o medeniyet vasıtası bizi çabucak istediğimiz yere eriştirecektir. Deveyi çoktan bırakıp otomobile atlayarak bizi geride bırakmış olan milletlere artık sür'atle yetişeceğiz. Deve, fariza-i haccı ifa edenleri Kâbe'ye götürdü. Otomobil de terakki ve tealiye teşne olan milletimizi medeniyet kâbesine götürecektir."

İşte Lâtin harfleri böyle mugalatalarla kabul edildi ve işte netice!..

HARF MES'ELESİ

Prof. FUAD KÖPRÜLÜ

Türkçe'nin Lâtin harfleriyle yazılmasını ibtida 1278 tarihinde ileri süren Azerbaycan'ın meşhur edibi ve ilk tiyatro muharriri **Mirza Fethali Ahandof**'tur. Bu vaktiyle bu hususta Osmanlı Hükûmeti'ne de bir lâyiha vermişti. Bu lâyiha Sadâret tarafından **"Cemiyet-i İlmiye-yi Osmaniye"**ye havâle ve orda müzâkere edildi. Fakat **Kadri Paşa** gibi bâzı zevâtın nüfuz ve te'siriyle kabul olunmadı. Bu hâdiseden beş altı sene sonra mes'ele yeniden tâzelendi. Ve o zamanki **"Terakki Gazetesi"**nde uzun münâkaşaları mûcip oldu. İran siyâsi ricâlinden Ermeni **Melkon Han** da işe karışarak bütün İslâm kavimlerinin bu elifba yüzünden in-

hitata uğradıklarını iddia etti. **Namık Kemal Bey**'in bu iddiaya cevaben o sıralarda yazmış olup muahharan **"Mecmua-i Ebuzziya"**da intîşar eden **"Islahat-ı Huruf"** adlı makalesi hâlâ bugün bile kıymetini kaybetmemiştir.

Namık Kemal, kıymetli bir vesika mahiyetinde olan bu makalesinde harf mes'elesinin, bir milletin terakkisinde pek büyük bir ehemmiyeti olmadığını emin bir kat'iyet ve sarahatle dermeyan ediyor ki; bunun aksini isbat etmek hemen hemen gayri mümkündür. Filhakika harf mes'elesi bir millet için hayatî değil; bilâkis mâhiyet itibâriyle tâli bir mes'eledir. Maamafih, her nedense, ötedenberi bizde bununla uğraşanlar bulunuyor. Netekim Meşrûtiyet'in akabinde de bu mes'ele yine ortaya konulmuş, harflerimizin ıslahı için muhtelif şekiller teklif edilmişti. Neticesi gelmeyen bu mesâi elyevm hedefi değiştirerek devam etmekte şimdi de kullandığımız harfleri bırakarak Lâtin harflerinin kabûlü mevzuubahs olmaktadır.

Lâtin harflerinin kabulüne taraftar olanlar, zannediyorlar ki; Garp Medeniyeti'ne bu sûretle daha çabuk ve daha kolay temessül edebiliriz. Halbuki Garp Medeniyeti'ne temessül harflerimizin tebdili ve Lâtin harflerinin kabulü ile kaabil olamaz. Ahiren neşredilen **"Harflerimizin Müdafaası"** isimli küçük risâlede bu cihet tamamiyle izah edilmiş olduğundan biz burada fazla izahata girişmek istemeyiz. Esâsen böyle de olsa harflerin tebdili tahmin olunduğu kadar kolay değildir.

Harflerin tebdilini isteyenler bu işi alelâde bir mantık mes'elesi hâlinde muhâkeme etmeyip de bir ilim mes'elesi sûretinde tedkik ederlerse, bunu teslim etmek mecbûriyetinde kalırlar.

Türk lisânî tarihi gösteriyor ki; Türkler şimdiye kadar muhtelif elifbalara mâlik olmuşlar, yani birkaç defa elifba değiştirmişlerdir. Fakat bu elifba tebeddülünde ne gibi âmillerin tesiri oldu? Bunu anlamak için Türk Tarih ve filolojisinin birçok safhalarını inceden inceye tedkik etmek, öğrenmek lâzımdır.

حرف مسئله‌سی

تورکجه‌نك لاتین حرفلریله یازیلمه‌سنی ابتدا ۱۲۷۸ تاریخنده ایلری سورن آذربایجانك مشهور أدیبی وایلك تیاترو محرری میرزا فتحعلی آخوندوفدر. بوکاعائد بررساله‌سی اخیراً یاکوده طبع ایدیلن آخوندوف، وقتیله بوخصوصده عثمانلی حکومتنه‌ده برلایحه ویرمشدی. بو لایحه صدارت طرفندن «جمعیت علمیهٔ عثمانیه» یه حواله واورادهٔ مذاکره ایدلدی. فقط قدری پاشا کبی بعضی ذواتك نفوذ وتأثیریله قبول اولونمدی. بو حادثه‌دن بش آلتی سنه صوکرا مسئله یکیدن تازه‌لندی واو زمانکی «ترقی» غزته‌سنده اوزون مناقشه‌لری موجب اولدی. ایران سیاسی رجالندن ارمنی ملقون خانده ایشه قاریشه‌رق بوتون اسلام قوملرینك بو الفبا یوزندن انحطاطه اوغرادقلرینی ادعا ایتدی. «نامق کمال» بکك بوادعایه جواباً اوضیرالرده یازمش اولوب مؤخراً «مجموعهٔ ابوالضیا» ده

لاتین حرفلرینك قبولنه طرفدار اولانلر، ظن ایدیورلرکه غرب مدنیتنه بو صورتله داها چابوق و داها قولای تمثل ایده‌بیلیرز. حالبوکه غرب مدنیتنه تمثل حرفلرمزك تبدیلی ولاتین حرفلرینك قبولیله قابل اولاماز. اخیراً نشر ایدیلن «حرفلرمزك مدافعه‌سی» اسملی کوچوك رساله‌ده بو جهت تمامیله ایضاح ایدیلمش اولدیغندن بز بوراده فضله ایضاحاته کیریشمك ایسته‌میز. اساساً بویله‌ده اولسه، حرفلرك تبدیلی تخمین ایدلدیکی قادار قولای دکلدر.

حرفلرك تبدیلنی ایسته‌ینلر، بو ایشی علی العاده بر منطق مسئله‌سی حالنده تحاکمه ایتمه‌یوبده بر علم مسئله‌سی صورتنده تدقیق ایده‌رك بونی تسلیم ایتمك مجبوریتنده قالیرلر.

تورك لسانی تاریخی کوسترییورکه، تورکلر شیمدیکیه قادار مختلف الفبالره مالك

Prof. Fuad Köprülü'nün Millî Mecmua'da çıkan bu yazısının baş kısmı.

Meselâ bir milletin harflerini değiştirebilmesi için eski bir harstan mahrum olması ve çok ibtidâî bir halde bulunması icab eder. Halbuki Türk Milleti çok eski bir harsa mâlik olduğu gibi, ibtidâî bir millet de değildir. Uygur elifbası terkedilerek Arap harfleri istimâle başlandığı zaman - o vakitki Türk Medeniyeti bugünküne nisbetle çok ibtidâi olmasına rağmen - bu harfler yine Türkler

arasında çok müşkülâtla yerleşti. Hatta Arap elifbası Uygur elifbasına nazaran daha muvâfık bir elifba idi. Bu halde bile Arap elifbasının kabûlünü müteâkip Uygur harfleri hemen ortadan kalkmadı. Bilâkis uzun müddet kullanıldı. Bu bapta serdedilecek en küçük misaldir, bu misaller eğer istenirse teksir edilebilir. Bu misaller önünde bir lisanda harflerin kolayca tebdil edilebileceğine âid iddiânın ne dereceye kadar kuvvetli olmadığı anlaşılabilir. Alelâde mantık ve alelâde muhâkeme ile elde edilen nazariyeler hayat sahasında büyük bir tatbik kaabiliyeti gösteremezler. İctimâi hâdiseler üzerinde müessir olmak için kat'i sûrette ictimâî düsturlara tebâiyet etmek mecburiyeti vardır. Bu düsturlara bigâne kalanlardır ki; ancak Lâtin harflerinin kabûlü meselesi, yalnız hars ve tarih mes'elesi de değildir. Bunun iktisâdi, tedrisi cihetleri de vardır ki; bunlardan işin yalnız iktisâdî sebepleri daha Lâtin harflerinin kabûlü teşebbüsünü akamete mahkûm bırakmağa kâfi gelir.

İhtisasa hürmet etmek istediğmiz şu sıralarda böyle mühim husûsat ile herkesin iştigal etmesi bir anarşi tevlid etmekten başka bir, şeye yaramaz."

(Millî Mecmua s. 75, 1 Kanunuevvel 1926)

HARF DEĞİŞİKLİĞİ VE NETİCELERİ

İsmail KARAKUZU

Harf değişikliği bir milletin daha önceki kültürünü reddederek silbaştan işe koyulması demektir. Bu haliyle ictimâi değişikliklerin - hiç şüphesiz - üzerinde en fazla durulmaya değenidir. Halbuki bizde bu inkılâbın yapılmasından önce leh ve aleyhte pek çok yazı çıkmış, münakaşalar yapılmış bulunduğu halde, bilâhare bu neşriyat bıçak gibi kesilmiştir. Zira harf inkılâbını tervic eden ve onu kuvveden fiile çıkaran siyâsî otorite, aksine bir mülâhazaya tahammül edebilmek olgunluğunu bugüne kadar aslâ gösterememiştir. En basit muhâlefetlerin en ağır şekilde tecziye edildiği otoriter şeflik dev-

rinin dimağlardaki acı intibaları, böylesine derin ve köklü bir değişiklik hareketi üzerinde gerektiği şekilde durulmasına imkân vermemiştir. Halbuki bugün aradan aşağı yukarı yetmiş yıl geçmiştir. Elli yıl önce ne umulduğunun ve bu gün ise neye ulaşıldığının muhâsebesinin yapılmasındaki zarûret ise âşikârdır.

Üstelik Türk Milleti için bu mes'ele sırf millî ve tarihî kültürü alâkadar etmekle kalmayıp aynı zamanda dinî vecheleri de ihtiva etmektedir. Zira terkettiğimiz alfabe, mukaddes kitabımız olan Ku'ân-ı Kerim'in okunabilmesi için yegâne vasıtaydı. Hakıkaten bugün kullandığımız Lâtin asıllı harflerle Kur'ân-ı Kerim'in doğru olarak yazılıp okunamadığı münakaşa kaldırmaz bir gerçektir. Bu itibarla bizde harf değişikliği aynı zamanda ve evveliyetle dinî bir mes'ele teşkil etmekte olduğu halde, bugüne kadar mes'elenin bu vechesi üzerinde gerektiği şekilde durulmamıştır.

Tarih boyunca milletler iki sebeple alfabe değiştirmişlerdir.

a — Din değiştirme,

b — Esâret.

Umûmiyetle yeni bir din kabul ederek onun tâyin eylediği asabiyete dahil olan milletler, o din için umûmi ve müşterek olan alfabeyi de kabul etmişlerdir. Bunun tarihte pek çok misali vardır. Türk Milleti'nin İslâm harflerini kabûlünde bu sâik rol oynamıştır. Fakat İslâmlaştıktan sonra bu dinin bir nevi alâmet-i fârikası mevkiinde bulunan harfleri benimseyip kabul etmek, Türk Milleti'ne mahsus bir hareket değildir. Gerçekten Çin ve Endenozya Müslümanlarından Slâv asıllı Boşnaklar'a kadar İslâmlaşan her unsur, aynı yolu takip etmiştir. Hıristiyanlık câmiası için de aynen vâki olan bu hareket tarzını kınamaya ise, imkân olmadığı meydandadır. Tarih boyunca bir dinin mensupları arasındaki en büyük yakınlaşmayı sağlayan daima yazı beraberliği olmuştur.

تورکجه ده

عربی و لاتین حرفلری و املا مسئله‌لری

استانبول دارالفنونی مدرسلرندن و پورتکیز علوم و فنون آکادمیاسی اعضاسندن

آورام غالانتی

İslâm harflerinin müdafaası kala kala Yahudi Avram Galanti'ye kalmıştı. İşte onun "Türkçede Arab ve Lâtin harfleri ve İmlâ Mes'elesi" isimli esarînin kapağı

Esâret sebebiyle yazı değiştirmenin zamanımızda bile misalleri mevcuddur. Meselâ bugün Moskof idaresi altında yaşayan Türkler, Kiril asıllı çeşitli alfabeler kullanmaktadırlar. Hıristiyanlaşmadıkları halde bu alfabeleri kabul ve tatbik etmeleri hayretle karşılanabilir. Fakat bunda kendi irade ve ihtiyarlarının bir rolü olmadığını söylemeye hâcet yoktur. Gerçekten Ruslar idâresi altındaki Müslümanların birlik ve beraberliğini imkânsız kılmak için onların her birine - hepsi de Kiril yazısından çıkarılmış olan - çeşitli alfabeler kullanmayı mecburî kılmaktadırlar. Hatta bu dessâsâne harekete, sadece muhtelif Müslüman unsurların birbirleriyle anlaşmamalarını sağlamak için değil onları aynı zamanda İslâm Dünyası'ndan koparmak için baş vuruyorlar. Üstelik aradan onbeş yirmi sene geçince alışılmış olan yeni alfabeleri de tekrar tebdil ve tağyir ederek nesiller arasındaki asgarî anlaşma ihtimalini de bertaraf etmekten

geri kalmayan Ruslar hesabına son derecede akıllıca bir hareket teşkil eden bu hususun Türkiyemiz bakımından dehşet verici bir ibret tablosu teşkil ettiği muhakkaktır.

Gerçekten Lâtin asıllı yeni alfabemiz kolaylığı öne sürülerek kabul edilmiş olmasına rağmen aradan geçen yetmiş yıllık bir zaman sonra bu hareketin muhasebesini yaptığımızda neticenin pek de parlak olmadığı görülmektedir. Zira okur - yazar sayısını çoğaltmak için girişilen bunca gayrete rağmen, hâlâ milyonlarca insanın okuyamaz ve yazamaz bir durumda bulunduğu inkâr edilememektedir. Demek ki; bizim mukaddes kitabımızı okuyabilmek için yeniden bir alfabe öğrenmek külfetiyle karşı karşıya bırakan, bu inkılâb kütüphâneler dolusu ecdad yâdigârı eserin yabancısı kalmamız ve bu babta bir turistten farksız duruma düşürülmemiz pahasına yine de başlangıçta umulan neticeyi temin edememişler. Kaldı ki, - ilmî zarûretlerin zorlamasına rağmen - hâlâ şurada burada İslâm harfleriyle kitap, risâle yazdı veya bu alfabenin lehinde konuştu diye çeşitli insanların mahkemelerde, hapishânelerde süründürülmesi gibi katı bir inkılâb anlayışının çeşitli tezahürlerini görüp okumaktayız.

Bir hareketin elli yıl sonra olsun muhâsebesine imkân verilmiyorsa, o hareketin sıhhatinden yapanlar ve tervic edenler bile emin değildirler, demektir. Yoksa ayağını sağlam bir zemin üzerine basanların, tenkid ve târizden korkmayacakları muhakkaktır. (SEBİL 2 Nisan 1976 tarih ve 14 sayılı nüsha)

أل یازیسی حقنده

مطالعات

اصلاح حروف احتیاجنی حس ایدن هر فرد منور بو احتیاجك نه کبی مشکلاتدن تولد ایتدیکنی البته دوشونمشدر. بز بوراده بوتون بو مشکلاتك بعض نقاطنی خلاصه ایله هرکسی کندی خاطره‌لرینی طوپلامغه تشویق ایده‌جکز.

هپمز بیلورزکه فرانسزجه‌ده :

[j i] [l i] [C G] [D O] [p q b d] [O Q] [〃 〃] [l •] [i l] حرفلرینك وتورکجه‌ده ایسه [ح د] [ذ ذ] [ل ك] [ر ف ق] [ ] [ایما ایعا] [ایما ایغا] [صبری خیری] [بصر بقر] [ضعیف خفیف] [استوج اسبوع] [ش ی] کبی حرفلر وکلمه‌لر بربرینه قادیشیور [illegible] کنیشله‌مش دارالمکی یاصیلمش خلاصه نه یچمده اولورسه اولسون هیچ بر فرق بوقدر دها طوغریسی بو فرقلر أل یازیسنده ادا ایدیله‌من وهله بو حلقه‌لر، کله‌لرده اورته‌یه تصادف ایدرسه هیچ بر وجهله آییرد اولنه‌ماز. بویله‌جه برچوق نوط دفترلری نقطه‌لی و نقطه‌لری سیلنه‌رك

İslâm harflerine müdâhalenin tarihi oldukça eskidir. **Enver Paşa** tarafından başlatılan ıslahat (!...) İslâm harflerini tek tek yazma usûlünü getirmişti. İşte **"huruf-i munfasıla"** denilen bu yeni usûlü müdafaa için çıkarılan **"Yeni Gazete"** den kesilmiş gerçekten kargacık burgacık bir kupür.

İSLÂM HARFLERİNİN YASAKLANMASI ÜZERİNE TEESSÜRÜNDEN ÖLEN SEYYİD TÂHÂ

TEVFİK DEMİROĞLU

Millî Mücâdele yıllarında bir ara **"Umûr-i Şer'iye ve Evkaf Vekâleti"** ni deruhte etmiş bulunan meşhur Konya Meb'usu **Vehbi Hoca** bu vazifede iken "Hey'et-i İftâiye Reisi" yani bir nevi "fetvâ emini" olarak **Seyyid Tâhâ Efendi"**yi Ankara'ya aldırtmıştı. Bu zat, sâdece dinî mes'elelerde değil, astronomi sâhasında da son derecede malûmatlı idi. Vaktiyle rasathânenin mâruf müdürü **Fatih Hoca'**ya da bu mevzuda yardımlarda bulunmuştu. Ayni zamanda edip ve hattattı. Ama öyle sıradan bir hattat değil.

Seyyid Tâhâ Efendi Hazretleri, harf inkılâbının söylentileri çıktığı sırada, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda **Müşâvere Hey'-**

eti'nde çalışmaktaydı. O zaman ben de vazifem icâbı Ankara'da ikamet etmekteydim. Bir gün Karaoğlan Çarşısı'ndan geçerken, Zincirli Câmii'nin yakınında kendisini ağlarken gördüm. Beyaz sakallarından aşağıya doğru yaşlar yuvarlanıyordu. Derhal yanına koştum, hürmetle elini öptüm ve niçin ağladığını sordum. Bana dedi ki:

" — Duymadın mı, İslâm harflerini değiştiriyorlar!.."

" — Bunda ne var sağdan sola doğru yazmayız da, soldan sağa doğru yazarız!" diye karşılık verdim.

Efendinin o mükedder hâli birdenbire değişti. Yüzünü öfke kaplamıştı. Bana dönerek hiddetle:

" — Koca eşşek!" dedi. "Keşke bunu yapmasalar da bir kanun çıkartıp boynumuza haç taksalar!" Sonra daha çok coştu ve câli bir sûrette ağlamaya devam etti.

Hayretler içinde kalmıştım. Yakinen tanıdığım, ilmine, irfânına, şahsiyyetine son derecede güvendiğim bu Hoca Efendinin niçin böyle düşündüğünü bir türlü anlayamamıştım. Bu ölçüde teessür duyduğunu görünce kendisini teselli için:

" — Merak buyurmayınız efendim. Meclis'te birçok hoca efendi vardır, herhalde bu işe mâni olurlar" dedim.

Hoca Efendi'nin evi, eski Meclis binasının karşısında, o zamanlar Hergele Meydanı (Hayvan Pazarı) diye anılan yerdeydi. Üstü toprak kaplı basit bir ikâmetgâh olan bu eve gittik. Hoca Efendi'nin teessürü bir türlü yatışmıyordu. Hâlâ ağlıyordu. Bu durumda kendisini teselli ve teskin etmek ihtiyacını hissettim ve kendisine:

" — Benim husûsi bir kartım vardır. Bununla Meclis'e dilediğim zaman girip çıkar, müzâkereleri takip ederim. Dilerseniz meb'us olan hoca efendileri ikaz edecek bir mektup yazınız. Ben götürüp kendilerine vereyim. Bu sûretle şâyet mes'elenin ehemmiyetini kavramamış olanları varsa, onları da ikaz etmiş oluruz" dedim. Hoca Efendi bu teklifime memnun kaldı. Eline bir tomar kâğıt alarak o zaman meb'us olan hocaların her birine ayrı ayrı kısa fakat mânidâr birer mektup yazdı. Bunda İslâm harflerinin ehemmiyetini belirtiyor ve bunların değiştirilmesi hususundaki teşebbüse mânî olmaya çalışmaları rica ediliyordu.

Sarıklı meb'usların pek çoğunu şahsen tanırdım. Ancak ne yazık ki; Lâtin harflerini getirmeye çalışanlar arasında başında sarık bulunanlardan bazıları da vardı. Yazılan mektupları cebime koyarak Meclis'e gittim. Hepsini bir bir dağıttım. Dilimin döndüğü kadar da mes'eleyi şifâhen anlatmaya çalıştım. Meclis'te aslen Tâtar olup sakalına kına süren **Fehmi Efendi** adında bir hoca vardı. Bu zat Lâtin asıllı rakamların kabûlü sırasında küsüye çıkarak:

" — Asıl değişmesi lâzım gelen rakamlar değil, harflerdir. Onları ne zaman değiştirerek Lâtin asıllı yeni bir alfabe kabul edeceğiz!" diye bağırmıştı. Hakikaten Lâtin asıllı rakamlar daha önce kabul ve tatbik olunmuştu.

Fakat nihâyet az bir zaman sonra, sıra İslâm harflerine de gelmişti. Bir gece sabahlara kadar süren müzâkere sonunda İslâm harfleri yasaklanmış, onların yerine bugünkü Lâtin asıllı alafranga harfler kabul olunmuştu. Ben de **Seyyid Tâhâ Efendi**'ye söz vermiş bulunduğum için buna dâir gelişmeleri günü gününe tâkip ediyordum. Nihâyet mâhud kanunun kabul edilmesi üzerine koşup kendisine haber verdim:

" — Maâlesef kanun kabul edildi ve İslâm harfleri yasaklandı!" dedim.

Hoca Efendi'nin aldığı bu haber üzerine rengi sarardı. Şimdi hatırlayamadığım bir âyet-i kerimeyi mütevekkilâne bir sûrette okudu. Bir bardak su istedi, kendisine verdik. İçti. Sonra:

" — Çok yorgunum. Seni bekledim, uyumadım. Ben biraz yatacağım. Sen sabah namazını bekle ve beni de uyandır!" dedi.

Sabah olunca kendisini uyandırmak için yanına gittiğimde onu yatağında cansız buldum. **Seyyid Tâhâ** Hazretleri duyduğu kahır ve ızdıraptan göçmüştü!..

Ankara'dan geldikten sonra bu hâdiseyi merhum **Fuad Şemsi** (İnan) Bey'e anlattım. Pek müteessir oldu ve:

" — Hiç birimiz **Tâhâ Efendi** kadar doğru düşünemedik ve İslâm harflerinin ehemmiyetini anlayamadık!" dedi. Yanında

merhum **Babanzâde Nâim Bey** de vardı. O da bu teessür ve hayıflanmya iştirak eden birkaç söz söyledi.

Aradan yarım asra yakın bir zaman geçtiği halde hâlâ o günün te'sirinden kurtulmuş değilim. Mevlâ cümlesine rahmet eylesin ve bizlere de yüce kitabımızı yazıp okumaya yegâne vâsıta olan bu mübârek harflerin ehemmiyetini kavrayabilecek bir iz'an ve idrak nasib etsin!..

(SEBİL, 16 Nisan 1976 tarih ve 16 sayılı nüsha)

HARF İNKILÂBINA TEKADDÜM EDEN MÜNAKAŞALAR

CÜNEYD EMİROĞLU

İslâm harfleri üzerinde birtakım şüphe ve tereddüdler hâsıl eden davranışların tarihi oldukça eskidir. Biz - şimdilik - bu mes'elenin çok eski safhaları üzerinde duracak değiliz. Ancak Meşrutiyet'ten sonra **Sultan İkinci Abdülhamid Hân*** gibi bir mânii bertaraf eden garplılaşma taraftarlarının, her mevzuda aşırı bir alafrangalık merakiyle Lâtin aslından bir yeni alfabe kabul etmek dâvâsını sarâhaten ortaya atmış bulundukları bilinen bir keyfiyettir. O zaman ciddî münevverlerce benimsenmeyen bu propagandaların eseri olarak Lâtin harfleri bazı kelimelerle

---

* Ortalıkta gezen hepsi de uydurma "hatırat"larına **Sultan Abdulhamid Han** da Lâtin alfabesine taraftardır. Bu kuyruklu yalan, o hatırat uydurmacaları ile alâkalı olarak bilâhare cevaplandırılacaktır.

yazışmalara girmeye başlamıştı. Meselâ İslâm harfleriyle yazılmış mektupların altına yarı Fransızca gibi Lâtin harfleriyle imza atmak bir nevi moda haline gelmişti. Meselâ **İsmet Paşa** bile henüz bir subayken yazdığı mektupların altına Lâtin harfleriyle imza atıyordu.

Tıpkı, bugün İslâm harflerinin ehemmiyetini anlayan ve onu öğrenmeye çalışan gençlerin mektuplarında yavaş yavaş bir besmele veya selâm gibi kelimeleri İslâm harfleriyle yazmaya çalışmaları nev'inden bu da o zaman bir moda hâlinde alıp yürümüştü. Matbuatta da sık sık İslâm harflerinin güçlüklerinden, yanlış okumalara sebebiyet vermesinden bahseden yazılar çıkıyordu. Bunların kimisi, sarâhaten Lâtin asıllı yeni bir alfabenin kabûlünü ortaya atamayıp sâdece İslâm harflerinin yeniden gözden geçirilerek islâh edilmelerinden bahsediyordu. **"Huruf-i Munfasıla"** denilen ve İslâm yazısını bugünkü Lâtin asıllı alfabe gibi harfleri birbirlerine bitiştirmeden tek tek yazmak cereyanı bu hengâmede ortaya atılmıştı.

Fakat İslâm harfleri etrafındaki asıl münâkaşa, cumhûriyetin ilânından sonra cereyan etmiş ve bu harflerin leh ve aleyhinde pek çok şey yazılıp söylenmişti. Bunların bazıları kitap ve broşür hâlinde neşredilmişse de pek çoğu gazete sütunlarında kalmıştır. Biz - tam bir kronolojik esasa bağlı kalmayarak - genç nesillerin tamâmen mechûlü bulunan bu münâkaşaların bir kısmında yer alan düşünceleri aktarmaya çalışacağız. Umarız ki, aradan yetmiş yıl kadar bir zaman geçtikten sonra inkılâb yobazları, yazacaklarımıza karşı tahammülsüzlük göstermezler. Fiilî veya hukûkî bir aksülâmelle karşılaşmayız. Zirâ bu münâkaşalar artık tamâmen târihe mâl olmuş bulunmaktadır.

Bizim harf inkılâbına tekaddüm eden günlerde, Türk matbuatında cereyan eden bu münakaşaları - kısaca - aksettirmekten maksadımız, sâdece bugün arşivlerimizi dolduran milyonlarca vesikayı incelemek imkânından tamamiyle mahrum bulunan yeni nesil içinden birkaç kaabiliyetli gencin merak ve

alâkasını celbetmektir. Bu sûretle kemmiyet ve keyfiyet itibariyle ihtiyaca cevap verebilecek bir grup gencin İslâm Yazısı'nı öğrenmek üzere harekete geçmelerini temin edebilirsek ne mutlu.

Kemâlist inkılâbların ortaya çıktıkları mevsimde **M. Kemal Paşa**'nın, sarıklı meb'uslar içinde en büyük ölçüde taraftarlığını yapmış olanlardan biri de, Antalya meb'usu **Rasih** (Kaplan) hocadır. O zaman ikinci gruba mensup muhafazakâr meb'usların **"Parsik Efendi"** adını taktıkları bu ilerici hoca, harf inkılâbının tahakkukundan evvel 11.4.1340 tarihli gazetelerde yer alan beyanatında - her şeye rağmen - İslâm harflerini müdâfaa ederek Lâtin asıllı yeni bir alfabe kabûlü istikâmetinde rey ve fikir beyan eden **Hüseyin Câhid Bey**'e şöyle çatıyordu:

" — **Câhid Bey** çok harâretli cumhuriyetçi olmuş. Neşriyâtında Türk halkına yüksekten rehberlik ettiği görünüyor. Cumhuriyeti temin eden fırka teşkilâtına bu kadar çabuk yardım etmesi, bende şüphe uyandırmıştır. Öyle seziyorum ki; beni bu mes'eleden dolayı zâhiren yardımcı göründüğü teşkilâtımızdan ayırmak ve teşkilâtımız aleyhine çevirmek maksadı tâkip edilmiştir. Fakat aldanıyor. İhtiyaç gösterirlerse biz Fransa'da olduğu gibi ikinci, fakat kanlı bir inkılâb daha yapar ve gâyemizi te'yid ederiz. Bütün Avrupa tayyâre sür'atiyle terakki yolunda ilerlerken bizim hâlâ böyle dâhilî ve şahsî tefrikalar, sen, ben kavgaları ile vakit geçirmekte bulunmamız, bir felâkettir. Onbeş senden beri birçok şeyleri yıktık; fakat ricâ ederim; yerine ne koyabildik? Şimdi de Lâtin harflerini kabul etmemiz mi kalmıştır? Türk harflerinden ne fenâlık gördük? Eğer lâzımsa bu harflerimizin mâhiyetini muhafaza ederek ıslâh edebiliriz. Bunun için Maarif Vekâleti ve mütehassıslar meşgûl olmalıdır. Japonlar bile kendi harflerini, mâhiyetlerini değiştirmeden ıslâh ettiler. Bizim kendi harflerimizi bırakarak Lâtin harflerini kabul etmemiz doğru olur mu? Bu memleket Türkiyedir ve Türklerindir. Milliyetini değiştirmek isteyenler, Türkiye'yi terketmelidirler. Hâriçte

Lâtin harflerini kabul etmekte ve istedikleri şekilde yaşamakta serbesttirler, buna karışmayız. Fakat burada, Türk vatanında, hiç zararı olmayan harflerimizi ilgâ ederek yerine Lâtin harflerini kabul etmek istiyenlerin aslâ yeri yoktur!"

Memleketimizde uzun bir muallimlik devresiyle haklı bir şöhret yapmış bulunan ***Hıfzı Tevfik*** *(Gönensay) 21.3.1343 tarihli Akşam Gazetesi'nde neşredilen yazısında Lâtin harflerinin belli başlı müdafilerinden biri olan* ***Hüseyin Câhid Bey****'e cevap vererek şöyle diyordu:*

Lâtin Harufatı

"Muhterem üstadımız **Hüseyin Câhid Bey** Lâtin harflerine dâir yazdığı son makalenin hâtimesinde "Lâtin harfleri aleyhdarları şimdiye kadar makbul bir mütâlea serdedemediler. Bakalım bundan sonra ne söyliyecekler?" diyordu. Aziz üstad'a kanaatbahş olabilecek yeni dililler serdedeceğim hülyâsıyle kalemi elime almış değilim. Maamafih zannediyorum ki, bu mevzuda makbûl ve ma'kul mütâlealar serdetmek herkesden evvel Lâtin harfleri taraftarlarına düşen bir vazife olsa gerektir. Bu mes'eleyi çıkaran onlardır. Asırlardan beri isti'mal edegeldiğimiz yazı şekillerini değiştirmeye heveskâr olan onlardır. Binâenaleyh dâvâlarını ilmî ve mantıkî bir şekilde isbât etmelidirler.

Lâtin harflerine taraftar olanların ellerindeki yegâne delil "yazımız okunamıyor, çocuklarımız müşkilât içindedir, memlekette tahsil ilerliyemiyor, Lâtin harflerini kabul edelim." demekten ibâret kalıyor. Şüphesiz bu kadar indî ve keyfî mütâlea asırlardan beri taazzuv etmiş olan millî bir müesseseyi yıkmak için kâfi gelemez. İşi daha derin, daha maddî ve daha ameli bir şekilde düşünmek icâbeder.

Sanıyorum ki; yazı mes'elesi, sarf mes'elesi herhangi bir nizamnâmenin ta'dil veya tebdili gibi bir meclis mes'elesi olarak telâkki edilemez. Bunun için her şeyden evvel maddeler

üzerinde kanaat verici müsbet delilleri ihtivâ eden yeni bir program gösterilmek lâzımdır. Mes'ele nazariyat sahasından çıkınca ne kadar çetin ve müşkil olduğunu gösterecektir. Filvaki Arnavutlar Lâtin harflerini pek kolaylıkla kabul etmişlerdir. Fakat Arnavutça'nın esâsen bir Lâtin lisanı olduğunu ve vaktiyle Lâtin harfleriyle yazılmış olduğunu hatırlamak gerekir.

Fikrimce Lâtin harflerine taraftar olanlar işi yalnız kolaylık cihetinden tedkik veya iddiâ etmekle iktifâ etmemelidirler. Mes'elenin asıl mühim tarafı imlâ, sarf ve edebiyat itibâriyledir. Ve bu üç nokta Lâtin harflerini kabul ettiğimiz takdirde nasıl bir şekil alacaktır? Bu cihetler vâzıhan ve madde madde izah edilmelidir.

Lâtin harflerine taraftar olanlar, fikirlerini kabul ettirebilmek için evvelâ Türkçemize lâtin harflerinden müteşekkil fakat her türlü noktaları câmi' bir elifba hediye etmeli ve lisanımızın bu harflere göre bir sarfını vücûda getirmelidirler.

Maamafih iş bununla da bitmiş sayılmaz. Bundan sonra lisanımızın edebiyâtı gelir. Türkçemizin asırlardan beri tekâmül ede ede gelen bir edebiyatı vardır. Bu edebiyât; mazbut, müdevven, aslî harfleri taayyün etmiş bir edebiyattır.

Bu edebiyâtın bugünkü yazı şekillerimizden kuvvet alarak vücûda getirdiği cinasları, mecazları vardır. Bütün bunlar bugün için lâkaydâne bir nazarla temâşâ edilebilir. Fakat edebiyâtımızın tarihi nokta-i nazarından her birinin kendine mahsus kıymetleri olduğunu inkâr etmek kabil midir? Bugün Lâtin harfleri kabul edilsin, yarın bu tarih-i edebiyat bizim için bir efsâne hâline girer. Halbuki, bir **Fuzûli**'den, bir **Nedim**'den, bir **Hâmid**'den kolay kolay vazgeçmek bir millet için nasıl mümkün görülür?

Haydi işin kelimeye ve sanata taallûk eden kısmı bir tarafa bırakılsın. Fakat bütün milli kütüphânelerimizi lâtince olarak tab etmeye imkân var mıdır? Biz ki, henüz mekteplerimizin alfabe kitaplarını tab etmekte bin müşkilât içindeyiz.

Kaldı ki, ufak tefek bâzı noksanların ikmâlinden sonra Türkçe harflerle çocuklarımıza elifbayı öğretmek zannedildiğinden çok kolaydır. **Cahid Bey**'i müşkilât ve vehm içinde bırakan çocukluğundan hatırladığı eski sakat metodlardır.

Bugün muktedir bir muallim yeni mekteplerimizde yeni metodlarla çocuklarımıza okuyup yazmayı hayret edilebilecek bir sür'at ve muvaffakiyetle öğretebilecek vaziyettedir.

Şüphesiz ki, ilim mes'elelerinde körü körüne millî bir taassuba yer yoktur. Bu itibarla bizim harflerimizin de Lâtin harfleri gibi Fenike harflerinden iştikak ettiğini düşünmiyeceğiz bile. Yalnız bu ma'raza da madem ki her iki harfin de menşei birdir, biz de kendi harflerimizin tabiî tekâmülünü bekliyelim, varacağımız netice elbette hayırlı bir netice olur demek niçin mümkün olmasın?

Bütün bunlardan sonra söylenecek tek bir söz vardır. Harf değiştirmek elbette elbise değiştirmeğe benzemez... Almanların "Gotik" harfleri "Lâtin" harflerine olan büyük benzerliğine rağmen bir türlü bir tarafa bırakamamalarından alınacak bir ders olsa gerektir.

Husûsiyle Türk harfleri zannedildiği gibi Arap harfi değildir. **Cahid Bey**'in kavline nazaran bu harflerin menşei Fenike, ve tekâmülü üzerinde müessir olan da doğrudan doğruya Türk'ün zevki ve zekâsıdır."

İslâm harfleri etrafındaki münakaşaların kızıştığı bir sırada bu sahada gerçek bir mütehassıs olan **Veled Çelebi** (İzbudak) **Bey** de kaleme sarılarak Hakimeyit-i Milliye Gazetesi'nde fikirlerini ortaya koymuştur. Gerçekten **Veled Çelebi** Türkçe'nin bütün lehçeleriyle Arapça ve Farsça'ya âşinâ, bu dillerden birçok tercümeleri yayınlanmış edib bir şahsiyettir. Bu sırada Kastamonu meb'usu idi. Daha ziyâde resmî görüşleri aksettiren Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nin O'nun **"Yazı Mes'elesi"** serlevhalı bu yazısını 17 Mart 1340 tarihli nüshasında neşretmiş bulunması câlib-i dikkattir. Bilindiği gibi Hâkimiyet-i Milliye,

bilâhare "Ulus" adını alan gazetedir. İhtimâl tarafsız görünmeyi sağlamak üzere bir de böyle bir yazıya yer vermiştir. Bu münâkaşaların çıktığı günden beri İslâm harfleri aleyhine kesif bir neşriyat yapan Hakimiyet-i Milliye için ciddî bir tezat teşkil eden bu makalenin neşri, onun tarafsız görünmek taktiğinden başka bir surette izah edilemez.

Yazı Mes'elesi

Hissiyâttan ziyâde ilme, ihtisâsa taallûk eden yazı mes'elesiyle daha çok gazeteler alâkadar olmaktadır.

Fakat makalelerin hemen hepsini hissî bir mütâlea nev'inden gördüğüm için vâki' olan bâzı ısrarlar üzerine fihrist kabilinden olmak üzere burada işin ilmî cihetlerine temas edeceğim. Umarım ki; mâruzâtım kıymetsiz bile olsa bu işi daha iyi bilen âlimlere bazı düşüncelerin ilhamına vesile olur.

Lisanı tesbite âlet olan harf ve işâretleri için birçok ilim dallarında söz sahibi olmak gerektir. Bunlar:

1 — Mehâric-i huruf,

Bu, insanların boğazlarından harflerin nasıl çıktığını, bunların ses itibâriyle baş ve sonlarının nasıl birbirlerine bağlandığını ve diğerlerinden farklı bir şekil kazandığını gösteren bir ilimdir. Bu seslerin inceli ve kalınlı kaç tabaka ve tür teşkil eylediğini ve kaç cinse ayrıldığını gösterir.

2 — "Eşkâl-i huruf"

Bu ilim harf olarak dünyada kaç nevi şeklin mevcud olduğunu bu şekillerin ırklara, kültür gruplarına vesâir hususlara göre değişip değişmediğini inceler.

3 — Türk Milleti'nin eskiden beri kaç çeşit alfabe kullandığının ve bu alfabelerin neler olduğunun, ne hususiyetler taşıdığının da bilinmesi lâzımdır. Kullanılan harflerin Türkçemizin ses husûsiyetleri bakımından değerlerinin de aydınlatılması gerektir.

4 — Nihâyet bugün kullanmakta bulunduğumuz İslâm

HİCRET (Akşam: 1928)

Yıllarca İslâm harfleriyle böyle alay edildi.

yazısının tâkip ettiği tarihî gelişmenin ve bu hattın İslâm Medeniyeti ile münâsebetinin de bilinmesi şarttır.

Bütün bunlar bilindikten sonra hâli hâzır elimizde bulunan alfabenin (İslâm harfleri) ıslâhı gerekip gerekmediği hususu üzerinde selâhiyetle durulabilir ve bu takdirde bu harfleri değiştirmek hususundaki mütâleaların ilmî bir değeri olup olmadığı ortaya konulabilir.

Bundan sonra da asrımızda kaydedilen teknik terakki sebebiyle lisanımıza girmeye başlayan ecnebi kelimelerin mensub oldukları kendi lisanlarındaki imlâlarıyla mı yoksa Türkçemizde uğradıkları telâffuz değişikliklerine göre mi yazmak mes'elesi ehemmiyet kazanır.

Nitekim Arapça ve Acemce'den lisanımıza geçmiş olan kelimelerin pek çoğunun imlâlarını telâffuzlarının değişmiş olmalarına bakmaksızın kendi lisanlarındaki imlâ üzerine yazmakta bulunduğumuz hatırlanmalıdır. Meselâ Farsça imlâsiyle yazmakta ve fakat maydonoz şeklinde okumaktayız. Aynı şekilde "nerdûban" yazıp "merdiven" okuruz. Misaller çoktur. Az tahsil görmüş kimseler için bir güçlük teşkil eden bu hususa devam edip etmemek münakaşa olunabilir.

Ses hususiyetleri itibariyle Türkçe'ye yabancı olan kelimelere birtakım işâretler ilâvesinin gerekli olup olmadığı da üzerinde durulacak bir mes'eledir. Zira Garp âlimleri de şarkiyâta müteallik bahislerde Türkçe, Arapça ve Acemce'den aldıkları kelimeler için bazı husûsi işâretler kullanmaktadırlar. İlmî transkripsiyon usûlünün bu ihtiyaçtan doğduğunu söylemek gerektir.

Okuyup yazmayı sür'atlendirmek için el'an kullanmakta olduğumuz alfabe üzerinde durup düşünmeye ve bazı tâdilâtları gerçekleştirmeye mecbur olduğumuzu söyleyenlere de bir nebze hak vermek gerektir. Gerek Şark ve gerekse Garp lisanlarından dilimize girmiş kelimelere halkımızın telâffuz itibâriyle verdiği âhengi kendi alfabemize göre ifâde edecek tarzda yazmamız daha doğru olacağı kanaatindeyim. Bu ha-

reket, böyle kelimelerin okunuşunu kolaylaştıracaktır.

Maksadım yazıma başlarken belirttiğim gibi bu mes'elenin ilmî cihetlerini sâdece bir fihrist kabilinden beyan etmektir. Gâyem, böyle büyük bir işe girişmezden evvel yapacağımız işin doğru olup olmadığının hissî ve siyâsî olmaktan ziyâde ilmî bir sûrette münâkaşa edilmesinin ehemmiyetini belirtmektir. Temas ettiğim mes'elelerin her biri ayrı bir ilim dalıdır. Bunların bazılarının izâhı benim ihtisasım dışındadır. Bugün birçok değerli lisan âlimlerimiz vardır. Fakat ne yazık ki, mes'ele, onlardan ziyâde gazeteciler ve siyâsîler tarafından ele alınmaktadır. Bu sebeple kendilerine hitap ederek diyorum ki:

" — Zinhar bu yazı mes'elesini iyice aydınlatmadan, bunda menfaatimiz bulunduğu kat'iyyetle tahakkuk etmeden alfabe değiştirmek gibi bir işe kalkışmamalıyız."

Münevverlerimizin hissî olarak hareket etmeleri bizim için son derecede tehlikelidir. Lâtin harflerini kabûlümüzden kanaatimce pek büyük mahzurlar doğacaktır. Ecdâdımızın eserleriyle birden bire kat'î bir sûrette alâkamız kesileceği gibi bunun tatbikâtı da kolay olmıyacaktır. Unutmamak gerektir ki; bugün elimizdeki alfabenin gelişmesinde Araplar'dan ziyâde Türkler'in büyük ölçüde emeği geçmiş ve o, âdetâ bir "Türk yazısı" hâline gelmiştir. Dinî ve tarihî mahzurlar kaale alınmayarak hodbehod bir alfabe değişikliğine gitmek iz'an ve irfan sahipleri için pek o kadar kolay bir iş değildir!

Türkiye'de eskilerin **"tebdil-i huruf"** dedikleri harf inkılâbı için bu inkılâba tekaddüm eden günlerde başlamış bulunan münakaşalar, yurt dışındaki Türkleri de alâkadar etmiş ve bunlar da kendi imkânlarına göre gitgide harâretlenen bu münâkaşalara katılmışlardı. Bunlardan biri de o zaman Kahire'de oturmakta olan Adanalı **Aziz Sâmih Bey**'di. Eserlerini daha ziyâde **"Esmei"** müstear adıyla yazan bu gurbetzede Türk, Mısır'da 1927 yılında **"Yazımız"** ismiyle bir kitap çıkararak bu münâkaşalara dâhil olmuştu. Türkiyemizde pek nâdir olarak

rastlanılan bu kitabdan ehemmiyetine binâen bazı iktibaslarda bulunarak kıymetli okuyucularımıza takdimde fayda gördük.

YAZIMIZ

MUKADDİME

Yine şu günlerde, yazımızın dilimizi gereği gibi yazamadığı yâvesi ve kelimelerimizin telâffuzunu tesbit için Lâtin harfleriyle yazılması nârası uzaktan ve yakından kulaklarımıza çalınmaya ve ilişmeye başladı. Yuvarlanan boş bir tenekenin mânilere tesâdüf ettikçe acâib acâib sesler çıkardığı gibi, bu nâme ve nârâlar da muhtelif sadâ ve âhenkleriyle terakki mahfelleri ve hattât Müslüman topluluklarını çınlatıp duruyor. İçimizden bazıları, uydum kalabalığa deyip zorla dâvaya şâhid olarak tervicine yeltenmekte, bâzıları da aksini söyliyerek vaktiyle kararlaştırılmış bulunan bir mes'eleden haberdar olmadığını göstermektedir. Halbuki böyle mühim bir bahsin ne fertlerin mücerred dâvâ etmesiyle ve ne de keyfî bir sûrette hükmetmesiyle halledilemiyeceği âşikâr bir şeydir. Çünkü lisanın mütemmimi olan yazı, mensub olduğu kavmin şâyian malı ve uzun yıllar akıl yorarak kazanmış olduğu bir metâıdır.

Bu nazariyeye göre yazının ıslâh ve tebdili, kavminin rey ve rızasıyla teşkil edilecek bir lisan ilmî hey'eti eliyle câiz olur. Hattâ lisan ve yazı âlimlerinin tek başlarına verecekleri reyler ve icad eyliyecekleri resim ve şekiller de kat'î değil, yalnız meşveret kabîlinden lâflar sırasında bulunur. Lisan ilmi ve yazıyla münâsebeti olmıyan kimselerin bu münâkaşalara katılmaları ise, kaideten merdud ve memnûdur.

Vaktiyle yani bundan altmış küsur sene önce **"ıslâh-ı hat"** nâmıyla aramıza hâriçten böyle bir bahis sokulmuştu.

"Demek yazımız ıslâha muhtaçtır ki..." fikri işte o zamandan beri dimağlarımıza girmiştir dersem belki de yanılmam.

Eser tedkikine meraklı olanların malûmu olduğu üzere, vak-

tiyle İstanbul'da **"Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye"** nâmıyla teşekkül etmiş bir ilim hey'eti vardı. Bunlar "Mecmua-yı Fünûn" isminde aylık bir risâle dahi çıkarır ve fâideli makaleler ihtiva eden bu mecmuayı cemaat arasında neşrederlerdi. Uzatmayalım!..

İşte o **"Mecmua-yı Fünûn"** risâlesinin 1280 tarihli ve 14 numaralı nüshasının altmış dokuzuncu sahifesinde münderic bulunan makalenin bir kısmını şuraya dercediyorum:

Yazının Islahına Dâir Bazı Tasavvurat

Kafkas Kaymakamı şehâmetlu **Grandük Mişel** Hazretleri'nin İslâm lisanları tercümanlığı hizmetinde bulunan **Ahundzâde Fethali** bu defa Dersaadet'e gelerek beynelislâm mütedâvil olan usûl-i hattın derkâr olan müşkilâtının def'i maksadıyla tasavvur eylediği bir resm-i cedidi cânib-i saltanat-ı seniyyeye arz ve takdim eylemiş ve resm-i mezkûr gözden geçirildikten sonra mütalea ve fikirlerimizin beyan ve ifâdesi için keyfiyet cemiyetimize havâle buyurulmuş olduğundan, lâzım gelen müzâkerenin icrasıyla kararlaştırdığımız netice Sadâret Makâmı'na arz olunmuştur.

Yazımızın çeşitli sebeplerden dolayı ıslaha ihtiyacı olduğu epeyden beri ileri sürüldüğü halde, bu fikrin Dağıstan tarafından dahi bu sûretle ortaya konulması mezkûr iddiayı bir kat daha takviye etmiştir. Fakat Müslümanlar arasında şu kadar seneden beri takarrur ve teessüs etmiş bulunan bir yazının değiştirilmesi, kolay bir iş olmamasından bu gibi tâdilâtın mevcud islâmî eserleri metruk bir vaziyete getireceğinden bu büyük mahzurları yüzünden böyle bir yola gidilemiyeceği âşikârdır. Bu yoldaki kanaat ve fikrimizin gerek şerefli Sadâret Makamı'na takdim olunan takrirde ve gerekse daha önce cemiyetimizde okunan takrirde ve gerekse daha önce cemiyetimizde okunan makalede tafsilâtıyla zikir ve beyan edilmiş olmasıyla, bunların sûretlerinin

aşağıya derciye iktifâ kılınmıştır."

Müellif, bundan sonra mezkûr ilim hey'etinin Makam-ı Sadâret'e takdim eylediği yazıyı ve cemiyette okunan makaleyi iktibas ederek mütâlealarına şu yolda devam etmektedir:

Münif Efendi, (mezkûr makaleyi yazan) bizi ilim tahsiline teşvik için dâvâsında mübalâğa yolunu tutmuş değilse, şu makalesini pek safdilane bir sûrette kaleme almıştır, derim.

Avrupa'da yeni usul mektepler bizimkilerden hayli eski bir zamanda kurulmuş ve tahsil mecbûriyeti de mevcud olduğu halde avam kısmının meramlarını ifâde edebilenleri ve birçok kelimeyi doğru bir sûrette yazabilenlerinin pek çok olduğu sanılmamalıdır.

Avrupa matbaalarındaki mürettip odalarında kaç türlü harf bulunduğu, "punto" nâmıyla kaç muhtelif numarada harfler olduğu ve bunların mecmuu bizim parçası ziyâde olan harflerin miktarına hemen hemen yaklaştığı şâyân-ı kayıttır. Harf kasalarımızın gözleri çok olmakla beraber harf ve kelimelerin tertibinde güçlük olmadığını söyliyebiliriz. Mısır'da Şark ve Garb yazılarından hangisinin kasa başında daha süratle toplanıp dizilebileceğinin, imtihan bâbında Bulak Matbaası'nda bir fen hey'eti huzurunda tecrübesi yapılmıştır. Lâtin harfleriyle yazılı bir sahifeyi ve aynı miktarda Arap hurufatıyla yazılı bir sahifeyi iki usta mürettibe aynı zamanda vermişler ve bunlar kasa başında bu sahifeleri dizmişlerdir. Neticede her ikisinin de sahifelerini birbirlerine müsâvi bir zamanda dizdikleri meydana çıkmıştır. Yine haber vereyim ki; Bulak Matbaası kendi harflerinin adedini, mükâfatlar vâdedip müsabaka açarak birçok mütehassıslar vasıtasıyla pek çok eksiltmiştir. Bir de Mısır'da çizgi ve rakamları da dâhil olduğu gibi Arap harflerini yetmiş dört adede kadar indiren yazı makinaları yapılmıştır. Yirmisekiz tuş ihtiva eden Arapça daktilolar vardır. - Nâşir.)

Bugün bu kısaltma daha da ileriye götürülerek ayni Lâtin harflerinde olduğu gibi 28 tuş ihtiva eden Arapça daktilolar

Bizim eski hattatlarımız "tenâsüb"ün akıl ve hayale gelebilecek bütün şekillerini denemişler ve bu vâdîde nâdiren de olsa böyle yazıyla resim çizme yoluna bile gitmişlerdir. Yukarıdaki nefis yazı bu tarzın ilk akla gelen örneklerinden biridir.

vardır. - Nâşir.)

Bugün bütün resmî dâireler, yazılarını bunlarla yazmaktadır. Başkalarının kaydettikleri fenni terakkiyle harfleri azaltmalarını görmemezlikten gelerek bunların çeşitliliğinden şikâyet ve değiştirilmelerine teşebbüs etmek insaf işi değildir.

İstanbul'da vaktiyle **"Encümen-i Dâniş"** tarafından sağır kâf'a yani "sana bana" gibi kelimelerin genizden okunan kâflarına husûsi bir işâret konulmuş ve bundan sonra da "olmak, bulmak, öpmek, gülmek" deki muhtelif ötrelere sıra gelerek yaylarının üzerine ayrı ayrı işâretler konulmuştu.

Merhum **Ebuzziya Tevfik Bey** bu kabil işâretli harfler dökerek bazı küçük kitaplar dahi tab ettirmişti.

Lisanımızı en iyi kullanan merhum **Cevdet Paşa** işbu **"kâf"** ve **"vav"** harflerine **"Encümen-i Dâniş"** tarafından husûsi işaretler konulduğunu yazmış, hattâ **"Kavâid-i Türkiyye"** sinde bu harflerin işâretlerini de göstermiştir: Yani mes'ele o vakit takarrur etmiş ve tesbit de edilmişti. Mes'eleye bir de mâarifin sür'at ve yayılması noktasından bakalım: Şöyle ki, bugün de Mısır'da çıkan Arapça büyük gazetelerin harf ve sahifelerini döküm makineleri ile tertib ve basım makinalarında silindir sahifelerin arasından tomar kâğıtları geçirilerek tab ediyorlar.

Bu matbaalardaki basım sür'ati ise erbabının malûmudur. Lüzumunda iki üç saat zarfında sekiz sahifelik büyük bir gazetenin kırkbin nüshasını basıp keserek dürüp büküp atıyor.

Bundan yirmi sene evvel Amerikalı insaniyet hâdimi bir misyoner, mantığını zihniyetine uydurarak Mısırlıların medeniyette pek geri kalmış olmalarına, sebep olarak Arap harfleriyle yazı yazmalarını göstermiş ve Mısırlılar'ın kendi aralarında konuştukları avam Arapçasını Lâtin harfleriyle yazmadıkça Avrupa maarifini umum arasında sür'atle neşre muvaffak olamazlar iddiasında bulunmuştu. Hattâ bu papaz, insaniyet nâmına diye paralar da sarfederek Lâtin harfleriyle bastırdığı avam Arapçası birtakım risâleleri neşretmek fedakârlığında (!..) bile bulunmuştu.

Sözü uzatmayalım!.. Mısır'ın eli kalem tutan kimseleri arasında bu bahis epeyce münakaşa edildikten ve örselendikten sonra, buruşturularak çöp sepetine atılmıştı. Bütün lisanlarda olduğu gibi Arapça dahi lehçe ve ıstılah cihetinden memleket memleket hattâ şehir şehir birbirinden farklı bulunduğundan, kudsiyetinden dolayı sâbit kalan Kur'an-ı Kerim lisanı yani fasih Arapça bütün Arap kavim ve kabileleri arasında yazılı olarak meram ifâdesine yegâne bir vâsıta olmuştur. Mısırlılar avâmî lisanlarını Lâtin harfleriyle yazdıkları gün diğer dildaşlarından ayrılacak ve sürüden ayrılan kuzular gibi çobanları kurt olacaktır.

Mürüvvet ve insaniyete hizmet nâmıyle meydana atılan bu türedilerin maksadı ise, "Şarklılar enginar gibidir, yaprak yaprak yenilir" sözü hükmünce cemaati birbirlerinden ayırıp hükmetmektir diye Mısır'da karar verdiler. Mürüvvetlû, insaniyetlû papaz efendi de, bu kararı Mısır'dan firar etmekle karşıladı.

Dahası var. Bundan onbeş sene kadar önce "Portsaid" den bir Japon vapuruna binerek Marsilya'ya gidişim esnasında vapurda Tokyo'nun Belediye Reisi olduğunu söyleyen bir zatla tanışmış ve onunla yazıları hakkında konuşmuştum ki, yazı bahsiyle münâsebeti bulunan bu sözleri o muhterem zâtın ağzından şuraya nakledeyim: Dedi ki:

" — Bir vakit Amerika'dan Japonya'ya **"Maarifi Yayma Cemiyeti"** nâmıyla bazı adamlar gelerek Japon Dilini Lâtin harfleriyle yazmakta pek büyük bir menfaat olacağı fikrini ortaya atmışlardı. Evet dilimizde dinî, edebî ve fennî olmak üzere bulunan çeşitli kelimeleri doğru bir imlâ ile kaydetmek için otuzüçbin kadar muhtelif şeklimiz vardır. Zira harflerimizin her biri mutlak bir mânâya delâlet eder. Sizin gibi kelimeleri meydana getiren seslere âid birer alâmet değildirler. Şu kadar ki, ticaret ve emsâli zarûrî haberleşme ve konuşmalar için lüzumlu olan kelimelerin adedi üçbini geçmediğinde ilk mekteplerin tedris müddeti zarfında bu harfler gereği gibi öğreniliyor. Mat-

baalarda ise Japon harfleriyle çalışmakta pek büyük bir sür'at vardır. Çünkü her kelime için sâdece bir şekil ele alınacağından sizin gibi kelimeler meydana getirmek üzere harfleri toplamakla vakit kaybetmiyoruz.

Lâtin harfleriyle dilimizi yazmakta kâr veya zararımızın ne olacağı hususu müzâkereye konuldu. Kısaca söyliyelim ki; biz meğer yazımızı terkederek Lâtin harflerini kabul eyleseymişiz vatan ve milletimizi pek büyük zararlara dûçar edecekmişiz. Ezcümle kapı komşumuz bulunan dörtyüz milyonluk Çin'le (şimdi bir milyar - nâşir -) ticarî muâmelelerimiz sekteye uğrayacaktı. Zira Çin'in lisanı bizim lisanımızdan başka bir lisan olduğu halde yazıları yazımızla, şeklen ve mânen bir olduğundan bir Japon'un kendi lisanı üzere yazıp gönderdiği mektubu, bir Çin'li kendi lisanıyla okur ve Çince yazacağı cevabı Japonya'da da Japon lisânıyla okunarak mânâ ve mefhumuna tamâmiyle vukuf kesbedilir.

İşte bu hâl sizde sayıları bildiren rakamlar gibidir. (Türkler Arapça ve Farsça'dan aldıkları kelimelerin lâfızları değişse de imlâlarını muhafaza ettikleri için bu fâide, İslâm harfleri sâyesinde Türkçemizde kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler için de aynen vâritti. Çünkü bu gibi kelimelerin resimleri - değişik telâffuzlara rağmen Türkçe, Arapça ve Acemce'de birdi - Nâşir.)

Rakamlarla yazdığınız adedleri Türk, Arap, Acem kim olursa olsun herkes kendi diliyle okur ve anlar değil mi?

"Biz Japonlar, millî varlığımıza ziyâdesiyle hürmet ve maddî medeni ihtiyaçlarımızı bulduğumuz her yerden almağa rağbet etmekle hayat mücâdelesinde canımızı kurtardık" diyerek sözlerini bitirdi.

Dahası var. Sâbık Amerika Reisicumhuru **Roosevelt,** bir zamanlar Amerikan lisanının söylenildiği gibi yazılmasını, bir lisanı ıslâh mes'elesi olmak üzere matbuat vâsıtasıyla efkâr-ı umûmiyeye arzeylemişti. Amerika vilâyetlerinin her birisi ayrı

ayrı lehçe ile konuşmakta bulunduklarından acaba bunlar hangi vilâyetin lehçelerine âid kaidelerle yazılacaktır diye lügat âlimleri arasında bir kıyamettir koptu. Derken lisanlarının müşterek olması sebebiyle, bu bahse İngiltere lisan âlimleri de karıştılar.

İngiltere ve Amerika lisânda bir, lehçelerde muhteliftirler. Lügat âlimleri, imlâ mes'elesini iyice tedkik ettiler. Nihâyet ekseri kelimelerde imlâsı telâffuzuna uymayan ve nice kelimelerde zâid harflerle kaydedilen, sarf ve nahvi istisnâ ile dolu bulunan imlâlarının olduğu gibi kalmasını, lisan vahdeti için zaruri kabul eden bir karar verdiler. Bu sûretle de imlâ değişikliği bahsine kapılarını kapadılar.

Şu pek kısa malûmattan ortaya çıkmaktadır ki, Mısırlılar, yazı dili olan fasih Arapça'yı, kendi lehçeleri ve harfleri Lâtin harfleriyle değiştirmeye kat'iyyen râzı olmadılar. Büyük bir kitleden ibâret olan muhtelif Arap kavimlerinden ayrılmakta zarar göreceklerini hesab ettiler.

Japonlar ise, yazılarıyla iktisâdî bakımdan kazançlı olduklarını düşünerek Lâtin harflerine itibar etmediler.

Amerikalılar ve İngilizler ise, mâzilerine, târihlerine, eserlerine ilmî, fennî ve dinî kitaplarına, kavmî an'anelerine nazar ederek lisânı türlü lehçelerle yazmayı ceffelkalem reddeylediler. Beldelerin muhtelif olması sebebiyle lehçeler de tabiatıyla muhteliftir. Kavmin lisan bakımından vahdeti, yalnız kâğıt üzerinde kaabil olur. Lisan bir küldür.

Sıra şimdi de pek kıymetli Türkçemize ve onun çok san'atlı yazısına gelmiştir. Çürük tahtaya kolay kolay ayak basmayacağımızı ümid etmekle beraber, bu bahiste benim de bildiklerimi yazıp neşreylememi bir hizmet sayar ve "karabiberi çekinmeden yutmayalım ki; acı olduğunu bilelim" derim.

1890 senesinde memur olarak Sudan'da bulunduğum zaman görmüştüm ki, Dünyamız şeklen birçok değişikliklere uğramış ve bu değişikliklerden evvel onun üzerinde şimdi nesilleri tükenmiş birçok canlılar yaşamıştır. "Halfa Vâdisi"nde ve buna benzer

kuru dereli çöllerde pek çok mevcud olan deniz hayvanlarının kemikleri vaktiyle o yerlerin deniz olduğuna delil teşkil etmektedir. Dünyamız birtakım hârici ve tabiî tesirlerle değişikliklere uğramış ve kabuk kısmı yer yer yükselip alçalarak denizlerin yer değiştirmesine sebep olmuştur.

Mukaddes kitapların müştereken bahsettikleri **"Nuh Tufanı"** böyle bir değişiklikten başka bir şey değidir.

Bu değişikliklerden sonra Ekvator'dan ve Habeşistan'dan gelerek **"Hartum"** Şehri'nde yerleşen Nil Nehri şimdiki yatağında Mısır ülkesine girdikten sonra Akdeniz'e dökülmeye başlamıştır. İşte bundan sonradır ki Nil'in iki kenarında sıcak iklime mahsus otlar, ağaçlar ve hayvanlar teşekkül etmiştir. Bundan sonra nefislerini müdafaa, ve canlarını muhâfaza sâikıyle toplu yaşamaya hilkaten mecbur olan insanlar, yokluk veyahud da harbler yüzünden yerlerini yurtlarını terkederek etrafa dağıldıkları sırada Asya'dan çeşitli kavim ve kabileler hâlinde kalkıp gelerek Mısır toprağına yerleşmişlerdir. Nil'in fezeyânından sonra bıraktığı mümbit arâzide oturmaya başlamışlardır. Bunların yaşadıkları ibtidâî hayâtı gösteren eserler, bugün Mısır müzelerinde teşhir olunmaktadır. Yarı vahşi bir durumda bulunan bu insanlar, Mısırlılar'ın kadîm atalarıdır.

Bilâhare Asya'dan buraya Kızıldeniz'i geçerek başka kabileler de gelmiştir. Yenilerle eskiler arasında birçok çarpışmalar vukû' bulmuş ve nihâyet yenilerin galebesiyle buranın sükûneti tekrar teessüs etmiştir. Daha sonra Mısır'ın bu sûretle başlayan siyâsî birliği, zaman zaman bozulmuş ve tekrar kurulmuştur.

Mısır ahalisinin Nil Vâdisi'nin de bereketiyle hayatında sür'atli bir medenî gelişme vücûd bulmuştur. Bu gelişme esnasında müşahhas varlıkların basit resimlerini yapmak da ortaya çıkmaya başlamıştır.

Seneler geçtikçe, bu resimler maksadları ifâdeye kâfi gel-

mediğinden müşahhas varlıkların resimlerinden mânâların resimlerine doğru bir gelişme görülmüştür. Meselâ bir Ay resminden, zamanla bir "aylık müddet" in, bir yıldız resminden, bir yolun, insan ayağının resminden hareket ve yürümenin ifâdesine doğru bir gelişme kaydedilmiştir. Böylece yavaş yavaş resimlerden mânâ ve hareketlere intikâl edilmiştir. Nihâyet basit kelimelere doğru bir gidiş görülmüş ve bunların adedi altı bini bulmuştur.

Bir gün gelmiştir ki, çoğalan resimlerin içinden çıkılması güçleştiğinden bunlar ayıklanarak yirmibir basit resim intihab edilmiş, bunlardan harfler ve heceler teşkil edilmiştir.

Bu sûretle tarihte ilk defa ortaya yarı resim yarı yazı bir ifâde vâsıtası çıkmıştır ki buna **"Hiyeroglif"** yazısı denilmiştir. Bunu Mısırlılar'dan ilk alan, Kenânîler yani Finikeliler olmuştur. Finikeliler'in biraz daha geliştirdikleri bu yazı, zamanla Basra Körfezi'nden Akdeniz havzasının nihâyetine kadar geniş bir sahada yayılarak ilk yazı ihtiyâcını karşılar olmuştur.

Bugün Hiyoroglif yazısını icad etmiş bulunan kadim Mısır halkının bıraktığı mimârî eserlerde bu yazının çeşitli örneklerine sâhib bulunmaktayız. Bilhassa mâbedlerde çokça rastlanan hiyeroglif yazısı o zaman bu yazının daha ziyâde kâhinler ve mâbedlerde hizmet görenler arasında yayıldığını isbat etmektedir. Bunlar, yazı sâyesinde zamanına göre oldukça değerli bir medenî seviyenin teşekkülüne âmil olmuşlardır.

Mısır kâhinlerinin ilk yazdıkları kitaplar hesap ilmine dâirdir. Çünkü hesab beşerî münâsebetlerde insanların en evvel muhtaç oldukları bir ilimdir. Hesabın arkasından hendese gelmiştir. Kadim Mısırlılar bu iki ilmin yardımıyla araziyi ölçmüşler ve bilgilerini binalarında tatbik etmişlerdir.

Bu sûretle yazıların anasının, kadim Mısır yazısı, yani Hiyeroglif olduğu keyfiyeti tebeyyün etmektedir.

İslâm ve Lâtin harflerinin kaydettikleri terakki mufassal bir cetvel hâlinde tanzim ve tedkik edildiğinde bunların her ikisinin

de aslının Hiyeroglif olduğu görülür. Fakat İslâm yazısının - bu menşe' birliğine rağmen - Lâtin yazısından daha büyük bir bedii gelişme kaydettiği derhal göze çarpar.

Yazımızın Tarihi

Bir dil, her şeyden önce yazısıyla tekemmül eylediği için yazıya dilin tetimmesi yânî tamamlayıcısı demek kâbildir. Dil olmazsa yazı olmaz. Fakat yazısız da, dil kemâlini bulamaz. Bundan evvelki bahiste yazıların aslı ve tarihçesi üzerinde kısaca durmuştum. Şimdi de yazımızın İslâm'dan evvel ve sonra şeklen kazandığı husûsiyetlerle bizim hattatların icad eyledikleri o güzelim yazılarımızın tarihi tahavvüllerini arzedeceğim.

Araplar yazılarını Hiyeroglif'den ayrılma, iki koldan almışlardır. Bunlardan birincisi Mısır'dan Cezîretülarab'a geçirilerek yayılan "Hamir" yazısından bozma "Hamrî" adı verilen "Kûfî Hattı"dır. İkincisi ise yine Mısır'dan Suriye'ye götürülüp orada geliştirilen "Finike" yazısından çıkmış "Hatt-ı Nebâtî"dir. Harfler biribirine bitiştirilerek yazılan "nesih" dediğimiz yazının aslı işte bu nebât–i yazıdır. Bu bapta yazı tarihî ile meşgûl olan âlimlerin ortaya koydukları mevsuk malûmat, cildler teşkil edecek derecede geniştir.

İslâmiyet'in ortaya çıktığı devirde Mekke ahâlisinden yazı bilenler son derecede azdı. **Ali b. Ebû Tâlib, Ömer b. el-Hattab** ve **Talha b. Ubeydullah** ile daha üç beş kişi okuma yazma bilirdi. Âyet âyet nâzil olan Kur'ân-ı Kerim'i yazarak tesbit etmek gerektiğinden Ashâb-ı Kiramın yazı öğrenmeleri için ilk mektep bizzat Peygamber Aleyhisselât-u Vesselâm Efendimiz tarafından açtırılmıştır. Zira kendisi ümmî olduğu yani okuma - yazma bilmediği halde ümmetinin okuma-yazma öğrenmesine taraftar oldukları için **"Bedir Gazası"**nda alınan esirlerin her yazı bilenini Medine çocuklarından on tanesine yazı öğretmek mukâbilinde serbest bıraktırmıştı. Bu sûretle ilk yazı mektebi

açılmış oldu. İşte bundan sonra Müslümanlar arasında yazı bilenler çoğalmış ve Kur'ân-ı Kerim yazılmaya başlanılmıştı. Hulefâ-yı Râşidin zamanında idârî işler için de artık bir ihtiyaç hâline gelen kâtipler, hep o mekteplerden yetişmişlerdi.

Kûfi hattı Emeviler zamanına kadar hiçbir gelişme ve değişikliğe uğramadan, alındığı gibi kalmıştı. Hep sâkin harflerden ibâret, noktasız ve harekesiz olarak yazılıyordu. Çünkü Arap olanlar kendi lisanlarıyla yazılmış olan bir kelimeyi görünce, derhal tanıyor, harf ve harekelerini tahkik etmeden okuyabiliyorlardı. Türk - Acem vesâir muhtelif kavimler İslâmiyet'i kabûl ettikten sonra, dinen öğrenmeye mecbur bulundukları Kur'ân-ı Kerim'i noktasız ve harekesiz bir yazı ile doğru olarak okuyamadıklarından yazıya nokta ve hareke konmuştur.

Abbasiler zamanında Kûfe yazısı, dört ayrı şekle irca olunmuştur. Abbâsî Hilâfeti'nin başlangıcında yazı biraz daha güzelleştirilmiş ve Halife **El-Mansur** ile **El-Mehdî** devirlerinde oniki çeşidi bulunmuştur. Abbasiler'in altın devri sayılan **Harunurreşid** ve **Me'mûn** zamanlarında ise ilim ve fenler bir hayli terakki ettiğinden yazı şekilleri de yirmiyi aşmıştır.

Hicretin 99. yılından itibâren Endülûs'e götürülen yazılar oralarda da büyük bir terakki kaydetmiştir. El-Hamra Sarayı'nda bir kısmı hâlâ müşâhede edildiği gibi Merâkeş ve Cezâyir ile biraz da Tunus'a kadar şimdiki Mağrib mıntıkasında kullanılmış bulunan yazılar, hep Endülüs'de geliştirilmiş olan şekillerdir.

Buraya kadar söylediklerimiz hep Kûfe yazıları içindir. Çünkü kûfî hattı resmî devlet yazısı olarak kullanılmıştır. Nesih yazı ise yalnız halk arasında kullanılmakta idi. Hicretin 327. senesi vefat eden **Ebû Ali Muhammed b. Mukle** nâm zat nesih yazısını güzelleştirdiğinden Kur'ân-ı Kerim'ler artık onunla yazıldığı gibi resmi dâirelerde de bu yazı kullanılmaya başlanılmıştır.

İbn-i Mukle'den sonra gelen hattatlar içinde 413 tarihinde vefat eden **Ali bin Hilâl** ve 698'de vefat eden **Yakub b. Ab-**

dullah nesih hattını ziyâdesiyle güzelleştirmişlerdir. İşte İslâm yazısı kûfi ve neshî diye iki kola ayrılmış ve 700 tarihine kadar bunlar da türlü türlü gelişmelere uğrayarak çeşitlenmiştir.

Bizim sülus, nesih ve tâlik dediğimiz yazılar bunlardan sonra ortaya çıkmıştır.

Her şeyde olduğu gibi yazı da devletin terakki veya tereddisine muvâzi bir seyir tâkip etmiştir. Gerçekten Emevi Devleti'nin inkirazından sonra yazı Bağdat'a intikal etmiş, Abbasilerin inkirazından sonra ise Hilâfet'le beraber Mısır'da bir gelişme göstermiştir. O derecede ki, artık hüsn-ü hattın merkezi Mısır olmuştur.

Merhum **Yavuz Sultan Selim** Mısır'a geldikten sonra İslâm yazılarının terakkisi burada duraklamaya mâruz kalmış, bundan sonra da Türk hattatları eliyle inkişaf etmek üzere İstanbul'a intikal etmiştir.

Türk hattatları Mısır'dan aldıklarını büyük bir mahâretle alabildiğine geliştirmiş, ona Türk zevk ve mahâretiyle büyük bir san'at değeri kazandırmışlardır. Gerçekten Hicretin 11. asrında hattatlarımızın kalemleriyle âdetâ Türkleştirilen yazıların envâi otuza bâliğ olmuştur. En meşhur hattatlarımızdan **Hamdullah** (vefatı H. 936) ve **Hâfız Osman** (vefatı H. 1110) merhumların yazıları bugüne kadar İslâm Âlemi'nde büyük bir rağbet görerek, bu yazıya çalışanlar için örnek ittihaz olunmuştur.

Rik'a yazısı büsbütün bizim hattatların icâdıdır. Sülüs, nesih ve divânî yazıları envâi hep biz Türkler'in kalemlerinin mahâretleri eseridir. Bunlardan en çok kullanılan rik'a, sülüs ve nesih olup Araplar arasında **"Hatt-ı Türkî"** diye meşhur olmuşlardır. Hakikaten Araplar'ın bu yazılara hatt-ı Türkî demeleri gâyet yerindedir. Zira, yazıların babası sayılan hiyeroğlifden alınarak geliştirilen bütün yazılar isimlerini hep kendilerini ortaya çıkaran kavimlerden almışlardır.

Bugün bütün Arap ülkelerinde resmî ve gayrı resmî kalemlerin yazdığı yazı, biz Türkler'in geliştirdiğimiz yazı şeklidir.

Umûm matbaalar ise "hatt-ı İstanbulî" dedikleri nesih hurufumuzla gazete ve kitap basarlar. Ayıp olan bir husus varsa, o da, içimizden bazılarının millî mefâhirimizden bulunan ve üstün bir san'at taşıyan yazılarımıza **"Arap Yazısı"** adını vererek bunları redde kalkışmalarıdır. Halbuki bu mubârek yazıya eğer **"Türk Yazısı"** denilmeyecekse ancak "İslâm Yazısı" denilebilir. Elbette ki bu daha da lâyıktır.

Yazımızın Coğrafyası

Yazımızın ihyâsına ve her tarafa yayılmasına İslâm Dini sebep olmuştur. Gerçekten İslâmiyet Cezîretü'l-Arap'dan çıkıp da etrafa yayıldığı zaman birbirlerini tâkib eden İslâm hükûmetleri gittikleri her yere yazımızı da beraber götürmüşlerdir. Yazımız siyâset ve ticâret vâsıtasıyla Şark'da Hindistan, Malezya ve Filipin Adaları'na oradan Akdeniz havzasında Adriyatik Denizi ve Adalarına, Mağrib diyarına ve Endülüs'e kadar gitmişti. Kuzeyde Türkistan ve Sibirya içlerine, güneyde Zengibar, Mozanbik ve Madagaskar etrafındaki adalara kadar varmıştı.

Zamanımızda ise müslim, gayrimüslim İslâm Âlemi'nden hicret edenler vasıtasıyla Amerika ve hattâ Avustralya Adası'na bile götürülmüş ve kullanılır olmuştur. Bu sûretle yazımız dinli dinsiz pek çok insanın ilim ve anlaşma vastası olmuştur. Dilleri, âdetleri, renkleri ve ırkları muhtelif pek çok insan yazımızı kullanmakta ve bununla anlaşmaktadırlar. Bilhassa Kur'ân-ı Kerim'i okuyup yazmak için yegâne vâsıta olması ehli İslâm arasında büyük bir ölçüde yayılıp kullanılmasını sağlamıştır. Bu mecbûriyet ve mânevî sebepledir ki, bugün Avrupa milletlerinden Müslümanlığı kabul edenler bile, kendi dillerini İslâm harfleriyle yazabilmenin gayreti içindedirler. Gerçekten meselâ İngilizce'yi İslâm harfleriyle yazabilmek için muhtedi İngilizler tarafından birçok tecrübeler yapılmıştır. İhtimal ki, bu gibi Hıristiyan milletler içinde muhtedilerin çokça bulunmamaları

yüzünden şumûl kazanamayan bu hareket tarzı son derecede mânâlıdır. Yazımız İslâmiyet'in âdetâ bir damgası veya alâmet-i fârikası gibidir. Bu yüzdendir ki, Kürre-i Arzın herhangi bir yerinde bulunan Müslümanlar hangi kavme mensup olursa olsunlar ve hangi lisanı konuşurlarsa konuşsunlar İslâm yazısı istimalini Müslümanlıklarının bir nevi icâbı saymaktadırlar. İslâmiyet'in yayılabildiği ülkelerin tekmil halkı dillerini yazımızla yazmaktadırlar.

Avrupa ve Amerika milletlerinden bazıları Lâtin harflerini kullanmakta iseler de, bizim yazımızın intişar sâhası Lâtin harflerinden çok daha geniştir. Zira bu yazının yayılmasında dinimiz birinci derecede müessirdir. Bu sebeple onu kullananlar kendi rey ve ictihadlarıyla tercih etmekte oldukları halde Lâtin yazısı daha ziyâde mağlupların gâlipleri taklid etmek hissi sebebiyle yayılmıştır.

Geçen asrın ortalarına doğru Ruslar, Orta Asya Türkleri'ni zorla Hıristiyanlaştırmaya kalkıştıkları vakit okur - yazarlığı yaymak iddiasıyla İslâm yazısını lâğvedip onun yerine eski Yunan hattından bozma Slâv hurufâtını ikame etmeye kalkışmışlar ve bunu kabul etmek istemeyen kardeşlermize türlü türlü eziyetler icra eylemişlerdi. Meşhur müsteşriklerden **Prof. Menski,** İslâm harflerine mukabil Rus harflerine birtakım işaretler koyarak Tatarlar için bir elifba vücûda getirmişti. Bunların oralarda Hıristiyanlığı yayabilmek için Müslümanlara ne fenâlıklar yapmış olduklarını öğrenmek isteyenler için bugün pek çok neşriyat mevcuttur.

Moskoflar netice olarak bu emellerinde muvaffak olamadılar. (Maâlesef bilâhare muvaffak oldular - Nâşir).

Bugün muhtelif lehçelere ayrılan Türkler'in cümlesi İslâm Yazısını kullandığı gibi (bugün maâlesef değil - Nâşir) Hindistan'da mevcud birbirinden pek farklı muhtelif lisanlar da bu yazı ile yazılmaktadır. Farsça da böyledir. Habeşistan Ortodokslarından maadâ, bilcümle Afrikalılar mahallî dillerini bile

İslâm yazısı ile yazmaktadırlar. Tabiatiyle Araplar'ın hey'et-i umûmiyesinin bu yazıyı kullandığını söylemeye hâcet yoktur.

Bugün İslâm Dünyası'nın her tarafında matbaaların kullandıkları harflerin kalıpları Türk hattatların o harflere verdikleri müstesnâ şekilleri esas almaktadır. İslâm harflerini kullanan her kavim bu harflere kendi lisan husûsiyetlerine göre birtakım ilâveler yapmışlardır. Fakat bu ilâveleri harflerin aslî şekilleri itibariyle değil de, nokta ilâveleri sûretinde gerçekleştirmişlerdir. Bizde olduğu gibi..."

Türkçeyi Lâtin Harfleriyle Yazmak

"Yazımız" isimli eserin yazarı Esmeî, yazı ve lisan felsefesi ile İslâm yazısında doğru imlâ mes'eleleri üzerinde uzun uzadıya durduktan sonra Türkçe'nin Lâtin harfleriyle yazılabilmesi, mes'elesini ele alarak şöyle demektedir:

"Türkçemizde belli husûsiyetleri olan seslerin sayısı Lâtin harflerinden fazla olduğu için, lisânımızı bu harflerle kusursuz bir şekilde yazıp ifade edebilmek ilmen mümkün değildir. Gerçi, ecdâdımızın İslâm Dini'ni kabul ettikleri esnada, Arap harfleri de Türkçe'deki ses husûsiyetlerini tamamiyle ifâde edemiyordu. Fakat zamanla bu eksiklikler giderilerek, İslâm alfabesine Türkçe'nin husûsiyetlerine göre bir takım ilâveler yapılmış ve bu noksanlık giderilmiştir. Bu bakımdan - hattâ Arapça ve Farsça'dan aldığımız kelimeler için bile - ayrı bir telâffuz şeklimiz mevcuddur. Türk hançeresiyle, bu kelimelerin mensub oldukları asıl lisandaki gibi telâffuzları âdetâ imkânsızdır.

Meselâ bir **"vav"** harfini ele alacak olursak, görürüz ki, her üçü de bu harfi kullanan Türk - Arap ve Acemlerin **"vav"** telâffuzları birbirinden ayrı ve kendilerine mahsustur. Aradaki fark âdetâ bir millî zevk farkından ibârettir ki, ses tonlarında tecellî eder.

Bunun gibi kelimelerin vurguları da birbirine uymaz. Aynı

kelimeyi Türkçe, Arapça ve Acemce'de kullananlar, birbirinden farklı hecelere ağırlık verirler. Bu husus insiyaki bir sûrette ortaya çıkar. Bu yüzdendir ki, mizah yazılarında, bir lisanı ana dili olarak öğrenmemiş bulunan ecnebilerin telâffuz şekilleri umûmiyetle istihzâ mevzuu olur. Aramızda doğup büyüdükleri halde bir rum veya Yahudi'nin Türkçe kelimeleri telâffuzu bu seslerde tecelli eden millî zevk farklarından dolayı bir Türkünkünden son derecede farklı ve nâhoştur.

Biz bugün (1926 yılında) lisanımızı yazmak için otuzbir harf kullanmaktayız. Bunlar nokta farklarından dolayı daha da azaltılabilir ve şekil itibâriyle onyediden ibaret kalır. Lâtin harfleri ise yirmisekiz adettir. Fakat İslâm harflerinde meselâ bir "te" sesi için iki, "de" sesi için (dal" ve "dat" harfleri) yine iki ses vardır. Bunun gibi "sin, sat, peltek se" gibi üç harfe mukabil bir tek "se" vardır. Bu hususta verilecek başka misâller ve vardır. Fakat tafsilâta girişmiyoruz. Yalnız şu kadarını söyleyelim ki; Türkçemizi ifâde bakımından Lâtin harfleri oldukça eksiktir. Bir kelimenin İslâm harfleriyle farazâ üç ayrı se'ye tekabül eden harfle yazılışında mânâ değişmektedir. Bu gibi farkları Lâtin harflerinde gösterebilmek mümkün değildir. Bu ise muhakkak ki, karışıklıklara sebep olacaktır.

Üzerinde durulacak diğer bir nokta da, bizim yazımızın sağdan sola yazılmasına mukabil, Lâtin harflerinin soldan sağa yazılması keyfiyetidir. Müslümanlar için her şeye sağdan başlamak umûmi bir kaidedir. Kaldı ki, yazı işinde sağdan sola doğru hareket etmek insanın biyolojik yapısına daha uygundur. Zira kolun hareketi sağdan sola doğru daha kolay olduğundan insanlar bir çizgi çizmek istediklerinde insiyakî bir sûrette çizgiyi sağdan sola doğru çekerler. Bu biyolojik yapı icâbıdır. İnsanların yüzde ikiden fazlasını teşkil etmeyen solaklar sol elleriyle yazı yazdıkları için sâdece bunlar soldan sağa doğru hareketi daha kolay yaparlar. Bunun dışında kalan, yüzde doksansekiz nisbetindeki insanlar ise, sağdan sola doğru yazmayı tabiatları icabı daha kolay ve tabiî olarak icrâ ederler. Bu da

gösteriyor ki; yazının sağdan sola doğru yazılması insan tabiatının mukatezâsıdır.

Avrupalılar yazılarını, soldan sağa doğru yazarlarsa da, eski alfabelerin çoğu sağdan sola doğru yazılır.

Firavun devrinin yazıları ekseriyetle hem sağdan sola ve hem de soldan sağa doğru yazılır. Dikili taşlardaki yazılar ise yukarıdan aşağıya yazılmıştır. Firavun devri yazılarının sağdan mı yoksa soldan mı okunacağı, harf veya kelimeyi teşkil eden sûretlerin mevkilerine göre belli olur. Bunların yüzleri sağa doğru ise sağdan, sola doğru ise soldan okunurlar.

Süryanî, İbranî ve Habeş yazıları hep sağdan sola doğru yazılırlar. Çin ve Japon yazıları yukarıdan aşağıya doğrudur. Güya Cenâb-ı Hak semâlarda olduğu için her şey gibi yazının da yukarıdan aşağı doğru inmesi münasibmiş. Soldan sağa yazanlar ise, kanın devri, sol tarafta duran kalb'den başladığı ve kalb ise aklın merkezi sayıldığı içinmiş... Tabii bunlar uydurulmuş birer masaldan ibârettir.

Bizim harflerimizin Lâtin harflerine nisbetle fazlalığı, seslerin daha dakik bir sûrette ifâdesi imkânını sağlar. Kaideten fazla harf, fazla sadâ ve mânâ demektir. Meselâ Lâtin harflerinde "kaf" ve "kâf" arasındaki farkı mühmel bırakmak hayat dolu birçok kelimemizin genç nesiller tarafından doğru telâffuz edilmesini âdetâ imkânsız kılacaktır.

İslâm harflerinin adetlerinin çokluğu onların öğrenilmeleri için - iddia edildiği gibi - bir güçlük doğurmaz. Zira, harflerimizin pek çoğunun birbirilerinden farkı sâdece altlarına veya üstlerine konan noktalardan ibârettir. Meselâ: "Be, pe, te, se" harflerinin esas şekilleri hep aynıdır. Aralarındaki fark, noktaların adetlerine ve yerlerine münhasır kalmaktadır. Gerçi Lâtin harflerinde de buna benzer bir durum birkaç harf için - vâridtir. Fakat bir kere İslâm harflerinde büyük harf, küçük harf tefriki yoktur. Bu bakımdan Lâtin harflerinin şekilleri birbirlerine asla benzemeyen büyük harf, küçük harf tefrikinden dolayı adetleri bir hayli artmaktadır. Bir de Lâtin harflerinde tenvin ve teşdit işâretleri ol-

madığından bizim yazımızda tek olarak yazıldıkları halde mükerreren okunan harfler Lâtin alfabesinde mükerreren yazılırlar. Esâsen İslâm harfleriyle yazılan Lâtin harfleriyle yazılanlara nazaran çok daha kısa şekiller meydana getirdiğinden, bu husus da İslâm harfleri lehine kaydedilmek lâzım gelen bir noktadır. Bu yüzden yazımız bir nevi stenografi mâhiyetini hâizdir."

"Yazımız" isimli kitabın müellifi Esmeî (Adanalı **Aziz Samih**) bu mütâleaları serdettikten sonra, Türkçe'yi Lâtin harfleriyle yazma fikrinin ilk defa ecnebiler arasında zuhur etmiş olduğunu anlatmakta ve buna dâir bir müşâhedesini de nakletmektedir. Muharrir, Mısır'da Türkçe muallimliği yaparken (1886 yılında) bir eserinin tab'ı için İstanbul'a gelmiş, İstanbul'da avam lisanıyla yazılmış Türkçe kitaplardaki sâde Türkçe kelimeleri tesbit ederek bunlardan Macarca'ya geçmiş bulunanları ortaya koymaya çalışan bir Macarla tanışmış. Bu Macar, Macarca'daki Türkçe kelimeler üzerine ilmî bir araştırma yapıyormuş. Topladığı malzemenin tashih ve tensikinde muharrirden yardım rica etmiş. Bu maksadla Mısır'a yanına gitmiş. **Esmeî,** kendisine gerekli yardımları yapmış. Ve onu misafir etmiş. Bu Macar araştırmacı İstanbul'a döndükten sonra Mısır'daki **Esmâî**'ye Türkçe ve fakat Lâtin harfleriyle yazılmış bir mektup göndermiş. Bu mektubun klişesini bahsi geçen kitabına derceden **Esmaî,** Türkçe'nin Lâtin harfleriyle doğru bir sûrette telâffuzunu imkânsız kılan hususları bu vesika üzerinde tesbit ve tâdâd eylemiştir. Bundan sonra esas mes'elesine avdet ederek şöyle demektedir:

" — Avrupa'nın cici bici çürük mallarını en dayanıklı millî mallarımıza tercih ede ede imanımıza kadar, üstümüze büyük bir züğürtlük çökmüştür. Hiçbir zaman müstağni olamayacağımız millî varlığımızdan, kala kala bir yazımız kalmıştır. Bunu da bir kâf ile vav'ı beynamaz özrü ile çürüğe çıkararak yerine sekiz harf eksikli ve hareke harfleri ya mürekkeb veya noktalı Lâtin harflerini kabûle niyet etmek, iflâs üstüne iflâs demektir. "At bir

tökezlemekle boynu vurulmaz" darb-ı meseli hatırlanmalıdır. Eğer yazımızın ufak tefek eksiklikleri varsa vazifemiz bunları gidermek değil midir? Bin yıldan beri kullanarak her gün tekâmül ettirdiğimiz ve ciddî bir san'at vasıtası hâline getirdiğimiz yazımıza bulunan ciddî bir kabahat var mıdır? Kendini başkalarından aşağı görmek kadar nefsi kıran bir şey yoktur. Lâtin harflerini tervic edenlerin, bunu ilmî bir sebebe istinad ettirmeleri kanaatimizce kabil değildir. Asıl sebep, psikolojiktir. Gerçi yazımızın imlâsı ile telâffuzu arasındaki farka işâret edenler vardır. Fakat iyi düşünülürse, bu da yazımız için lehde kaydedilmek lâzımgelen bir husustur. Zira zamanla telâffuzu değişen bir kelimenin orijinâl imlâsını muhafaza etmek ecdad yâdigârı eserlerimize hayat bahşeden bir husustur."

Bundan sonra Mısır'da kendisine ulaşabilen İstanbul gazetelerinde bu yazı değişikliği mes'elesi hakkında görebildiği makaleleri ele alarak bunların münakaşasını yapan ve Lâtin harfleri taraftarlarına cevaplar veren **Esmaî** bilâhare yine esas mes'eleye avdet ederek vaktiyle Mısır'da yerli halkın alfabe değişikliğine nasıl icbar edildiğini şöylece anlatmaktadır:

"Mısır'ı istilâ eden Yunanlılar, binlerce seneden beri bir din ve iman ile nizamını kurmuş olan kadîm Mısır ahâlisini, ateş ve demir kuvvetiyle Hıristiyanlaştırdıktan sonra hiyeroglif adı verilen Firavun devri yazılarını kaldırarak yerine yine bu yazıdan çıkmış bulunan eski Yunan yazısını ikame eylemişlerdir.

Bu hareketin sebebi, Hıristiyanlığın kaynak kitaplarının kadîm Yunan yazısıyla yazılmış olması ve Mısırlılar'ın akidelerini teşkil eden kaynaklarla alâkalarının kesilmesini temin arzusu idi. Yunanlılar bu maksadı temin için Mısır'da büyük ölçüde katliam yapmışlardı. Bu sûretle Kıbti nâmı verilen eski Mısır ahâlisi lisanlarını cebren Yunan harfleriyle yazmaya mecbur tutulmuşlardır. Hattâ Yunan yazısı bunların lisanlarını ifâdeye kâfi gelmediği için hiyeroglif yazısından da ilâve olarak birkaç harf alınmıştır.

Aradan tam ikibin yıl geçtikten sonra diriltilen İbranî yazısı İslâm harfleri gibi sağdan sola yazılan bu yazıyı İsrail parası üzerinde görüyorsunuz.

"Yunanlılar Mısır'ın kadim kültürleriyle alâkalarını kesmek için tarihte meşhur olan İskenderiye Kütüphânesi'ni yakmışlar ve buna itiraz eden binlerce Mısırlı'yı katletmişlerdir. Gerçekten tarihen sâbit olan bu kütüphâne yakma mes'elesi Avrupalılarca, hâdiseden ikibuçuk asır sonra Mısır'a giren Müslümanlara mâledilmek istenmiştir."

Esmâi'nin Mısır'da 1926 yılında Türkçe olarak basılmış bulunan **"Yazımız"** adlı eseri, Mısır'daki bu mezâlimin hikâyesiyle nihâyete ermekte ve bu kabil hareketlerin Türkiye'de olabileceğine ihtimâl vermediği beyânıyla son bulmaktadır.

Harf inkılâbı üzerinden yetmiş yıl geçmiş olmasına rağmen bu mes'elenin münâkaşası kapanmış değildir. Türk münevverleri zaman zaman bu inkılâbın "kazanç - kayıp" tablosunun muhâsebesini yapmak mecbûriyetini hissetmişlerdir. **Üstad Necip Fazıl Kısakürek** çıkardığı **Büyük Doğu** mec-

muasının 1951 tertibi 44. sayısında "HARF DÂVÂSI" adıyla yayınladığı yazısında mes'elenin üzerinde durulacak noktalarını 14 madde hâlinde sıralamış bulunmaktadır:

"1 — İsmine "Arap Harfleri" denilen, tam on asır Türk medeniyet kadrosunun ifâde unsurunu teşkil eden ve on asırlık millî irfânın temeli mevkiinde bulunan harfler, hakikatte sâdece ve kavmî mânâda Arap harfleri midir, yoksa kavim üstü bir mânâ ile "İslâm Harfleri" midir?!.. Bu hususta dinî, tasavvufî, ilmî ve aklî bürhanlar nelerdir?!..

2 — Kavim üstü, küllî bir şümulle bütün mü'min beşeriyete atfedilip edilemiyeceği bir ilim mes'elesi olan harflere "Arap Harfi" ismini vermek mümkün oluyor da, doğrudan doğruya ve münhasıran Lâtinlerin malı olduğu ilmen sâbit harflere nasıl "Türk Harfleri" denilebiliyor?

3 — Her iki harf manzûmesi üzerinde mücerred ve müşahhas imtiyaz ve faydaları bakımından bir nefs muhâsebesi, bir mukâyese vazifesi yerine getirilmiş midir?

4 — Bizzat Lâtin harfleri dünyasına mensup bir ilim ve fikir adamının dünyanın en mütekâmil ve ince harfleri olarak "Arap Harfleri"ni gösterdiğini ve kendi milleti için, kültür kökünü değiştirmek muhali olmasa, bu harfleri tavsiye edeceğini bilen var mıdır?

5 — Harf inkılâbı sırasında Amerikalı bir terbiye mütehassısının "Türklerin eski harflerini kaldırıp atması, kendi hesaplarına, Amerika'nın, bütün madenlerinden mahrum olmasından daha ağır bir kayıptır!" sözü gerçekten vâki' midir? Amerikalı profesör, şüphesiz ki; kendi misyoner ve siyâsetçilerinin iştirak etmiyeceği bu sözüyle ne demek istemiştir?

6 — Garp'tan bütün müsbet bilgilerini ve her şeylerini alan, bütün medeniyet unsurlarını iktibas eden Japonlar, cihanın en çetin ve gülünç derecede iptidâi harfleri olan kendi yazılarını acaba niçin muhafaza etmişlerdir?

7 — Eski harflerin öğrenilmesindeki zorluk, acaba tedris metodlarının sakatlığından mı, bizzat harflerin bünyesindeki çetinlikten mi doğmaktaydı?

8 — Eski harflerin imlâsındaki kargaşalık, acaba bu hususta sâbit ve kat'i bir usûl eksikliğinden mi, yoksa harflerin bizzat kendisinden mi gelmekteydi?

9 — Eski harflerin bütün millete ve aşağı tabaka halka teşmil edilememesindeki zaaf, acaba o devrin maârifine mi, yoksa harflerin zâtına mı âiddi?

10 — Yeryüzünde, o da kısmî olmak şartıyla, İtalyanca ve benzeri bir iki lisandan başka **"fonetik"** imlâlı hiçbir dil bulunmadığına, halbuki böyle bir imtiyazın kıymeti olsaydı, Arapça, İngilizce, Fransızca, Yunanca gibi cihanın en büyük dilleri pekâlâ bunu yerine getirebileceğine göre Lâtin harflerinin dilimize tatbikindeki **"fonetik"** mazhariyet, acaba hakikatte ve sâf zekâ bakımından bir fayda mıdır, yoksa bir mahzur mu? Yeni, **"fonetik"** olmıyan ve kelime usûlüne dayanan yazı şekillerinin zekâyı beslemesinde husûsi bir payı yok mudur? "Fonetik usul, insanı, pek basit ve ucuz bir **"avantaj"**a karşılık, içinde habsedilip kalacağı ve avâm seviyesinden yukarıya çıkarmıyacağı bir kabalığa mahkûm etmez mi?

11 — Birbirine bağlanan, bağlandıkça şekil değiştiren ve birbiri içinde hall-ü hamur olan şekillerle, herbiri kaba zincir baklaları ve çakıltaşları gibi daimî bir sertlik muhafaza eden şekiller arasında bedîî olduğu kadar aklî rüchâniyet ve gâlibiyet hangi taraftadır? Ve bu rüçhaniyet ve gâlibiyetin ilk bürhanı olarak eski harflerin stenografya kıymeti, telâfisi mümkün bir kayıp mıdır?

12 — Nihâyet eski ve yeni harf nesillerinin birbiriyle mukâyesesinden çıkacak hüküm mücerred zekâ, irfan ve şahsiyet bakımından hangi cepheye üstünlük yöneltecektir?

13 — Bin kişilik bir cemiyette dokuzyüz kişinin imzasını atabilecek ve "Karagöz" gazetesini sökebilecek kadar okur - yazar

ve her türlü fikir çilesiyle dolu olması mı, o cemiyet hesabına üstün bir not belirtir?

14 — Acaba harf inkılâbını yapanların ve hattâ eski harfler içinde çocukluğunu ve ilkmektep çağını idrak edip de peşinden yeni harfleri öğrenenlerin, bütün husûsî ve samimî ifâdelerinde yalnız ve yalnız eski harfleri kullanmaktan başka bir şey yapmamaları, sâdece alışkanlıkla izah edilecek ve içine eski harf kudret ve imtiyazından hiçbir pay karıştırılmayacak bir hâdise midir?"

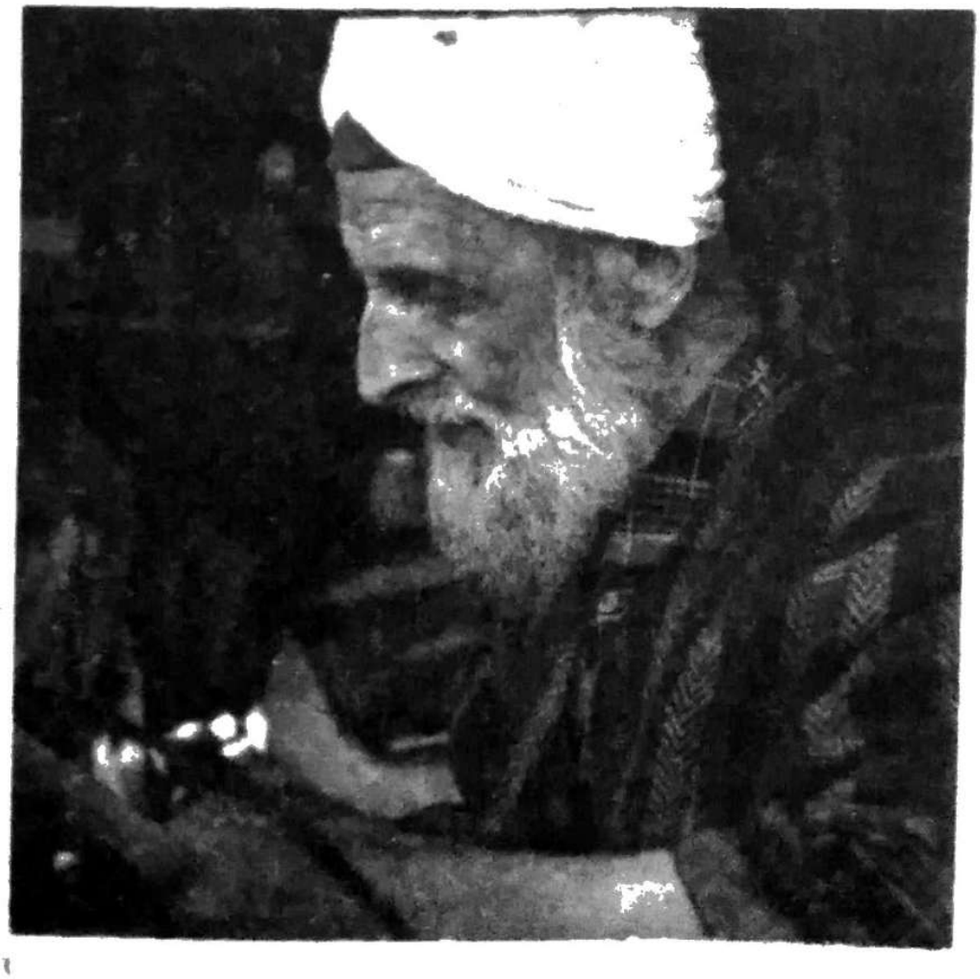

Büyük Hattat **Abdulkadir** (Seynaç) Efendi Merhum

ESKİ HARFLERİMİZ İÇİN UMÛMÎ AF İSTİYORUM!..

Nizameddin Nazif TEPEDELENLİOĞLU

İki yıl sonra, 1968 sonbaharında, Lâtin harfleri ile yazılan Türkçe kırkıncı yılını dolduracak...

Harcı-âlem okur-yazarlık bakımından faydası görülmediği iddia edilemiyecek olan Lâtin harfleri, 1928'de, Türkiye gazete ve dergilerinin sayfalarında eski harflerimizle kısa bir müddet boy ölçüştükten sonra, beğenilerek değil, pek otoriter bir siyâsî hiyerarşinin zirvesinden verilen bir emirle Türk dilinin hizmetine girebilmişti. Onu kullanarak yaşadığımız yıllar içinde edinilen fayda kaybedilen kıymetlerden üstündür denilemez.

Türk dilinin fonetiğine pek uygun olduğu iddia edilmiş olan bu harfler, Türk millî hançeresini bozmuştur. Yirminci asrın ilk

çeyreği içinde doğmuş olanların dillerindeki şive kıvraklığı, Lâtin harfleri ile yetişen nesillere sirâyet ettirilememiştir.

İstanbul hanımefendisinin dudaklarındaki o bülbül şakıyışlı Türkçe uçup gitmiştir. Türk dilinin hatibi kalmamış, Türk sahnesinin aktörü, Türk müziğinin hânendesi dilin sihrini kaybetmiştir.

İnanmıyan, radyosunun düğmesini çevirir ve dinler.

İnanmıyan, Büyük Millet Meclisi'ne gidip dinleyiciler balkonunda oturur, kürsüye çıkanlara kulak verir.

İnanmıyan, dilediği tiyatronun gişesine gidip bir bilet kestirir, sahnede konuşanlara kızabildiği kadar kızar.

... Ve felâketin büyüğü şudur: Lâtin harflerine meydanı boş bırakmak için eski harflere karşı (sanki lâzımmış gibi) savrulmuş olan aforoz yüzünden öz medeniyetimizin asırlar boyu kâğıda dökülmüş nice nice hazineleri umûmî harsımızdan âdeta saf dışı edilmiş gibidir.

Bugün, galiba, 40 yıl önce tasarlanmış olan asıl hedefe ulaşılmış gibidir:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kırkbeş yaşındaki hâlis Türk ve Müslüman vatandaşlarının yüzde doksan dokuz onda dokuzu eski Türk harflerini bilmemektedir ve bunların hepsi, Türk kitaplık ve arşivlerindeki kıymetlerin hepsinden gâfildir.

Bu neticeyi hâlâ bir millî kazanç gibi görenler varsa alınlarını karışlarım.

Lâtin harflerini tutturabilmek için pek sert konuşan bir ihtilâl, belki beş yıllık bir kültür mahrumiyeti emredebilirdi. Ama bir millete öz kültür hazinesinin kapılarını sittin sene kapamak, en hafif ifâde ile, hüzün verici bir insafsızlık olurdu...

Olmuştur da.

Ve bu insafsızlık devam etmektedir de.

Bereket versin ki önce gizli gizli, sonra yarı gizli ve nihayet az çok açık olarak husûsî gayretlerle girişilen okutma teşebbüsleri az çok meyve vermiştir.

Bazı tâlihli çocuklar son yirmi yılda çat pat eski harfleri öğrenebilmişlerdir.

Ama bu, eski harfleri sökebilmek, eski irfan hazinelerimizi kavrayabilmek için, bilhassa arşivlerimizi inceleyebilmek için kâfi bir meziyet midir?

Mevzuu artık açıkça ortaya atmalıyız:

Eski harflerin resmî ve klâsik tahsil kadroları için de ciddî sûrette ele alınması zamanı gelmiştir.

Zerre kadar korkulmasın: Eski harflerin okutulması ve Osmanlıca'nın bilinmesi Lâtin harflerini ne ortdan kaldırır, ne de zedeler.

Lâtin harfi istemiş olanlar için de, istememiş olanlar için de, zorla edinilmiş dahi olsa, artık bir kazançtır. Bırakılamaz ve dönülemez. Fakat Lâtin harflerini kullanacağız diye eski harflere karşı kurulmuş olan o çatık kaşlı sert cephenin tahrip edici rolüne de artık katlanılamaz. Bu zorlayışa son vermek zamanı gelmiştir. Millete, eski harfleri öğrenip eski dili bütün incelikleri ile kavramanın bir vatan hiyâneti olmadığı açıkça ilân edilmelidir.

Şimdi bir an geriye dönüp, Lâtin harflerinin bizde nasıl kabûl edildiğini biraz araştıralım:

Önce derhal şu noktayı belirtmeliyiz: Lâtin harfleri fikri **Mustafa Kemal**'den gelmemiştir. Tanzimat züppeliğinin (1) bazı ferdî özentileri bir tarafa bırakılacak olursa bu fikrin ilk ciddî propagandacısı "İçtihatçı" **Dr. Abdullah Cevdet** olmuştur. 1912 - 13 yıllarında bazı küçük dergilerde rastlanmış ufak tefek âvâreliklere de "İçtihatçı" nın yanında yer vermek icap eder. Fakat **Mustafa Kemal Paşa**'da bu tasavvuru kemâle ulaştıran,

---

(1) Babamın ana tarafından yeğeni olan **Veliyuddin Koca Reşid**, dedesi sadrâzam büyük **Mustafa Reşid Paşa**'nın Lâtin harfleri ile bir Rum hanıma yazdığı aşk mektuplarının müsveddesini bana getirmişti.

karar hâline getiren asıl tahrik **Hüseyin Cahit**'ten gelmiştir.

Türkiye'de gazete ve dergilere Lâtin harfleri ile çıkma emri verilmesinden beş yıl önce **Hüseyin Cahit** "Lâtin harfleri" başlıklı bir makalesinde şöyle diyordu:

"Bizi şimdiki harflere rapteden şey nedir? Bu harfleri kullanmak için hiçbir mecbûriyet-i diniyye yoktur (2). Millî harflerimiz de değildir. Bu halde Lâtin harflerini kabûl ederek bir ân içinde herkese okuyup yazma öğretme sûretiyle elde edebi-leceğimiz sonsuz faydaları neden istihfaf ediyoruz?"

Ve şu cümlesi ile Gâzi'yi açıkça tahrik etmişti:

"Memleketin selâmeti nâmına hayatlarını fedâ edebilenler, memleketin daimî selâmeti adına neden bu harsî fedakârlığı da yapmasınlar?"

Harsî fedakârlık... Yani kültür fedakârlığı...

O günler, garplılaşma modasının üst idareci tabakada salgın hâlini almak istidadını gösterdiği günlerdi. Cahit bu modanın gözü kapalı sürücülerindendi. Tepeden inme bir hareketin doğuracağı kültür tahripçiliğini sezmesine rağmen işi körüklüyordu. Ve ayni makalede şu yalanı söylemekten de utanmamıştı:

"Memleketin her tarafı derin bir cehâlet karanlığı içinde midir? Memlekette okuyup yazmak (3) bilenler, dünya ve vatan işlerine alâkadar olanlar hiç mesabesinde midir? Maatteessüf evet. Bütün Türk matbuatının bastıkları gazetelerin yekûnu Avrupa'nın bir vilâyet merkezindeki tek bir gazetenin aded-i tab'ına (4) uzaktan bile yaklaşamaz. Gazete bile okunamıyan bir memlekette ilmî ve edebî eserlerin

---

(2) Dinî zorlama mânâsına. Sanki kendisine vardır diyen olmuş gibi.

(3) Bu adam da güya edipti ve dil hocalığı etmişti. "Okuma yazma" demiyor, Okuyup yazma "k" diyordu.

(4) Baskı sayısına.

ne kadar rağbet göreceği pek kolay tahmin edilebilir."

Hüseyin Cahit ya bilmiyordu, ya yalan söylüyordu. Türkiye'de eski harflerin gazete satışları üzerinde menfi tesiri yoktu. Bu makalenin neşredildiği günlerde İstanbul'da **Velid Ebuzziya**'nın gazetesi başı tutuyor ve yetmiş beş bin satış yapıyordu. Bunun meselâ yüz elli bin olmayışının sebebi o devirde İstanbul gazetelerinin vasıtasızlık yüzünden günü gününe Trakya ve Anadolu'ya sevkedilememeleri idi. Gene o devirlerde büyük şehirlerde oldukça yüksek tirajlı günlük gazeteler çıkmakta idi. Sonra, Cihan Harbi ve İstiklâl Savaşı memlekette nüfusu azaltmıştı. 1923'de **Gâzi M. Kemal** devletinin gerçek nüfusu (İstanbul ve İzmir dahil) altı buçuk milyondu. Ve memleket sathı pek ufalmıştı. Halbuki **Cahid**'in bu yazısını neşretmesinden on üç yıl önce, Balkan Harbi'nden önceki günlerde, İstanbul'da çıkan İkdam gazetesinin günlük baskısı yüz kırk bindi (5). **Mihran Efendi**'nin "Sabah" adlı gazetesi o devirde başı tuttuğu için, daha da fazla sürümü olduğu anlaşılır. **Ahmed Cevdet Bey**'in matbaa defterinde bizzat arayıp bulduğu en yüksek rakam yüz doksan sekiz bindi. Bu sayı Balkan Harbi'nin felâketli günlerinde **Cavit Paşa** kuvvetlerinin Sırplara karşı bir zafer kazandığını bildirmiş olan sayı idi.

İkdam bu tirajları esnasında yalnız İstanbul'da değil, Anadolu'da, Trakya'da, Batı Trakya'da, Makedonya ve Arnavutluk'ta, Suriye, Lübnan, Irak, Hicaz, Yemen, Mısır, Trablusgarp, Tunus, Bulgaristan, Romanya, Kırım, Kazan, Azerbaycan'da, hattâ Taşkent'te ve Çin Türkistanı'nın merkezi olan Kâşgar'da satılıyordu. Hiç hatırımdan çıkmaz. Kırım postası 7 - 8 bin arasında dolaşıyordu.

Buna karşı 1923 Fransası'nı ele alalım: **"Le Petit Parisien"**

---

(5) 1932'de İkdam tesislerini **Ahmed Cevdet** benim "Hergün" gazeteme devrettiği zaman baskı defterlerini de bırakmıştı. İyi bilirim.

bir milyonla başı tutuyor, **"Le Matin"** altı yüz binle onu kovalıyordu. Fakat komünist **"L'Humanite"** yüz elli bin, Radikâl ve Radikâl Sosyalist Partisi nâşir-i efkârı **"L'Ordre"** on beş bin, büyük muharrir **Leon Blum**'un **"Le Populaire"** i otuz beş bin, komünist akşam gazetesi **"Le Temps"** altmış bindeydi. Ve bu Fransa'nın metropol nüfusu (6) otuz yedi milyon sekiz yüz elli bin iki yüz seksen Fransız vatandaşı ile bir milyon beş yüz altmış bin Fransızca okur yazar yabancıdan mürekkepti. Bu Fransa'nın Paris'te çıkan gazetelerinin hepsi Hindi Çini'de, Madagaskar'da, Tunus, Cezayir, Fas şehirlerinde, Kanada gibi Fransız dilli bir memlekette, Türkiye'nin İzmir, İstanbul gibi şehirlerinde, Orta Doğu'nun Beyrut ve Şam'ında, bütün Balkan memleketlerinde, Avrupa ve Amerika'da satışa arzedilmekteydi. Bu gazeteler yüzde yüz basın hürriyeti içinde diledikleri gibi atıp tutmaktaydılar.

Halbuki talihsiz **Velîd** o satışı, mülhakatı ile birlikte nüfusu dört yüz bine ulaşmayan İstanbul'da, sert bir resmî sansür ile çok daha sert ve gizli bir "direktif sansürü" içinde ve meşhur Takrir-i Sükun kanunu ufku karartırken yapabilmekteydi...

Evet, İngiltere'nin **"The Times"** i bütün dünyada ancak altmış bin satarken, o tarihte en az onun kadar ciddî neşriyat yapmakta olan, sütunlarını bugünkü yüksek tirajlı gazeteler gibi çırılçıplak orospu resimleri ile doldurmayan Türk gazeteleri, o eski harflerle hiç de az sürüm yapmazlardı. Ve gazeteler, kullandıkları kâğıt miktarına ve kâğıdın ucuz olmasına nisbetle pahalıya satılır-lardı...

Yaaa beylerim...

Bugün İstanbul dağıtımı yüz binin üstüne çıkmış üç-dört gazete var. Fakat ne pahasına?

Hükûmet merkezi dâhil, vilâyetlerimizde tek başına rahat ra-

---

(6) Anavatan - Rakamlar Almanach Gotha'nın 1924 cildinden alınmıştır.

hat ayakta durabilen gazete kalmadı. Adana'da, Eskişehir'de, Ankara'da, İzmir'de, Konya'da, Trabzon'da, hattâ İstanbul'da, basın, fikir gazetesi nâmına tam iflâs halindedir. Resmî ilân kontenjanları ile, oksijen çadırına sokulmuş kalb hastalarını, tıknefesleri, amfisemlileri andıran bu gazetelerle kim, nasıl övünebilir? Sürüm ve satışlarını sadece çıplak kadın, iskandal, ikramiye, piyango ile temin eden, hattâ ara sıra köy köy, kasaba kasaba seyyar balozlar dolaştıran yüzbinlik varakaların mı kalmıştır övünülecek tarafı yoksa?

Çıplak modernizm uzmanlarının İstanbul'daki dağılışları elli binden iki yüz bine ulaşıyor. Satışlar da otuz beş binden yüz elli bine...

Düşünelim... Kıyas kuralım: Kâğıdın ucuz olduğu bir devirde altı sayfalık yüzde yüz ciddî (7) bir gazeteyi pahalı fiyatla yüz seksen bin kişilik bir şehirde satabilen bir gazeteci mi muvaffaktır? Yoksa okurlarını dünyanın bütün ciddî fikir ve haberlerinden mahrum ederek yalnız sirk ve bar hünerleri ile oyalayan ve kâğıdın pek pahalı olduğu bir devirde çok sayfalı, ilâveli gazeteleri iki milyonluk bir şehirde maliyetlerinden ucuza satışa arzeden ve nihayet 35-160 bin arasında alıcı bulabilen mi?

Eğer Tasvir-i Efkâr yahud Tevhid-i Efkâr günlerinde İstanbul bugünkü nüfusa sahip olsa idi, **Velîd** bal gibi, eski harflerimizle yedi yüz bin gazete de sürebilirdi (8) .

Hayır! Gazete sürümleri bir harf üstünlüğü vesikası olarak ileri sürülemez.

Bir tarihî hakikati belirtmek için o günlerde akıntıya kolay kolay kürek kaptırmayan ciddî fikir adamlarından yoksun ol-

---

(7) Çıplaklık şöyle dursun, çarşaflı olarak kadın resmi dahi yok.

(8) Ben **"Kara Davud"** adlı tarihî romanla İstanbul'da **"Vakit"** in satışını altmış bine yükselttim. Ve bir ay içinde de 2,5 lira fiyatlı 11 bin adet kitap sattım. Bu tarihte bir Reşad altını 7,5 lira idi.

madığımızı da söylemeliyim...

Meselâ **İbrahim Alâuddin... Alâuddin Gövsa**. İşte **Hüseyin Cahid**'e verdiği cevaptan birkaç parça:

" 1 — Hüseyin Cahid Bey ve benzerlerinin arzu ettikleri Lâtin harfleri, zannıma göre yazıyı kolaylaştırmak şöyle dursun bilâkis pek tuhaf bir sûrette zorlaştıracaktır. Lâtin harfleri güzel dilimizdeki ince âhengi hem bozacak, hem de dili körleştirecektir."

" 2 — Acaba Lâtin harflerini kabûl etmekle, Hüseyin Cahid'in iddiaya kalkıştığı gibi Türkiye, hakikaten, tılsımlı bir asânın tesiri ile, bir anda, kökünden değişecek midir? Enver Paşa'nın icadettiği ve tehdid altında bile yürütemediği mâhud yazıyı hepimiz hatırlarız. Dünyada Hüseyin Cahid'in istediği tarzda bir tecrübenin yapılmış olduğunu bilseydik, yâni kurulmuş bir kültürü, medeniyeti ve asırlardan beri kitapları ve kütüphâneleri olan bir milletin "Daha kolayı varmış" diye yazısını değiştirdiğine vâkıf olsaydık, hiç olmazsa ona kıyas ederek belki bir hüküm verir veya bir tahmin yürütebilirdik. Böyle bir tecrübe bilinmediğine göre yukarıki suale evet diyebilmek için fazla cesaretli (9) olmalıdır."

Ama o sırada taşı asıl gediğine koyan, bugünkü neslin aslâ tahmin edemiyeceği bir aydınımızdır:

Nurullah Ata Bey...

Evet, sonradan, pek muhterem babası **Hammer** mütercimi ve eski Maârif Nâzırı **Ata** Beyefendi'nin adını **"Ataç"**a çevirmiş olan meşhur **Nurullah Ataç!**

İşte Resimli Gazete'de çıkmış olan bir makalesinden can alacak birkaç cümle (10):

"Garplılaşmak cereyanı bugün bir oldu bittidir. Memnun

---

(9) "Cesâretli" burada câhil mânâsına alınabilir.

(10) Resimli Gazete, 22 Eylül 1339 - 1923.

olduğumuzu değil, gördüğümüzü söylüyorum. Artık bunun önüne geçmek kaabil değildir. Fransız muharrirlerinden Remi dö Gurmo'nun (hangi kitabında olduğunu hatırlıyamadım) şöyle bir teşbihi vardır:

"Kunduzlar su kenarında yaşarlar ve günün birinde bulundukları yerden sıkılarak karşıya geçmek isterler. Bunun için bir ağaç devirip köprü kurarlar. Diğer sâhile ilk geçen kunduzlar orasının daha fena olduğunu anlasalar bile geri dönemezler. Çünkü arkalarından gelen kunduzlar buna mâni olurlar."

"İnsanlar da bu hayvanlar gibidirler. Bulundukları halden başka bir hale geçmek isterler. Neticenin rahatları için daha fena olduğunu görseler bile ric'at kaabil değildir. Çünkü artık bütün insanlar o istikameti tutmuşlardır."

"Garplılaşma hevesi bizde yeni değildir. Meselâ Mithad Paşa Kanun-i Esasîsi... Acaba Osmanlı İmparatorluğu'nun meşrûtiyet devresi ve onun bu Kanun-i Esâsisi derecesinde münâ-sebetsizlik tasavvur edilebilir mi? Fransız Kanun-i Esasîsi'ni harfi harfine denilecek sûrette Türkiye'ye nakletmek, yani ırk itibari ile büsbütün ayrı iki milleti bir tarzda idâreye kalkışmak o derece (11) aşikâr bir mânasızlıktır ki insanların böyle bir şeye yeltenmiş olması akla hayret veriyor. Fakat bunun tatbiki ile Osmanlı İmparatorluğu'nun mahvolmuş bulunması bizi bir reaksiyona mı sevketti?"

"Hayır, bilâkis ilerisine gittik. Bugün de dinsizliğe heves ediyoruz."

"Tarihin verdiği derslere kimse kulak asmıyor Fransa'da lâdinilik (lâiklik) taassubun, hem de kara taassubun en büyük misali olmuştur. Vicdan hürriyetini müdâfaa eden

---

(11) Bir müddet sonra biz Medenî Kanunu İsviçre'den aynen, Ceza Kanunu'nu İtalya'dan aynen, Ticaret Kanunu'nu Almanya'dan aynen aldık.

lâdinî'ler aşağı yukarı hiç kimseye dinli olmak hakkını bahşetmek istemiyorlardı. Pazar günleri ibadete gittiği için memuriyetinden azledilenler oldu (12).

"Bugün Fransa bu hâle peşimandır. Daha doğrusu mütefekkir gençlik bu usûl ile mücâdele etmektedir. Fakat Avrupa'dan ders almak isteyen bizler bu hâle bakıyor muyuz?"

"Garp medeniyeti ilim, fen ve san'ata ziynet vermiş birçok dâhinin adını taşıyan bir medeniyettir ve şüphesiz ki şanlıdır. Fakat unutmamalı ki bu medeniyet Yunan ve Lâtin mede-niyetleri ile Hristiyanlığın (bilhassa Katolikliğin) sinesinden çıkmıştır. Yâni bizim hiç tanımadığımız ve öğrenmediğimiz şeylerden doğmuştur. Onun için biz onun yalnız meyvesini alabiliriz, ağacını değil..."

Evet, **Nurullah Ataç...** Doğrusu buydu. Böyle olmalıydı. Ama bunu akledebilecek kimdi? Ve... Tam tersini yaptılar. Dikine gittiler. Ağacı almağa yeltendiler ve aldık sandılar; alamadılar. Meyveyi almayı ise hâlâ iyice başarabilmiş değiliz. Kitapçı dükkânlarının vitrinlerinde göğüsleri, bağırları, apışaraları açık saçık resimli müstehcen kapaklara sarılmamış kaç kitap var?

Üç yıl sonra 1926'da durum vuzuh kesbeder. **Hüseyin Cahid**'in yazıları ile kimlere önderlik ettiği aydınlığa çıkar. Bu yılın 18 Mart Perşembe günü çıkan Servet-i Fünun'un 1544 numaralı nüshasında 279'uncu sayfada **"Lâtin Harfleri"** başlıklı yazıda şu satırlar okunur:

"Bu hafta Lâtin harfleri mes'elesi yeni bir şekle büründü. Mesele birdenbire alevlendi. Bakû'de toplanan Türkiyat kongresinde de konuşuldu ve lehinde karar verildi. Ayrıca yeni basılacak Cumhuriyet banknotlarında Lâtin harfleri bulunacağı

---

(12) Taşkın bir lâik olan **Klemanso, Falyer** zamanında Başvekil iken Cumhurbaşkanı **Falyer**'in kızı için kilisede yapılan nikâh törenine iştirâk etmemişti.

da söyleniyor. Anlaşılıyor ki; Lâtin harfleri günün en mühim mes'elesi hâlini almak üzeredir. Bu derece büyük bir değişikliğin neşriyatı sekteye uğratmadan halli lâzımdır. Çok teenni ile hareket etmeli, aceleden sakınmalıdır... İlâh..."

Teenni mi? Dikkat mi? Acele etmemeli mi?

Sen misin bunu söyleyen?

İki yıl sonra bir yumrukta mesele halledildi.

Mekteplerde, matbaalarda, gazetelerde, dergilerde dehşetli bir panik oldu. Dergilerin hepsi battı. Kısa bir müddet sonra, topu topu dört gazete kaldı İstanbul'da: Milliyet, Vakit, Cumhuriyet, Akşam (13).

Harflerin değişmesinden bir gün önce Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetesi olan İkdam **(Ali Nâci'**nin İkdamı), Lâtin harfleri ile ilk çıktığı gün tirajını yarı yarıyadan da aşağı indirmiş, dokuz bin basmıştı. Üç gün sonra iki bine düştü. Hiç satılmaz oldu, kapandı. En yüksek tirajlı akşam gazetesi olan Son Saat **(Hakkı Târık, Ekrem, Uşaklıgil, Selim)** sıfır satışa düştü, ortaklar ayrıldılar. **Târık** onu bir müddet mendil kadar ufak olarak çıkardı. Uzun yıllar Türkiye'nin **"Figaro"**şu olarak haysiyetle yaşamış olan Vakit, hiç satmaz oldu. Üç kardeşler birçok zararlara dayanarak onu çıkardılar. Ama bir daha belini doğrultamadı. Akşam, **Enis Tahsin**'in meşhur buluşu sayesinde, yâni parlak kâğıtlar üzerine ilk defa çıplak orospu resimleri neşretmek hünerini göstererek ve büyük devlet yardımı görerek emekledi. Milliyet **Mustafa Kemal**'in malı, Cumhuriyet **Yunus Nadi**'in gazetesi idi. Resmî ilân gizli tahsisat ve Yahudi Hoffer müessesesinin desteği ile yaşayabildiler.

Büyük ediplerin, bu arada **Abdülhak Hâmid**'in eserlerinin

---

(13) Tanin, Tevhid-i Efkâr, **İleri (Celâl Nuri)**, Son Telgraf **(Suphi Nuri ve Fevzi Lütfü, İlhami Safa)**, Vatan **(Ahmet Emin)** kapatılmışlardı. **Şükrü Baban** (Tercüman) sert kanunlar çıkınca 1924'te gazetesini kapamıştı.

kuşe kâğıt üzerine lüks baskılarını yeni bitirmiş olan bîçâre kitapçı Malatyalı **Aziz** iflâs etti, delirdi.

Devrin en tanınmış muharrirleri aç kaldılar. Çalı Kuşu'cu **Reşad Nuri** Maarif Vekâleti'ne iltica ederek öğretmenlik aradı. **Kemal Ahmed, Nahid Sırrı, Arif Oruç, Osman Cemal, Kemaleddin Şükrü, Ercümend Ekrem, Fuad Samih, Mahmud Yesari** ve ilâh... Nice edip gazeteci ve muharrir açlığa mahkûm oldu. Yüzlerce sermürettip, mürettip, makinist, sekreter, musahhih, karikatürist, hattat, haritacı, ressam işsiz kaldı.

İzmir'de ve ehemmiyetli vilâyet merkezlerinde de durum ayniydi. Yalnız Ankara'da bir değişiklik olmadı. Çünkü orada Hakimiyet-i Milliye'den (şimdiki Ulus) başka bir gazete çıkarılmasına müsaade edilmiyordu. Buna rağmen, zaten eski harflerle de hiç okunmadığı için, yeni harfler onun hariminde, ahvâlinde ve bütçesinde, tabii hiçbir sarsıntı yapmadı. Oradaki rüfeka prensler gibi yaşamakta devam edebildiler.

Bu mâceradan elifi elifine bir yıl sonra **Ârif Oruç** İstanbul'da avuç içi kadar mini mini bir gazete çıkarmağa başladı: 1929, **Yarın.**

Önce oniki sayfalı bir broşür hâlinde haftada bir defa çıkan Yarın, bir ay sonra haftada iki oldu... Ve bir ay daha geçince dört sayfalı bir günlük hâlini aldı. Bu gazete Sinan Matbaası'nda çıkıyor ve matbaacı para almıyordu. Sermürettip de para aramıyordu, mürettipler de. İşsiz sekreterler münâvebe ile gazeteyi bağlıyorlardı. Muhâbirler ayakta kâğıtları duvarlara dayayarak haberlerini yazıyorlardı. Ve kimse para almıyordu.

İşin tuhafı, kâğıdını bâyi alıyor, bütün bâyiler, ikinci elden satıcılar ve müvezziler **"Milliyet"** ile **"Cumhuriyet"** ve **"Akşam"** a gösterdiklerinden daha büyük bir dikkatle bu "Yarın" ı sürmeğe çalışıyorlardı. Bu "Yarın" bütün tarihi boyunca fikir Bâb-ı Âli'sinde görülmemiş olan açlığa, sefalete karşı, bir açlık ve sefaleti yaratmış olan darbeye karşı, bir sessiz ayaklanıştı.

İki ay geçti, geçmedi, **"Yarın"** Türkiye'nin en büyük gazetesi

oluverdi. Rotatif sahipleri sözbirliği edip onu basmadılar. Fakat Lâtin harflerinin işsiz bıraktığı bütün düz makineler, her sayfası birkaç kalıp dizilen "Yarın" ı bastılar.

Yarın, altı sayfalı Yarın, yüz elli bin bastı. Beş kuruşluk gazete öğleden sonra karaborsada yarım liraya, bir liraya müşteri buldu.

Onsekiz sayfalı **"Cumhuriyet"**in 17, yalnız onyedi nüsha satış yapabildiği, Milliyet'in, Vakit'in ve Akşam'ın, ise satışı şöyle dursun, hattâ dağıtılamadıkları o günlerde...

Bu **Ârif Oruç**'un dehasının değil, gadre uğramış Bâb-ı Âli'nin yumruğa karşı kafa kaldırışı idi.

Serbest Fırka, Yarın Gazetesi'nin yarattığı bu umumî heyecandan doğmuştur.

Murâkabesiz demokrasi olmıyacağını ileri sürenlerin tahrikleri, 1929 dünya iktisâdî buhranının tesirleri, falan filân, hep garnitür rivâyetlerdir. Sert bir dikta ile kültür köküne tırpan indirilen millet habbeyi kubbe yapıvermişti. Tepeden inme, zorla kabûl ettirilen Lâtin harfleri bardağı taşıran damla oluvermişti.

Ve binâenaleyh... Madem ki Batı kültürüne köprü kurmak için aldığımız Lâtin harfleri artık sarsılmaz bir sûrette öğrenilmiş ve yayılmıştır. Ona bu imkânı bahşetmek için hapse atılmış olan eski harflerimize artık daha fazla gadretmemiz için sebep kalmamıştır. Artık eski harflerimize şefkatli bir göz atabiliriz. Katmerli câniler, gözü kanlı haydudlar, hırsızlar ve vurguncular için dahi umûmî aflar düşündüğümüz bugünlerde eski harflerimiz için de hususî bir af düşünmenin zamanı gelmiştir. Edebiyatımızın, tarihimizin 1928'den önceki devirlerini eski harflerimizle okuyup öğrenmek hakkından yeni nesilleri daha fazla mahrum edemeyiz.

Edemeyiz... Zira mâzimize artık ancak bir pamuk ipliği ile bağlı gibiyiz...

El hazer! O da koparsa 32 milyon insan köksüz kalacak!

(Yeni İstiklâl, 12 Ocak 1966 tarih ve 231 numaralı nüsha)

ARAB HARFLERİ

Peyami SAFA

Arab, yani eski Türk harfleri yerine Lâtin harfleri kabûl edileli otuz bir yıl oldu. O zamanın yer yer ifâde edilen en büyük endişeleri şunlardı: Evvelâ Arab harflerinin daha çabuk yazılıp okunduğuna şüphe yoktu. Mahkeme zabıtları gibi sür'at istiyen yazılar Lâtin harflerile yazılamazdı. Mekteplerde not tutmak veya herhangi bir yazıyı da acele yazmak zorlaşacaktı. Daha büyük endişe de şuydu: Millî kütüphanelerimizdeki yüzbinlerle eser ne olacak? Yarınki nesiller kendi edebiyatlarını, tarihlerini, dil ve lûgatlerini, felsefe, din ve hukuk eserlerini okumak imkânından muhrum kalınca, onlara millî kültür nasıl verilecek?

Mahkeme zabıtlarının daktilo ile tutulabileceği, mektepde muallimlerin daha ağır ders takrir edecekleri ileri sürüldü. Arab harflerile yazılmış eserlerin yeni harflere çevrilip basılabileceği iddia edildi.

Realite bu ümitleri suya düşürdü. Mahkemelerde yazı makineleri, dâvacı ve dâvalıların sözlerini aynen değil, adâlet mefhumuna aykırı olarak ancak hulâsa hâlinde zabtedebilmektedir. Rahmetli **Velid Ebuzziya**'nın Tasvir'de çıkan bir başmakalesinin başlığı şu idi: **"Yazı Makinesile Adâlet Olmaz!.."**

Bugünkü mektep ve üniversite notlarının perişanlığı malûm. Lâtin harflerile yazılmış mektupları okumakta çekilen zorluğu Arab harflerinin bir sayfa yazıyı birkaç bakışta kavramak imkânını veren kolaylık ve aydınlığını bilenler daha iyi takdir ederler.

Eski Türkçe eserlere gelince, bunların yeni harflere çevrilip bastırılmalarının da hayâl olduğu anlaşıldı. Pek az birkaç eser müstesna, en lüzumlu edebî eserler, divanlar, Tanzimat eserleri, koskoca **Hamid**'in, **Recâizâde**'nin, **Muallim Nâci**'nin, **İsmail Safa**'nın, eski ve yeni daha birçok şâir, tenkitçi ve romancının eserleri, yüzlerce büyük tarih, (bu arada meselâ **Nâima, Cevdet Paşa**), Kamusulalâm gibi eşsiz ansiklopediler ve böyle saymakla tükenmiyecek eserler Lâtin harflerine çevrilip basılama-mıştır.

YERYÜZÜNDE BİR TEK MEMLEKET GÖSTERİLEMEZ Kİ, ORADA GENÇLER KAZARA MİLLÎ KÜTÜPHANELERİNE GİRERLERSE BİR TEK ESER OKUYAMADAN ÇIKIP GİTSİNLER.

Böyle bir katliam hiçbir memlekette ve hiçbir memleketin tarihinde yoktur.

Lâtin alfabesinin tatbik şekillerindeki ifrat ve hatalar, aceleler, yanlış istikamet ve hareketler daha ziyade o zamanki Maarif makamlarına âid olmalıdır. Hele Lâtin harfleri tamamile yerleştikten sora liselerimizde Arab harfleri okutulmasında hiçbir ka-

nunî mahzur yoktu. Bugün de yoktur.

Almanya'da Lâtin harflerile birlikte Alman Gotik harfleri de öğretilir ve bunu bir gerilik (irtica hareketi) saymak hiçbir Alman'ın veya başka bir medenî millet mensubunun hatırından geçmez. Bizdeki inkılâb yobazlığının eşine cihanda rastlanmaz. Gençlere dünyanın hayran olduğu, Rusya'da heykeli dikilen **Fuzûli**'yi aslından mı okutmak istiyorsunuz? Mürtecisiniz. Türk târihinin en büyük faslı olan Osmanlı tarihinin başlıca eserlerini mi okutmak istiyorsunuz? Mürtecisiniz. En ileri anlayışlı büyük Türk şâiri **Hâmid**'in birçok eserlerini mi okutmak istiyorsunuz? Mürtecisiniz. Türk gencinin kolay not almasını, kolay yazıp okumasını mı istiyorsunuz? Mürtecisiniz.

Bu ilimsiz, çarpık, saçma inkılâp ve irtica anlayışına genç nesiller kurban olup gidiyor.

Devrimbazlar mugalâta yapmasınlar. Lâtin harflerini atıp Arab harflerini getirmek istemiyoruz. Üniversitelerimizde okutulan Arap harflerini ve Osmanlıca'yı liselerimizde de öğretmelerini istiyoruz. Buna Türk kanunları engel değildir. Akıl kanunları da bunu emrediyor.

(Türk Düşüncesi, Ağustos 1959, Sayı 59-8)

RİSÂLE-İ NUR VE İSLÂM HARFLERİ

Risâle-i Nur, "İslâm Harfleri" davâsını çok geniş ve farklı zaviyeden ele almış ve harf değişikliğinin İslâm kültürüne îras eylediği zararı bertaraf ederek yeniden bir inşâ ve ihyâ hareketini fiilen başlatmıştır. Risâle-i Nur'un intişar tarihinden günümüze kadar bütün külliyât, talebeleri tarafından Kur'ân hattıyla tam bir sadakatle yazılmış ve muhafaza edilmiştir. Çünkü Bedîüzzaman **Said Nursi** Hazretleri bütün talebelerine: "Bu eserlerden faydalanmak için İslâm yazısını öğrenmeğe karar veriniz." (Nurun İlk Kapısı - Sahife: 191) diye emir buyurmuşlardır. Davâyı çok azim ve ciddi mutalâa ettikleri için Risale-i Nurlar'ın Lâtin hurûfu ile matbaalarda tab'ına bile gönlü razı olmamış ve bu hususta izin vermemiştir:

"Eğer tab' edilse herkes kolayca elde edeceği için kemâl-i merakla ona çalışılmaz, bilfiil neşrine hizmet vazifesini kaybeder.

Risâle-i Nur'un mühim bir vazifesi, Âlem-i İslâm'ın ekseriyyet-i mutlakasının yazısı ve hattı olan harûf-i islâmiyeyi muhâfaza etmek olduğundan, tab' yoluyla işe girişilse, şimdi ekser halk yeni hurûfu bildiği için en çok risâleleri yeni hurûfla tab' etmek lâzım gelir. Bu ise Risâle-i Nur'un yeni hurûfa bir fetvâsı olup şâkirdleri de o kolay yazıyı tercih etmeğe sebep olur."

(Emirdağ Lâhikası "ilk baskı"
Sahife: 81)

İslâm harflerinin yerine Lâtin harflerinin getirileceğine dâir **Hz. Ali** (r. a.) ın keramâtiyle sarâhaten işaret buyurduklarını gösteren **"Onsekizinci Lem'a"** bu mevzuda büyük ehemmiyet taşımaktadır. O Hazreti Esed'üllah'ül Gâlib **Ali İbn-i Ebu Tâlib** Radiyallâhü Anhü ve Kerremallâhü Vechehü ki, Kasîde-i Ercûze-i meşhûresinde aynen ihbârât-ı Gavsiyye'yi teyid ve tasdik ediyor. Sonra tahdis-i nimet sûretinde diyor ki: "Evvel-i Dünya'dan kıyamete kadar ulûm-ı esrâr-ı mühimme bize şuhûd derecesinde inkişâf etmiş. Kim ne isterse sorsun. Sözümüze şüphe edenler zelil olur."

Mezkûr **"Onsekizinci Lem'â"** da kerâmat-ı aleviye ve gavsiyye'den şöye bahsedilmektedir:

"Hz. Ali (r. a.) bir kerâmet-i gaybiyyeyi izhar ediyor ve diyor ki: **"Ahrifû ucmin suttırat tastîran - Bitte bihel emîru vel fakîran"** yani ondördüncü Asr-ı Muhammedide, bin üçyüz kırk dokuz ve Rumîce bin üçyüz kırk yedide Arabî hurûfunu terk edip ecnebî ve ucmî hurûfuna İslâm içinde başlanacak. Hem umum fakir ve zengin, âmir ve işçi, çoluk ve çocuk gece dersleri ile o hurufu cebren öğrenecekler. Çünkü bir nüshada **"be'te"**dir. **"Be'te"** gece çalışmasıdır. **"Bitte"** ise kat'ı ve cebri ifade ediyor.

"Ahrifü ucmin" fıkrasındaki **"ucmin"** ise o zamanın ıstılahınca Arabın gayrı, Lâtince ve Frengi hurûf demekdir.

Sonra diyor: **"Femen erâdellahü en yuinehû ethafehû bihâzihissekînetü"** yani, kim inâyet-i ilâhiyyeye mahzar ise Hazreti Cebrâil'in ta'biriyle bu sekîne-i kudsiyye olan ism-i a'zamı Cenabı Hak ona hediye eder. Onunla o zamanın şer ve fitnelerinden kurtarır.

Bu sözden dört sahife evvel yine **Hz. Ali** (r. a.) demiş: **"Fe küllü men lâbat lehusseâdetü - kâne lehü fi'lcidi ke'l gılâdeti"** yani, kim saâdete mazhar ise, saîd ise, şakî değilse o ism-i a'zam onun boynunda mübârek bir gerdanlık hükmünde bir nüsha olur. Sonra diyor: **"Sümme ı'lemû maâşır'al ihvân — İnne ğuvâte âhırizzaman — Hüm ulemâ'ü zevvekû efvâ hüküm —Sümmensenû vettebeû ehvâehüm"** yani, o bid'alar ve ucmî ve ecnebi hurûfun intişarı zamanı olan o âhir zamanın fenâ adamları bir kısım ulemâ-i sû'dür ki, hırs sebebiyle batınlarını haramla doldurmak için bid'alara yardım ve fetva verenlerdir. Sonra bir kısım ulema-i sû'ü tokatlamak için de birisiyle konuşuyor. Der: **"Fes'el limevlâk'el azimüşşâni, ya müdrikten lizâlik'ez zamâni - Bienne yakîke şerre tilkel fitneti - Ve şerre külli kürbetin ve mihnetin"** yani, o zamana yetişen ve âlimlerden olan insan! Cenab-ı Hak'dan o fitnenin şerinden muhafaza için sana ders verdiğim ism-i a'zam ile duâ et!.. "Fe innemâ nahnü alettahkîkı ğâvsin likülli kurbetin ve dîkın" yani, biz Âl-i Beyt'den her kürbet ve şiddet zamanında bir gavs çıkıp imdâd ediyoruz. Esedullah'ül Gâlip **Hazreti Ali İbn-i Ebu Tâlib** Kerremallahü Vechehü ihbârât-ı gaybiyyeye âid şu kasîdesinin bir kısmında Risâle-i Nur şâkirdlerine bilhassa baktığına müteaddid emâreler var. O da Gâvs-ı Gaylâni gibi Risâle-i Nur'un makbûliyyetini imza ediyor ve alkışlıyor." (Sikke-i Tasdik-ı Gaybiyye, İslâm hurûfâtı ile el yazması, sahife: 130, 131).

Lâtin harflerinin cebren kabul ettirilme yıllarını cifir ve ebced

hesabı ile ortaya çıkaran Risâle-i Nur'un aşağıya alacağımız cümleleri de gerçekten câlib-i dikkattir ve İslâm âleminde harf değişikliğinin yapıldığı 1928 yıllarını işâretlemektedir: **"Hazreti Ali** (r.a.) ın şu kerâmeti pek zâhirdir. Çünkü hurûf-u ecnebiyyenin İslâm içinde cebren kabul ettirildiği zaman **"suttırat tastiran"** cümlesiyle tam tamına aynı tarihi gösteriyor. Cifire ve hesab-ı ebcedle fıkranın mânasını takviye ediyor. Şöyle ki: İki "sin" yüzyirmi, iki "tı" onsekiz, iki "t" sekiz yüz, iki "r" dört yüz, bir "y" on, bir "elif" bir. Bin üçyüz kırkdokuzdur. Şimdi Arabî bin üçyüz elli üçdür. Bu hurûfun cebren kabulü ve Ramazan gecelerinde çoluk ve çocuk ve kadınlara okutturulması dört sene evveldir."

(Sikke-i Tasdik-ı Gaybiyye, İslâm hurûfâtile el yazması, sahife: 130, 131).

Risâle-i Nur, **İmam-ı Ali** (r.a.) ın **"Celcelutiyye"** adlı eserinden naklen, Kur'ân hattını muhafaza edenlerle Lâtin harflerine fetva verenlere şöyle temas ediyor:

"Hazreti Ali (r.a.) hurûf-u ecnebiyi İslâmlar içinde cebren kabûl ettirmek hâdisesi ile ulemâ-i sû'ün bid'alara yardımlarından teessüfle bahsedip o iki hâdise ortasında irşadkârâne bazılarından bahsediyor ki, o sekine olan ism-i a'zama ecnebi hurûfuna karşı mukabele ediyor. Ve hem ulemâ-i sû'e muhâlefet ediyor. İşte bu zamanda o adamlar Risale-i Nur şâkirdleri ve nâşirleri oldukları şüphesizdir. Çünkü onlardır ki, hatt-ı Kur'ân'ı muhafaza ediyorlar. Ve bid'adkâr bir kısım ulemâya karşı da mukavemet ediyorlar..."

Risâle-i Nur külliyâtı içinde **"Onsekizinci Lem'a"** ismiyle iştihar eden risâle **"yedi emâre"** den meydana gelmektedir. Birinci, ikinci ve üçüncü emârelerde İslâm ve Lâtin hurûfu ile Risâle-i Nur müellifinden bahsediliyor. Dördüncü emârede ise husûsen Risâle-i Nur şâkirdlerine yer verilmiş bulunmaktadır. Altıncı emâreye, "yazamayız"... Yedinci emâreye "gösteremiyoruz"... denildikten sonra bir hülâsa yapılmıştır. Emârelerden

bilhassa **"beşinci emâre"**de mevzuumuz daha geniş ve sarih olarak ele alınmakta ve şöyle denmektedir:

"BEŞİNCİ EMÂRE: Ecnebî hurûfatını ehl-i İslâm'ın en mühim hükûmeti resmî bir sûretde kabul ve neşir ve cebir ettiği halde Risâle-i Nur şâkirdleri bütün kuvvetleriyle hatt-ı Kur'ânî'yi hârika bir sûretde neşr ve ta'mim ve muhafazasına çalıştıkları bir zamanda **Hazreti Ali** (r.a.) tarihiyle ondan haber vermekle gaybî kerâmâtı beyan ettiği yerde, ulemâ içinde birisine iltifat gösteriyor. Elbette bu iltifâtın gerçi çok efradı olabilir. Fakat bu karîne-i hal gösteriyor ki, Risale-i Nur şakirdleri bir husûsiyyet kesb etmiş, ki **Hazreti Ali** (r.a.) iltifatiyle Risale-i Nur'u alkışlıyor.

ALTINCI EMÂRE: ..... kuvvetlidir, fakat yazamayız.

YEDİNCİ EMÂRE: ..... zâhirdir, fakat gösteremiyoruz.

Elhasıl, **Hz. Ali** kerremallâhü vechehû ecnebi hurûfuna karşı şiddetle teessüf ve hiddet ettiği ve bid'aya tarafdarlık eden bir kısım ulemâ-i sû'e karşı şiddetli nefret ve hiddet ettiği yerde irşadkârâne bazılarıyla konuşuyor. Ve Hazret-i Cibril'in tâbiriyle **"sekîne"** ismi verilen ve ism-i a'zam sandukçası olan **"esmâ-i sitte"** ye devam edeni irşad ediyor, taltif ediyor.

İşte o, esmâ-i sitte'nin devamından teraşşuh eden ve o esmânın lemeâtı olan Risâle-i Nur ve O Risâle-i Nur kendi şakirdleriyle lâ ekal yüz kalemle yüz parça Risâle-i Nur'un eczâlarıyla ve intişar eden yirmi bin nüshasıyla lâ ekal yüz bin adamı hurûf-u Kur'âniyye lehine ve sünnet-i seniyyeye ittibâa ve imanlarının takviyesine ve **Hazreti Ali** (r.a.)ın hiddet ettiği iki cereyana karşı tamamiyle mukavemet ettiklerinden elbette **Hazreti Ali** (r.a.)ın **"Yâ eyyühel ihvân"** ta'bir ettiği ihvanları içinde hususî bir sûrette onlara bakıyor.

Evet **Hz. Ali** (r.a.)ın bu zâhir kerâmet-i gaybiyyesi Hazreti Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâmın irşadiyle olduğu için..."

(Sikke-i Tasdik-ı Gaybiyye, İslâm hurûfatı ile el yazması, sahife: 135, 136).

Risâle-i Nur, harf inkılâbından sonra İslâm harfleri dâvâsını

siyasî bir mes'ele olmaktan ziyade bir **"ibâdet", "sevab"** ve **"kültür"** mevzuu olarak ele almış ve talebeler bütün gayretlerini bu sâhâya hasretmişlerdir. Uzun yıllar tükenmek bilmeyen bir enerji ile inkıtâsız devam eden bu faaliyetler, günümüzde de hummâlı bir şekilde devam etmektedir. Yazıyı öğrenmede çok orijinal ve modern olarak vasıflandırabileceğimiz bir metod ile mes'ele teferruata boğulmaktan kurtarılmıştır. Her talebe sessiz ve sesli harfleri öğrendikten sonra doğrudan doğruya metin çalışmasına geçilmekte ve harflerin başta, ortada ve sonda geliş şekilleriyle zihinler ön plânda karıştırılmamaktadır. Metin çalışmasında ise her satır yirmi kere ve kopye usûlüyle yazılmaktadır. Ancak, satırlardan birinin asıl metine bakmadan yazılması öğrenilinceye ve ezberleninceye kadar ikincisine geçilmemektedir. Bu sûrete teker teker on satır yazıldıktan sonra satırların adedi birer ikişer arttırılarak **"Birinci Söz"** nihâyetine kadar tamamlanmaktadır.

Yapılan müteaddid tecrübe ve tatbikât göstermiştir ki, daha kolay ve daha sür'atli öğrenmeyi ancak bu metod verebilmektedir.

Risâle-i Nur yoluyla İslâm yazısını öğrenme metodunu böylece hülâsa ettikten sonra **"yazı mektubu"** olarak talebeler arasında şöhret bulan mektubun muhteviyatına dikkatleri çekmek ve ehemmiyetle üzerinde durmak gerekmektedir. Çünkü bu mektup ile **Bediüzzaman** Hazretleri dâvaya iki hadîs-i şerifi şâhid göstermektedir.

İslâm yazısından: **"Risâle-i Nur yazısı"**, kalemlerden **"Mübarek hâlis kalemler" "Şahs-ı mânevînin parmakları"**, mürekkepten: **"Siyah nur" "âb-ı hayat" ve "şehid kanı"** gibi orijinal teşbih ve tavsiflerle bahsedilen mektubun asıl metni şöyledir:

Husûsî Bir Mektubdur. Bir Kısım Kardeşlerime

"Yazıdan usanan ve ibâdet ayları olan şuhur-i selâsede (üç aylarda) sâir evrâdı (zikirleri) beş cihetle ibâdet sayılan Risâle-i

Nur yazısına tercih eden kardeşlerime iki hadîs-i şerifin bir nüktesini söyliyeceğim.

BİRİNCİSİ: "Yüzenü midâd'ül ulemâi bidimâi'ş-şühedâi" ev kemâ kâl.. Yani mahşerde ulemâ-i hakıkatin sarf ettikleri mürekkep şehidlerin kanıyla muvâzene edilir, o kıymette olur.

İKİNCİSİ: "Men temesseke bisünneti inde fesâdı ümmeti felehû ecrü mieti şehidin" ev kemâ kâl.." Yani, bid'aların ve dalâletlerin istilâsı zamanında sünnet-i seniyyeye sarılıp ve hakikat-ı Kur'âniyye'ye temessük edip hizmet eden yüz şehid sevâbını kazanabilir.

Ey tembellik damarıyla yazıdan usanan ve ey sofi meşrep kardeşlerim!.. Bu iki hadîsin mecmûu gösteriyor ki, böyle zamanda hakâik-ı imaniyyeye ve esrâr-ı şeriate ve sünnet-i seniyyeye hizmet eden mübârek halis kalemlerden akan siyah nur veya âb-ı hayat hükmünde olan mürekkeplerin bir dirhemi şühedânın yüz dirhem kanı hükmünde yevm-i mahşerde fâide verebilir. Öyle ise onu kazanmağa çalışınız. Eğer deseniz, hadîsde âlim tâbiri var?

EL CEVAB: Bir sene bu risâleleri ve bu dersleri anlayarak ve kabul ederek okuyan, bu zamanın mühim, hakikatlı bir âlimi olabilir. Eğer anlamasa da madem Risâle-i Nur şakirdlerinin bir şahs-ı manevîsi var, şüphesiz o şahs-ı manevî bu zamanın bir âlimidir. Sizin kalemleriniz ise o şahs-ı manevînin parmaklarıdır. Kendi nokta-i nazarında liyakatsiz olduğum halde, haydi hüsn-ü zannınıza binaen bu fakire bir üstadlık ve tebeiyyet noktasında bir âlim vaziyetini verdiğinizden bağlanmışsınız. Ben ümmî ve kalemsiz olduğum için sizin kalemleriniz benim kalemim sayılır. Hadîsde gösterilen ecri alırsınız."

(Lem'alar, İslâm hurûfatı ile el yazması, sahife: 175).

Mektubun baş taraflarında Risâle-i Nurları İslâm yazısıyla yazmanın **"beş cihetle ibadet"** sayıldığı ifade edilmektedir. Üç talebenin bu mevzua sarahat kazandırmak için müellife sordukları sual ve alınan cevap, mektubun **"hâşiye"**sine şöyle kaydedilmiştir:

"Bu kıymetli mektupda üstadımızın işaret ettiği beş nevi' ibadetin kendilerinden izahını talep ettik. Aldığımız izah şöyledir:

1 — En mühim bir mücâhede olan ehl-i dalâlete karşı mânen mücâhede etmek.

2 — Üstadına neşr-i hakikat cihetinde yardım suretiyle hizmet etmek.

3 — Müslümanlara iman cihetinde hizmet etmek.

4 — Kalemle ilmi tahsil etmek.

5 — Bâzen bir saati bir sene ibâdet hükmüne geçen tefekkürî olan ibâdeti yapmaktır. **Rüşdü, Hüsrev, Re'fet."**

(Lem'alar, İslâm hurûfatı ile el yazması, sahife: 175)

Bediüzzaman Said-i Nursi hazretleri Risâle-i Nurları İslâm hurûfatı ile yazmanın uhrâya bakan cihetlerini ve beş nevi ibadet olduğunu zikrettikten sonra, dünyaya bakan cihetlerini de yine beş madde halinde hülâsa etmiştir:

"Beş türlü de dünyevî faydası var:

1 — Rızıkda bereket.

2 — Kâlbde rahat ve sürûr.

3 — Mâişetde sühûlet.

4 — İşlerinde muvaffakiyet.

5 — Talebelik faziletini almakla bütün Risâle-i Nur talebelerinin has duâlarına hissedâr olmakdır."

İki mühim netice:

"Kalemle Nurlara hizmet ve sadâkatle talebesi olmanın iki mühim neticesi vardır:

1 — Âyât-ı Kur'âniyye'nin işaretiyle imanla kabre girmektir.

2 — Bütün şakirdlerin mânevî kazançlarına nur dairesindeki şirket-i mâneviyye sırrıyle umum onların hasenâtlarına hissedâr olmakdır."

(Emirdâğ Lâhikası, Lâtin hurûfatı ile ilk baskı, sahife: 191 - 192).

Bediüzzaman Said-i Nursî hazretleri, İslâm harfleriyle yazmayı ve Risale-i Nur talebeliğini daima beraber mütâlâa et-

mektedir. Hattâ daha da ileri giderek, Risâle-i Nur talebesi olmanın gayet sarih bir tarifini yapmakta ve **"Onu yazan ve yazdıran Risâle-i Nur Talebesi ünvanını alır"** demektedir. (Kastamonu Lâhikası, sahife: 19). Binâenaleyh, ilk başlangıç anlarındaki zarûrî intikal devresi hâriç tutulacak olursa, hayatı boyunca Lâtin harfleriyle haşir neşir olanların Risâle-i Nur Talebeliği ünvanı şüphe ile karşılanmalıdır.

Bilindiği üzere **Bediüzzaman** hazretleri hayatlarında hediye almamayı prensip edinmişlerdir. Ancak, sâdık talebeler arasında **"Şeker Mektubu"** olarak şöhret bulan bir mektup vardır ki, onda beyan edilen hediye usûlü çok latif ve ma'nidârdır. Ve Üstad bu hediyyeyi reddetmek şöyle dursun, sabırsızlıkla ve iştiyakla beklediğini açıkça belirtmektedir. Ayrıca, hediye vermenin zaman itibariyle Bediüzzaman hazretlerinin yalnız sağlıklarına inhisar etmeyip irtihallerinden sonra da devam edebileceği hükmünü çıkarmak mümkündür ve zaten tatbikât da bu istikâmette yürüyüp gitmektedir.

Müellif, mevzua dikkati çekmek ve ehemmiyetini tebârüz ettirmek için cümleye yeminle başlar ve şöyle der:

"Ben, kasemle te'min ederim ki, bir küçük risâleyi kendine bilerek yazan adam, bana büyük bir hediye hükmüne geçer; belki herbir sahifesi bir okka şeker kadar beni memnun eder."

(Kastamonu Lâhikası, sahife: 19).

Şeker mektubu **"iki madde"** den teşekkül ediyor. Birinci maddede yazının fevkalâde ehemmiyetine gâyet beligâne temas edildikten sonra, ikinci maddede de onun **"cin ve ins"** düşmanlarından bahsedilmektedir. Risâle-i Nur'a doğrudan doğruya ve açıktan cephe almıyanlar, çok gizli plânlarla her talebenin İslâm harfleriyle yazmasına ve okumasına mâni olmak istemişlerdir. Zaman zaman Anadolu'nun bazı bölgelerinde bütün köy halkının (bak: Kastamonu Lâhikası, sahife: 42 - 43) eline kalemi aldığı ve şehirlerde kendi kendine harıl harıl yazı öğrenenlerin sayısı yüz binleri aştığı bir sırada, ajan kılığındaki bazı kişiler Anadolu'yu adım adım dolaşarak "hafi vasıtalarla yazıdan vazgeçirmek için şeytancasına darbe vurmuşlardır."

Ama hak ve hakikat mutlaka galebe edeceğinden, oyuna gelmiyen sâdıklar ve selef yolcuları bütün kuvvetleriyle hatt-ı Kur'âni'yi muhâfaza etmişler ve **Hz. Ali** (r.a.) ile **Abdülkâdir-i Geylâni** (r.s.)nin kerâmât-ı gaybiyyeleriyle alkışladıkları büyük bir cemaati vücûda getirmişlerdir.

Sözü daha fazla uzatmadan, meşhur **"Şeker Mektubu"**nu müdekkık okuyucularımızın dikkat nazarlarına tam metin halinde sunuyoruz:

ÂHİRET KARDEŞLERİME MÜHİM BİR İHTAR "İKİ MADDE"dir.

"BİRİNCİSİ: Risâle-i Nur'a intisab eden zatın en ehemmiyetli vazifesi, onu yazmak ve yazdırmaktır ve intişarına yardım etmektir. Onu yazan ve yazdıran Risâle-i Nur Talebesi ünvanını alır. Ve o ünvan altında, her yirmi dört saatte benim lisanımla belki yüz defa bazan daha ziyade hayırlı duâlarımda ve mânevî kazançlarımda hissedar olmakla beraber, benim gibi duâ eden kıymetdâr binler kardeşlerin ve Risâle-i Nur Talebelerinin duâlarına ve kazançlarına dahi hissedâr olur.

Hem dört vecihle dört nevi ibâdet-i makbûle hükmünde bulunan kitâbetinde; hem imanını kuvvetlendirmek, hem başkalarının imanlarını tehlikeden kurtarmağa çalışmak, hem Hadîs'in hükmüyle, bir saat tefekkür bazan bir sene kadar bir ibâdet hükmüne geçen tefekkür-i imânîyi elde etmek ve ettirmek, hem hüsn-i hattı olmayan ve vaziyeti çok ağır bulunan üstadına yardım etmekle hasenâtına iştirâk etmek gibi çok faideleri elde edebilir.

Ben, kasemle temin ederim ki: bir küçük risâleyi kendine bilerek yazan adam, bana büyük bir hediye hükmüne geçer; belki herbir sahifesi bir okka şeker kadar beni memnun eder.

[آخرت قرداشلریمه مهم بر اخطار.]

ایکی مادّه در.

[برنجیسی] رسالهٔ نوره انتساب ایدن ذاتك اك اهمیتلی وظیفه‌سی اوف یازمق و یازدیرمقدر. و انتشارینه یاردیم ایتمکدر. اوف یازان و یازدیران رسالهٔ نور طلبه‌سی عنوانینی آلیر ...

و او عنوان آلتنده هر یکرمی درت ساعتده بنم لسانمله. بلکه یوز دفعه بعضاً ذاها زیاده خیرلی دعالرمده و معنوی قزانچلرمده حصّه دار اولمقله برابر. بنم کبی دعالیدن قیمتدار بیکلر قرداشلرك. و رسالهٔ نور طلبه‌لرینك دعالرینه و قزانچلرینه دخی حصّه دار اولور.

هم درت وجهله. درت نوع عبادت مقبوله حکمنده بولونان کتابتنده هم ایمانینی قوّتلندیرمك هم باشقه‌لرینك ایمانلرینی تهلکه‌دن قورتارمسنه چالیشمق. هم حدیثك حکمیله بر ساعت تفکّر بعضاً بر سنه قدر بر عبادت حکمنه کیچن تفکّر ایمانی‌یی آلده ایتمك و ایتدیرمك.

هم حُسْنُ خطّی اولمایان و وضعیتی چوق آغیر بولونان استادینه یاردیم ایتمکله حسناتنه اشتراك ایتمك کبی چوق فائده‌لری آلده ایده بیلیر. بن قسمله تأمین ایده‌رمکه: بر کوچك رساله‌یی کندینه بیله‌رك یازان آدم بکا بیوك بر هدیّه حکمنه کیچر. بلکه هر بر صحیفه بر اوقّه شکر قدر بنی ممنون ایدر.

[ایکنجی مادّه] مع التّأسف رسالهٔ نورك ایمانسز و أمانسز جن و انس دوشمانلری اونك چلیك کبی قوّتلی حجتلرینه مقابله ایده‌مدکلرندن چوق کیزلی دسیسه‌لر و خفی واسطه‌لرله خبرلری اولمادن یازانلرك شوقلرینی قیرمق و فتور ویرمك و یازیدن واز کیچرمك جهتنده شیطانچه سنه هجوم ایدوب ضربه اوریورلر.

خصوصاً بوراده احتیاج پك چوق و یازیجیلر چوق آز. دوشمانلر چوق دقتلی قسماً طلبه‌لر مقاومتسز اولدیغندن بو مملکتی اونورلردن بر درجه محروم ایدییورلر. بنمله حقیقت مشربنده صحبت ایتمك و کوروشمك ایسته‌ین آدم. هانکی رساله‌یی آچسه. بنمله دکل خادم قرآن اولان استادیله کوروشور. و حقائق ایمانیّه‌دن ذوقله بر درس آلمه بیلیر

Bediüzzaman Hazretlerinin meşhur "Şeker Mektubu"nun aslıdır.

İKİNCİ MADDE: Maatteessüf, Risâle-i Nur'un imansız ve emansız cin ve ins düşmanları onun çelik gibi metin kal'alarına ve elmas kılınç gibi kuvvetli hüccetlerine mukabele edemediklerinden, çok gizli desiseler ve hafi vasıtalar ile haberleri olmadan yazanların şevklerini kırmak ve fütur vermek ve yazıdan vazgeçirmek cihetinde şeytancasına hücum edip darbe vuruyorlar. Husûsan burada ihtiyaç pek çok ve yazıcılar çok az ve düşmanlar çok dikkatli, kısmen talebeler mukavemetsiz olduğundan; bu memleketi o Nurlardan bir derece mahrum ediyor. Benimle hakikat meşrebinde sohbet etmek ve görüşmek istiyen adam hangi risâleyi açsa benimle değil hâdim-i Kur'ân olan üstadiyle görüşür ve hakâik-i imâniyeden zevkle bir ders alabilir."

(Kastamonu Lâhikası, Lâtin hurûfâtı ile 1958 baskısı, sahife: 19)

Risale-i Nur'u Lâtin harfleriyle matbaalarda basıp basmamak mes'elesi, **Bediüzzaman** Hazretleri'nin son yıllarından günümüze kadar ihtilâflı bir mevzu olarak devam edip gitmektedir. Çünkü Risale-i Nur'un hiçbir satırında, baştan sona bütün külliyâtın Lâtin harfleriyle basılabileceğine dâir sarih bir ifade yoktur. **Bediüzzaman** Hazretleri, zaman zaman mevzuun ehemmiyetini kavrayamayan bazı talebelerin, basmak için ısrarlı arzularına karşı mülâyemetle davranmış, fakat İslâm harfleriyle dahi "Gecede kalbime geldi ki, iki ehemmiyetli sebepten inâyet-i İlâhiyye tamamını tab'etmek tam müsaade etmiyor" diye fikrini ve kararını açıkça beyan etmiştir. Mezkûr sebeplerden her ikisi de fotokopisini neşrettiğimiz mektubun metninde tefernuatiyle ve gayet muhkem bir şekilde anlatıldığı gibi, büyük bir **"ibâdet"** ve **"kitabetle envar-ı imanı neşretmek"** olduğuna dikkat çekilmekte ve "tab' yoluyla işe girişilse, şimdi ekser halk yalnız yeni hurufu bildikleri için, en çok Risaleleri yeni hurufla tab'etmek lâzım gelecek. Bu ise, Risale-i Nur'un yeni hurufa bir fetvası olup şakirdleri de o kolay yazıyı tercih etmeğe sebep olur" diye büyük bir endişe ve korku ile reddetmektedir. (Emirdağ Lâhikası, sahife: 78).

Ancak, Risale-i Nur'un "tamamını tab'etmeğe müsaade etmemek"den bir kısım Risaleleri de etmiyor mânası çıkarılmıyacağından, "gayet mühim ve herkese lâzım", "Kur'ân'ın keskin kılıcı", "anarşiye tam mukabele ediyor", "üniversite talebeleri çok muhtaç ve müştak" gibi esbâb-ı mucibelerle **"MEYVE** ile **HÜCCET'ÜL BÂLİĞA'**yı, ikisi bir cild olarak yeni hurufla tab'etmek için **Tahirî** ile İstanbul'a gönderdim" denilmektedir.

Diğer taraftan, basılmasına izin verilen Risâle isimleri arasında **"Meyve Risâlesi", "Huccet'ül Bâliğa", "Gençlik Rehberi", "Asâ-yı Musa", "İhlâs Risalesi"** ve **"İktisad Risâlesi"** nden başka hiçbir isme rastlamak mümkün değildir.

Bediüzzaman Hazretleri, Külliyyâtın matbaalarda basılmasına bir başka cepheden şöyle karşı koymaktadır: "Eğer tab'edilse herkes kolayca elde ettiği için, kemâl-i merakla ona çalışamaz, bilfiil neşrine hizmet vazifesini kaybeder." (Emirdağ Lâhikası, Sahife: 78).

Bütün bu sarih ifadelerden çıkarabileceğimiz hüküm şudur: **Bediüzzaman** Hazretleri, bir zarurete mebni olarak muayyen risaleler hakkında ve muayyen bir zaman için basılmasına izin vermiş, fakat hiçbir zaman bütün külliyâtı ilelebed Lâtin harfleriyle basmağa devam edin, dememiştir.

Aşağıya tam metnini vereceğimiz ve Emirdağ Lahikası'nın 77 ve 78. sahifelerinde 50. mektup olarak neşredilen mektubun tedkikinde her şey açıkça ortaya çıkacaktır:

AZİZ, SIDDÎK KARDEŞLERİM!

"Sizin bu defa neş'eli, güzel mektuplarınızı, Risale-i Nur'un serbestiyeti ve matbaa kapısıyla intişarı hakkında beni çok mesrur eyledi ve kahraman **Tahirî**'nin yine bu ehemmiyetli işte çalışması için buraya gelmesi, beni şiddetle Dünya'ya bakmağa sevketti. Kalben dedim: Madem kardeşlerim bu derece istiyorlar, çaresini arayacağız. Gecede kalbime geldi ki, iki ehemmiyetli sebepten inayet-i İlâhiyye tam serbestiyet ve eski harflerle tamamını tab'etmek tam müsaade etmiyor.

BİRİNCİ SEBEP: "İmam-ı Ali"nin (r.a.) işaret ettiği gibi, perde altında her müştak, kendi kalemi ile veyahud başka kalemi çalıştırmasıyla büyük bir ibâdet ve âhirette şehidlerin kanıyla râcihâne müvâzene edilen mürekkep ile mücâhede hükmündeki kitabetle envar-ı imanı neşretmektir. Eğer tab'edilse, herkes kolayca elde ettiği için, kemal-i merakla ona çalışamaz, bilfiil neşrine hizmet vazifesini kaybeder.

İKİNCİ SEBEP: Risale-i Nur'un mühim bir vazifesi, âlem-i İslâm'ın ekseriyet-i mutlakasının yazısı ve hattı olan huruf-i arabiye'yi muhafaza etmek olduğundan, tab yoluyla işe girişilse, şimdi ekser halk yalnız yeni hurufu bildikleri için, en çok risaleleri yeni hurufla tab'etmek lâzım gelecek. Bu ise, Risale-i Nur'un yeni hurufa bir fetvası olup şakirdleri de kolay yazıyı tercih etmeğe sebep olur. Onun için, şimdiye kadar pek çok müstehak ve lâyık iken, Risale-i Nur'a serbestiyet verilmemişti. Lillâhilhamd, şimdi hakikatlarının kuvvetiyle serbestiyeti kazandı. Hatta eski harfle tab' yasak iken, **"Ayet'ül Kübra"** yı bize teslim ettirip bir keramet-i ekber gösterdi.

Biz şimdi gayet mühim ve herkese lâzım **"MEYVE"** ile **"HUCCET'ÜL BÂLİĞA"** yı ikisi bir cild olarak yeni hurufla tab'etmek için **Tahirî** ile İstanbul'a gönderdim. Yalnız **"MEYVE"**nin onuncu ve onbirinci mes'elelerini vakit bulamayıp tashihsiz ona verdim. Şayet tab'edilse, o iki mes'eleyi tam tashih edip ona gönderirsiniz.

Hem o iki risâle, ya dahilde, ya hariçte, aşikâre veya gizli, İstanbul'da veya dışarda eski harflerle tab'etmek lâzımdır.

Hem **"MU'CİZÂT-I KUR'ANİYE"** zeyilleriyle ve **"MUCİZÂT-I AHMEDİYE"** (a.s.m.) dahi zeyilleriyle beraber ikisi bir cild içinde eski harflerle imkân dâiresinde ya İstanbul veya başka yerde eski harflerle, tevâfuklu **"HİZB-ÜN NURİYE", "HİZB-ÜL KUR'AN"** gibi tab'etmesine çalışmak lâzımdır ki, KUR'AN-I MU'CİZ'ÜL BEYAN'ın göze görünen tevâfuk mu'cizesinin muhafaza ile tab' edilmesine mukaddeme olsun. Fakat temenni ile, meşveret ile, ihtiyat ile bu kudsî mes'eleye çalışmak lâzımdır.

Umum kardeşlerimi birer birer selâm ve selâmetlerine dua ederiz. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun, en eski şakirdlerden olan kâtib **Osman** ve **Halil İbrahim,** hiç sarsılmadan, değişmeden sadakatlerinde demir gibi devam edip çoklara da hüsn-i misal oluyorlar."

SAİD-İ NURSÎ

Risâle-i Nurlar içinde müellif tarafından Lâtin harfleriyle basılmasına izin verilen **"Asâ-yı Musâ"** nın hususî bir mevkii ve ehemmiyeti vardır. **"Şuâlar"** ve **"Emirdağ Lâhikaları"**nda neşredilen müteaddid mektuplarda, niçin hacimli başka bir eser değil de **"Asâ-yı Musâ"** suâline çok sarih, teferruatlı ve mukni cevaplar verilmektedir. Bizim tesbitlerimize göre:

1) Mekteplilere çok lüzumlu olması ve anarşiyi kırması.

2) Resmî dâirelerde fütuhât yapması ve zındıkayı susturması.

3) Dış memleketlere gönderilmesi.

4) **Hazreti Ali** (r.a.) nin işaretiyle "karanlığı dağıtacak" eser olması.

5) Külliyâtın en son eseriyle İslâm harflerini bilmiyen gençliğe bir imkân tanınması ve bu sûretle Risâle-i Nur'un câzibesine kapılanların, diğer eserleri de okuyabilmesi için İslâm harflerini öğrenmeğe mecbur bırakılmak istenmesi.

Yukarda sıralanan maddelere kaynak ve vesika mâhiyetinde

bazı parçaları aşağıya dercediyoruz:

"**Mustafa Oruç**'a evvelce eski harfle gönderdiğimiz mecmualardan sonra, yeni harfle sekiz dokuz parçayı da, onun istemesi ve (üniversite talebeleri çok muhtaç ve müştakdır) demesi üzerine gönderdik."

Risale-i Nur külliyâtı içinde **"Onsekizinci Lem'a"** olarak tanınan risâle, münhasıran İslâm harfleri ile Lâtin harflerinden bahsetmektedir. Bu lem'a bu güne kadar Lâtin harfleriyle hiçbir yerde neşredilmemiştir. Yazı içerisinde **"Beşinci emâre"** olarak Lâtin harfleriyle verdiğimiz metnin aslıdır.

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 189)

"Bunun tab'ından maksadım, bu mübârek milleti ve vatanı manevî ve maddî anarşilikten muhafaza etmek ve asâyiş ve inzibâta mânevî yardım etmek ve anarşiliği uyandıran haricî bir cereyânın istilâsına mânevî sed çekmek ve Âlem-i İslâm'ın bize karşı itiraz ve ittihamını izâleye ve eski muhabbet ve uhuvvetini celbetmeğe çalışmaktır."

(Emirdağ Lâlikası, sahife: 102 - 103).

"Asâ-yı Mûsa ve Zülfikâr'ın futuhâtlarına, hususan resmî dairelerde, bir emâresi olduğuna kanaatimiz kat'idir."

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 240).

"En büyük memurların, onlara gönderilen Risâle-i Nur'un müdafaası MEYVE'nin tesiriyle başka risâleleri de, bilhassa HUCCETÜLLAH'ÜL - BÂLİĞA MECMUASI'nı (her iki risâle de Asâ'yı Musâ'dadır) kemal-i merakla tedkik etmeğe başlamaları onların inadlarını kırdığına çok emâreler var."

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 31).

"Ben, ikisini Câmi'ül - Ezher ulemâsına, ikisini Medine-i Münevvere'nin Ravza-i şerif hey'eti ulemâsına göndermek üzere üç ASÂ-YI MUSA, üç ZÜLFİKÂR hazırladım."

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 244).

"**Salâhaddin**'in mektubu, birkaç cihetde ehemmiyetlidir. Amerika âlimleri elbetde ASÂ-YI MUSA RİSÂLESİ'ne lâkayd kalmayacaklar. Eğer dini, din için seven kısmı ellerine geçse fütuhat yapar."

(Emirdağ lâhikası, sh. 159)

"**İmam-ı Ali** (r.a.) Risâle-i Nur'un en son eserini (Celcelûtiyye) de "Ve ism'ü asâ Musâ bihi'z - zulmetü'n - celet"

fıkrasıyla haber veriyor. Biz bir iki sene evvel ÂYET'ÜL KÜBRÂ'yı en son zannetmiştik. Halbuki şimdi altmış dörtde te'lifçe Risâle-i Nur'un tamam olması ve bu cümle-i Aleviyenin meâlini, yani; karanlığı dağıtacak, Asây-ı Musâ Aleyhisselâm gibi ışık verecek, sihirleri iptal edecek bir risâleden haber vermesi..."

(Emirdağ Lâhikası, sh. 147 - 148).

"Yeni harf ile teksir edilebilen ASÂ-YI MUSÂ eserini okuyan gençler, Kur'ân harfleri ile yazılmış mütebaki eserleri de okuyabilmek için kısa bir zamanda o yazıyı da öğreniyorlar." (Şuâlar, sahife: 465)

Bilindiği gibi o hârika kerâmetiyle, kendisinden ondört asır sonra gelecek ve bütün kuvvetleriyle hatt-ı Kur'ânî'yi muhafaza edecek olan Risâle-i Nur şâkirdlerini alkışlayan, ilim şehrinin kapısı **Hazreti Ali**'dir. **İmam-ı Ali** (r.a.) nin ismiyle haber verdiği "Asâ-yı Musâ" eseri hakkında **Bediüzzaman** Hazretlerinin Lâtin harfleriyle basılmasına izin vermesi, ancak **"ruhsat"** hadisesi ile izah edilebilir. Mutlaka Lâtin harfleriyle basılmağa devam edilecek mânasını da taşımaz. Hele ticaret ve kâr ihtirasiyle basılacak mânasını hiç taşımaz. Nitekim **Bediüzzaman** Hazretleri, bir taraftan **"Gençlik Rehberi"** ve benzeri küçük risâleler dışında yalnız **"Asâ-yı Musâ"** ya izin verirken, bir taraftan da yine **"Asâ-yı Musâ"** nın İslâm harfleriyle yazılmasına hiç ara vermeden ve gevşeklik göstermeden devam edilmesine âzamî gayreti sarfetmektedir.

Bu mevzu ile alâkalı ve büyük bir yekûn tutan ifâdelerden yalnız birkaç parçayı aktarmakla iktifa ediyoruz:

"Kastamonu ve İnebolu'daki kardeşlerimize pek çok selâmlarla beraber, hattı güzel, vakti müsâid olanlar, Isparta ve civarı gibi "Asâ-yı Musâ Mecmuası" nı yazsalar çok münâsib olur. Bu vazife-i Nuriye, İnşâallah matbaanın çok fevkinde iş görecek."

(Emirdağ Lâhikası, sh. 127).

"Ben, gece ASÂ-YI MUSÂ MECMUASI'nı yazanları düşündüm ve yeni mektuplarda o noktada bahis aradım. Bu ağır kışda ve ara sıra bana münâfıkların ilişmeleri, bunlara fütur (gevşeklik) verme ihtimali var. Bu yazıcılara bir kamçı-yı teşvik lâzım."

(Emirdağ Lâhikası, sh. 135).

"Ben, Berât Gecesi'ndan az evvel ASÂ-YI MUSA tashihiyle meşgul iken bir güvercin pencereye geldi, bana baktı. Ben dedim: "Müjde mi getirdin?" İçeriye girdi, güya eskiden dost imişiz gibi hiç ürkmedi. ASÂ-YI MUSÂ'nın (Hâşiye) üstüne çıktı, üç saat oturdu. Ekmek, pirinç verdim yemedi. Tâ akşama kadar kaldı. Sonra gitti, tekrar geldi. Berât Gecesi'nde tâ sabaha kadar yanımda kaldı. Ben yatarken başıma geldi, Allah'a ısmarladık nev'inden başımı okşadı. Sonra çıktı gitti. İkinci gün, ben teessüf ederken yine geldi. Bir gece daha kaldı. Demek bu mübârek kuş, hem ASÂ-YI MUSÂ'yı, hem berâtımızı tebrik etmek istedi.

HÂŞİYE: Evet, biz gözümüzle gördük. **Nureddin, Mehmed, İsmail."**

(Emirdağ Lâhikası, sh: 169).

"MÜJDELİ VE TÂBİRİ ÇIKMIŞ LÂTİF BİR RÜYA"

Bana hizmet eden **Ali** geldi, dedi: "Ben rü'yada gördüm ki, sen **Hüsrev**'le beraber Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın elini öptün." Birden bir mektup aldım ki, **Hüsrev**'in hattıyle yazılan ASÂ-YI MUSÂ MECMUASI'nı kabr-i Muhammedî Aleyhissalâtü Vesselâm üzerinde hacılar görmüşler. Demek benim bedelime Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın mânevî elini, **Hüsrev** kaleminin vasıtasıyla öpmüş ve rızâ-yı Nebeviye'ye mazhar olmuş."

(Şuâlar, sahife: 411).

Risâle-i Nur'u İslâm harfleriyle yazarken müellif ve kâtipleri şevklendiren bazı fevkalâde haller tezâhür etmiştir ki; bunların sayısız numûnelerinden bir kısmı risâlelerde kaydedilmiştir. Bi-

بن برات کیجه سندن آز اوّل عصای موسی تصحیحیله
مشغول ایکن برکوگرجین پنجره یه کلدی . بکا باقدی:
بن دیدم . مژده می کیتردك . ایچرییه کیردی . کویا اسکیدن
دوست ایمیشز کبی هیچ أورکمه دی . عصای موسی نك (حاشیه)
اوستونه چیقدی . اوچ ساعت اوطوردی . اکمك پیرینج
ویردم ییمه دی . تا اقشامه قدار قالدی . صوکره کیتدی .
تکرار کلدی . برات کیجه سنده تا صباحه قدار قالدی .
بن یاتارکن باشیمه کلدی . اللّهه اصمارلادق نوعندن
باشیمی اوقشادی . صوکره چیقدی کیتدی . ایکنجی کون
بن تأسف ایدرکن یینه کلدی . برکیجه داها قالدی .
دیمك بو مبارك قوش هم عصای موسی یی هم
براتیمزی تبریك ایتمك ایسته دی .

[حاشیه] أوت بز کورومورله کوردك . نورالدین . محمد . اسماعیل .

lindiği gibi kerâmet, velilerin lüzûmu ânında gösterdikleri fevkalâde hallerdir. Bunlar, Allah'ın sevgili kullarına kere-

minden bir ikram, bağış ve ağırlamadır. Hiçbir veli zarûret olmadıkça kerâmet göstermek istemez. **Bediüzzaman** hazretleri bu zarûretleri şöyle açıklamaktadır:

"Risâle-i Nur'un hizmet-i imaniyede, bu zamanda binler tahribatçılara mukabil yüz binler ta'mirâtçı lâzım gelirken, hem be-

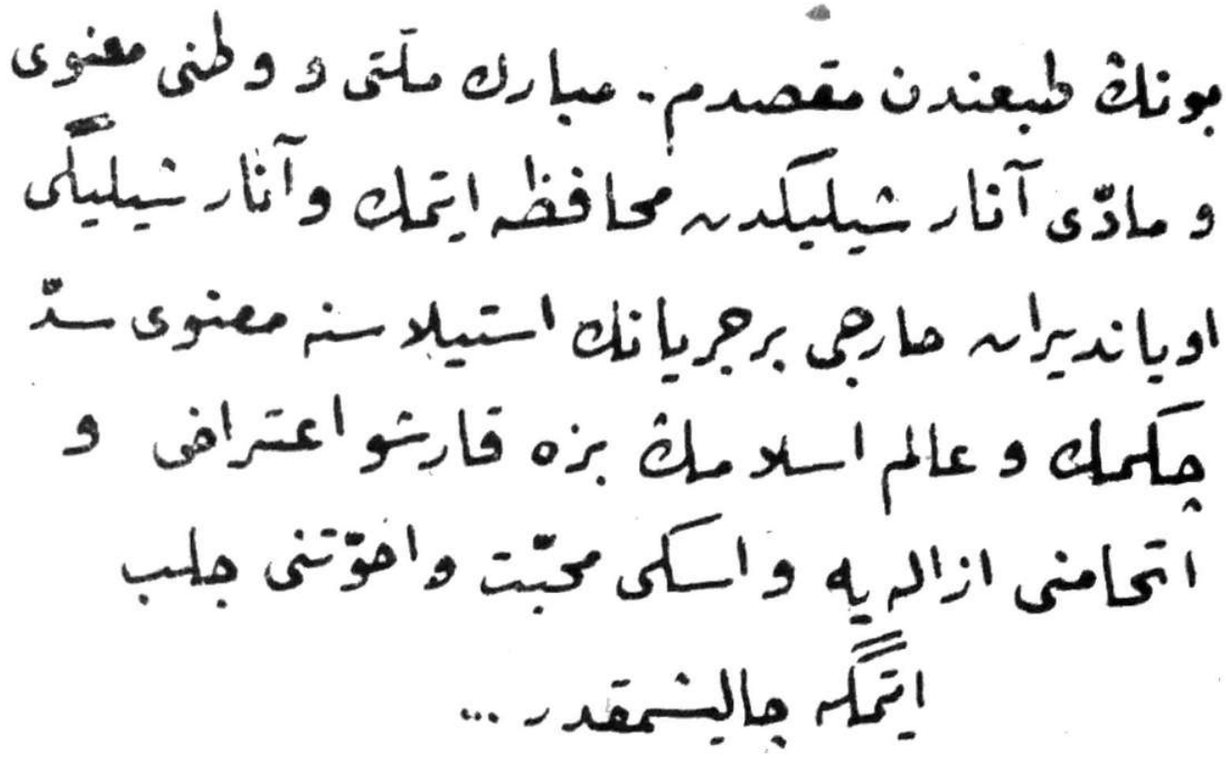

nimle lâakal yüzer kâtip ve yardımcı bulunmak ihtiyacı varken, değil çekinmek ve temas etmemek belki millet ve ehl-i idare takdir ile ve teşvik ile yardım ve temas etmek zarurî iken, ve o hizmet-i imaniye hayât-ı bâkiyeye bakdığı için hayât-ı fâniyenin meşgalelerine ve fâidelerine tercih etmek ehl-i imana vâcip iken, kendimi misâl alarak derim ki; beni her şeyden ve temasdan ve yardımcılardan menetmek ile beraber aleyhimizde olanlar bütün kuvvetleriyle arkadaşlarımın kuvve-i mâneviyelerini kırmak ve benden ve risâlelerden soğutmak ve benim gibi ihtiyar, hasta, zaîf, garib, kimsesiz biçâreye binler adamın göreceği vazifeyi başına yüklemek ve bu tecrîd ve tazyiklerde maddî bir hastalık nev'inden insanlarla temas ve ihtilâttan çekilmeğe mecbur olmak, hem o derece tesirli bir tarzda halkları ürküttürmek ile kuvve-i mâneviyi kırmak cihetleriyle ve

sebepleriyle ihtiyarım haricinde bütün o mânilere karşı Risâle-i Nur şakirdlerinin kuvve-i mâneviyelerinin takviyesine medâr ikramât-ı ilâhiyyeyi beyân ederek Risâle-i Nur etrafında mânevî bir tahşîdât (yığınak) yaptırmak ve Risâle-i Nur kendi kendine

امام علی رسالهٔ نورك الك صوك أثرینی جلجلوتیه‌ده
[وَاسْمُ عَصَا مُوسَى بِهِ الظُّلْمَةُ انْجَلَتْ] فقراسیله خبر
ویریور.. بز برایکی سنه اوّل آیت الکبرانك الك صوك
اولدیغنی ظن ایتمشدك. حالبوکه: شیمدی آلتمش درتده
تألیفجه رسالهٔ نورك تمام اولماسی و بو جملهٔ علویه‌نك
مآلینی یعنی قرانلیغی داغیداجق عصای موسی علیه
السلام کبی ایشیق ویره‌جك. سحرلری ابطال ایده‌جك
بر رساله‌دن خبر ویرمه‌سی.

tek başiyle başkalarına muhtaç olmıyarak bir ordu kadar kuvvetli olduğunu göstermek hikmetiyle bu çeşid şeyler bana yazdırılmış... Yoksa, hâşâ kendimizi satmak ve beğendirmek ve temedduh etmek ve bodfuruşluk etmek ise, Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır.

İnşâallah Risâle-i Nur kendine, hem kendini müdafaa ettiği, hem kıymetini tam gösterdiği gibi bizi de mânen müdafaa edip kusurlarımızı afvettirmeğe vesîle olacaktır. Umum kardeşlerimin ve hemşirelerimin hâssaten duâları makbûl mübârek ma'sûmlar tâifesi ve muhterem ihtiyarlar cemâatinden her birerlerine binler selâm ve duâ ederek Ramazân-ı şeriflerini tebrik ederiz,

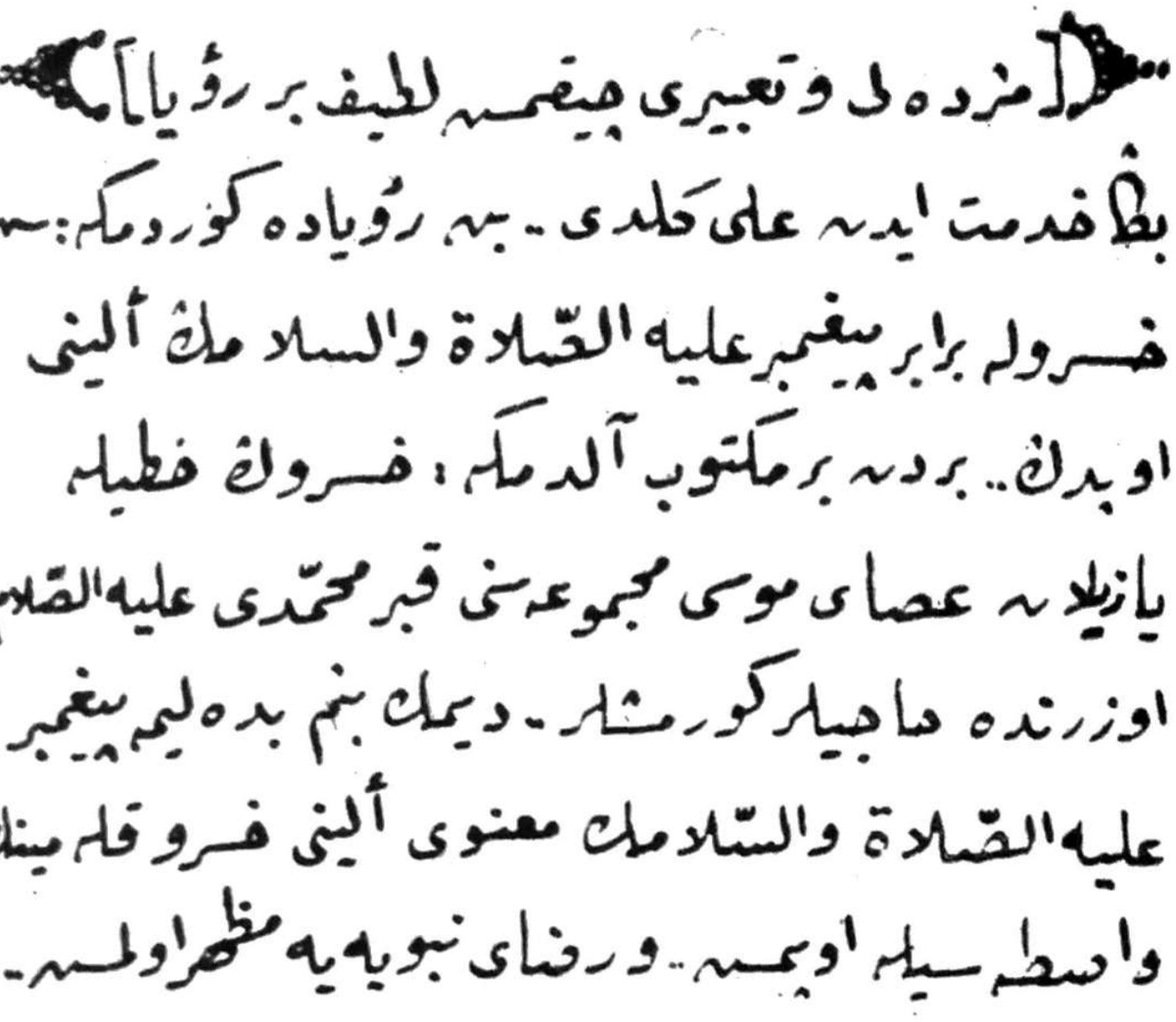

duâlarını rica ederiz.'

(Sikke-i Tasdik-i Gaybî, İslâm harfleriyle el yazması, sahife: s. 6 -7)

Kastamonu Lâhikası'nın 18, sahifesinden iktibas ederek neşrettiğimiz mektup metninde, **Hatip Mehmed**'in İslâm yazısını yazarken kaleminin ve lisanının "Lâ ilâhe illallah" dediği sırada vefatı ile siyah mürekkebin âniden kırmızıya dönmesi kerâmetlerine temas edilmektedir. Bu arada istidrâten kaydedelim ki, Lâtin harflerini isti'mal edenler arasında bu nevîden lütuf ve ikramlara mazhar olanları görmek mümkün değildir. Hazreti Üstad'ın Kastamonu'da iken yazdığı te'lifâtından olan mezkûr mektûbunda aynen şöyle denilmektedir:

"Aziz, mübârek, sıddık, sâdık, ruhum, canım kardeşlerim,

Sizin beni çok mesrur eden son mektubunuza Isparta yoliyle cevap vermediğimin sebebi, benim Isparta merkeziyle olan münâsebetime buraca çok dikkat edilmesidir. Hem öteki yolda

size gelinceye kadar Risâle-i Nur'un müteaddid merkezlerinin istifadesidir.

HÜSREV Kardeş! Son mektubumda demişim: Hüsrevlerin vâlideleri sebebiyet verdiler ki, bir seneden ziyade bir vakittenberi bütün talebelerin peder ve vâlideleri duâya dâhil olmuşlar. Sakın yanlış zannetmeyiniz. Senin vâliden gibi, on senedenberi Risâle-i Nur'un has şakirdlerinin dairesinde bulunan orada çok âhiret hemşirelerim var. Onlar, yeniden başkalarının duâya dâhil olmalarına sebep olmuşlar demektir.

Size Risâle-i Nur'un kerâmetinin bu havalide zuhur eden çok teraşşuhâtından (sızıntı) bir iki hadise beyan ediyorum.

BİRİNCİSİ: Hatib Mehmed (Rahmetullahi aleyh) namında ciddî bir ihtiyar talebe, İhtiyarlar Risâlesi'ni yazıyordu. Tâ Onbirinci Recâ'nın âhirlerinde merhum **Abdurrahman'**ın vefâtının tam mukabilinde kalemi **LÂİLÂHE İLLÂ HÛ** yazmış ve lisanı dahi **LA İLAHE İLLALLAH** diyerek hüsn-ü hâtime hâtemiyle (mühür) sahife-i hayâtını mühürlemiş ve Risâle-i Nur Talebelerinin imanla kabre gireceklerine dâir olan işârî beşâret-i Kur'âniyyeyi vefatiyle imza etmiş. Rahmetullahi aleyh, rahmeten vâsıah... âmin.

İKİNCİSİ: Sizin te'lifiniz olan Fihrist'in tashihinde bir müstensihin noksan bıraktığı bir sahifeyi, **Tahsin'**e dedim: "Yaz!" O da yazmağa başladı. Simsiyah mürekkeple ve temiz kalemle yazıyordu.

Sizin yazdığınız ikinci cild Fihirist'in makbuliyyetine hüccet olarak o siyah mürekkep birden güzel bir kırmızı sûretini aldı. Tâ yarım sahife kadar kırmızı yazdı. Biz bu garip hadiseye taaccüp ederek bakarken o mürekkep yine simsiyaha döndü. Sahifenin öteki yarısı, aynı kalem, aynı hokka tam siyah yazıldı. Bir zaman Barla'da, bağlardaki köşkde, **Şamlı Hâfız, Mes'ud** ve **Süleyman'**ın müşahedesiyle aynı hadiseyi başka şekilde görmüştük. Şöyle ki: Ben sevmediğim için siyah bir mürekkebi kısmen döktüm. mütebakisi birden çok beğendiğim güzel bir kırmızıya tahavvül etti. Risâle-i Nur kâtiblerini şevklendirdi.

Günümüze silsile-i kerâmetin bir ucunu ve teraşşuhunu gösterdi."

SAİD NURSİ

(Kastamonu Lâhikası, sh. 18).

Bugün Risâle-i Nur talebeleri arasında **"okuma"** ve **"yazma"** olmak üzere iki türlü faaliyet vardır. Okuma faaliyeti; Lâtin harfli eserleri, daha ziyade toplantılarda bir kişinin okuması ve diğerlerinin de onu dinlemesi şeklinde yürütülmektedir.

Yazma faaliyeti ise; her sâdık talebenin bizzât kendisinin, yalnız İslâm harfleriyle bütün külliyâtı yazmağa koyulması ve başkalarını da yazdırmağa çalışması şeklinde tezâhür etmektedir. Görüldüğü gibi yazma faaliyeti içerisinde bulunanlar, Bediüzzaman Hazretleri'nin sağlıklarında açtığı cadde-i kübrâ-yı Kur'âniye'de şahsî herhangi bir te'vil yoluna sapmaksızın davânın sâfiyet ve asliyyetini muhafazaya çalışmaktadırlar. Başkalarının okuduğunu dinleme tavrında statik bir durum varken bizzat yazma hareketinde insanı tekâmül ettirici dinamik bir üstünlük vardır.

Yazma faâliyetine dışardan bakıp da, okumanın olmadığını ihsas ederek, **"sadece yazmak!"** veya **"zamanı değil..."** diye istihfaf edenlere en güzel ve susturucu cevabı yine **Bediüzzaman** Hazretleri vermektedir:

"Ben onlara (yazanlara) baktım, kalbime geldi ki: Bu kahramanların şimdi de bir mükâfatları yok mu?

Birden ihtar edildi ki: Onlar bu mecmuayı yazmakla feylesofları susturan, imana getiren bir ders-i imanîyi en evvel kendi kendilerine tam okuyorlar, mânevi bir hazine kazanıyorlar."

(Emirdağ Lâhikası, sh. 147).

Zaten okumasını bilmeyen insan yazamıyacağına göre, tatbikât da bundan başka değildir.

Eskiden ecdadımız **"okur - yazar"** tâbirini kullanırken **"okur"** olmakla **"yazar"** olmaya farklı mânâlar vermişlerdir. Hemen hemen herkesin okuyabileceğini, fakat imlâsını bilerek yazmanın ancak havâs işi olduğunu biraz mürekkep yalayan

herkes bilmektedir. Hayatları boyunca Lâtin harfleriyle okuyan ve oku-tanlar ise, hem İslâm harflerinin câhili kalmakta, hem de **Bedi-üzzaman** Hazretleri'nin Risale-i Nur Talebesi tarifine ters düş-mektedirler. Çünkü **Bediüzzaman** Hazretleri, **"Onu yazan ve yazdıran Risâle-i Nur Talebesi ünvanını alır"** buyurmaktadır.

(Kastamonu Lâhikası, sh. 19).

Sâdık Risâle-i Nur talebeleri arasında **"okuyucu"** ve **"yazıcı"** diye bir tefrik yapmak son derece sun'î ve gayr-i ilmîdir. Bir kere "okuma" mefhumunun içinde **"yazma"** unsuru yoktur ama **"yazma"** mefhumunun içinde **"okuma"** fiili tam ve kâmil mânâda vardır. Binaenaleyh **"yazıcı"**, İslâm harfleriyle hem okuyor, hem de yazıyor demektir. Lâtin harflerini zaten bilmektedir.

"Okuyucu" ise, yalnız Lâtin harflerini bilmekte, onunla okmakta ve onunla neşriyatın ticaretini yapmaktadır. İslâm harflerini bilmemekte, öğrenme ve öğretme gayreti içinde de bulunmamaktadır. Lâtin harfleriyle basılı eserlerin bol satış yapmasını arzû etmek ve "İSLÂM HARFİ TARAFTARLARI"nın karşısında yer almak, ve hattâ yazanların şevkini kırmak ve yazıdan vazgeçirmek için çalışmak, enâniyetini kıramamak ve bu psikoloji ile yaşamak, onu ister istemez "LÂTİN HARFİ TARAFTARI" olmaya itmektedir. İslâm harflerine kavliyle taraftar olup da ef'âli ve lisân-ı haliyle karşı durmanın Risale-i Nur prensipleriyle kat'iyyen bağdaştırlamıyacağını hiçbir talebe inkâr edemez.

Bediüzzaman Hazretleri Risâle-i Nur'un en mühim vazifelerinden birinin de hatt-ı Kur'âniyi muhafaza etmek olduğunu defalarca ve kat'î bir lisanla beyan etmiştir. Ona karşı olmak, **Hazreti Ali** (r.a.)nin sarâhaten işaret buyurduğunu ve hiddet ettiği **"Ulemai's-sû"** ile aynı paralele girmek demektir. Bu hal sertliğini ve şiddetini devam ettirirse insanın âhiret hayâtını da tehdid etmeğe başlar. Çünkü Hazreti Üstâd'ın açıkça belirttikleri Kur'ân yazısının beş nevi' dünyevî ve beş nevi de uhrevî fâidesini reddetmek hiçbir selim aklın kârı değildir ve tam bir

küfrân-ı nimettir.

Uzun zamandır Lâtin harfleriyle hizmet yapıyoruz diye oyalanan ve uyutulan talebelerin büyük ve saf kitlesi artık toparlanmalı ve **Bediüzzaman** Hazretleri'nin Kur'ân harfleriyle açtığı ulvî çığırın nurânî sabahında uyanmalıdırlar.

Emirdağ Lâhikası'nın 147. sahifesinde Hazreti Üstâd'ın **"Kardeşlerim"** ve **"vârislerim"** diye hitap ederek, Risâle-i Nur'u Kur'ân harfleriyle yazanlara nasıl duâlar ettiğini ve yazma faaliyetinin okumayı da beraberinde götürdüğünü vesikalayan mektubunda şöyle demektedir:

"Aziz" sıddık kardeşlerim, bu dehşetli asırda mükemmel tesellilerim ve vârislerim!

Sizin fevkalâde sa'y ü gayretiniz Isparta ve civarını bir geniş Medresetü'z-Zehrâ'ya ve bir Câmiü'l-Ezher'e çevirdiğine bir delil de, bu defa matbaacıları da hayrette bırakan yazdıklarınız "Asâyı Musâ Mecmuası" ndan yirmiden ziyâde mükemmel, tevâfuklu nüshalarını bu yarım ümmî kardeşinize göndermenizdir. Cenâb-ı Erhamürrâhımîn size, yazanlara ve yardım edenlere herbir harfine mukabil bin rahmet eylesin ve binler meyve-i cennet ihsân etsin ve yüzer hasenât defter-i 'amâlinize yazdırsın! Âmin! Âmin! Âmin!

Ben onlara baktım, kalbime geldi ki: Bu kahramanların şimdi de bir mükâfatları yok mu?

Birden ihtar edildi ki: Onlar bu mecmuayı yazmakla feylesofları susturan, imâna getiren kuvvetli bir ders-i imaniyi en evvel kendi kendilerine tam okuyorlar, mânevî bir hazine kazanıyorlar.

Hem onların nüshaları, pek çokların imanlarını kurtaracaklar veya imâna gelecekler. Bir hadîs de vardır ki: "Bir tek adam seninle imana gelse, sahrâ dolusu kırmızı koyundan daha hayırlıdır."

Hem onlar, bu mübârek kalemleriyle, eski zamanda, İslâmiyet'in büyük ve mücâhid kahramanlarının kılıçlarının kudsî hizmetlerini görüyorlar. Elbette istikbâl, onları ve Nurcuları çok alkışlayacak..."

SAİD NURSİ

"**Tahirî**" nin İstanbul'a **Hüsrev**'in pek çok vazifelerini tamâmen yapması kanaatım geldi ki, Barla'da bulunduğum zaman bütün yazanların tashihâtını ve te'lif hizmetini yapmamda tahakkuk eden büyük inâyet ve hârika muvaffakiyet, aynen **Hüsrev**'de ve yardımcılarında dahi nümûnesi var."

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 159)

BİR RUH İKİ CESED

"Aziz, sıddık kardeşlerim!
Evvelâ, **Hüsrev**'le bir ruh iki cesed..."

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 167).

"**Hüsrev**'i tashihde ve tevzide ve tedbirde ve muhaberede ve Nurların neşir ve yetiştirmesinde tebrik ve muvaffakiyetine duâ ederiz. Bu ehemmiyetli vazifelerle beraber, yine o şirin ve parlak kaleminin yazılarını çok nüshalarda görüyoruz. Hem müstakil nüshaları da yazıyor, mektubundan anlıyorum."

(Emirdağ Lâhikası, sahife: 168).

"Maşâallah, bârekellâh, kerâmât-ı Aleviyenin Risâle-i Nura imzasını bu zamanda tam tasdik ettiren kerâmât-ı kalem-i Alevî (Ali) ve Kur'ân'a çok kıymetdâr hizmeti ve Mu'cizât-ı Ahmediye (a.s.m.) nin hârika bir kerâmetini gözlere gösteren ve Kur'ân'ın altun bir anahtarı olan kalem-i Hüsrevî: değil yalnız bizleri, belki ruhânileri ve melekleri de sevindiriyorlar."

(Kastamonu Lâhikası, sahife: 3).

"**Hafız Ali ile Hüsrev**'in birbirleriyle ciddi bir mâhviyet içinde kardeşlik irtibatları, Risâle-i İhlâs'ın sırrına tam mazhar olduklarını bana ihsas etti, ümidlerimi fevkalâde kuvvetlendirdi."

(Kastamonu Lâhikası, sahife: 3).

MİNNETTARLIK HİSSİ

"**Hüsrev** kardeş! Beşinci Şuâ'ın kıymetini tam beyan ve takdirin beni çok mesrûr etti. İkinci defa yaldızlı bir Kur'ân'ı yazdığın, beni fevkalâde müferrah etti. Hem benim için de yeni risâleleri mübârek kaleminle istinsah ettiğin, beni minnettarlık hissinden mesrûrâne ağlattı."

(Kastamonu Lâhikası, sh: 6)

SEMÂDAN İMDÂDIMIZA GÖNDERİLMİŞ

"Mâzi ve istikbali râyiha-i tayyibesiyle muattar edecek bir gül fabrikası (**Hüsrev** ve yardımcıları) semâdan bizim imdadımıza gönderilmiş ve benim arkamda kuvvetü'z-zahr olarak duruyor ve mütemadiyen çalışıyorlar diye mesrûr oluyorum. Yüz binler Elhamdülillah.."

(Kastamonu Lâhikası sahife: 28).

TÂ'DİL, TEBDİL, ISLÂH EDEBİLİR

El-Huccet'üz - Zehrâ risâlesini yazdıktan sonra **Said-i Nursî** verdiği (hâşiye) de:

"Bundan sonraki kısmı, bütün ömrümde görmediğim dehşetli ve semli bir hastalık içinde yazılmış. Kusuratıma nazar-ı musamaha ile bakılsın. **HÜSREV** münâsip görmediği kısmı tâ'dil, tebdil, ıslâh edebilir" demek suretiyle **HÜSREV Altınbaşak**'ın Risâleler üzerinde kendisi gibi bir selâhiyeti hâiz olduğunu belirtmiştir.

(Şuâllar, İslâm hurûfatı ile el yazması, sahife: 596)

Hüsrev Efendi'nin, Üstad Hazretleri tarafından bu derecede medh-ü senâ edilmesi "İslâm Harfleri" için gösterdiği gayret se-

بن دعوا یدر و اثبات ایدرمکه : بو صوغوقده صوغوق معامله کورن
و ملّته و وطنه ضررلی توهّم ایدیلن و وجودجه خسته لقلی بولونان خسرو
تورك ملتنك معنوی بویوك بر قهرمانی و بو وطنك بر خلاصکاریدر..
و تورك ملّتی اونك ایله افتخار ایده جك بر خالص فداکاریدر.. و سرّ
اخلاصه تام مظهر اولدیغندن بنلك و ریاکارلق و شهرتپرستلك
بولونمامه سی جهتیله چوق خدمت وطنیّه و ملیّه سندن بر آیکیسنی بیان
ایتمك زمانی کلدی .

برنجیسی ، بو ذات مستثنا و شیرین قلمیله نورلردن آلتیوز رساله یه یقین
یازمش.. و وطنك هر طرفنه نشر ایدرك قومونیست پرده سی آلتنده
دهشتلی افساده چالیشان آنارشیستلکی قیردی و تجاوزینی طوردیردی.
و بو مبارك وطنی و بو قهرمان ملّتی اوزهردن قورتارمق ایچون تأثیرلی
تریاقلری هر طرفه یتیشدیردی . **تورك** کنجلرینی و نسل آتی یی بویوك بر
تهلکه دن قورتارمغه وسیله اولدی.— **سعید النورسی** —

Risâle-i Nur'u İslâm harfleriyle yazanların okuma vazifesini tam yaptıklarına ve o mübarek kalemlerin aynen tarihdeki mücahid kılıçları gibi hizmet gördüklerine dair **Bediüzzaman** Hazretlerinin mektubudur.

bebiyledir. Bugün deher kim aynı gayreti gösterse aynı takdirler Onun için de varid demektir!..

Bugün Türk ictimaî hayatının her safhasında görülen anarşi hadisesi, başda iman buhranı olmak üzere Lâtin harflerinin kabulünden gelen kültür zelzelesiyle de doğrudan doğruya alâkalıdır. İnsanlık tarihi hiçbir devrinde durup dururken medenî bir milletin yazı değiştirdiğini kaydetmemektedir. Çok ibtidaî ve vahşi kavimlerde görülen bu hadise kuvvetli kültürlerin kendisini tabii yoldan kabul ettirmesiyle tekevvün etmektedir. Türk Milleti ise, ibtidaî bir millet değildir. Koca bir şark dünyasına bin sene mümessillik yaptığını kimse inkâr edemez. Üstelik medeniyet, kültür ve san'at eserleriyle adâlet götürdüğü her beldeyi süslemiş ve zenginleştirmiştir.

Böyle bir vasatda ve yirminci asır gibi bir devirde Türk olduklarıyla meydanlarda övünüp ve fakat ona vahşi Afrika kabilelerine bile yapılmayan muameleleri reva görenler, küfrün bu topraklar üzerindeki uzantılarıdırlar. Bize bunu yapanlar bizi bin yıllık kültür mirasımızdan ve âlem-i İslâm'dan koparmak için yaptılar. Kur'ân medeniyetinin temel taşı olan İslâm yazısı Türk şehirlerini âlem-i İslâm içinde kültür merkezi ve Türk Devleti'ni de Lider devlet yapmıştı. Şimdi ise gerek maârifi ve gerekse iktisadiyâtı ile dünyânın en geri kalmış memleketleri arasında sayılıyorsak, bunun hesabını en önce meydanlarda hâlâ nutuk atan bu yerli uşaklara sormak icabeder.

Bu câniyâne ve zâlimâne tatbikâtla mücahede davâsı, yorulmak ve usanmak bilmeyen hârika kalemlerle ve şiddetli tazyikât altında bugün bu noktaya kadar getirilmiştir. Bundan sonra bu bayrak daha genç ve dinç ve daha büyük kitleler tarafından taşınmalıdır. İhmalkâr davranan Risâle-i Nur talebeleri yüreklerinde yeni bir aşk ve şevk tazelemesi yapmalıdırlar.

Bediüzzaman Hazretleri her türlü bedîî zevkten mahrum bir takım insanların İstanbul Üniversitesi giriş kapısı üzerindeki gayet san'atkârâne yazılmış ve üzeri mermer taşlarla örtülmüş yazıların yeniden meydana çıkarılması haberini alınca duygulanmış ve mesrûrâne yazdığı bir mektbunu Emirdağ Lâhikaları'nda neşretmiştir. Mektupta bâzı cümleler vardır ki,

çok manidârdır. Hazreti Üstad, öz diyarımızda hapsedilmiş olan yazıların üzerinden örtülerin kaldırılmasını "Hatt-ı Kur'ânî'ye bir nevi müsaade", "Risâle-i Nurun tâkip ettiği maksadına bir vesile", "Üniversitenin ilerde bir Nur medresesi olmasına bir işâret" şeklinde yorumlamıştır. Mezkûr mektûbun mevzuumuzla yakın alâkası olan bâzı parçalarını aşağıya dercediyoruz:

"Aziz, sıddik kardeşlerim,

EVVELÂ: Umum Nurcuların mübârek bayramlarını ve haccü'l-ekberde bulunan Nur şakirdleriyle ve hacdaki Nur tarafdarlarının bayramlarını tebrik için ve çok zamandan beri esaret altında kalmış ve istiklâliyetini kaybetmiş Hindistan, Arabistan gibi âlem-i İslâm'ın büyük memleketleri birer devlet-i İslâmiye şeklinde Hind'de yüz milyon bir devlet-i İslâmiye, Cava'da elli milyondan ziyade bir devlet-i İslâmiye ve Arabistan'da döt beş hükümet bir cemâhir-i müttefika (Birleşik Cumhuriyetler) gibi Arab birliği ile **"İslâm Birliği"**ni birleştirmesindeki âlem-i İslâm'ın bu büyük bayramının mukaddemesini tebrik ile bu bayram bize müjde veriyor.

SÂNİYEN: İstanbul'da **Re'fet Bey**'in ve **Mustafa Oruc**'un yazdıklarına göre, çok zaman İslâm ordusunu idare eden ve sonra Dâru'l-fûnûna (Üniversite) inkılâb eden Harbiye Nezâreti ve Bab-ı Seraskerî o muazzam binanın altında (.....) hatt-ı Kur'ân ile o manidâr Kur'ân âyeti yazılmışken, sonradan mermer taşlarla üzeri kapatılıp o Nurları gizlemişlerdi. Şimdi o mermer taş silindi. Yeniden hatt-ı Kur'aniye bir nevi müsaade ve Risâle-i Nur'un takip ettiği maksadına bir vesile ve Üniversite ileride bir Nur medresesi olmasına bir işaret olduğu gibi Denizli nurcularından **Ahmed**'lerin meşhur âlim ve akılca ondokuzuncu asrın en büyüğü ve ictimaî feylesofların en ilerisi **Bismark**'ın eserinden aldıkları bir fıkrada o yüksek **Bismark** eserinde diyor ki: "Kur'ân'ı her cihetle tedkik ettim. Her kelimesinde büyük bir hikmet gördüm. Bunun misli ve beşeriyeti idare edecek hiçbir eser yoktur ve gelemez." Ve Peygambere hitaben der: "Yâ **Muhammed!** (a.s.m.) Sana muâsır olmadığımdan çok müteessirim. Beşeriyet senin gibi mümtaz bir kudreti bir defa görmüş, bâdemâ göremiyecektir. Binâenaleyh senin huzurunda

kemâl-i hürmetle eğilirim... **Bismark**" diye imzasını atmış."

SAİD NURSİ

Risâle-i Nur külliyâtı içerisinde çocuklara ve ihtiyarlara hususî bir ehemmiyet verilmiştir. Küçük çocukların ve ümmî ihtiyarların **"Risâle-i Nur Yazısı"**nı nasıl öğrenip yazdıklarını ve onlara **Bediüzzaman** Hazretleri'nin nasıl takdir ve tebriklerle mukabele ettiğini gösteren bir mektubu ile **MEKTUBAT** isimli eserinden aldığımız ve İslâm harflerini **"Kur'ân'ın temel taşları"** diye tavsif eden bir parçayı sütunlarımıza aynen aktarmakla iktifa ediyoruz:

"Aziz, Sıddık Kardeşlerim,

İki sene tatbikâttan sonra mahkeme tarafından bana teslim olunan mecmualardan bugün, mâsumlar (çocuklar) tâifesinin ve ümmî (okuma - yazma bilmeyen) ihtiyarlar cemaatinin bana yâdigâr olarak gönderdikleri parçaları hâvi büyük ve yaldızlı cildli bir mecmua gördüm. Bu mecmuanın başında tâ Kastamonu'ya yazdığım bir fıkrayı size göndermek hatırıma geldi. Belki de eskiden bir sûreti size gönderilmiş. Bunda kanaatim geldi ki, feylesoflara ve muannidlere karşı mâsumlar ve ümmîlerin mâsumâne ve hâlisâne olan bu elimdeki mecmuası, en büyük bir vâsıta-i galebedir. İnadları kırıp insafsızları insafa getirmiştir. İşte çok yerlerden bana gönderilen mecmualar ve ümmîlerin parçalarını üç mecmua içinde cemetmiştik. Ve mecmuanın başında, bu gelen parça yazılı gördüm, size de gönderiyorum.

Hem bununla Risâle-i Nur'un makbûliyyetine delâlet den sekiz parçadan mürekkep yaptığımız bir mecmua ve kerâmet-i Gavsiye ve Aleviye ve işâret-i Kur'aniyye'den başka, lâhika vesâireden üç dört parça daha ilâve edilen mecmuanın başında yazılmağa lâyık bir parçayı leffen beraber gönderiyorum.

"SUÂL: En mühim hakâik-ı Kur'âniyye ve imâniyye ile meşgul olduğun halde, neden onu muvakkaten bırakıp en ziyade mânâdan uzak olan hürûf-i hecâiyyenin adedlerinden bahsediyorsun?

EL CEVÂB: Çünkü bu meş'ûm zamanda Kur'ân'ın bir temel taşı olan hurûfuna hücum ediliyor ve onların tebdiline çalışıyorlar."

SAİD NURS

(**MEKTUBÂT**, İslâm harfleri ile esas nüsha, sahife: 679)

عزیز صدیقه قرداشلرم ..

اوّلا: عموم نورجیلرك مبارك بایراملرینی وحجّ الاکبر ده بولونان نورشاکردلریله وحج ده کی نور طرافدارلرینك بایراملرینی تبریك ایچنده وچوق زماندنبری أسارت آلتنده قالمش واستقلالیتنی غیب ایتمش هندستان وعربستان کبی عالم اسلامك بیوك مملکتلری بر دولت اسلامیه شکلنده هندده یوزمیلیون بر دولت اسلامیه، جَوَاده أللی میلیوندن زیاده بر دولت اسلامیه وعربستانده درت بش حکومت برجماهیر متّفقه کبی عرب برلکی ایله اسلام برلکنی برلشدیرمسنده کی عالم اسلامك بوبیوك بایرامك مقدّمه سنی تبریك ایله بوبایرام بزه مژده ویرییور..

ثانیاً استانبولده، رأفت بگك ومصطفی اوروجك یازدقلرینه کوره، چوق زمان اسلام اوردوسنی اداره ایدن وصوکره دار الفنونه انقلاب ایدن حربیه نظارتی وباب سرعسکری اومعظّم بنانك آلتنده (اِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحاً مُبِيناً) (وَيَنْصُرَكَ اللّٰهُ نَصْراً عَزِيزاً) خطّ قرآن ایله اومعنیدار قرآن آیتی یازیلمشکن. صوکره ده مَرْمَرْطاشلرله اوزری قاپاتیلوب اونورلری کیزلمشلردی. شیمدی اومَرْمَرْطاش سیلندی.. یکیدن خطّ قرآنیه یه برنوع مساعده ورسالهٔ نورك تعقیب ایتدیکی مقصدینه بروسیله وأونوریسته ایلریده برنور مدرسه سی اولمسنه براشارت اولدیغی کبی، دکیزلی نورجیلرندن احمدلرك مشهور عالم وعقلجه اون طوقوزنجی عصرك أك بیوکی واجتماعی فیلسوفلرك أك ایلریسی بسمارقك أثرندن آلدقلری برفقره ده.. اویوکسك بسمارقه أثرنده دییورکه: قرآنی هرجهتله تدقیق ایتدم.. هرکلمه سنده بیوك حکمتلر کوردم. بونك مثلی وبشریّتی اداره ایده جك هیچ برأثر یوقدر.. وکلمه مز.. وپیغمبره خطاباً دیر.. یا محمّد.. سطح معاصر اولاماد یغمدن چوق متأثّرم. بشریت سنك کبی ممتاز برقدرتی بردفعه کورمش.. بعدما کورمکه جکدر.. بناءً علیه، سنك حضورمها بتکده کمال حرمتله أکیلیرم. بسمارقه دییه امضاسنی آتمش..

سعید النورسی

Resim altı arka sayfada

Risâle-i Nur'un câzibedâr dâiresine giren ÜMMÎ İHTİYARLARIN DAHİ KIRK ELLİ YAŞINDAN SONRA RİSÂLE-İ NUR'UN HATIRI İÇİN YAZIYA BAŞLAYIP YAZDIKLARI KIRK ELLİ PARÇA, İKİ ÜÇ MECMUA İÇİNDE DERCEDİLDİ. Bu ümmî ihtiyarların ve kısmen çoban ve efelerin bu zamanda, bu

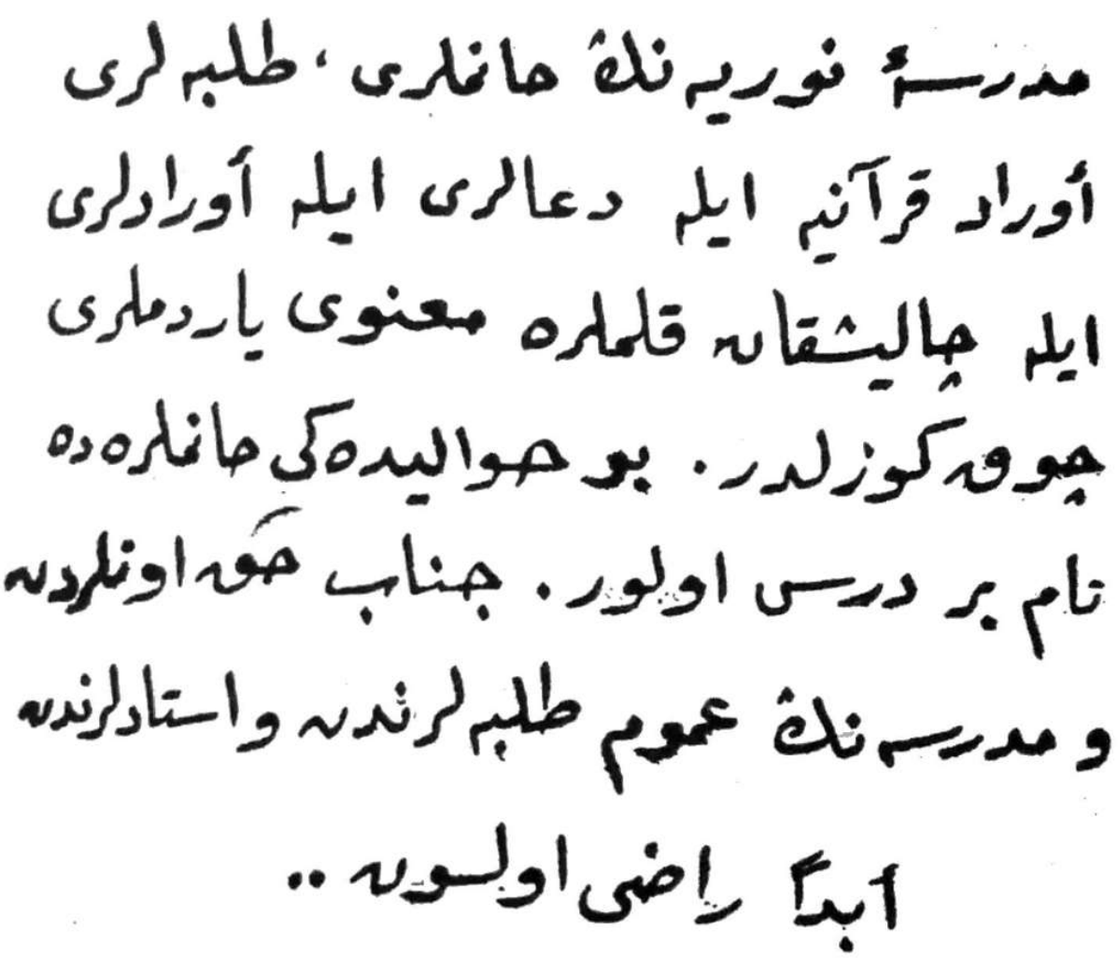

acîb şerâit içinde herşeye tercihan Risâle-i Nur'a bu sûretde çalışmaları gösteriyor ki, bu zamanda Risâle-i Nur'a ekmekden ziyâde ihtiyaç var ki, harmancılar, çiftçiler, çobanlar, yörük efeleri hâcât-ı zarûriyyeden (zarûrî ihtiyaçlardan) ziyâde bir hâcât-ı zarûriyeyi Risâle-i Nur'un hakâikını (hakikatlarını) görüyorlar. Bu cildde az ve sâir altı cild-i âhirde mâsumların ve ihtiyar ümmîlerin yazılarının tashihinde çok zahmet çektim; vakit müsaade etmiyordu. HATIRIMA GELDİ ve MÂNEN DENİLDİ Kİ: SIKILMA!.. Bunların YAZILARI çabuk okunmadığından, acelecileri yavaş yavaş okumağa mecbur ettiğinden Risâle-i Nur'un

gıda ve taam hükmündeki hakikatlarından hem akıl, hem kalb, hem ruh, hem nefis, hem his hisselerini alabilir. Risâle-i Nur sâir ilimler ve kitaplar gibi okunmamalı. Çünkü ondaki iman-ı tahkiki ilimleri, başka ilimlere ve maariflere benzemez. Akıldan başka çok letâif-i insâniyenin kuvvet ve nurlarıdır.

[سئوال] أڭ مهم حقائق قرآنيه وايمانيه ايله
مشغول اولديغك حالده نه‌دن اونى موقّتة
براقوب أڭ زياده معنادن اوزاق اولان حروف
هجائيّه نڭ عددلرندن بحث ايدييورسڭ؟

[ألجواب] چونكه بو مشئوم زمانده قرآنك
بر تمل طاشى اولان حروفنه هجوم
ايديليور و اونلرك تبديلنه چاليشييورلر.

سعيد النورسى

(مكتوبات، اسلام حرفلريله اساس نسخه صحيفه ٦٧٩)

Elhâsıl, mâsumların ve ümmî ihtiyarların noksan yazılarında iki fâide var:

BİRİNCİSİ: Teenni (yavaş) ve dikkatle okunmağa mecbur etmektir.

İKİNCİSİ: O mâsûmâne ve hâlisâne ve samîmi ve tatlı dillerinden, derslerinden Risâle-i Nur'un şirin ve derin mes'elelerini lezzetli bir hayretle dinlemek ve ders almaktır."

Kardeşiniz, **SAİD NURSÎ**

RÜYA-yı sâdıkalar kader-i ilâhînin her şeyi ihata ettiğine bir delil ve hüccettir. Hâdisât da vücûda gelmeden evvel mâlûm ve mukadderdir. **Bediüzzaman** Hazretleri gördüğü bir rü'yânın tâbirinde; mânevî cânibden terfi-i makam için gelen fermân-ı ilâhiyenin, mâsum ve ümmîler tâifesinin **"kalem hediyeleri"** olduğunu, hizmet-i imâniyye ve hurûf-i Kur'âniyye'ye teşvik bakımından çok lâtif ve tatlı bir üslûp ile izah etmektedir.

Kastamonu Lâhikası'nın 79 ve 80. sahifelerinde yer alan mektubun tamamını aynen takdim ediyoruz:

"Aziz, sıddık, mübârek, mâsum kardeşlerim!

Sizin çok mübârek ve nazarımızda çok kıymetdâr ve benim nazarımda cennetin (Âyet) tarafından ebedî ve Firdevsî bir hediye-i kudsiye gibi geçen ve gelen iki bayramı, Cennetin şekerlemeleri ve tatlıları gibi tatlılaştıran ve zinetlerin ve nakışların yetmiş tarzlarını giyen hurilerin hulleleri ve libasları gibi, mânevî meclisimizi zinetlendiren kalem hediyenizi aldık. Bu hediye, Risâle-i Nur hizmeti noktasından ne derece ehemmiyetli olduğunu bu günlerde başıma gelen ve rü'yama giren bir hâdise ile anlayınız. Şöyle ki:

Bu çok kıymetdâr mânevî hediyeyi almazdan üç gün evvel, aynen hediyeniz Kastamonu'ya geleceği ânında rü'yada görüyorum ki, terfi-i makam ve rütbe için bizlere bir fermân-ı şahâne mânevî bir canibden geliyor; kemâl-i hürmetle ellerinden tutup bize getiriyorlardı. Biz baktık ki; o fermân-ı âli, Kur'ân-ı Azîmüşşân olarak çıktı. O halde bu mâna kalbe geldi: Demek Kur'ân yüzünden Risâle-i Nur'un şahs-ı mânevîsi ve biz şakirdleri, bir terfî ve terakkî fermânını âlem-i gaybdan alacağız.

Şimdi tâbiri ise, o fermânı temsil eden mâsumların kalemiyle mânevî tefsir-i Kur'ân'ı aldığımızdır. Bu rü'yanın şimdiki tâbiri

çıkmadan bir iki saat evvel **Feyzi** ile **Emin**'in gösterdikleri tâbir dahi haktır ve ehemmiyetlidir.

Hem bu medâr-ı sürûr ve ferah olan hediye-i nûraniyeyi bir hiss-i kablelvukû ile benim ruhum tam hissetmiş, akla haber vermemiş idi ki; o gelmeden iki gün evvel, **Feyzi** ve **Emin**'in fıkrasında beyan edilen rü'yayla gördüğüm gecenin gününde, sabahtan akşama kadar, ve ikinci günü de, kısmen hiç görmediğim bir tarzda bir sevinç, bir sürûr hissedip mütemâdiyen bir bahâne ile ferahımı izhar edip, otuz kırk defa tebessüm ile güldüm.

Hem ben ve hem **Feyzi,** taaccüp ve hayret ettik. Otuz günde (haşiye) bir defa gülmiyen, bir günde otuz defa gülmek bizleri hayrette bıraktı. Şimdi anlaşıldı ki: O sürûr, o sevinç mezkûr mânevî fermanı temsil eden mâsumların ve ümmîlerin kalemlerinin yazıları nesl-i âtinin sahâif-i hayatlarına, âlem-i İslâm'ın sahife-i mukadderâtına ve ehl-i iman istikbâlinin defterlerine neşr-i envâr edeceklerinin; ve o mâsumların hâlis ve sâfi amelleri - hizmetlerine - sahife-i âmâlimizde hasenâtlarını yazıp kaydetmesinin, Risâle-i Nur şakirdlerinin mukadderâtını mes'udâne idamesinin haberini veren, o daha gelmiyen hediyeden geliyordu. Benim o azim yekûndan hisseme düşen binden bir cüz'ü ruhan hissedilmiş, beni mesrurâne heyecana getirmiş idi.

Evet, böyle yüzer mâsumların makbul amelleri ve reddedilmez duâları sâir kardeşlerimin defterlerine geçmesi misillü, benim gibi bir günahkârın sahife-i âmâline dahi girmesi, binler sürûr ve sevinç verebilir. Böyle karanlık bir zamanda, bu ağır şerâit altında böyle mâsumâne ve kahramânane çalışmak için biz, hem o mâsumları ve ümmîleri ve muallimlerini tebrik, hem

---

Haşiye: Evet hiçbir vakit üstadımızı bu kadar neşeli görmemiştik. Sebebini bilmediğimizden hayret ediyorduk. **Emin, Feyzi.**

peder ve vâlidelerini tebrik, hem köylerini tebrik, hem memleketlerini, hem milletlerini, hem Anadolu'yu tebrik ederiz.

Mübârek mâsumların ve ümmîlerin herbirisine birer husûsî teşekkürnâme ve tebriknâme yazmak elimden gelseydi yazacaktım; öyle ise arzumu bilfiil yazılmış gibi kabul etsinler. Ben onların isimlerini bir daire sûretinde yazacağım. Duâ vaktinde bakacağım. Hem onları Risâle-i Nur has şakirdleri dairesine dahil edip bütün mânevi kazançlarına hissedâr edeceğim.

Benim tarafımdan onların peder ve vâlidelerine veya akrabalarına ve üstadlarına selâmlarımızı tebliğ ediniz. Cenab-ı Hak onları ve evlâdlarını dünyada ve âhirette mes'ud eylesin. Amin!..

Umum kardeşlerimize birer birer selâm ve duâ ederiz ve duâlarını Kur'ân'ın medh-ü senâsına mazhar olan bu leyâli-i aşr olan on gecelerde rica ediyoruz. **Emin**'in ve **Feyzi**'nin rü'yaya dâir fıkralarını da leffen gönderiyorum.

SAİD NURSİ

Şimdi de **Bediüzzaman** Hazretleri'nin **"Kastamonu Lâhikası"** 48 ve 49. sahifelerinde neşredilen bir mektubunu aynen sütunlarımıza alarak dikkatlerinize takdim ediyoruz:

"Risâle-i Nur Talebeleri'nin hasları olan sâhib ve vârisleri ve haslarının hasları kardeşlerime bu günlerde vukû bulan bir hâdise münasebetiyle beyan ediyorum ki, Risâle-i Nur hakâik-i islâmiyyeye dair ihtiyaçlara kâfi geliyor; başka eserlere ihtiyaç bırakmıyor. Kat'î ve çok tecrübelerle anlaşılmış ki, imanı kurtarmak ve kuvvetlendirmek ve tahkikî yapmanın en kısa ve en kolay yolu Risâle-i Nur'dadır. Evet onbeş sene yerine onbeş haftada Risâle-i Nur o yolu kestirir, imân-ı hakîye isâl eder. Bu fakir kardeşiniz yirmi seneden evvel kesret-i mütalâa ile bazan bir günde bir cild kitabı anlayarak mütâlâa ederken, yirmi seneye yakındır, Kur'ân ve Kur'ân'dan gelen Resâil'in Nur bana kâfi geliyorlardı. Bir tek kitaba muhtaç olmadım, başka kitapları yanımda bulundurmadım. Risâle-i Nur çok mütenevvî hakâike

[باسمه سبحانه.. وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ..
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ بِعَدَدِ..
حُرُوفِ مَا كَتَبْتُمْ وَطَبَعْتُمْ ...]

.....

ثالثاً: اظهارینه بوزمانده اذن یوق.... فقط مادام شاکردلرك غیرت، شوق و همتلری شیمدی یه قدر مطبعه‌لره احتیاج بیراقمه‌مشلر انشاءالله او قدسی خدمتده دوام ایدوب او ألماس قلملر ایله نشرِ أنوار ایده‌جکلر.. مادام، بتون بتون مسلکمزه مخالف اولان = یکی حروفی بر ایکی رساله ایچون قبول ایتدیکمز حالده مطبعه‌جیلر چکیندیلر.. او خیر عظیمی غیب ایتدیلر..

سز او ایکی رساله‌یی، بزم حسابمزه قهرمان قرداشلریمزدن یکرمی اوتوز ذاته توزیع ایده‌رك یکرمی اوتوز نسخه‌یی قرآن حروفی ایله یازدیریکز.. یازان قلم صاحبلرینه دائمی حَسَنَاتْ قزاندیران او بك بوك خیری سز قزانیکز...

سعید النورسی

(قسطمونی لاحقه‌سی صحیفه ١٦٢)

Resim altı arka sayfada

dâir olduğu halde, telifi zamanında, yirmi seneden beri ben muhtaç olmadım. İşte siz, yirmi derece daha ziyâde muhtaç olmamak lâzım gelir.

Hem madem ben sizlere kanaat ettim ve ediyorum, başkalara bakmıyorum. Siz dahi Risâle-i Nur'a kanaat etmeniz lâzımdır, belki bu zamanda elzemdir.

Hem şimdilik bazı ulemânın yeni eserlerine de meslek ve meşreb ayrı ve bid'atlara müsaid gittiği için, Risâle-i Nur, zındıkaya karşı hakâik-ı imâniyeyi muhafazaya çalışması gibi, bid'ate karşı da hurûf ve hatt-ı Kur'ân'ı muhafaza etmek bir vazifesi iken has talebelerden birisi bilfiil hurûf ve hatt-ı Kur'âniye'yi ders verdiği halde, sırrı bilinmez bir hevesle, hurûf ve hatt-ı Kur'âniye'ye, ilm-i din perdesinde te'sirli bir sûrette darbe vuran bazı hocaların darbede istimâl ettikleri eserleri almışlar. Haberim olmadan dağda şiddetli bir tarzda o has talebelere karşı bir gerginlik hissettim; sonra ikaz ettim. Elhamdülillah ayıldılar. İnşâallah tamamen kurtuldular.

Ey kardeşlerim! Mesleğimiz tecâvüz değil tedâfü'dür. Hem tahrib değil tâmirdir. Hem hâkim değiliz, mahkûmuz. Bize tecâvüz edenler hadsizdirler. Mesleklerinde elbette çok mühim ve bizim de malımız hakikatlar var.

".....

SALİSEN: İzharına bu zamanda izin yok... Fakat, madem şakirdlerin gayret ve şevk ve himmetleri şimdiye kadar matbaalara ihtiyaç bırakmamışlar, inşâallah o kudsî hizmetde devam edip, o elmas kalemler ile neşr-i envâr edecekler. Madem, bütün bütün mesleğimize muhalif olan yeni hurûfu bir iki risâle için kabul ettiğimiz halde matbaacılar çekindiler, o hayr-ı azimi kaybettiler. Siz o iki risâleyi, bizim hesabımıza, kahraman kardeşlerimizden yirmi otuz zâta tevzi ederek, yirmi otuz nüshayı eski hurûfla yazdırınız. Yazan kalem sahiplerine daimî hasenât kazandıran o pek büyük hayrı, siz kazanınız."

SAİD NURSİ

(Kastamonu Lâhikası, sahife: 162)

O hakikatların intişârına bize ihtiyaçları yoktur. Binler o şeyleri okur, neşreder adamları var. Biz, onların yardımlarına koşmamızla, omuzumuzdaki çok ehemmiyetli vazife zedelenir ve muhafazası lâzım olan birer tâifeye mahsus bir kısım insanlar ve âli hakikatlar kaybolmasına vesile olur."

SAİD NURSİ

ONSEKİZİNCİ LEM'A

Birinci Kerâmet-i Aleviyye

(CÂY-I DİKKAT)

Şu acib Lem'anın ehemmiyeti üç noktadan geliyor:

BİRİNCİSİ ve en mühimmi gizli kalmış gaybî mühim bir mu'cize-i Ahmediyye'yi (a.s.m.) (Hâşiye: 1) cevâmiu'l-kefem nev'inden, iki cümleden ibaret bir hadîs-i şerif iki sahîfe kadar hakâik-ı tarihiyyeyi ve iki devlet-i azîme-i İslâmiyye'nin hâtimelerini ifade ediyor.

İKİNCİSİ: Kerâmât-ı evliya hak olduğuna kat'î bir bürhan gösteren **Hz. Ali** (r.a.) nın Lâtin hurûfunun kabûlünü tam tarihiyle ve tarz-ı tatbîkını iki kelime ile göstermesidir.

ÜÇÜNCÜSÜ: Risâle-i Nur şakirdlerine ve nâşirlerine karşı **Hz. Ali** (r.a.) nın irşadkârâne ve teveccühkârâne bakması ve işaret etmesidir.

Hazreti Gavs-ı A'zam Şeyh-i **Geylânî**'nin sarâhat derece-

Haşiye 1: Mu'cizâtt-ı Ahmediyye'ye (a.s.m.) dâir olan Ondokuzuncu Mektub'un cüz'-ül evvelinde zikredilen hadsiz ihbârât-ı gaybiyye-i Ahmediyye (a.s.m.) nev'inden seksen mu'cize-i gaybiyye-i Ahmediyye (a.s.m.) bununla seksenbir olur.

sindeki kerâmet-i gaybiyyesini te'yid ve takviye eden Hazreti Esedü'rullahü'l-Gâlib **Ali İbni Ebî Talib** Radiyallâhû anhû ve kerremallâhü veche, Kasîde-i Ercûze-i Meşhûre'sinde aynen ihbarat-ı gavsiyyeyi tasdik edip işâret ediyor. Mecmuat'ül Ahzâb'ın 587. sahifesinden 597. sahifesine kadar o Ercûze'dir. O Ercûze'nin mevzuu ve içindeki maksad-ı aslî ism-i A'zamı tazammun eden altı ismin ehemmiyetini beyân etmek, hem o münâsebetle istikbaldeki bir kısım umûr-ı gaybiyyeye ve te'sîs-i İslâmiyet'de bir kısım mücâhedâtına işaret etmekdir. Evet Hazreti İmam, üstadı olan Habîbullah Aleyhisselâtü Vesselâm'dan aldığı dersin bir kısmını işârî bir sûretde zikrediyor. Feth-i Hayber'deki hem kerâmet-i aleviyye olan hârika vak'ayı bahsettiği gibi te'sîs-i İslâmiyet'e temas eden mühim noktaları da bahsediyor. Sonra istikbâle bakıyor. Peygamber-i Zîşan Aleyhisselâtü Vesselâm'dan aldığı dersle bir kısım A'râbın ona karşı isyanlarından hiddet ederek demiş: (Arabça metin) yani dokuz karn sonra "Fürs" yani akvam-ı şarkıyye A'râb üzerine hücum edecek, galebe edip hayvan gibi a'râbı kesecek. Öyle müthiş fitneler, karanlıklı musibetler ki, en karanlıklı geceden daha karanlık olacak.

İşte **Hazreti Ali** (r.a.) nin bir kerâmet-i bâhiresi ki, kendinden beşyüz sene sonra gelen ve Arab Devlet-i Abbasiyye'sini mahveden ve hadsiz kütüb-i İslâmiyyeyi Nehr-i Fırat'a döken ve A'râb gayet zalimâne katl eden **Hülâgû** vak'a-ı meşhuresini haber veriyor. Çünkü meşhur olan "karn" kırk sene değil, o zaman ıstılahınca ağleb-i ömür olan altmış seneden ibarettir. Çünkü bir devir altmış senede değişir. Bu suretle **İmam-ı Ali** (r.a.) nin Hicret'den otuz sene sonra KÛFE'de yazdığı bu ERCÜZE'deki dokuz defa altmış otuza ilâve edilse beşyüz yetmiş oluyor ki **Cengiz** ve **Hülâgû**'nun tahribât zamanıdır. Sonra Hazreti Cebrâil'in Alâ Nebiyyinâ ve Aleyhisselâtü Vesselâma huzur-u Nebevî'de getirip **Hazreti Ali** (r.a)ye "sekîne" namiyle bir sahîfede yazılı ism-i A'zam, **Hazret-i Ali** (r.a)nin kucağına düşmüş: **Hazreti Ali**

diyor: "Ben Cebrâil'in şahsını yalnız alaimü's-semâ sûretinde gördüm. Sesini, işitdim. Sahîfeyi aldım. Bu isimleri içinde buldum" diyerek bu ism-i A'zamdan bahs ile bâzı hadisâtı zikirden sonra tahdîs-i nimet sûretinde diyor ki: (Arabça metin) Yani, evvel-i dünyadan kıyâmete kadar ulûm-i esrâr-ı mühimme bize şuhûd derecesinde inkişâf etmiş... Kim ne isterse sorsun. Sözümüze şüphe edenler zelil olur. Sonra ism-i A'zam içinde bulunan o altı esmâ-i hüsnâ'dan bahsedip birdenbire aynen **Gavs-ı Geylânî**'nin ihbâr-ı gaybîsi gibi **Hülâgû** asrından bu asrımıza bakıyor, ikinci bir kerâmet-i gaybiyyeyi ızhar ediyor ve diyor ki: "Ahrufi ucmin suttırat testîra.. (Haşiye: 2) Bitte bihel emîru vel fakîrâ." Yani, ondördüncü asr-ı Muhammedî'de (a.s.m.) bin üçyüz kırkdokuz ve Rûmîce bin üçyüz kırkyedide Arabî hurûfunu terk edip ecnebi ve ucmî hurûfuna İslâm içinde başlanacak. Hem umum, hem fakir ve zengin, emîr ve işçi, çoluk ve çocuk dersleri ile o hurûfu cebren öğrenecekler. Çünkü bir nüshada "be'te" dir, "be'te" ise gece çalışmasıdır. "Bitti" ise kat'ı ve cebri ifade ediyor.

"Ahrufi ucmin" fıkrasındaki "ucmin" ise o zamanın ıstılâhınca Arab'ın gayrı Lâtince ve Frengi hurûf demektir. Sonra diyor: (Arabca metin) Yani, kim inâyet-i ilâhiyyeye mazhar ise Hazreti Cebrâil'in tâbiriyle bu (Arabça metin) Yani, o bid'alar ve ucmî ve ecnebî hurûfun intişar zamanı olan o âhir zamanın fenâ adamları bir kısım ulema-i sû'dür ki, hırs sebebiyle batınlarını haramla doldurmak için bid'alara yardım ve fetvâ verenlerdir. Sonra bir

---

Haşiye 2: Hazreti Ali (r.a.) nin şu kerâmet pek zâhirdir. Çünkü hurûf-i ecnebiyyenin İslâm içinde cebren kabul ettirildiği zaman "suttırat testirâ" cümlesiyle tam tamına aynı tarihi gösteriyor. Cifirle, hesâb-ı ebcedle fıkranın mânasını takviye ediyor. Şöyle ki: İki "sin" yüz yirmi, iki "t" onsekiz, iki "t" sekiz yüz, iki "r" dörtyüz, bir "y" on, bir "elif" bir bin üçyüz kırkdokuzdur. Şimdi Arabî bin üçyüz elliüçdür. Bu hurûfun kabûlü ve Ramazan gecelerinde çoluk ve çocuk ve kadınlara okutturulması dört sene evveldir.

(حضرت رضی الله عنه علی) ایکنجی بر کرامت غیبیه‌یی اظهار ایدیور
و دیور که: [اَحْرُفِ عُجْمٍ سُطِّرَتْ تَسْطِيرًا بِتَّ بِهَا الْأَمِيرُ
وَالْفَقِيرًا] یعنی اوبه دردنجی عصر محمدی ده بیك
اوچیوز قرق طقوز و رومیه بیك اوچیوز قرق یدی
ده عربی حروفنی ترك ایدوب اجنبی و عجمی حروفنه
اسلام ایچنده باشلاناجق. هم عموم، هم فقیر و زنگین
أمیر و ایشچی، چولوق و چوجق گیجه درسلریله اوحروفی
جبرًا اوگره نه جقلر. چونکه بر نسخه ده [بَأَتَ] در.
[بَأَتَ] ایسه گیجه چالیشمایدر. [بِتَّ] ایسه قطعی
و جبری ایفاده ایدیور. [اَحْرُفِ عُجْمٍ] فقره سنده کی
[عُجْمٍ] ایسه او زمانك اصطلاحنجه عربك غیری.
لاتینجه و فرنگی حروف دیمکدر.

Hazreti Ali (r. a.) "İkinci bir kerâmet-i gaybiyeyi ızhar ediyor ve diyor ki: "Ahrufi ucmin suttırat tastîrâ - Bitte bihe'l-emîru ve'l-fakîrâ" Yani, Ondördüncü asr-ı Muhammedî (a. s. m.) de bin üçyüz kırk dokuz ve Rumîce bin üçyüz kırk yedide Arabî hurûfunu terk edip ecnebî ve ucmî hurûfuna İslâm içinde başlanacak. Hem umum, hem fakir ve zengin, emîr ve işçi, çoluk ve çocuk gece dersleriyle o hurûfu cebren öğrenecekler. Çünkü bir nüshada "be'te" dir. "Be'te" ise gece çalışmasıdır. "Bitte" ise kat'ı ve cebri ifade ediyor. "Ahrufi ucmin" fıkrasındaki "ucmin" ise o zamânın ıstılahınca Arabın gayri Lâtince ve Frengî hurûf demektir."

kısım ulemâ-i sû'ü tokatlamak için de birisiyle konuşuyor. Der: (Arabça metin) Yani, o zaman yetişen ve âlimlerden olan insan, Cenab-ı Hak'dan o fitnenin şerrinden muhafaza için sana ders verdiğim ism-i 'Azam ile duâ et... (Arabça metin) Yani, biz âl-i Beyt'den her kürbet ve şiddet zamanında bir gavs çıkıp imdât ediyoruz.

Esed'üllah'ül-Gâlib **Hazreti Ali** (r.a.) **İbni Ebî Tâlib** Kerremallahü Veche ihbârât-ı Gaybiyyeye âid şu kasîdesinin bir kısmında Risâle-i Nur şakirdlerine bilhassa baktığına müteaddid emâreler var. O da Gavs-ı Geylânî gibi Risâle-i Nur'un makbûliyyetini imza ediyor ve alkışlıyor.

BİRİNCİ EMÂRE: Lâtin hurufunun İslâmlar içinde cebren kabul ettirildiğini teessüfle bahsedip ve ulemâ-i sû'ü tokatladığı yerde birdenbire birisiyle irşadkârâne konuşuyor ve diyor ki: "Yâ müdriken Lâsekine-i kudsiyye" olan ism-i A'zam Cenab-ı Hak ona hediye eder. Onunla o zamanın şer ve fitnelerinden kurtarır. Bu sözden dört sahîfe evvel yine demiş: (Arabça metin) Yani, kim saâdete mazhar ise, saîd ise, şakî değilse o ism-i A'zam onun boynunda mübârek bir gerdanlık hükmünde bir nüsha olur. Sonra diyor: "Zâlike'z-zaman" sana verdiğim ders ile hıfz duâsını et... İşte bu "müdrik" aynen Hazreti Gavs'ın kasîde-i meşhûresinde "müridi" dediği adamın aynıdır. Çünkü eskide, aynı fitneden bahsedip umum içinde hususî bir adama iltifat gösteriyorlar. Kasîde-i Gavsiyye'de "mürîdi" ilm-i cifr ve on yedi emâre ile **Molla Saîd**'dir. Hem el - Kürdî oluyor. Tahakkuk etmiş Risâle-i Nur'un bir vasıta-i neşri olan Üstadımızın hem ismi, hem lâkabı "müridi" lafzında olduğu gibi aynen **Hazreti Ali** (r.a.) nin "Yâ müdriken lizâlike'z-zamân" (Hâşiye: 3) ilm-i cifr ile ve hesâb-ı ebced ile aynen hem **Molla Saîd,** hem el - Kürdî oluyor. Her birisi ikiyüz altmış beş ediyor. "Müdriken" üstündeki tenvin vakıfda elife inkılâb ettiği için "elif" oluyor. "Müdriken" lafzı mimsiz yukarıdan okunmasıyle" "Kürd" olduğu gibi "ez-zaman" lâfzı da **"Bediüzzamân"**ın bir parçasını okumakla bu emâreyi

letâfetlendiriyor. Demek ki o zamana yetişenlerin arasında **Hazreti Ali** (r.a.) nin hitabına mazhar çok efrâd içinde Risâle-i Nur Nâşirine hususî bir iltifatı var.

İKİNCİ EMÂRE: Hazreti Ali (r.a.) hırs ve tama' yolunda bid'alara tâbi olan bir kısım ulemâ-i sû'ü tokatladığı vakit, ulemâ içinde birisiyle merhametkârâne konuşmaya başladı. Üstadımızı bilenlere malûmdur ki, Ankara rüesâsı İstanbul'da Onun İngilizler'e karşı mücâhedâtını takdir ederek, Onu istediler. Ankara'ya gitti. Van'da **Medreset'üz-Zehrâ** nâmında kendi Dâr'ülfünûnuna yüzelli bin banknot, iki yüz meb'ûsdan yüz altmış üç'ün imzasıyle i'tâsı kararlaştırılan lâyiha-i kânûniyye kabul edilmekle berâber **Şeyh Sunûsî** makâmında vilâyat-ı şarkıyye vâiz-i umûmiliği ve hem Dâr-ul-Hikmet'ın azâları orada Diyanet Riyâseti'nin azâları olmakla, o da içinde bulunmakla beraber meb'ûs olmak ve daha ne isterse yapılacak diye teklif ettikleri halde, sırf sünnet-i seniyyeye muhalif hareket etmemek için o teklifleri kabul etmeyip ondokuz sene, belki yirmi iki sene işkenceli bir esâreti kabul eden Üstadımıza elbette **Hazreti Ali** (r.a.) nin ulemâ-i sû'e hiddet ettiği zaman O'na karşı husûsî iltifatı olacak. Ve o mânevî mecliste onu okşayacak... Onun için bu hal bir emâredir ki, **Hazreti Ali** (r.a.) Hazreti **Gavs-ı Geylânî** (r.a.) gibi umum muhatapları içinde bu Risâle-i Nur'un bir vasıtası olan hocamıza işâreten iltifât ediyor. "Nahnü alettahkîki gavsün likülli kürbetin" fıkrasında gavs lafzıyle **Gavs-ı Geylânî**'nin mürîdine şefkatle bakmasına Hazreti Ali (r.a.)nin bakdığını imâ ediyor.

ÜÇÜNCÜ EMÂRE: Ulemâ bahsinin evvelki satırında diyor:

Hasiye 3: "Yâ müdriken" tenvin nun sayılmak şartıyla üçyüz yirmi beş olup "Nursî" bir fark ile üçyüz yirmi altı ediyor. O fazla elif bine işâret ettiği için üçyüz yirmi beş kalıp, hem "Yâ müdriken"e tam tevâfuk ediyor, hem fitnelerin başlangıcı ve o Nursî'nin mücahedesinin başlangıcı tarihini gösteriyor.

"Femen erâdellâhû en yuînehû" (Haşiye: 4). "Etahfehû bihâzihi's-sekîneti". (Haşiye: 5) İsm-i A'zam bahsinde "Fe küllü men lâhat lehü's-saâdete kâne lehû fil cîdi ke'l gılâdeti." Yani, kim inâyete ve saâdete mazhar ise, o âhir zaman fitnelerinden bu altı ismi verdiğim ders tarzında vird edenler mahfûz kalır.

Hazreti Ali (r.a.) hurûf-u ecnebîyi İslâmlar içinde cebren kabul ettirmek hadisesi ile ulemâ-i sû'ün bid'alara yardımlarından teessüfle bahsedip o iki hadise ortasında irşadkârâne bâzılarından bahsediyor ki, o "sekîne" olan ism-i A'zamla ecnebî hurûfuna karşı mukabele ediyor. Ve hem ulemâ-i sû'e muhalefet ediyor. İşte bu zamanda o adamlar Risâle-i Nur Şakirdleri ve Nâşirleri oldukları şüphesizdir. Çünkü onlardır ki, hatt-ı Kur'ân'ı muhafaza ediyorlar. Ve bid'akâr bir kısım ulemâlara karşı da mukavemet ediyorlar. Evet biz hocamızdan anlamışız ki, onüç sene evvel **Hazreti Ali** (r.a.) nin bu kasîdesinin sırrını bilmeden

---

Haşiye 4: Bu satırda Gavs'ın "teişü saîden" fıkrasındaki "saîden" lâfzı, "yuînehû" dahi aynen, "sekine" yine aynen gösteriyorlar. Herbirisi "saîden" oluyor. Demek, Gavs gibi bu fıkra **Said** ile konuşuyor. "He" harfi beşdir. Dördü "dal" dır. Biri "dal" üstündeki tenvinden gelen vakıf için "elif" e mukabildir.

Haşiye 5: Cây-ı dikkattir ki, bu iki satır mâna itibariyle doğrudan doğruya Risâle-i Nur Nâşirine baktığı gibi cifr ve ebced hesabiyle yine bakıyor. Çünkü "etahfehû bihâzihi's sekîneti" cifr ve ebced hesabiyle bin üçyüz kırkdokuz tarihini gösteriyor ki, Risâle-i Nur'un gâlibâne intişar ve tekemmül tarihidir.

İkinci satır, "feküllü men lâhat lehü's-saadete kâne lehû fil cîdi ke'l gılâdeti" yine cifr ve ebced hesabiyle bin üçyüz yirmi dokuz ediyor ki, Risâle-i Nur Nâşirinin hakikî mebde-i mücahedesi tarihidir. Yalnız bu "Es-saâdetü" ve "El gılâdetü" deki iki "t" vakıfa rast geldikleri için kâideten "he" sayılırlar. Elhasıl bu iki satır üç cihet ile Risâle-i Nur Nâşirine bakıyor:

BİRİNCİSİ: İsm-i A'zamı tazammun eden altı ismin ona hediye edilmesi ve onunla muhafaza edilmesi aynen vakî olmuş ve olmaktadır.

yedi sene evvel bu altı ismi **İmam-ı Gazâlî**'den ders alarak ve kendine daima vird ederek bütün evrâdları tebeddül ve tahavvül ettiği halde bu sekîne tâbir edilen altı isme **Hazreti Ali** (r.a.)nin verdiği ders tarzında mütemadiyen terk etmeden devam etmiş. Bu tarzda devam edenleri işitmemişiz... Hem hılâf-ı âdet bir tarzda yirmi sene zarfında yirmi fitne-i azîmeye düşdüğü gibi ve tesîrli bir sûretde hayât-ı ictimâyye-i İsâmiyyeye karıştığı halde hârika bir mahfuziyyet altında olduğunu gözümüzle gördüğümüzden, **Hazreti Ali** (r.a.)nin âhir zamanda hitab ettiği dostları içinde bilhassa ona rûy-i iltifatı olduğunu hissediyoruz.

Hem "Lâhat lehü's-saâdete" lâfzıyle, yani saîd olmak ve ulemâ bahsine muttasıl birisine inâyet mazhar olduğunu ve "Yâ müdriken lizâlike'z-zamân" fıkrası hesâb-ı ebcedle onüçüncü asrı gösterip o asırda dünyaya gelen ulemâdan **Saîd** isminde birisine lâtîfâne bir îmâ bu emâreyi zînetlendiriyor (Haşiye: 6).

Risâle-i Nur Külliyâtı içerisinde "ONSEKİZİNCİ LEM'A ismiyle şöhret bulan ve ehemmiyetini, **Bediüzzaman** Hazretleri'nin "acib lem'a" vasfıyle belirttiği Risâle, bilhassa **Hazreti Ali** (r.a.) nin ısrarla üzerinde durduğu Lâtin harflerinin kabulü, tatbik tarzı ve İslâm harflerinin muhafazası mevzûlarını ihtiva et-

---

İKİNCİSİ: "Yuînehû" cifree saîd, "Es-sekîne" cifree yine saîd, 'Es saâdetü" mânen ve lâfızca yine sâîd oluyor.

ÜÇÜNCÜSÜ: Evvelki satır Risâle-i Nurla mücahedenin bu gününü, ikinci satır mücahedenin mebdeini tam tamına tarihiyle gösteriyor... İşte bu iki satır Risâle-i Nur Nâşirinin yirmi senelik mücahedâtının biri mebdeini, diğeri müntehâsını göstermesi elbette tesadüf olamaz. Belki mücahedenin makbûliyyetine bir işaret-i gaybiyyedir. Ve **Hazreti Ali** (r.a.)nin bir sikke-i tasdikidir.

SÜLEYMAN, RÜŞDÜ, HÜSREV.

Haşiye 6: "Yâ saîd müdrike lizâlike'z-zamân" tenvin, nun sayılmak şartıyle bin üçyüz yirmi beş tarihi olan hürriyet'in ikinci, üçüncü senelerinde Hılâfet-i İslâmiyye'yi kaldırmağa teşebbüsle o hılâfetin kırılmasından fitnelerin kapısı açıldığının zamanıdır. **Hazreti Ali** (r.a.) o zamâna dehşetli bakıyor.

mektedir.

Bugüne kadar muhtelif sebeplerden dolayı Lâtin harfleriyle neşrinden tevakki edilen meşhur Lem'anın son bölümü de şöyledir:

DÖRDÜNCÜ EMÂRE: Hazreti Gavs-ı Geylânî fitne-i âhir zamanda sünnet-i seniyyeyi ve esrâr-ı Kur'âniyye'yi muhafazaya ve neşre çalışan bir müridine onbeş emâre ile iltifât eder ve onunla konuşursa, elbette İslâmiyet'in te'sisinde "esedullah" ünvanını alan ve ulûm-ı esrâriyede "Ben ilmin şehriyim, **Ali** de onun kapısıdır" hadîsine mazhar bulunan ve kerâmât-ı hârika ile iştihâr eden ve Vehhâbîler'in ecdâdı olan Haricîler'i kılıçdan geçiren ve Gavs-ı A'zam'ın ceddi ve üstâdı olan **Hazreti Ali** (r.a.) elbette Âl-i Beyt'e bir cihette düşman olan ve Vehhâbîler'in Haremeyn-i Şerifeyn'i istilâsı hengâmında ve Haricîler'den daha berbat bir tarzda sünnet-i seniyyeye muhalefet eden bir kısım ulemâ-ı sû' ve zalemelerin istilâsı zamanında Risâle-i Nur vasıtasıyle Risâle-i Nur şakirdleri bütün kuvvetleriyle sünnet-i seniyyenin muhafazasına ve Âl-i Beyt'in hürmetine ve meveddetine çalışmaları ve o müdhiş mehâlikeye karşı sarsılmadıkları halde İmdâd-ı ruhâniyye ve kuvve-i mâneviyyenin takviyesine pek çok muhtaç oldukları bir zamanda o ulûm-ı evvelin ve âhırini bildiğini müftehirâne iddia eden **Hazreti Ali** (r.a.) mümkün müdür ki, evlâdından olan **Gavs-ı Geylâni**'den geri kalsın. Şecâat-ı Haydarânesiyle Risâle-i Nur şakirdlerinin imdâdına yetişmesin... Elbette bu sûretle yetişir ve yetişti.

Mâlumdur ki, meselâ umum bir cemâat içinde biri hareket etse, biri dese: Ey insan bana bak!.. O "insan" lâfz-ı umûmisinde karine-i hâl ile o muayyen adama hitaptır. Mâdem muktezâ-yı hâl ve karîne-i hâl ile **Hazreti Ali** (r.a.)nin umum muhatapları içinde en ziyade muhtaç ve en ziyâde **Hazreti Ali** (r.a.)nin maksadı lehinde hareket eden Risâle-i Nur şâkirdleridir. Elbette o zât istikbâle bakıp "Yâ eyyühe'l-ihvân" tâbiriyle konuştuğu ce-

maat içinde en ziyâde müteharrik ve kuvve-i mâneviyyenin takviyesine muhtaç olanlara husûsiyetle bakar.

BEŞİNCİ EMÂRE: Ecnebî hurûfâtın ehl-i İslâm'ın en mühim hükümeti resmî bir suretde kabul ve neşr ve cebr ettiği halde Risâle-i Nur şâkirdleri bütün kuvvetleriyle hatt-ı Kur'ânîyi harika bir sûretde neşir ve tâmîm ve muhafazasına çalıştıkları bir zamanda **Hazreti Ali** (r.a.) tarihiyle ondan haber vermekle gaybî keramâtı beyan ettiği yerde ulemâ içinde birisine iltifat gösteriyor. Elbette bu iltifâtın gerçi çok efrâdı olabilir. Fakat, bu karine-i hâl gösteriyor ki: Risâle-i Nur şâkirdleri bir husûsiyet kesb etmiş ki, **Hazreti Ali** (r.a.) iltifatıyle Risâle-i Nur'u alkışlıyor.

ALTINCI EMÂRE: ... Kuvvetlidir, fakat yazamayız.

YEDİNCİ EMÂRE: ... Zahirdir, fakat gösteremiyoruz.

Elhâsıl, **Hazreti Ali** Kerremallâhu Vechehü ecnebî hurûfuna karşı şiddetle teessüf ve hiddet ettiği ve bid'aya tarafdarlık eden bir kısım ulemâ-i sû'e karşı şiddetli nefret ve hiddet ettiği yerde irşadkârâne bâzılarla konuşuyor. Ve **Hazreti Cibril**'in tâbiriyle "sekîne" ismi verilen ve ism-i A'zam sandukçası olan Esma-i Sitte'ye devam edeni irşâd ediyor, taltif ediyor.

İşte o Esmâ-i Sitte'nin devamından tereşsuh eden ve esmânın lemeâtı olan Risâle-i Nur, ve o Risâle-i Nur kendi şakirdleriyle lâekal yüzer kalemle yüz parça Risâle-i Nurun eczâlarıyle ve intişâr eden yirmi bin nüshasiyle lâekal yüz bin damı hurûf-u Kur'âniyye lehine ve sünnet-i seniyyeye ittibâa ve imanlarının takviyesine ve **Hazreti Ali** (r.a.)nin hiddet ettiği iki cereyana karşı tamamiyle mukavemet ettiklerinden elbette **Hazreti Ali** (r.a.)nin "Yâ eyyühe'l-ihvân" tâbir ettiği ihvânları içinde, husûsî bir sûretde onlara bakıyor.

Evet, **Hazreti Ali** (r.a.) nin bu zâhir kerâmet-i gaybiyyesi Hazreti Peygamber Aleyhissâlât-ü Vesselâmın irşâdiyle olduğu için, başka şekilde bir mu'cize-i Peygamberiyye olması münâsebetiyle aynı kerâmet-i Gavsiyye ve işarat-ı hârika-i Aleviyye gibi beşinci asırla ondöndüncü asrın fitnelerine işâret eden ve gizli kalıp mânası anlaşılmayan bir mu'cize-i gaybiyye-i Nebeviyyeyi

اجنبی حروفاتنی اهل اسلامك الك مهم حكومتی رسمی بر
صورتده قبول و نشر وجبر ایتدیگی حالده رسالهٔ نور
شاكردلری بتون قوتلریله خط قرآنی‌یی خارقه برصورتده
نشر و تعمیم و محافظه‌سنه چالیشدقلری بر زمانده حضرت
علی رض تاریخیله اوندن خبر ویرمكله غیبی كراماتی بیان
ایتدیگی یرده علماء ایچنده بریسنه التفات كوستریور.
ألبته بو التفاتك كرچه چوق افرادی اولابیلیر.. فقط
بو قرینهٔ حال كوستریورکه: رسالهٔ نور شاكردلری
بر خصوصیت كسب ایتمشكه حضرت رض علی التفاتیله
رسالهٔ نوری القیشلایور

"Ecnebî hurûfâtını ehl-i İslâm'ın en mühim hükûmeti resmî bir sûretde kabul ve neşir ve cebir etdiği halde Risâle-i Nur Şâkirdleri bütün kuvvetleriyle hatt-ı Kur'ânîyi hârika bir sûretde neşir ve tâmim ve muhafazasına çalıştıkları bir zamanda **Hazreti Ali** (r.a.) tarihiyle ondan haber vermekle gaybî kerâmâtı beyân ettiği yerde ulemâ içinde birisine iltifât gösteriyor. Elbette bu iltifâtın gerçi çok efrâdı olabilir... Fakat bu karîne-i hal gösteriyor ki, Risâle-i Nur Şâkirdleri bir husûsiyyet kesb etmiş ki, **Hazreti Ali** (r.a.) iltifâtiyle Risâle-i Nuru alkışlıyor."

beyân etmeğe münâsebet geliyor. Şöyle ki:

Hadîs-i sahihde vardır ki, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtû Vesselam fermân etmiş (Hadîs-i Şerif metni) ev kemâkâl... Şu hadîs-i şerife, her nasılsa kıyâmete işâret sûretinde mâna verilmiş, mu'cize-i Nebeviyye gizlenmiş, anlaşılmamış. Hem Şeyh-i **Geylânî,** hem **Hazreti Ali** (r.a.)nin irşâd-ı Nebevî ile beşinci ve altıncı ve ondördüncü asırların fitnelerinden kerâmekkârâne bahisleri gösteriyor ki, bu hadîs-i şerif onların bu zamana bakmaları için teleskoplarıdır ki, bu asra bakıyorlar.

Evet, hadîsde "yevm" tâbiri (âyet-i kerime metni) âyetinin delâletiyle "bin sene" den ibârettir. Hilâfet-i İslâmiyye ve hükûmet-i Arabiyye hadîs mûcibince tam istikâmetle gitmediği için tam "nısf-ı yevm" olan "beşyüz" küsur senede (Hâşiye) **Hülâgû** hücumiyle hâtime verildi. Üç dört asır zamân-ı fetretden sonra (âyet-i kerime metni) âyetinin sırrına mazhar olan Osmanlı âdil padişahları hadîs-i şerifdeki istikâmeti yerine getirmeğe çalıştıklarından, hadîsin hükmiyle, ümmet için bin sene Hilâfet-i İslâmiyye ve Şer'i Şerif üzerinde giden hükûmetin idâmesine vasıta oldular.

Hadîs'in ikinci ciheti ki, "felehüm yevmûn" de tahakkuk ediyor. Ve İstanbul'un fethinden takriben yirmi sene evvel yine hilâfet-i İslâmiyye'ye zemin-i izhar ve tam umum âlem-i İslâm'ın merkez-i hükümeti olacak bir vaziyet almağa ve müjde ve senâ-i Nebeviye mazhar olan **Fâtih**'in vasıtasiyle İstanbul'un fethi tarihinden fetret zamanını tay edip, Abbasiler nereden bırakmışlarsa oradan başlıyarak âlem-i İslâmın bilistihkak başına geçtiler. Yine hadîs-i şerifin hükmüyle, eğer istikâmetle gitse **"bin sene"** den ibaret olan **"bir gün"**, yoksa **"yarım gün"**

Haşiye: Hadis'in hükmüyle Hükûmet,i Arabiyye beş yüz sene yaşayacak. Halbuki beşyüzden bir miktar geçer. Bunun sırrı şudur ki: **Yezid, Velid Haccâc-ı Zâlim** gibi zalemenin ve **Ebu Müslim-i Horasânî**'nin tahakkümü ve Emevîlerin inkırazından sonra Abbâsiler'in tam takarruruna kadar olan zaman, Hükümet-i arabiyyenin fetret zamanı sayıldığından bu fetret zamânı tay edilmekte tam beyyüz kalır.

devam edecek. İşte aynen Abbasîler gibi tam yarım gün, yani beşyüz sene devam etti. Bu mû'cize-i Nebeviyye parlak bir sûrette tezâhür ediyor.

İşte Hilâfet-i Arabiyye tam istikâmete mazhar olmadığından yalnız yarım günü aldı. Osmanlı Devleti dahi tek başıyle, âhirlerinde ecnebilerin ve münâfıkların müdahaleleri yüzünden tam istikâmeti muhafaza edemediği için o da yarım gün olan beşyüz seneyi aldı. Bu iki kardeş olan iki unsurun ittihadlarından tam istikâmete mazhariyyet sırrı vardır ki, bin sene olan bir günü tamam aldılar.

SUAL: Rü'yâ-yı sâdıka vasıtasıyla veya hakikî keşf cihetiyle **Hazreti Ali** ve **Gavs-ı A'zam** (r.a.) gibi zevât-ı kudsiyye, cüz'î işlere dâir âmî adamlarla da temas edebilirler ve bâzı şeyleri haber veriyorlar. Nedendir ki, bunların bir işâret-i gaybiyyelerini gayet ehemmiyetli bin keşf ve binler rü'yâ-yı sâdıka kadar tutuyorsunuz, ehemmiyet veriyorsunuz?

EL–CEVÂB: Sekizyüz ve bin üçyüz sene mesâfede verâset-i nübüvvet makamında âlem-i İslâm'ın istikbâli nokta-i nazarında küllî bir nazar o uzun mesâfede görünen hadisâtın elbette çok ehemmiyeti olacak, dağ gibi bir büyüklüğü olacak ki, o uzun mesâfede ve o külli nazarda âlem-i İslâm'ın menfaati nokta-i nazarında uzakta görünsün ve ona dikkat edilsin ve vücûda gelmeden evvel ondan haber verilsin...

Rü'ya-yı sâdıka ve keşf ise cüz'î ve husûsîdir. Vücûda geldikten sonra yakından bakmaktır. Elbette böyle keşf cihetinde ruhanî temessül itibariyle yakından bakıldığı vakit zerreler dahi görünebilir. Âdi adamlar da onların ruhanî misalleriyle görüşebilirler. Ve gayet ehemmiyetsiz şeylerde medâr-ı nazar olabilir. Evet, bir aynada misâli güneşle münasebetdâr olmak ve sohbet etmek nerede, hakıkî semâdaki güneşle münasebetdâr olmak nerede. Aynadaki güneşi herkes eline alabilir, iltifâtına mazhar olabilir, konuşabilse belki konuşturabilir. Fakat, semâdaki güneşin iltifâtını celb eden ve kendisiyle konuşturan

kimse Kamer'e çıkmalı, makamı Kamer'de olmalı ve Kamer gibi bir vazife görmeli... Yoksa o sultân-ı semavînin haşmetli nazarı altında hiç görünmeyecek derecede gizlenecekdir.

Risâle-i Nur Şakirdleri nâmına:

BEKİR BEY (Berk değil) * **ÂSIM** * **KEÇECİ MUSTAFA** * **MUSTAFA** * **MUSTAFA** * **ALİ** * **SÜLEYMAN** * **RÜŞTÜ** * **ABDULLAH** * **HÜSREV** * **RE'FET** * **SÜLEYMAN** * **SABRİ** * **HULUSİ** * **BABACAN MEHMED ALİ** * **MES'UD** * **HÜSEYİN** * **GÂLİB** * **HÂFIZ ALİ** * **KÜÇÜK LÜTFİ** * **ZEKÂİ** * **ABDÜLBÂKİ** * **ŞAMLI HÂFIZ TEVFİK** * **YÂKUB** * **CEMAL** Ve **SÂİR...**

Risâle-i Nur yoluyla İslâm harflerini öğrenme faâliyetinin her çeşit insan tabakaları içine nüfuz ettiğini, bu meyanda şefkat kahramanları hanımlar tâifesi içinden de nice büyük fedakârların zuhûr ettiğini Risâle-i Nur satırları arasında müşâhede ediyoruz. İstiklâl Harbi'nin en sıkıntılı yıllarını yaşayan bu cefakârlar, belki de insanlık tarihinin en şerefli iman ve kültür muharebesine de fiilen katılmışlardır. Günümüzde ise onların yolundan giden mümtaz örneklerin hergün artarak çoğalması istikbâlimiz için ümid verici ve hayırlı bir gelişmedir.

Bazı hanımların "Vakit bulamıyoruz!.." tarzında bir ifade ile gevşek davranmalarını ve çevrelerini de bu sûretle atâlete sevketmelerini mâkûl karşılamak mümkün değildir. Çünkü **Bediüzzaman** Hazretleri'nin sarih beyanlarıyla hem dünyevî, hem de uhrevî beş türlü azim menfeatleri olan Kur'ân yazısını öğrenmek için, şu fânî hayatta ömrün çoğu fuzûlî işlere harcanıp dururken, bereketli ve feyizli geçecek çok kısa bir zaman parçasını bu hayırlı faaliyet için harcıyamamak meşrû bir mâzeret olmadığı gibi, akıl kârı da değildir.

Biz Rabbımızdan, şuurlu Müslüman hanımlara yeni bir şevk ve heyecan lütfetmesini ve çevrelerini Kur'ân hattının verdiği feyz ve iman ile nurlandırmalarını niyaz ediyoruz.

Emirdağ ve Kastamonu Lâhikaları'ndan derlediğimiz ve hanımlara bakan bazı parçaları, tesirli bir ders olur ümidiyle aşağıya dercediyoruz:

"Nur'da şefkat esas olmasından, hanımlar o cihetde ileridir... Ve Nurlar'a ciddi yapışıyorlar. Ben, **"Kardeşlerim"** dediğim zaman, hanım hemşirelerimi kardeşler içinde kastederim. Bütün

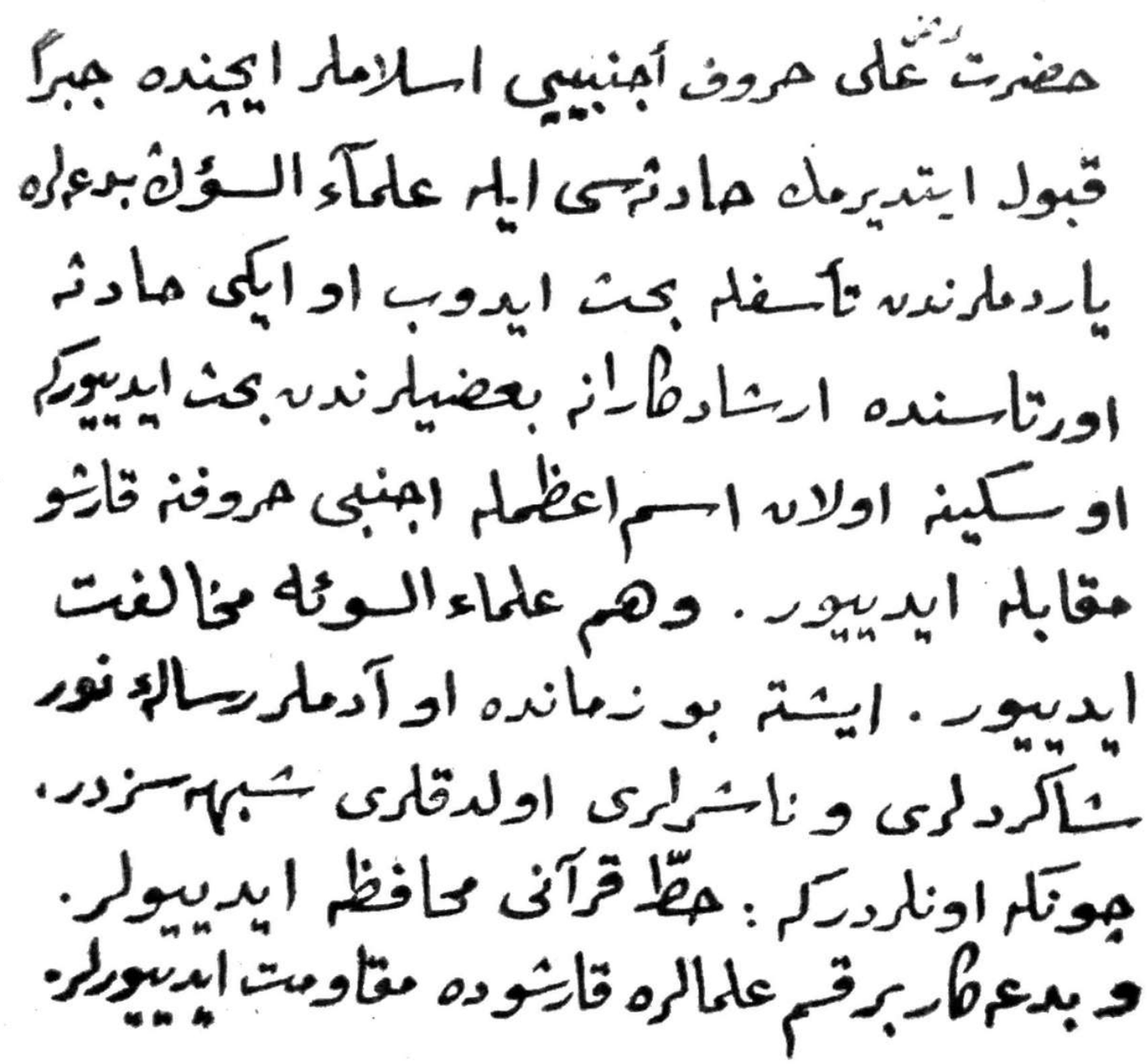

"Hazreti Ali (r.a.) hurûf-i ecnebîyi İslâmlar içinde cebren kabul etdirmek hadisesi ile ulemâ-i sû'ün bid'alara yardımlarından teessüfle bahsedip, o iki hadise ortasında irşadkârâne bâzılarından bahsediyor ki, o "sekîne" olan İsm-i A'zamla ecnebî hurûfuna karşı mukabele ediyor. Ve hem ulemâ-i sû'e muhalefet ediyor. İşte bu zamanda o adamlar Risâle-i Nur Şakirdleri ve Nâşirleri oldukları şüphesizdir. Çünkü onlardır ki, hatt-ı Kur'ân'ı muhafaza ediyorlar ve bid'adkâr bir kısım ulemâlara karşı da mukavemet ediyorlar."

mektuplarımda onlar dahi muhataplarımdır."

(Emirdağ Lâhikası, 127. Mektup)

"**Hüsrev**'in himmetiyle daireye giren ve Nur'un yeni şakirdlerinden bana mektup yazan **Hadîce** ve **Râbia,** haslar içinde kabul edildiler."

(Emirdağ Lâhikası, 105. Mektup)

İki defa Nur'un hizmeti için buraya kadar gelen kıymetli hemşiremiz **Zehrâ**'nın Medreset'üz - Zehrâ'nın, kâğıt masrafına ikiyüz lira vermesi, hanımlar kısmında da **Hüsrevler, Feyzîler, Ahmedler** bulunduğunu gösteriyor."

(Emirdağ Lâhikası, 168. Mektup)

"Kardeşimiz **Re'fet**'in mektubunda **Münevver, Nazmiye, Sâim** namında üç masûmun üç ayda elifden başlayıp Kur'ân-ı Hakimi hatmetmeğe muvaffak olmalarından ve Kur'ân dersiyle beraber Nur hakikatlarını ve hakâik-i imaniyeyi ma'sûmâne, müştakâne dinlemeleri için onları ve üstadlarını ve peder ve vâlidelerini tebrik ediyoruz. **Münevvere** ve **Nazmiye, Abdülbakî** ve **Mehmed Celâl**'in Nur hizmetinde noksan kalan vazifelerini inşâallah tekmil edecekler."

(Emirdağ Lâhikası, 168. Mektup)

"Medrese-i Nûriye'nin hanımları, talebeleri; evrâd-ı Kur'âniye ile, duâlariyle, evradlariyle çalışkan kalemlere mânevî yardımları çok güzeldir. Bu havalideki hanımlara da tam bir ders olur. Cenab-ı Hak, onlardan ve medresenin umum talebelerinden ve üstadlarından ebeden râzi olsun."

(Kastamonu Lâhikası, Sahife: 94)

"SÂLİSEN: Hem lâtif, hem güzel, zarif bir hadiseyi söyliyeceğim. Bu memlekette Risâle-i Nur'a, erkeklerden ziyâde fedakârane yapışan ihtiyar hanımlar ve ihtiyâre hükmünde mâsûme genç hanımlar, eski zaman sırmalı ve yaldızlı gelinlik cihazâtının içinde kıymetdâr parçaları Risâle-i Nur'un

eczâlarının cildleri üstüne çekip, bütün risâleler altun yaldıziyle cildlemiş gibi bir tarza girdi. Risâle-i Nur'un mânen güzelliğine ve **Hüsrev** ve **Tâhîri** ve **Alilerin** ve **Hasan Âtıf** gibi kardeşlerimizin yaldızlı yazılarının cemâline, cildi üstünde de şirin güzellik daha ilâve ettiler. **Hâfız Ali**'nin mektubunda yazdığı **Ümmühan** ve **Şâhide** değerinde burada. Risâle-i Nur'a bütün kuvvetiyle çalışan çok hemşirelerimiz var. Meselâ: **Asiye, Sâniye, Ulviye, Lütfiye, Aliyye** gibi Risâle-i Nur'un şakirdleri,

رسالهٔ نورك تأليفى باشنده
باشه كاتب شاملى حافظ توفيقك
حرمى مرحومه زهرا .. بن بارلاده ايكن
شاملى حافظك رسالهٔ نورى يازمه سنه
چاليشمق ايچون او مرحومه حافظك =
بدلنه بلنده اودون طاشيمقله اودون
كتيرييوردى. وحافظك ايشلرينى =
كورييوردى. تا نورلرى يازسين -
بزده او مرحومه يى او أييلگنه مقابل
رسالهٔ نورك وفات ايتمش خاص طلبه لرى
ايچنده او وقتدنبرى دعامزه ده شريك
ايدييوروز.. هم دعا ايده جگز..

سعيد النورسى

(قسطمونى لاحقه سى صحيفه ١٨٣ و ١٨٤)

oradaki hemşirelerine ve kardeşlerine selâm ve duâ ediyorlar."
(Kastamonu Lâhikası, Sahife: 114).

"Re'fet ameliyat oldu mu? Ne haldedir, merak ediyorum. Ona

çok duâ edildi.

Sav'lı kahraman **Ahmed**'in kerimesi **Hadîce**'nin yazdığı "Asâ-yı Musa Mecmuası" nı kahraman **Tahirî,** İstanbul'da birisine emâneten bırakmış. O nüsha hanımları Nurculuğa teşvik ettiği için zâyi olmasın. Muattal kalmışsa, lüzum kalmamışsa bana gönderilsin.

Ramazanınızı, leyle-i kadrinizi, hem bayramınızı tebrik ederim. Kastamonu'nda iken nasıl hergün duâlarımda ve manevî kazançlarımda Nur'un has şakirdlerinden **Asiye, Ulviye, Lütfiyeler, Zehrâlar, Şerîfeler, Hacerler, Necmiyeler, Nimetler, Âliyeler,** hissedâr olmak için mânen yanımda bulunuyorlardı; aynen şimdi de öyledirler.

Ben sizleri unutmuyorum. Hattâ bu günlerde birden **Ulviye** ve **Lütfiye**'yi merak ettim. İkinci gün, ikisinin de mektuplarını, hediyelerini aldım; bunların sadâkatlarına bir emâre oldu. Eskidenberi âdetim hediyeleri kabul etmemek ile beraber, sizin cübbe ve yeleğinizi bu geceki Leyle-i Kadir'de giyip **Asiye** ile beraber Kastamonu'daki bütün Nur şakirdleri nâmına kabul ettim. Fakat kaideme muhâlif olmamak için, ona mukabil, **Emin**'de bulunan risâlelerimden **Lütfiye, Ulviye** istediklerini alsınlar; veyahud benim hesabıma **Mehmed Feyzi** ve arkadaşları onların beğendiklerini yazsınlar.

Benim yanıma çok defa gelen bu hemşirelerimin mâsum evlâdları, Nur şâkirdlerinden mâsumlar dâiresine dahildirler ve çok defa hatırlıyorum."

(Emirdağ Lâhikası, 123. Mektup).

Risâle-i Nur'un te'lifi başında baş kâtip **Şamlı Hâfız Tevfik**'in haremi merhume **Zehrâ,** ben Barla'da iken, **Şamlı Hâfız**'ın Risâle-i Nur'u yazmasına çalışmak için o merhûme, **Hâfız**'ın bedeline belinde odun taşımakla odun getiriyordu... Ve **Hâfız**'ın işlerini görüyordu... Tâ Nurları yazsın. Biz de o merhumeyi o iyiliğine mukabil Risâle-i Nur'un vefat etmiş has talebeleri içinde o vakitten beri duâmıza da şerik ediyoruz... Hem duâ edeceğiz."

(Kastamonu Lâhikası, Sahife: 183 - 184)

عزیز، صدیق، صادق، روحم، جانم قرداشلرم ـ

سزك بنی چوق مسرور ایدن صوك مکتوبکزه اسپارطه یولی ایله جواب ویرمدیکیمك سببی بنم اسپارطه مرکزیله اولان مناسبتیمه بوراجه چوق دقّت ایدیلمه سیدر. هم اوته‌کی یولده سزه کلنجه‌یه قدار رسالهٔ نورك متعدّد مرکزلرینك استفاده سیدر ـ

خسرو قرداشی! ـ صوك مکتوبومده دیمیشم ـ خسرولرك والده‌لری سببیّت ویردیلرکه بر وقتدنبری بوتون طلبه‌لرك پدر و والده‌لری دعایه داخل اولمشلر. ساقین یاکلیشه ظن ایتمه‌ییکز. سنك والدك کبی. اون سنه‌دنبری رسالهٔ نورك خاص شاکردلرینك دائره‌سنده بولونان اوراده چوق آخرت همشیره‌لرم وار. اونلر یکیدن باشقه‌لرینك دعایه داخل اولمالرینه سبب اولمشلر دیمکدر ـ

سزه رسالهٔ نورك کراماتنك بو حواله‌ده ظهور ایدن چوق ترشّحاتندن بر ایکی حادثه بیان ایدییورم.

[برنجیسی] خطیب محمد نامنده جدّی بر اختیار طلبه اختیارلر رساله‌سنی یازییوردی. تا اونبرنجی رجانك آخرلرنده مرحوم عبدالرّحمنك وفاتنك تام مقابلنده قلمی لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ یازمش. ولسانی دخی لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ دییه‌رك حسن خاتمه‌نك خاتمیله صحیفهٔ حیاتنی مهرلمش. و رسالهٔ نور طلبه‌لرینك ایمان ایله قبره کیرجکلرینه دائر اولان اشاری بشارت قرآنیّه‌یی وفاتیله امضا ایتمش. رحمة الله علیه رحمةً واسعةً ـ آمین ـ

[ایکنجیسی] سزك تألیفکز اولان فهرستك تصحیحنده بر مستنسخك نقصان بیراقدیغی بر صحیفه‌یی تحسینه دیدم. یاز. اوده یازمغه باشلادی. سیم سیاه مرکّبله و تمیز قلمله یازییوردی. سزك یازدیغکز ایکنجی جلد فهرستك مقبولیّتنه حجّت اولارق او سیاه مرکب بردن کوزل بر قیرمزی صورتنی آلدی. تا یاریم صحیفه قدار قیرمزی یازدی. بز غریب حادثه‌یه تعجّب ایده‌رك باقارکن او مرکّب بینه سیم سیاهه دوندی. صحیفه‌نك اوته‌کی یاریسی عین قلم عین حقّه تام سیاه یازیلدی. بر زمان بارلاده باغلرده‌کی کوشکده شاملی حافظ، مسعود و سلیمانك مشاهده‌سیله عین حادثه‌یی باشقه شکلده کورمشدك. شویله‌که: بن سومه‌دیکم ایچون سیاه بر مرکّبی قسماً دوکدم متباقیسی بردن چوق بکندیکم کوزل بر قیرمزی‌یه تحوّل ایتدی. رسالهٔ نور کاتبلرینی شوقلندردی کوزیمزه سلسلهٔ کرامتك بر اوجنی و ترشّحنی کوستردی. **سعید النورسی**

Risale-i Nur'un İslâm harfleri ile yazılması esnasında müşahede edilen bazı kerametlerden bahisle İslâm yazısını öğrenmeye teşvik eden **Bediüzzaman** Hazretleri'nin mektubunun aslıdır.

HARF DEVRİMİ HATA İDİ

ZİYAD EBUZZİYA

Haftalık Nokta Dergisi'nin sorularını cevaplandıran **Ziyad Ebuzziya,** harf devriminin bir günde bütün bir millet okur yazarlıktan ümmi hale getirdiğini savundu ve bunun bir hata olduğunu söyledi.

Nokta'nın **Ziyad Ebuzziya'**ya yönelttiği sorular ve cevapları şöyle:

Nokta: Harf Devrimi'nin yapıldığı yılı hatırlıyor musunuz?

Ebuzziya: Harf Devrimi'nin yapıldığı günlerde biz Galatasaray'ın sekizinci sınıfında talebeydik. Bu işte en az sıkıntıyı

biz Galatasaraylılar çektik. Çünkü Fransızca okuyorduk. Ama düşünün ki, bir günde bütün bir memleket okur yazırlıktan çıktı ve ümmi oldu. Halbuki Atatürk bu kararı alırken, memleketteki okur yazar sayısını arttırmak düşüncesinden yola çıkmıştı. Benim kanaatimce bu, yanlış bir düşünceydi. Çünkü eski yazıyı da, yeni yazıyı da aynı sürede öğretmek mümkündür. Bu, bir metot meselesidir.

Nokta: Yönünü Batı'ya çeviren Türkiye Cumhuriyeti'nin Latin harflerine geçmesi zorunlu değil miydi?

Ebuzziya: Kesinlikle değildi. Bir ecnebi, Türkçe bilmedikten sonra benim Latin harfleriyle yazdığım yazıyı okumuş neye yarar. Siz Latin harflerini biliyorsunuz, ecnebi dillerinden birini okuyunca anlıyor musunuz? Demek ki, Batılılaşmakla harfi değiştirmenin bir ilgisi yok. Nitekim bir Japonya örneği var ortada. Japonlar dünyanın en güç alfabesine sahip. Ama değiştirmemişler ve üstelik dünyanın en ileri ülkelerinden biri haline gelebilmişler.

Nokta: Sizce Harf Devrimi'nin ne gibi sakıncaları oldu?

Ebuzziya: Evvela, atalarımızın bütün mazisiyle bize bıraktığı kültürel değerlere sırt çevirmiş olduk. Artık o kültüre gidilemiyor. Benim yaşım 77, ben bile meselâ bir Kanuni devrine ait el-yazmalarını sökemiyorum. Bu ayıptır. Ayrıca bugün arşivlerde bir araştırma yapmak mümkün değil.

Nokta: Harf Devrimi'nden dönüş olmayacağına göre, bu sakıncaları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir?

Ebuzziya: Aradan bu kadar sene geçti. Bundan sonra eski yazıya dönmek diye bir şey kimsenin aklından geçemez. Böyle bir münasebetsizlik yapmaya kalkanın karşısına evvelâ ben çıkarım. Çünkü bu hata bir defa yapıldı. Bunun için ben diyorum ki, Atatürk de sağ olsaydı eski yazıyı mecburi ders diye mekteplere koyardı.

Nokta: Mevcut eğitim sistemi yabancı dili bırakın,

Türkçe'yi bile doğru dürüst öğretemiyor. Eski yazıyı nasıl öğretecek?

Ebuzziya: Ecnebi dilini öğretmek zordur ama Türkçe öğretilebilir. Çünkü eski yazı zaten Türkçe. Haftada bir saat ders verdiğiniz zaman bir süre sonra, eski metinler gayet rahat okunabilir.

Nokta: Eski yazıyı okullarda kimlerin öğreteceğini düşünüyorsunuz?

Ebuzziya: Gayet kolay. Bir kurs açılır. Az da olsa, eski yazıyı mükemmel bilen insanlar var. Bunlar kurslarda pekâlâ talebeleri yetiştirebilirler. Tabiî başlangıçta bir miktar sıkıntı çekilecektir ama önemli olan başlamaktır.

JAPON YAZISI

Mehmed Şevket EYGİ

Bugünkü konum olan yazı ile alfabe meselesine, Japonya'dan başlamak istiyorum. Bu doğu ülkesi, şu anda bütün dünya millet ve devletlerine parmak ısırtan bir başarı, ilerleme, zenginlik ve güçlülük tablosu sergilemektedir. Japonya Batı dünyasına yetişme ve ona meydan okuma işine bizden çok geç olarak 1850'lerde başlamıştır. Kısa zamanda aradaki açığı kapatan Doğan Güneş ülkesi, 1905'te Çarlık Rusya'sı ile savaşa tutuşmuş ve onu perişan etmiştir. Bu, Osmanlılar'ın gözünde tüten bir muzafferiyetti.

İkinci Dünya Savaşı'ndan iki atom bombasının darbesiyle yenik, bitkin ve ezik çıkan Japonya, 1945 Ağustos'unda kayıtsız şartsız teslim olmuştu. Ama aradan yarım yüzyıl geçmeden tekrar canlanmış, tarihte görülmemiş bir kalkınmayı gerçekleştirmiş, yenilgisini bir zafere çevirmiştir.

Bizim gibi bir Doğu ve Asya ülkesi olan Japonya bu üstünlüğünü neye borçludur? Biz niçin onlar gibi başarılı olamamışızdır? Bunun elbette çeşitli faktörleri vardır. Ama bunların en önemlisi Japon yazısıdır. Önce bu yazı hakkında biraz bilgi vereyim:

Japon alfabesi demedim, yazısı dedim, çünkü onlar yazılarını bizimkine benzer bir alfabe ile yazmazlar, ideogram denilen şekillerle yazarlar. Bir günlük gazete haberi okuyabilmek için takriben 3000 adet ideogram (şekil) ezberlemiş olmak gerekir. İçinde soyut kavramlar, terimler bulunan bir makale için bu rakam yedi - sekiz bine yaklaşır. Felsefî, derin kültürle ilgili bir metin için de onbeş bin şekil ezberlenmiş olmalıdır.

Japon yazı sistemi son derece güç bir sistemdir. Bir kere şekiller genellikle çok karışık ve zordur. Öyle bizdeki A'ya, C'ye, İ'ye, T'ye benzemez. Bir de sayıları fazladır.

İşte bu zorun zoru, karışığın karışığı yazı ile Japonlar son derece müessir bir millî eğitim sistemi kurmuşlar ve bütün halkı okur yazar etmişlerdir. Sonra, bu yazı ile eğitim yapan 400 üniversiteleri vardır. Bu yazı ile yayın yapan muazzam bir basına sahiptirler ve en büyük gazeteleri günde 15 milyon basmaktadır. Bu yazı ile yetişmiş aydın, bürokrat, teknokrat, düşünür orduları vardır. Bu yazı ile ilmî araştırma yaparak Nobel kazanmış dünya çapında bilim adamlarına sahiptirler. Velhasıl onlar bu yazı ile harikalar meydana getirmişlerdir.

Niçin Japon yazısı?

Birincisi: Çünkü Japon yazısı Japonların millî, geleneksel yazısıdır. Onların toplumsal hafızası bu yazı ile kayıtlıdır. Bundan vazgeçmek, bunu değiştirmek onlar için kültürel bir intihar olurdu.

İkincisi: Bu zor ve çetrefil yazıyı öğrenen bir Japon çocuğunun, bir Japon gencinin yenemeyeceği güçlük,

aşamayacağı engel, altedemeyeceği düşman yoktur. Bu yazı, dünyanın en faydalı zekâ jimnastiğidir. Çocuklar anamektebinden başlayarak Japon yazısıyle güreşmeyi öğrenirler. Kaytarmak, kopya çekmek, dalga geçmek ne hadlerine!.. Ya bu yazıyı öğrenecek, yahut hayatı kayacaktır. Canlarını dişlerine takarlar, iğneyle kuyu kazarcasına okumayı yazmayı öğrenirler. bu öğreniş onlar için bir ölüm kalım savaşıdır. Bir var olup olmama meselesidir.

Evet zekâ da, zihin de beden gibi ya gelişir, ya hamlaşır. Nasıl, body building kursuna giden bir genç bir sene sonra adaleli, gösterişli, güçlü bir yapıya sahip olursa; Japon yazısını öğrenen insanın da zekâsı müthiş bir ilerleme kaydeder, âdetâ bilenir.

Kolay alfabeler nesilleri, milletleri zekâ özürlü seviyesine düşürür. Basit bir alfabe sistemi, kuşa dönmüş birkaç yüz kelimelik bir lisan, Esperanto uyduruk dilinden daha basit birkaç imlâ ve gramer kuralı... Neticede geri zekâlı bir toplum elde edersiniz. Kolay alfabe ile, sadesuya tirit özdil ile eğitim seferberliği olur, millet kalkınır diyenler lisaniyattan, kültürden, derin meselelerden anlamayan kimselerdir.

Milletlerin yazıları ile karakterleri arasında yakın bir ilişki vardır. Millî yazısını kaybeden milletler hafızalarını yitirir, kültür yozlaşmasına mâruz kalır, yabancılaşır, geri zekâlı hale, acınacak bir duruma düşer.

Aslında tek başına okuma - yazma faktörünün o kadar önemi yoktur. Bugün dünyanın en güçlü devleti olan Amerika Birleşik Devletleri'nde kaç milyon okuma - yazma bilmez kişi vardır biliyor musunuz? 60 milyonla 70 milyon arasındadır bu rakam! Bu, ABD için bir zaaf değildir. Farz edelim ki, milyarlarca dolar harcayarak bu okuma yazma bilmeyen câhillere okuma yazma öğrettiler. Neticede ne olacaktır? Okuma yazma bilen 40 - 70 milyon câhil elde edilecektir. ABD'yi ABD eden, oradaki

güçlü eğitim sistemi ve sayıları 2500 civarında olan üniversitelerdir.

Milletlerin yazıları öyle gömlek değiştirir gibi değiştiriliverecek bir teknik veya sistem değildir. Yazı din gibi, tarih gibi, hukuk sistemi gibi, folklor gibi, millî kültür gibi, mimarî gibi, iklim gibi, coğrafya gibi çok köklü ve vazgeçilemez bir unsurdur. Çin yazısı Çin demektir. Çin yazısız Çinli olamaz. Japon yazısı Japonya demektir. Yazı gitti mi Japonya da elden gider. Her millet kendi yazısıyle millet olur. Yazı gitti mi, millet olma vasfı yavaş yavaş yitirilir, amnezik yığınlar haline düşülür.

Konuyla ilgili bir eser ismi vereyim: "L' Ecriture et la Psychologie des Peuples Centre International de Synthe'se. Ed. Librairie Arman Colin". Batı dillerinde yazı hakkında nice felsefî, ilmî, derin araştırma mevcuttur. Yazı esrar dolu bir konudur. Yazı insana ötelerden, yüceliklerden verilmiş bir mevhibedir. Yazı akıl gibi, iman gibi, güzellik gibi, aşk gibi ulvi bir şeydir. Onu basit bir araç olarak görmek, kolay olsun, ucuz olsun, okur - yazar çoğalıversin konusu yapmak hataların hatâsıdır.

Yazı ve alfabe ne kadar zor olursa, dil ne kadar işlek, zengin ve engin olursa, gelenekler ne kadar köklü ve eski olursa orada kültür o kadar kuvvetli, aydınlar o kadar yüksek, ilim - irfan ve eğitim o kadar müessir, millet ve devlet o kadar kuvvetli olur. Bilenle bilmeyen o kadar açık ve seçik ayırt edilir.

Gerisi lâf ü güzaftır.

(**Not:** Latin harfleriyle yazmayan milletler ve devletler: Bir milyarlık Çin, bir milyarlık Hindistan, bütün Arap âlemi, İran, Afganistan, Rusya ve Sovyetler Birliği içindeki Türkler, Ermenistan, Gürcistan, İsrail, Habeşistan, Yunanistan, Kore, Japonya v.s.)

TÜRK ÂLEMİ VE ALFABE MESELESİ

Mehmed Şevket EYGİ

Sovyetler Birliği boyunduruğundan kurtulan Müslüman cumhuriyetlerin kendi bünyeleri içinde bir alfabe değişikliği yaparak, kiril harflerinden latin harflerine döndüklerini veya dönmek istediklerini duyuyoruz. Bu hususta bazı gerçeklerin bilinmesinde yarar görmekteyim.

(1) Müslümanların ve Türklerin bin yıllık kültür vasıtası İslâm - Kur'an alfabesidir. Bütün kültür hazinelerimiz bu harflerle yazılıp kayda alınmıştır. Binaenaleyh asıl dönülecek alfabe budur.

(2) Komünistler ve Ruslar, sömürmek istedikleri Müslümanları ve Türkleri kendi öz benliklerinden uzaklaştırmak, yabancılaştırmak için bir kültür emperyalizmi siyaseti takip ederek onların aslî alfabelerini değiştirmiş, önce Latin, sonra da Rus alfabesini kullandırtmışlardır.

(3) Millî alfabenin zor olması hiçbir sakınca teşkil etmez. Aksine bir güç ve kuvvet kaynağıdır bu zorluk. Japonya'ya bakınız. Onlar, okur - yazar olmak için en az üç bin ideogram, kültürlü olmak için de on binin üzerinde kargacık burgacık şekil ezberlemek zorundadırlar. Geri mi kalmışlardır? Tam tersine, bu alfabe onları sabırlı, azimli, enerjik, güçlükleri yenen en ileri derecede zihin ve zekâ talimleriyle pişmiş bir topluluk haline getirmiştir. Japonya, eğer kendi öz yazısını değiştirip de Ltin harflerini kabul etmiş olsaydı, bugünkü üstün ve başarılı duruma asla gelemezdi.

(4) İstiklâl ve hürriyetlerini kazanan Müslüman ve Türk kardeşlerimizin, Türkiye ile münasebetlerini sıkılaştırmaları yönünden latin alfabesini kabul etmelerine şartlı olarak

müsamaha edilebilir. Bir şartla: Asıl resmî alfabe İslâm alfabesi olacak, onun yanında Latin harfleri de kullanılacak.

(5) İslâm - Kur'ân alfabesi, müslümanlığımızın muhafazası için zaruridir. Yakın tarihe kadar Anadolu'da anadilleri Türkçe olan Karaman Rumları Türkçeyi gerek harfleriyle yazıyorlardı. Yine, anadilleri Türkçe olan Ermeniler de dilimizi Ermeni harfleriyle yazıp okumuşlardır. Kırım'daki Karaim Türkleri Musevi oldukları için Türkçeyi İbranî alfabesiyle yazmışlardır. Alfabe meselesi öyle basit tarafından bir "kolay okuyup yazmak" meselesi, yahut şekle ait bir teknik değildir. Yazısı, bir milletin hüviyetinin (kimliğinin) temel faktörlerindendir. Kanı A Rh pozitif olan bir adamın bu kan grubu nasıl değiştirilemezse, yazısı da değiştirilemez. Değiştirmeye kalkılırsa bir sürü aksaklık, hastalık, rahatsızlık ve tahribat olur.

(6) Çin işgalindeki Doğu Türkistan'da, bir ara İslam yazısından Latin yazısına dönülmüşse de, ortaya çıkan kargaşalık yüzünden bundan sarf-ı nazar edilmiştir.

(7) 1927'de, İstanbul Darülfünunu (üniversitesi) profesörlerinden Avram Galanti adlı Musevi mütefekkir (Arabî Harfleri Terakkimize Mani Değildir" ünvanıyla bir kitap yazarak, Türkiye idarecilerini ikaz etmişse de onun bu uyarılarına kulak asan çıkmamıştır. Neticede latin harfleri kabul edilmiş, eski alfabe yasaklanmış ve Türkiye büyük bir kültür erozyonuna maruz kalmıştır. Bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

(8) 1926'da Bakü'da bir Türkiyat Kongresi toplanmıştı. Bu kongrede Alimcan Şeref Bey "Harflerimizin Müdafaası" başlığını taşıyan bir tebliğ okumuş ve İslâm - Kur'ân harflerinin latin harflerine olan üstünlüğünü isbat etmişti. Adı geçen tebliğ Abdullah Battal Bey tarafından o zaman Türkçeye tercüme edilerek basılmıştır. Aydınlanmak isteyenler bu kitaba müracaat edebilirler. (Tabiî okuma yazma biliyorlarsa!..)

(9) Kültür tarihimizin son bin yıllık kısmı İslâm - Kur'an harf-

leriyledir. Arşivlerimiz, vesikalarımız, hatıralarımız, edebiyatımız, sanatımız, tarihimiz, mukaddesatımız, tefekkürümüz hep bu alfabe ile maşerî (toplumsal) vicdanımızın hafızasına nakş edilmiştir. Kütüphânelerimiz, hazine-i evraklarımız (arşivlerimiz), müzelerimiz hep bu yazıyla kaleme alınmış eserlerle doludur. Kiril alfabesi veya başka yazılar devri, yarım asrı biraz geçen kısa bir devirden ibarettir. Esas olan, asıl olan, temel olan İslâm - Kur'ân yazısıdır. Diğerleri tarihî bir ârızadan ibarettir. Bu husus asla unutulmamalıdır.

(10) Vücut nasıl ki, yabancı organları kabul etmiyor, onlara karşı tepki gösteriyorsa, sosyal ve kültürel bünye de yabancı kanunları, yabancı yazıları, yabancı örf ve adetleri dışlar, reddeder. Çeşitli baskılar, beyin yıkamalar, telkinler, sapıttırıcı bir eğitim ile bunlar kabul ettirilse bile, girdikleri bünyeyi dejenere ederler, hastalandırırlar. Bir milletin gücü ekonomisiyle ve maddî terakkisiyle değil; kültürünün, karakterinin, şahsiyetinin üstünlüğü ile ölçülür. Maddî kuvvetler yitirilebilir. 1945'te Japonya ve Almanya'nın hezimete uğrayıp perişan olmaları gibi. Ama onlar millî hasletleri sayesinde kısa zamanda tekrar toparlanmışlardır. Şimdi 1991'de, İkinci Dünya Savaşı'nın iki galibi sanki Almanya ve Japonya'ymış gibi geliyor insana.

(11) İslâm ve Türk dünyası üzerinde son derece düşmanca ve sinsi emeller vardır. Hıristiyan Batı âlemi, İsrail ve dünya siyonizmi, Hint mecusiliği ve Neo - çarlık emperyalizmi Müslümanların birleşmesini, Türk dünyasının silkinip doğrulmasını asla istemiyorlar. Bizler gücümüzü İslâm'dan alıyoruz. Onlar bunu çok iyi bildikleri için habisâne planlarla Müslüman Türk dünyasının enerji kaynaklarını kurutmak istiyorlar. Şu sıralarda, küfür cephesi bütün gücüyle Şeriatsız bir İslâm modeli uydurmak peşindedir. Bunu, bağımsızlıklarını yeni kazanmış Türk devletlerine de ihraç etmek hazırlıkları

içindedirler. Dış Türkler bu oyunlara gelmemelidir. Türkiye kardeş bir ülkedir, ama Türkiye'deki her şey iyi değildir. Davulun sesi uzaktan hoş gelirmiş. Zevâhire aldanılmamalıdır.

(12) Yirmibirinci asır İslâm'ın asrı olacaktır. Bugünkü hesaplarımızı, geleceği de göz önüne alarak yapmalıyız. Alfabe konusunda yapılacak hatalar gücümüzü kıracak, düşmanlarımızın ekmeğine yağ sürecek, bizi kültürel karanlıklarda bunaltacaktır. Cenab-ı Hak basiretler ihsan buyursun.

Kılıçlaşan Kalem;

Kadir Mısıroğlu

Onbir yıllık ayrılıktan sonra
Bıraktığı yerden devam ediyor!..

SEBİL YAYINEVİ

Ankara Cad. Vilâyet Han Kat: 1 No: 10
Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: 526 38 396 Fax: 527 20 99

DEĞERLİ OKUYUCU!

HARFLERİMİZ **"ARAB HARFİ"** DEĞİL İSLÂM "HARLERİ"DİR. ÇÜNKÜ BÜTÜN MÜSLÜMANLARIN MÜŞTEREK MALIDIR!.. İMPARATORLUK MÜNEVVERİ İLE CUHMURİYET İNSANI ARASINDAKİ EN BÂRİZ FARK **"HARF MES'ELESİ"**NDE ORTAYA ÇIKAR. DAR UFUKLU, AVRUPA HAYRANI VE KÜÇÜK DEVLET PSİKOLOJİSİNİ PAYLAŞAN BİR CUMHURİYET MÜNEVVERİ OLMAKTAN KURTULARAK DİN VE TARİHİN ENGİN İKLİMİNE AÇILMAK BÜYÜK BİR DEVLETİN VÂRİSİ OLDUĞUNU HİSSETMEK, DÜNYA MES'ELELERİNE DAR BİR ÇERÇEVEDEN DEĞİL **"NİZÂM"UL-ÂLEM"** ENDİŞESİYLE BAKMAK GİBİ BİR DİRÂYETE SAHİP OLMAK ŞANSI İÇİN, İSLÂM MÜNEVVERİ SAYILMANIN İLK ŞARTI SAYMAK ASLA MÜBÂLÂĞA DEĞİLDİR. YAZIMIZI VE BUNUN NETİCESİ OLARAK MUHTEŞEM VE GÜZEL TÜRKÇEMİZİ KAYBETMEMİZ, TOPRAKLARIMIZI KAYBETMEMİZDEN DAHA VAHİMDİR!..
BUNU KABUL ETMEK DİN VE TARİH ŞUURUN TABİÎ BİR İCABIDIR.

BÖYLE OLDUĞU HALDE, DÂVÂMIZIN BÜTÜN İÇİNDE EN SAHİPSİZ OLAN MESÊLEMİZ BUDUR. ZİRA KÜLTÜR DÂVÂMIZIN TEMEL TAŞI OLDUĞU HALDE ONU LÂYIKI İLE KAVRAYABİLMİŞ OLANLARIN SAYISI PARMAKLA SAYILABİLECEK KADAR AZDIR.

Sebil Yayınevi

ISBN 978-975-7480-20-4

www.sebilyayinevi.com
/sebilyayinevi
/Sebilyayinevi
/sebilyayinevi